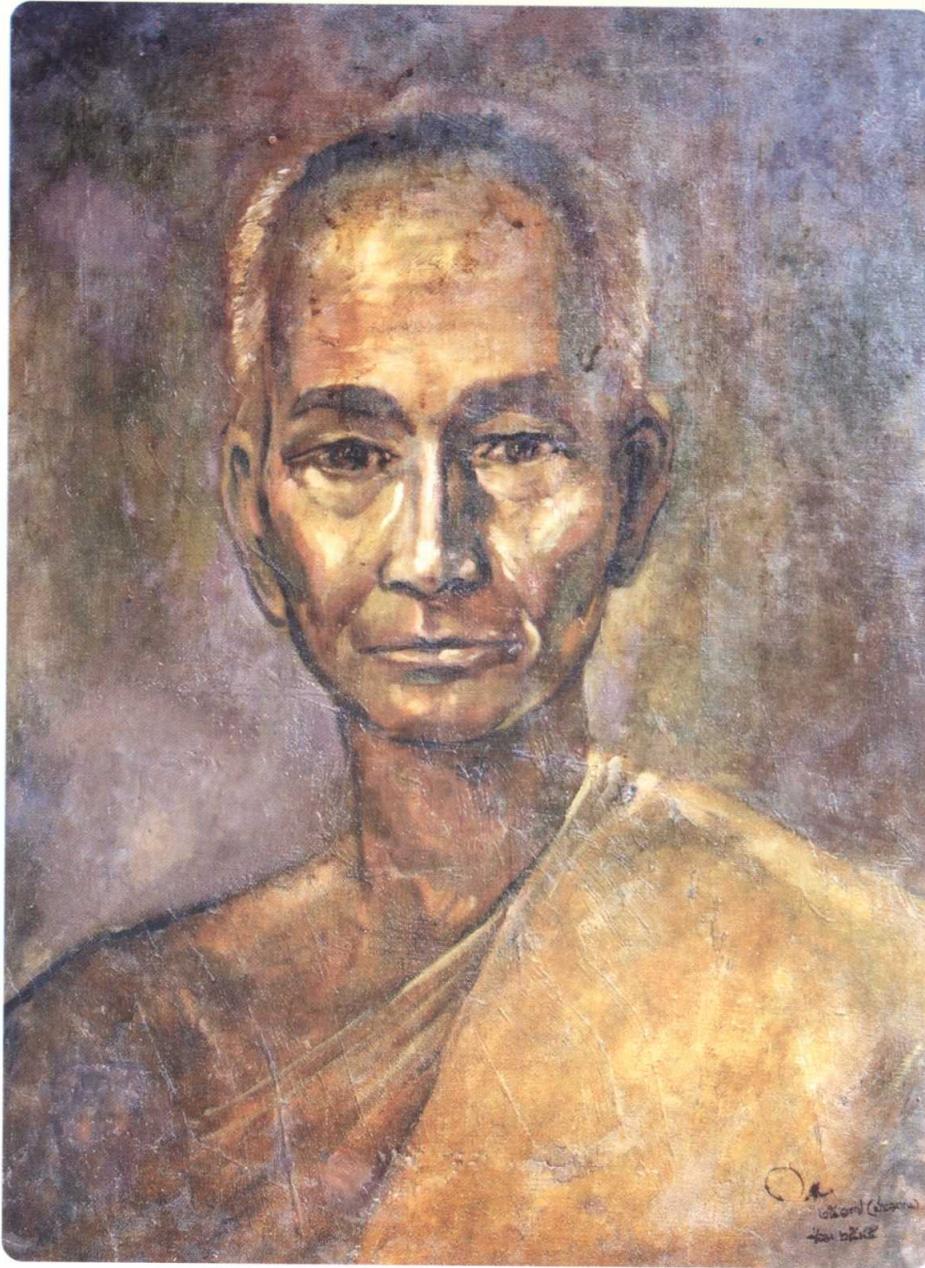

ເສັ້ຍISSN

ດົນນຫັນສືອ ■ ຈົບນທີ 2 ປີທີ 10
ເມມາຍນ – ນິດນາຍນ ໂກງຊະ

ຕາມກາ "ພຸກຮກສ" ໃນສັງຄນໄກຍ

พระภัทรมุนี

มีชาติกาลเมื่อ วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

หากท่านมรณภาพไปแล้ววันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๐๔

เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ นายอวบ สาณะเสน ได้เคยพบท่าน

ภายหลังจากที่ท่านล่วงลับไปแล้วนายอวบมีแก่ใจเขียนรูปท่านให้

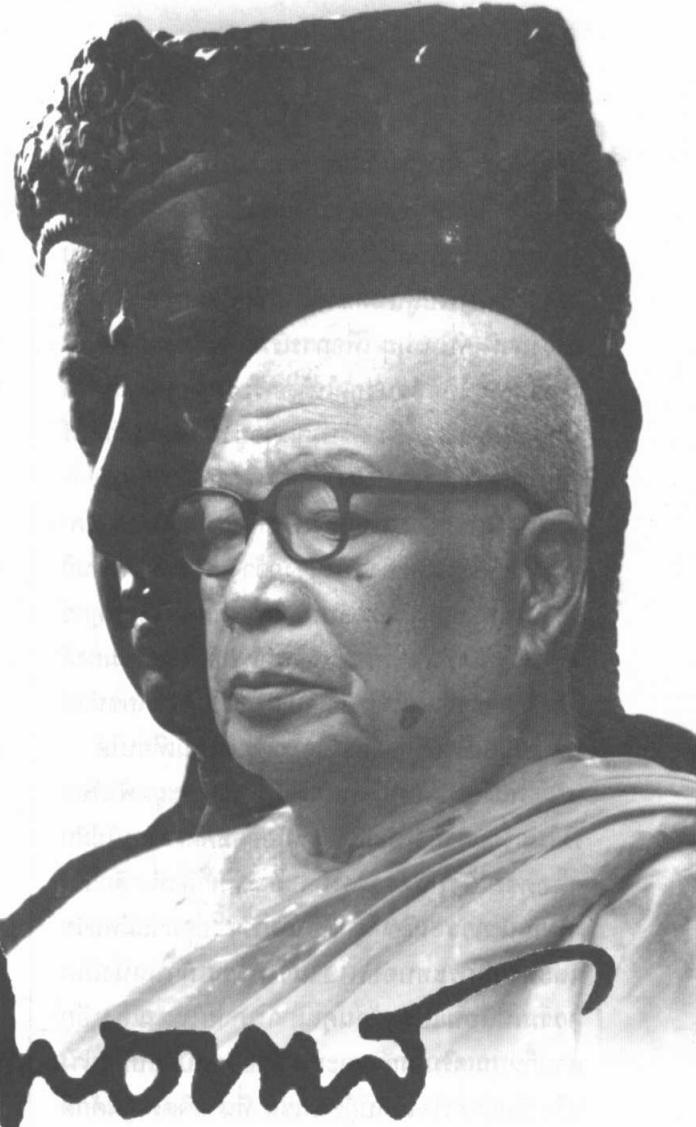
และตั้งรูปเขียนนี้ไว้ที่ ถนน ๓ วัดทองนพคุณ

หากรูปชำรุดมาก ต้องขอให้นายอวบแก้ไขแต่งเติมแล้วเสร็จ

ทันวันคล้ายวันเกิดท่านครบ ๑๐๙ ปี ณ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ (นับทางสุริยคติ)

(ขอได้โปรดเบริ่งเทียนกันบูญที่นายอวบเขียนขึ้นใหม่

ในปีหน้าด้านใน เศรษฐธรรม ฉบับที่ ๔๔ ปีที่ ๑๑ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๔๔)

ראשות

พิษณุโลก

ในสังคมไทย

■ มีอพบว่าการศึกษาคณะสงข์และวิชีวิต “พระเมือง” ตลอดจนความเป็นไปในเมืองใหญ่ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ไม่ใช่คำตอบที่ตนประสมศร พระมหาเจื่อม อินทุปัญโญ อายุ ๒๕ ปี นักธรรมเอก เบรียณธรรม ๓ ประโยค ซึ่งเพิ่งสอบตกประโยค ๔ ก็ผลจากเมืองหลวงกลับสู่บ้านเกิดเมืองนนอน มุ่งหวังจะแสวงหาคำตอบของวิชิตสมณะ ตามแนวทางที่พระบรมศาสดาทรงชี้แนะไว้ เท่าที่ตนเคยมีโอกาสได้เรียนรู้จากพระไตรปิฎกและตำราหับตัวร้า

มิหนำซ้ำยังเพื่อใจให้ด้วยว่า ถ้าวิธีการเข่นนี้ยังไม่ได้ผลสมคบกัน ก็จะหัน
เหมือนสูตันตอรากรแห่งชาติพุทธศาสนา คือ ชมพุทวี-ประเทศอินเดีย เพื่อใช้
ชีวิตแสวงโมกขธรรม ตามอย่างพระศาสดาและ婆罗摩ทูร์กีครั้งอดีต

จ ะว่าไปแล้ว การกระทำเช่นนี้ก็ใช่เรื่องเบลอก
ที่คนหนุ่มคนสาวในยุคสมัยต่าง ๆ จะผละ
ออกจากการแสวงหา อันดันพบว่าเน่าเปื่อยหมักหมม
แล้วก้าวออกไปสู่หนทางที่ตนเชื่อถือ—ศรัทธา หรือ
แสงแหหพันท์ใหม่ ๆ เพื่อการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ที่จะมี
โอกาสและเอื้ออำนวย ให้ได้กระทำการตามความคิด
ความเชื่อของตนเอง ดังปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์
สมัยต่าง ๆ ตลอดมา

บางคนก็ประஸบผลสำเร็จ ซึ่งส่งผลวิเศษมหัศจรรย์ให้กับตนและสังคมในวงกว้าง ขณะที่บางคนก็ต้องประสบชะตากรรมอันผลึกแผ่น พัดพาให้ตกทุกข์ ได้ยาก พลัดที่นาคาที่อยู่ ดังกรณีนายบรีดี พนมยงค์ เป็นอาทิ ทั้งที่เคยได้กระทำการอันเป็นประโยชน์แก่มหาชน อย่างยกจะหาคำได้ในประเทศไทยนี้ที่บ่ได้

พลังของคนหนุ่มคนสาวที่ยังมีภาระผูกพันร้อย
รัดไม่ magma นัก เมื่อประกอบเข้ากับอุดมคติ ความไฟแรง
ตลอดจนแรงบันดาลใจ ที่จะแสวงหาสิ่งที่ “ดีกว่า”
“ก้าวหน้ากว่า” หรือ “ถูกต้องยิ่งกว่า” ยอมจะมีผลลัพธ์
และส่งผลกระทบออกไปในวงกว้าง ด้านหนึ่งเกิด
ความเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพภายในตนเอง อีก
ด้านหนึ่งเสริมชี้งกันและกัน ด้วยการเป็นแบบอย่าง
หรือเป็นกำลังใจให้กับผู้อื่น เช่น ท่านายจิตรา ภูมิศักดิ์
หรือนายไก่กลม คิมทอง ได้กระทำไว้ ซึ่งส่งผลมาถึงคน
หนุ่มคนสาวรุ่นต่อๆ มาอย่างทบทวนคุณ

นี่นับว่าเป็นความสัมพันธ์อันส่งอิทธิพลต่อกันและกัน ทั้งระหว่างปัจเจกชนกับปัจเจกชน และที่ปัจเจกชนมีผลต่อบุปผา หรือสังคมที่เขา (หรือเธอ) เหล่านี้เป็นสมาชิก อย่างมากที่ใครหรือระบบใด ๆ จะปฏิรูปกันหรือจำกัดไว้ได้

นอกเสียจากว่าระบบความเชื่อ, โครงสร้าง หรือ
กลไกบางประเภท ที่สามารถแทรกแซงเข้าไปบ่อน
เข้า หรือกัดกร่อนทำลายอย่างลึกซึ้งถึงแก่นแก่น
เข้าไปยังอุดมคติ หรือความไฟแรงของคนหนุ่มคนสาว
ทั้งหลายเหล่านั้น เสียจนทำให้ความถูกต้องดีงาม
เสื่อมคลาย ต้องเบี่ยงเบนเป้าหมายชีวิตไปเสียเอง
ซึ่งเมื่อถึงขั้นนั้นแล้ว การจำกัดปิดกันได ๆ ก็จะไม่มี
ความจำเป็นต่อไปอีก

ในฝ่ายอาณาจักร เรานี้ระบบเศรษฐกิจและการเมืองที่ปราศจากเดี๋ยวภาพ, มีความอ่อนแอกทางภูมิธรรม, มีความอ่อนตื้อยทางการศึกษาและจริยธรรม ตลอดจนปราศจากเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งของประชาชนและสื่อมวลชนอย่างเห็นได้ชัด ขณะที่ชุมชนและปัจเจกชนถูกละเมิดสิทธิ์ทั้งโดยอำนาจรัฐ และผู้มีอิทธิพลนานาประภพ อีกทั้งระบบการเมืองก็ตกอยู่ในวงจรของกลุ่มทุนและผู้มีอิทธิพล ซึ่งพยายามเข้ามาใช้อำนาจสร้างผ่านระบบครอบเด็ดขาดการวัสดุสกาก โดยกระบวนการสร้างความชอบธรรมอย่างชัดแจ้ง ด้วยเลือกกลั่นขับช้อนซ่อนเงื่อน ยกที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าใจได้

ในฝ่ายศาสนาจักร-พุทธจักร การรวมศูนย์อำนาจของคณะสงฆ์เข้ามาบริหาร (อย่างไร้ประสิทธิภาพ) อยู่ที่ส่วนกลาง กลับล้าหลังไปยังกว่าหยุดที่ห่านพุทธาสภิกุจำลังเริ่มก่อตั้งสวนไมกุขพาราม เสียอีก ด้วยระบบพระที่เลียนแบบระบบราชการอย่าง ๆ ปลา ๆ คณะสงฆ์ไทยได้เบี่ยงตัวเองออกจากภารกิจการจัดการคณะสงฆ์ตามธรรมวินัยชนิดกู้ไม่กลับ สายการปกครองคันประกอบไปด้วยศรubaบรรดาศักดิ์ (ที่ปราสาจากอำนาจ และฝ่ายคุณส์เองยกเลิกไปเสียแล้วแต่ครั้งเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕) ทำลายสายสัมพันธ์แบบอุปชัญญะ-อาจารย์ กับศิษย์ และการนับถือพระราชกาลของฝ่ายเกรวัต ให้พระหันมาเคารพกันที่ “ยศ” จนแทบทุกด้าน มีหน้าซ้ำ โครงสร้างรวมศูนย์ที่คือด้าดอุ้ยอ้าย ก็ยังบ่อนทำลายไปจนถึงระบบการศึกษาคณะสงฆ์ ที่หันเนมاء เอาอย่างชาวบ้าน ให้ยิ่งเหลวแหลกและเหลลงไป กว่าที่เคยเป็นมาเสียอีก ดังเช่น การทุจริตในระบบโรงเรียนวิทย์ธรรม ทั้งที่ทุจริตด้านการเงินด้วยการรายงานจำนวนนักเรียนเป็นเท็จ และการทุจริตในการ

สอบนักธรรม-บาลี หรือการปลอมแปลงเอกสารวุฒิ การศึกษา เพื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยสงฆ์ มิใช่จะต้องกล้าไปถึงการเดินตามกัมมมหาวิทยาลัยทางโลก โดยไม่เหลือบแลตต่อหลักพุทธธรรมหรือการประพฤติ พรหมจรรย์ อันมีมาแต่แนวทางของพระบรมศาสดา

จะว่าไปแล้ว ความเป็นจริงข้างต้น ก็เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป ไม่มากก็น้อย ทั้งยังส่งผลกระทบ ออกไปสู่ชนชั้นทุกชั้น แต่ที่น่าประหลาดใจ นักกีดค้าน เหตุใดสภาพการณ์ทางสังคมและทางคณะ สงเคราะห์อันเหลวแลดูเช่นนี้ ในระยะ ๕๐ ปีที่ผ่านมา จึงแทบจะไม่ปรากฏ “พุทธศาสนา” ผู้มุ่งแสร้งหาวิธีการ ดับทุกข์ให้กับตนเอง และผู้อื่น ดังเช่น นายบริตตี้ พนมยงค์ หรือ พระมหาเสนา Gomez อินหงส์ปุลโนน ขึ้นมาอีก

ที่พอกจะมีอยู่บ้าง ก็คล้ายจะพากันสงวนท่าที่ มุ่ง
แสวงหาวิธีการอันประนีประนอมกับโครงสร้างเดิม
แบบทั้งสิ้น และดูเหมือนกับว่าจะมีอาจส่งผลสะเทือน
ได ๆ ในระดับกว้างได้อีกด้วย

ดังที่กล่าวแล้วว่า การแสวงหาทางออกไปจากเครื่องร้ายรัด หรือพันธนาการต่าง ๆ ทั้งระดับปัจเจก หรือในระดับสังคมนั้นมีอุดมคติ ความฝันและแรงบันดาลใจ เป็นปัจจัยหลัก อีกทั้งยังต้องใช้พลังกาย-พลังจิต และพลังสติปัญญา ตลอดจนความเป็นกलayanมิตรต่อ กัน เป็นบทฐานอันสำคัญยิ่ง มิเช่นนั้นแล้ว การที่ส่วนหนึ่งส่วนใดผลลัพธ์ขาดตกบกพร่องไป (ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม) ก็จะนำมาซึ่งศอกนาภัยกรรมอันเกินกว่าจะคาดคิดได้ ดังกรณีนายจิตรา ภูมิศักดิ์ และนายโภมล คีมทอง ได้ประสารมาแล้ว

ในขณะที่หลายคณต้องพบรหะดการรวมขันเจ็บป่วยและสูญเสียบ้านเมือง “พุทธทาสภิกขุ” ผู้ประกาศตนเป็นทาสของพระพุทธเจ้า และน้อมนำตนกลับไปสุนหลักปริยัติและปฏิบัติ “จากพระโภช্চ” อันมีมาในพระไตรปิฎก ตลอดจนให้ความเคารพในธรรมวินัยอย่างเสมอต้นเสมอปลาย กลับสามารถเผยแพร่หน้ากับการท้าทายนานัปการ ทั้งจากฝ่ายคณะสงฆ์และ

ฝ่ายอำนาจชี้ กระตุ้นความสามารถเป็นแบบอย่าง และเผยแพร่หลักพุทธธรรมอันสมสมัย ออกไปในวงกว้าง อย่างยกที่จะมีใครทำได้เท่า

หรือแม้แต่นายปรีดิ พนมยงค์เอง ผู้ซึ่งฝึกใน
หลักพุทธธรรมทั้งด้านพุทธวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้
ก็สามารถพบและผ่านประภากฎการณ์ทางโลกธรรมมา
ได้อย่างส่งงาม อวย่างยกที่จะมีคริสต์ทั้งในสถานะ
เดียวกันหรือสูงกว่า) กระทำได้ กระทั้งทำให้ฝ่ายที่มุ่ง
“กระทำ” ต่อท่าน จำต้องยอมรับคุณปการของท่าน
ยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

นี่ับเป็นสิ่งที่ผู้ใช้ชีวิตทวนกระแสงในระดับต่าง ๆ
จำต้องสำเนียงเอาไว้บ้างมิใช่หรือ

ใช่หรือไม่ว่า nok เนื่องจากสภาพการณ์อันเป็นคั้น-คับข้าง จะเป็นเนื้อดินอันอุดม ในการบ่มเพาะให้เกิดมหานุรูปแล้ว วันคืนอันแนบแน่นอยู่กับศาสตราจารย์ หลอมตนอยู่กับความดี ความงาม ความจริง ก็เป็นดั่งน้ำหล่อเลี้ยงและให้พลังชีวิต เพื่อการเติบโตเข้มแข็งยิ่ง ๆ ขึ้น ก่อนที่จะผลิตออกอาการผลมาเป็นผลงานและแบบอย่างอันดงามค่า

ด้วยเหตุนี้กระมัง ที่ทำให้คุณสั่งและบรรพชิตผู้มัวมาอยู่กับการเสาะแสวงสุขจากการเสพบริโภคของสังคมไทย ไม่สามารถใช้ศักยภาพพื้นฐาน และโอกาสของตน ในการเป็นแบบอย่าง หรือนำพาอาณาจักรและพุทธจักร ออกไปจากวิถีการณ์ต่าง ๆ เยี่ยง “พุทธาส” ได้อีกด้วยไป

และ..ก烙àวaoย่างถึงที่สุดแล้ว สองคบพริโภคนนิยม
ชนิดตามกันตัววนตอกของไทยที่กำลังเป็นอยู่ (และจะ
เป็นอย่างๆ ขึ้นไป) ก็จะไม่สามารถก่อกำเนิด “พุทธศาสนา”
ขึ้นได้อีก ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคล, กลุ่ม-องค์กร หรือ
แม้แต่ที่จะเป็นสภารัฐรวม แห่งความเป็น “ชาติ” ของ
“ความรู้-ความตื่น” อันมนุษย์ควรไฟใจปฏิบัติขัดเกลา
ตนก็ตาม.

แม่สังคมนี้ยังต้องการพ�ทาส

แต่..ใช่หรือไม่ว่า สังคมไทยในปัจจุบัน (และอนาคต?) ไม่เหมาะสมสำหรับ “พุทธศาสนา” อีกต่อไปแล้ว.

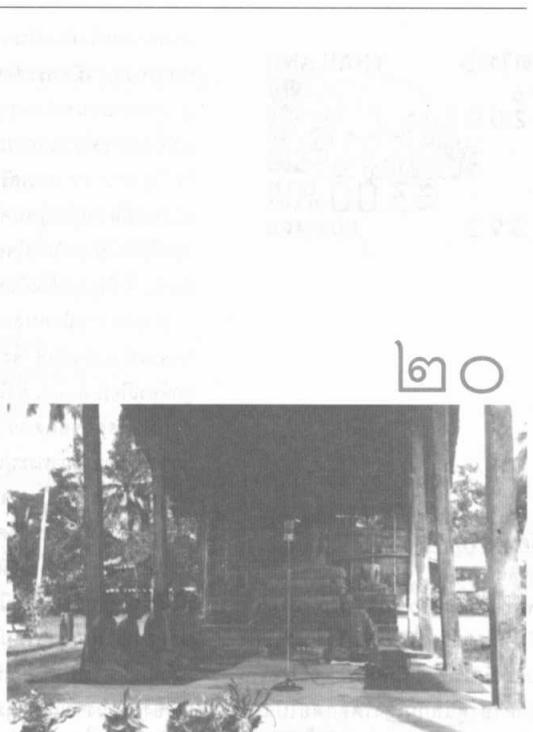

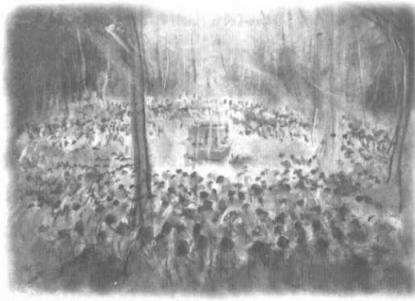
เรื่องเด่นในฉบับ

๗๔

๗๕

๗๖

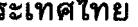
๗๗

๗๘

ประเทศไทย THAILAND
10906 07-12-2000
159 9031 7189 ≈3.00 บาท
0005392 BAHT POSTAGE

วัดป่าศรัทธาธรรม

๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

เจริญพร กองบรรณาธิการเสื้อผ้าชั้นนำ

สังคมสงข์ของประเทศไทยน่าจะถึง
เวลา يومรับตัวเองว่าไม่มีประสิทธิภาพใน
การปกครองดูแลกันเองได้อีกต่อไปแล้ว
ควรให้รัฐหรือสังคมส่วนรวมจัดตั้งองค์กรฯ
กลางเพื่อทำหน้าที่คลายบวชชที่ปรึกษา
แบบเอกชน ให้คำปรึกษารึแนะนำต่อผู้ว่าจ้าง
คือการสมความร่วมถึงเจ้าหนนดต่างๆ และ
เจ้าคุณภาคด้วยทั้งเจ้าคุณจังหวัดที่ใกล้
ชิดกับพระจากอำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน

องค์กรกลางของคณะสงฆ์น่าเชื่อถือให้ความทั่งเดียวของวัดและชุมชนยังคงอยู่ต่อทั้งสองฝ่ายในระดับล่าง ส่วนในระดับประเทศเราเมืองไทยรู้จักธรรมนูญ ศala ปักครองและศาลาอื่น ๆ ในการดำรงความยุติธรรมในสังคมซึ่งเราได้เห็นแม้คนเป็นนายกรัฐมนตรีอ้างขึ้นศาลเรื่องมิจฉาชีพของรัชกาลปัจจุบันนี้อยู่ในขณะที่จะทำการปักครองระบบเด็ดขาดเป็นส่วนมากดังความเห็นของอาจารย์ ศ.ดร.วิรากษ์ กล่าวไว้ว่า “การปักครองภายใต้รัฐ ใช้ความเกรี้ยวกราดเดี้ยมเกรี้ยม วาจาสามหวาน ดังตัวเป็นเด็กการเด้มที่ จนพระเนร仗และเด็กวัด เกลี้ยดซึ่งสมการเจ้าวัดกันมาก ซึ่งน่าจะเป็นเหตุหนึ่งของความทั่งเดียวในระดับชุมชน อีกทั้งระบบอุปถัมภ์ค้าๆ กันในสังคมไทย ทำให้เราได้สมการแบบพระพุทธ ได้พะรุงไว้” ด้วยพระอุปถัมภ์แบบนี้

ในความเป็นจริงแท้แน่นอนแห่งคำสอน
ของพระศาสนาอย่างเชื่อมชาบปีสู่สวากหผู้ตั้ง
ตนเป็นลัทธิyanasangkhàแล้วพัฒนาไปเป็นพระ
อธิษฐานอันทรงคุณค่าต่อสังคมสงฆ์โภคและ
สังคมส่วนรวมด้วยเป็นคุณาจารย์พระครู
อุปัชฌาย์เป็นที่พึ่พำของประชาชนและ
พระหนุ่มเยาวชนอัยในปัจจุบัน ซึ่งท่านเข้าใจ
ถึงหลักคำสอนอย่างลึกซึ้งและสามารถถ่าย
ทอดสูญคุณรุ่นหลังได้เข้าใจแล้วนำไปประพฤติ
ปฏิบัติเพื่อได้มรรคได้ผลและนิพพานในที่สุด

หวังว่าการสัมஸยาของเครือสหกิจชีว
มุ่งหมายไปที่ความเจริญทางวัตถุเป็นส่วน
ใหญ่ จะทำให้คนไทยได้อุคิดดึงความสุข

ทางจิตวิญญาณของพุทธศาสนาและการ
เกิดของคลื่นลูกใหม่ในสังคมสมัยเพื่อเป็น^๑
การยืนยันพร้อมการสืบทอดการดำเนินชีวิต
พระมหาธรรมอย่างแท้จริงนั้นสามารถช่วย
พัฒนาตัวเองไปสู่ความหลุดพ้นอันเป็นความ
ดุขอันไม่ผ่านแปรเปลี่ยนความสุขที่จะต้องมีเงิน
วัดถูกต้อง ๆ และในที่สุดจะพัฒนาไปสู่การช่วย
เหลือสังคมส่วนรวมต่อไป

ขอเจริญพร
พระอธรรมพ อภิบุจโน

วัดนายโรง เขตบางกอกน้อย

กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๘

ଟେଲିଗ୍ରାଫିକ୍ ପାତ୍ର

เจริญพร กองบรรณาธิการเสขิยธรรม

หนังสือคิดปะและสุนทรียภาพทางวิต-
วิญญาณ เมื่อจำนวนแล้ว ขอขอบคุณทุกบ-
รวมมีเทคนิคไวริน์นำเสนอได้อย่างยอดเยี่ยม
การจัดทำดีมากเนื้อหาไม่ความกระชับอย่างลง
ตัวแนะนำสมกับรูปเล่ม

สาระสำคัญแบ่งออกเป็นสามภาค

ภาคแรก ว่าด้วยอัคสานาทของศิลปะ ซึ่งหมายถึงส่วนดี คุณค่า ซึ่งที่พึงพอใจ เสน่ห์ หรือสรุอร่อยยิ่วยวนของศิลปะ มีจุดเน้นอยู่ในเรื่องทางวัตถุเป็นประดิษฐ์หลัก นับเป็นศิลปะอยู่ในขั้นหยาด แต่ยังนับว่ามีประยุกต์นิโน้มเอียงตัน เพื่อการก้าวไปสู่ศิลปะที่ประณีตยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับระดับความแก่ก่อนของอินทรีย์ ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกัน

ภาคที่สอง ว่าด้วยอาชีนราชของศิลปะ
ส่วนเดียว ข้อเสีย ไทยหรือความเลวร้ายของ
ศิลปะ ธรรมดาวาของทุกสิ่งในโลกนี้ ย่อมมี
ทั้งคุณและโทษอยู่ในสิ่งเดียวกัน ศิลปะก็
ทำนองเดียวกัน ความจริงโดยตัวของศิลปะ^{เอง} ไม่อาจให้คุณให้ไทยแก่ใครได้ อิทธิพล
ของศิลปะจึงอยู่ที่ระดับความแก่ของชนของ
อินทรีย์ของผู้เกี่ยวข้อง จะอย่างไรก็ตาม
ตัวของศิลปะเองก็เป็นเครื่องกำหนด แสดง
ถึงค่านิยมของความเป็นอ้ายชนของสังคม
ประเทศชาติตอย่างหนึ่ง คำว่าศิลปะในที่นี้
มีความหมาย ในเริงตะวันออกมากกว่า
โดยเฉพาะศิลปะในเริงพุทธแล้ว เป็นเรื่อง
ของวัฒนธรรมในทางจิตใจ ในขณะที่ศิลปะ
ตะวันตกซึ่งเป็นด้านวัตถุเป็นหลัก

ภาคที่สาม ว่าด้วยนิสสรณะของศิลปะ

ทางออก ทางรอด หรืออุบัติรีที่จะออกหนีรือ พ้นไปจากโทษของศิลปะ จากภาคแรกหรือภาคที่สอง ความหมายของศิลปะ ยังเชื่อว่า มีทั้งคุณและโทษในระดับพอ ๆ กัน ทั้งนี้ เพราะศิลปะถูกสร้าง คำตوبยังขึ้นอยู่ที่วัตถุ เป็นหลัก

สำหรับภาคสาม เป็นศีลปะในแบบของ
ตะวันออกล้าน ฯ โดยเฉพาะศีลปะเชิงพุทธ
ซึ่งเป็นระบบแห่งการครองชีวิตอันประเสริฐ
(พระนัมจราจร) คำตอบของศีลปะในภาคนี้
จึงอยู่ที่การประพฤติปฏิบัติตรงตามหลัก
ไตรสิกขา ดังที่โบราณบันทึกแต่ปัจจุบัน
แต่คงที่ประพันธ์ยืนยันถึงความสำคัญของ
หลักไตรสิกขา ตอนหนึ่งความว่า

บัวเป็นพระสัลเพศคุณหัสด
หมั่นศึกษาปฏิบัติสิกขาราม
คือสำราวนมกริยาหวานเจ้าจักว่างาม
ดำเนินตามบรมครูอย่าดูดาย

นวชเป็นพระศัลเพศคดหัวสก
ไม่ศึกษาปฏิบัติติกขาสาม
ไม่สำรวมกริยาเจ้าจักว่าธรรม
ไม่ดำเนินตามบรมครุยทำไร?
สรุปภาคสามเป็นการยืนยันถึงความ
เป็นตะวันตกคลอดถึงความเชื่อมั่นว่า ศิลป
ตะวันออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือวัฒนธรรม
เชิงพุทธ มีลักษณะที่เป็นแบบเฉพาะของต
เอง ที่สามารถพ้นไปจากปัญหา เป็นอิสระ
อยู่เหนือนอกกรอบแนวคิดครอบงำของ
ศิลปะแบบตะวันตก ซึ่งเป็นเรื่องของหัวต
ล้าน ๆ แต่กลับหันมาสนใจแนวโน้มหลัง
ไดรฟ์ติกขา โดยเชื่อมั่นว่าเป็นสิ่งประเทริญมาก
 เพราะเป็นอิสระจากการครอบงำของศิลป
เชิงตัดตั้งกันล้วน

ขอเจริญพร
พระบูญเจียน อภิปุณ്ഡโน

ป.ล. ขอใช้บริการตู้หัมมังส์เตเชิร์ฟชาร์จรวมเล่ม
ต่อไปเป็นครั้งที่ **"ม.ในชาร์จสำเนา" กับ "สำเนารับสั่งคุมร่วม
สมัย"** และขออนุโมทนาในชาร์จวิทยาทาน
ที่กองบูรณาธิการกรุณามาเข้าเพื่อมาโดย
ตลอด

จดหมายถึง สคช.

ผู้อัยขันสมุดส่วนพระองค์ฯ
ส่วนบุคคลฯ กรมฯ ๑๓๓๐๓
โทร. ๐-๒๔๘๘๐-๓๗๕๕๗ ต่อ ๙๖๘

ମାର୍ଚ୍ଚ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାର୍ଚ୍ଚ

เรื่อง ขอขอบคุณ

เรียน คณสลักษณ์ ศิรภักษ์

ข้างมือ หนังสือลงวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๙

ตามหนังสือที่ข้างต้น ท่านได้กล่าวมาสั่งหนังสือ "ความเข้าใจในเรื่องพระเจ้าอโศก (และ) อิศวารathan" จำนวน ๑ เล่ม เพื่อขอให้นำรับทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ความแจ้งอย่างแล้วนั้น

ดิฉันได้รับหนังสือดังกล่าวไว้แล้วด้วยความขอบคุณยิ่ง และได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นางวิไลวรรณ ปึงศรีกาล)

วิทยากรเจ้า

(Andra raden från vänster) Prayadh Kullapa ordförande. Soonsuk Larsson ledamot. Ni ledamot. Doruncé Hällén ledamot. Yipaporn Topraman ledamot.

สำนักงานเว็บไซต์ - ไทยพีบีที

03142545

År 200

God jul och Gott nytt År

Årskur Svensk-Thailändska Studieföreningen Thai Sueksa
(övre raden från vänster) Prajak Suwannapech vice ordförande.
Göran Lager rådgivare. Jan Wihlborg rådgivare. Lennart Larsson
rådgivare. Ola Paulsson ledamot. Lasse Seth rådgivare.

Von den verschiedenen Landen zuerst
die USA und dann England und Frankreich.
Die USA haben die ersten 2545 Einwohner
und England

બાંગાર

การประชุมอธิบดีนัย ครั้งที่ ๓

การประชุมอุริยวินัย ครั้งที่ ๓
จัดขึ้น ณ อาคารมหาวิทยาลัย
ระหว่างวันที่ ๙-๑๐ กุมภาพันธ์
๒๕๔๔ มีผู้เข้าร่วมการประชุมก่อตั้ง ๘๐ คน
จาก ๑๖ ประเทศ ในจำนวนนี้ ก่อตั้ง ๓๐
คนเป็นภิกขุ ภิกษุณี และแม่ชี จากนิยาม
หลักทั้ง ๓ ยิ่งกว่าหนึ่งร้อยอย่างความเป็น
สถาปัตยศิลป์ ด้วยผู้เข้าร่วมที่เป็นศิลปิน
ของบริสตร์และอินดู การประชุมของวลาดิมีร์
ด้วยบรรยายศาสตร์แห่งมิติภาพและความ
สมานฉันท์ แม้ว่าจะมีความเห็นแตกต่างกัน
บ้าง ก็ยังคงดำรงจิตวิญญาณที่สุกสานไว้
ได้อย่างดี

จุดเด่นประการหนึ่งของการประชุมนี้
ได้แก่การอภิปรายร่วมกันระหว่าง
กิชชุกิชชุน และแมรีจากทุกนักศึกษา เป็น
ภาพที่งดงาม หวานหาดูได้ยากอย่างยิ่ง และ
ช่วยบ้านในละแวกนั้นต่างก็ยอมรับและยินดี
ที่จะถวายบินนาคอาทิตย์ไม่เคลื่อนแคลลง
แต่คร่าไม่ได

การประชุมคริยันประกอบไปด้วย
รายการอย่าง ฯ หลายรายการ ทั้งปัจจุบัน
การอภิปราย การเจรจาต่อสู้อย่าง 旺盛หนาแน่น
แบบกันเอง การทำวัสดุเข้า-เย็บ การแสดง
ทางวัฒนธรรม การขยายตัวโดย รวมไปถึงการ
ใช้ชีวิตร่วมกันในอาศรมวงศ์สนิทที่มีธรรม-
ชาติเป็นราก ก็อาจนับเป็นส่วนหนึ่งของราย-
การทั้งปีได้

ในวันแรก เริ่มต้นด้วยการทำวัตรสวัสดิ์
มันต์โดยบริษัทจีดีพีแลนด์นิเกียร์ จากนั้น
ราช้า ธรรมปala ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการ-
การบริหารเครือข่ายพุทธศาสนาสิ่งพัฒน์เพื่อ
สังคม (พสส.) ลงปลกการประชุมของเครือ
ข่ายฯ ซึ่งจัดให้มีขึ้นก่อนหน้านี้ ๒ วัน โดย
รายงานข้อคิดเห็นการบริหารชุดใหม่
ผลการดำเนินการ และกิจกรรมในอนาคต
ทั้งนี้ แวน อิลเลนชาวอเมริกัน

ອິນສ ແວນ ວລເລີນສວາດ ສະແຈງວັດຖຸ-

1 | 98

ສິນຄ້າອອນ

โครงการอธิบ

วินัย เขากล่าว

โครงการอธิบัณฑุ์นี้ เป็น

กระบวนการเพื่อสร้างสรรค์ทางเลือกให้แก่
ศาสตราและจิตวิญญาณของมีปฏิสัมพันธ์
ระหว่างนิกราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับ
พุทธศาสนา การประชุมมิได้มีความมุ่ง
หมายที่จะเปลี่ยนแปลงพระวินัย หากแต่ต้อง
ความเห็นใหม่ให้สอดคล้องกับ “ยุคสมัยแห่ง
ความเป็นสมัยใหม่ศรัทธา”

สุลักษณ์ ศิริวราษฎร์ กล่าวปาฐกคณาจารย์
ประชุม โดยตั้งข้อสังเกตว่าพุทธศาสนาจะ
ต้องมีศูนย์สำหรับการปฏิยัติและปฏิรูป ซึ่ง
เคยมีอยู่มากในอดีต และพุทธศาสนาอย่างได้
แตกออกเป็นสองสายหลัก ๆ กล่าวคือฝ่าย
อุดรนิกายและฝ่ายทักษิณนิกาย ข้อดีและ
ข้อด้อยของพุทธศาสนาที่คือ เมื่อแพร่ไปใน
ที่ใด ก็ผ่านเข้ากับความเชื่อและวัฒนธรรม
ท้องถิ่นในที่นั้น แม้ว่า ดร.มาลาภัสสเดเกะจะ
ได้เสนอให้ World Fellowships of Buddhists
เป็นศูนย์ที่จะเริ่มอย่างช้าๆ ทุกๆ โลก นำ-
เสียด้วยท่องคงกรณ์ให้แต่ละท้องน้ำให้เห็นสภาพ
ที่อยู่อย่างไรก็อย่างนั้น การใช้ชื่องาน
กลางก็ดีอยู่ในบางแห่ง แต่ก็ทำให้พากใจไม่
รู้จักกัน สังฆะนั้นควรต้องมีความเสมอภาค
และเป็นไปตามจริง แต่ก็อาจไม่ได้รู้ว่า

รัฐ ทำให้สังคมในหลายประเทศกล่าวเป็น
ศักดินาไป มีหน้าที่ยังกากล่าวเป็นบิโกร
นิยม ทุนนิยม และคือความคิดศูนย์กลางเป็น
ใหญ่อย่างสาหัส ซึ่งย้อนหลังไปได้ถึงการ
ปั้นสังคมนาทีไม่มีภูมิฐานเข้าร่วม

นอกจากนี้ เพื่อที่จะเข้าใจพุทธศาสนา
ในโลกสมัยใหม่ เราจะต้องเข้าใจถึงผล
กระบวนการและท้าทายวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีตะวันตก ที่ใช้แต่ตัวร่างกายและเน้น

ทาง
ภาษาพ
แต่ไม่รู้ว่าจะจัดการ
กับเรื่องทางจิตวิญญาณ แต่ทุกห้องศาสนานใน
ประเทศไทยและหลายประเทศ ก็กล้ายเป็น
แบบนี้และอ่อนพลังไป ไม่มีประเทศไหนดัง
ข้อสองสียกับเทคโนโลยี ทุนนิยม บริโภคินิยม
และตื่อมารชั่น และได้สรุปโดยการทั้ง
คำตามหลักที่จำเป็นหาคำตอบ นั่นคือ เรายัง
ครองในฐานะที่เป็นพหุศาสนาที่มีความสัมภัยในม

ยกการอภิปรายรายการแรก เป็นการอภิปรายในหัวข้อ “อะไรมีอัตลักษณ์ของชาวยุทธในโลกยุคใหม่” ดำเนินรายการโดย อันส์ แวน วิลเลนสวัต ราชานุรัตน์ ปานลา ผู้เสนอค่อนแรก ก่อตัวว่า อัตลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาวยุทธมีอยู่ ๓ ประการ คือ พิธีกรรม ศีลธรรม และปรัชญา ในขณะที่ศีล เป็นเรื่องสำคัญ แต่ภูมิปัญญาเล็ก ๆ น้อย ๆ บางอย่างก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ พิธีกรรม และหลักปรัชญาในบางครั้งก็ต้องกันผิด ๆ เช่นไปกดเขี้ยวตัวรีและชนกกลุ่มน้อย แต่โดยทั่วไปแล้ว คำสอน และศีลธรรมหลัก ๆ เห็นว่ามีประโยชน์มาก สามารถเชื่อมโยงทาง เสนอว่ามี ๕ ประการ คือ การดื่อไตรสรณ- คณ์ การปฏิบัติตามศีล การซื่อสัตย์ในกฎหมายแห่ง กรรม การไม่พึ่งรถมูลอื่น และการไม่เด่นชัว หรือสิ่งแผลกประหลาด ในขณะที่เดวิด แฮปเปิล จากมหาวิทยาลัยล่าว่า แม้ว่าพุทธ- ศาสนาจะมีภาพลักษณ์ที่ดี และมีคนมา สมាមานมาก แต่ก็ยังเน้นการปฏิบัติในส่วน บุคคลมากกว่าการพัฒนาสถาบัน ประเมินว่า “ไม่ค่อยจะเข้าใจแนวคิดเรื่องสังฆะ จึงมี ปรากฏการณ์ใหม่เกิดขึ้น นั่นคือ มหาวิทยา- ลัยพุทธ และก็เกิดคำรามว่าแล้วจะไ蕊คือการศึกษาแบบพุทธ เดวิดให้คำตอบว่ามีลักษณะ

๕ ประการ คือ ต้องมีความเป็นสากล ต้อง มีคุณภาพอย่างวิพากษ์ ต้องมีความรอบด้าน เช่นต้องพัฒนาคนทั้งคน ต้องไปในทางสร้างสรรค์ และต้องยอมรับและเรียนรู้จากความทุกษ

จิลล์ เจมส์สัน กล่าวจากมุมมองของ คนอสเตรเลีย คนหัวมานนี้เชื่อพุทธศาสนา เพราะมีคำสอนที่ทั้งต่อความล้มเหลวของวัตถุนิยมที่ไม่สร้างความสุขให้ชีวิต และความรุนแรงในเชิงโครงสร้าง สำหรับจิลล์แล้ว การเป็นชาวพุทธที่สนใจสังคมได้เรื่องโյง เธอเข้ากับบุปผาธรรมที่เดินทางมา ฯ ทั่วโลก นอกจากนี้ เธอยังเอ่ยว่าพุทธศาสนาใน ออสเตรเลียมีความสามารถรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง โดยที่ทั้งยังรักษาแก่นไว้ได้อย่างปราศจากความสูญเสียที่มีลำดับขั้นและยังมีคุณสมบัติที่เป็นสตรีที่ดีด้วย อา วินห์ โธ พุฒโน针คุณสุดท้าย แต่เสนอการสูญเสียอัตลักษณ์แทน พ่อของเธอได้ทั้งประเทศเยี่ยดนามเพื่อไปศึกษาที่ฟรั่งเศสโดยหวังจะ ท้าทายสรูปอุดมานิคม แต่การนี้ ได้ทำให้พ่อของเขางูญเสียอัตลักษณ์ของตนไปคนนี่ ฯ ในครบรอบครัวได้หันไปเป็นคอมมิวนิสติก็หวังเพื่อจะกอบกู้อัตลักษณ์ เขาเห็นว่าพุทธศาสนาในยุคพุทธกาลเป็นทางเลือกที่ ท้าทายสังคมอย่างแท้จริง ขณะนี้พุทธศาสนากำลังถูกท้าทายจากความมั่นคงตั้งที่หนึ่งและจากบริโภคโดยมีอิทธิพลหนึ่ง ซึ่งเป็นโอกาสอันดีที่จะกลับมาสู่รากเหง้าของพันธกิจในฐานะชาวพุทธของเรา

รามู มานวันนา ดำเนินการอภิปรายรายการที่ ๒ ในหัวข้อ "พุทธศาสนาในภาคตะวันออกของต่อความรุนแรงเชิงโครงสร้างอย่างไร" นิโคลัส เบ็นเน็ต กล่าวเปิดประดิษฐ์เป็นคนแรกว่าความรุนแรงเริ่งโครงสร้างต่างไปจากความรุนแรงโดยตรงอย่างไร กล่าวว่า ความรุนแรง เชิงโครงสร้างนั้นมีลักษณะที่สำคัญคือ ความรุนแรง เชิงโครงสร้างนั้นไม่มีเด็อดหรือว่าบาดแผล และเห็นกันว่าเป็นเรื่องของหมุดหมาย ซึ่งปัจจัยที่ ยังคงความรุนแรงนี้ไว้คือคือ ทัศนะ วิถีชีวิต และโครงสร้างที่อยู่ระบบสังคม ชาวพุทธควร

ขอวัตต์ตั้งข้อสังเกตว่า การตอบสนองต่อความรุนแรงเชิงโครงสร้างโดยวิถีชีวิตและหลักใต้บันthonพลังของประชาชน prevalence ที่มีความรุนแรงอยู่ในโลก แต่ความงามและความเมตตาที่มีอยู่ด้วยกันนั้น

นอกจากนั้น เขายังเห็นว่ามีขบวนการเคลื่อนไหวทางเลือกขนาดใหญ่อยู่ ที่พยายามเสริมสร้างพลังแก่ประชาชนที่จะแก้ปัญหาแทนที่จะออกไปในท้องถนนแล้วก็ประท้วงอย่างไร ก็มีลักษณะร่วมระหว่างการตอบโต้อิริยาบถและกระแสทางเลือกยุ่นนึ่นคือ พลังบัคคลั่งและความโกรธเรี้ยว นี้เป็นของทางที่พุทธศาสนาจะเข้าไปปั้นได้ เพราะมีคำสอนเกี่ยวกับพลังที่ถูกต้อง(ความพยายามชลบุรี) พลังบัคคลั่งนี้ ส่วนหนึ่งมาจากความกลัวต่อความผิดชอบหรือชีวิৎชีวนะของตน หรือลึกกว่านั้น ก็คือลักษณะการไม่มีตัวตนของตน เพื่อที่จะหนีไปจากความกลัวนี้ พวกราชเจส สร้างอัตลักษณ์นี้ขึ้นมา บางครั้งก็สร้างขึ้นโดยเชิงบัคคุปปาร์กช์ นักกิจกรรมชาวพุทธเองต้องตระหนักว่าเราต้องรับรู้อัตลักษณ์นี้โดยอย่างกับคู่ปรับปักษ์เพียงไหร ทั้งที่ควรจะอิงกับความรี้ด้วยตันและไม่ยึดติดกับผลที่จะเกิดขึ้นมากกว่า นอกจากนี้ยังมีความเดียงอร์กกว่าในการเผชิญกับความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เราเกิดเพียงแค่เปลี่ยนโครงสร้างหนึ่งเพื่อเป็นโครงสร้างใหม่ซึ่งก็รุนแรงอีกเช่นกัน สำหรับชาวพุทธ เราต้องการโครงสร้างที่ "ว่าง" และເອົ້າต่อการสร้างสรรค์

พระไฟศาลา วิสาโโล ชี้ให้เห็นว่าความรุนแรงเชิงโครงสร้างต่างไปจากความรุนแรงโดยตรงอย่างไร กล่าวว่า ความรุนแรง เชิงโครงสร้างนั้นมีลักษณะที่สำคัญคือ ความรุนแรง เชิงโครงสร้างนั้นไม่มีเด็อดหรือว่าบาดแผล และเห็นกันว่าเป็นเรื่องของหมุดหมาย ซึ่งปัจจัยที่ ยังคงความรุนแรงนี้ไว้คือคือ ทัศนะ วิถีชีวิต และโครงสร้างที่อยู่ระบบสังคม ชาวพุทธควร

จะต้องจัดการกับปัจจัยทั้งสามนี้ โดยการ ท้าทายทัศนะนิ่มที่ถูกต้อง ต้องมีจริยธรรมของสังคมที่ก่อส่วนถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ศีลน้ำดูจะเป็นจริยธรรมส่วนบุคคลไปแล้ว และต้องเปลี่ยนแปลงสังคมแต่ต้องโดยสันติวิธีและทำที่ของ การไม่ยึดมั่นถือมั่น ชาวพุทธเองก็ควรมีคุณค่าส่วนน้อย จึงต้องอาศัยการร่วมมือกับคนส่วนอื่น ๆ ในสังคมด้วย

นกนวชสตรี ใจอัน ยาลิแฟรงค์ เสนอว่า คุณสมบัติที่สมบูรณ์และมีพลังของระบบ ได้แก่ความมีชีวิตชีวานะ ระบบที่ไม่พึ่งพาอย่างไร วิถีชีวิตเช่นนี้จะต้องมีความมีชีวิตชีวานะ วิถีชีวิตการต่างในโลกปัจจุบัน เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ต้องการเข้าใจปฏิสัมพันธ์ของ สรรสิ่ง เรายังคงมีชีวิตอย่างเป็นหนึ่งเดียว อย่างมีศีลธรรม อย่างรับผิดชอบ และไม่ตอกยั่วในความรุนแรงเชิงโครงสร้าง

รามู มานวันนา ได้ถามว่าจะเริ่มต้นจากต่างระหะว่างแนวทางกระแสทางเลือกที่ ประกอบด้วยมิติตัวนันจิตวิญญาณ กับแนวทางที่ไม่มี ฉัน วัตต์ตอบว่าองค์ประกอบด้านจิตวิญญาณอย่างเข้มข้นในกระบวนการทางเลือกนั้นมีอยู่ แต่มักเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ยังไม่ได้ผ่านวงเข้าไปในกระบวนการเคลื่อนไหว ซึ่งพุทธศาสนามีศักยภาพที่จะช่วยได้

การประชุมอย่างนี้ได้เปิดให้มีการเสวนาอย่างอย่างในประเด็นต่าง ๆ อย่างเป็นกันเอง ทำให้แยกเปลี่ยนพุทธคุณกันอย่างทั่วถึง แม้จะมีศูนย์รวมด้านภาษาอยู่บ้าง ต้องอาศัยผู้นำเช่นนายเบลล์เป็นระยะที่ตาม ซึ่งแต่ละ

ตารางการประชุม

- วันพุธที่สับดีที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙**
- ๐๘.๓๐ ลงทะเบียน
๐๙.๐๐ พิธีต้อนรับและสวดมนต์
๐๙.๑๐ สุปดาลการประชุมพุทธศาสนา
สัมพันธ์เพื่อสังคม ราชา ธรรมป่าคลา
๐๙.๓๐ สรุปผลการประชุมอธิบดีวันยังคงรั้งที่ถ่าน
นา อันส์ แวน วิดเลนสวัสดิ์
๑๐.๔๐ ปฐกถาหลัก พุทธศาสนาในยุคสมัย
ใหม่ สุกษณ์ ศิริรักษ์
๑๐.๕๕ แนะนำเหล่าโครงการประชุม^ก
๑๐.๖๐ กลุ่มกิจกรรมอยู่
๑๐.๗๐ อกป้าย “อะเรียคือตึกษีกุณาราพุทธ
ในยุคสมัยใหม่”
ราชา ธรรมป่าคลา, เศรษฐ แซปเปล,
สามเรียมเม้มนันทา, อา วินน์ โฉ
และ จิลล์ เจนส์สัน
อันส์ แวน วิดเลนสวัสดิ์ ดำเนินรายการ
๑๑.๔๕ ประชุมกลุ่มอยู่
๑๑.๖๐ วิดโอ โครงการสอนธรรม
เวเนเชีย วอร์ศก์
สันติริโนทีเบต การต่อสู้เพื่อสิริราพ
และ “รอยยิ้มแห่งพุทธองค์”
ราษฎร มีนวนา
- วันศุกร์ที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙**
- ๐๘.๓๐ วิดโอ “พุทธศาสนาอย่างมนุษยนิยม
และพิธีกรรมภิกษุณี”
๐๙.๐๐ อกป้าย พุทธศาสนาจะตอบสนองต่อ
ความชุนแรงเชิงโครงสร้างอย่างไร^ก
นิโคลัส เมนเน็ต, พระไภค拉 วิสาโล,
ใจอัน อาลีฟ่าก์, جون วัตต์
ราษฎร มีนวนา ดำเนินรายการ
๑๐.๓๐ อกป้ายต่อ
- ๑๑.๐๐ ประชุมกลุ่มอยู่
๑๑.๖๐ เสวนา “การบวชภิกษุณีและผู้หญิงใน
พุทธศาสนา”
๑๒.๐๐ เสนona “เยาวชนในพุทธศาสนา”
๑๒.๖๐ วิดโอ “พื้นอังหนูในจุดจีวิร”
๑๓.๐๐ การแสดงทางวัฒนธรรม
- วันเสาร์ที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙**
- ๐๙.๐๐ ประชุมกลุ่มอยู่
๑๐.๓๐ รายงานจากกลุ่มอยู่
๑๑.๓๐ พิธีปีต

กลุ่มได้สรุปผลการเสวนา รวมทั้งเสนอแนว
ทางในการดำเนินกิจกรรมในประเด็นที่ตน
สนใจ

กลุ่มประเด็นศรีและประเด็นหงษ์ยิชัย
มีการนำเสนอในหัวข้อ “การบวชภิกษุณีและ
สตรีในพุทธศาสนา” เป็นการเสวนาอย่าง
กว้างขวาง ในประเทศได้หัวนว ภิกษุณีสังฆะ^ก
ได้ตั้งมั่นแล้วและเห็นว่าคราวมีการซวยกัน
แก้ไขความเห็นที่เป็นทางลบ แต่ยังมีปัญหา
ในอีกหลายประเทศแม้แต่ในติเบต ใน
ประเทศศรีลังกา มีภิกษุขอ恕ได้ดันคว้า
ประเด็นเกี่ยวกับการบวชภิกษุณี และไม่พบ
ว่ามีในพระวินัยที่ได้ทิบก่าวการบวชนั้นเป็น
ไปไม่ได้ สตรีที่ต้องการบวชหันเพราต้องการ
เข้ามาซวยรับภาระการดูแลพระศาสนานี้^ก ซึ่ง
พระพุทธเจ้าได้มอบหมายภาระนี้ไว้ นอก
จากนี้ ในสมัยพุทธกาลไม่มีการแบ่งแยก
นิกาย แม้ภิกษุณีสายเดร瓦จะสูญไปแต่ก็
สืบมาทางสายหมายาน นับว่าการสืบสายยัง
คงต่อเนื่อง

ขณะเดียวกัน เพื่อเป็นการตอบแทนต่อ
การสนับสนุนภิกษุณีที่ห้องรักษาศีลให้มั่นคง
จริงอยู่ว่าการบวชภิกษุณีเป็นสิทธิ์ที่พึงมีพึง
ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อความเท่าเทียม หากแต่เพื่อ^ก
สร้างสรรค์โลกให้ได้

กิจกรรมที่เสนอ เช่น โครงการเข้า
พระราชวิ่งกันของนักบวชสตรีรัตนานาชาติ^ก
โครงการฝึกอบรมนักบวชสตรี โครงการซ่วย
เหลือผู้ໄภ้ลัตตา และโครงการประชุมนานา
ชาติของสตรีและนักบวชสตรี เป็นต้น

กลุ่มประเด็นเยาวชน ในกลุ่มได้พูดถึง
ปัญหาของเยาวชนในโลกยุคสมัยใหม่และ
หลายคนได้ละเอียดศาสนา กลุ่มต้องการดึง^ก
เยาวชนให้กลับมาสู่ศาสนาและลดซึ่งว่าง

ระหว่างวัย โดยเห็นว่าการเรียนรู้อย่างไม่เป็น
ทางการเป็นกุญแจสำคัญ กลุ่ม INTER-
BUDDY ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนที่เกิดจาก
การประชุมครั้งก่อน จะมุ่งประเด็นหลัก ๒^ก
ประการคือสันติภาวะภายในและการทำงาน
เพื่อสังคม โดยเสนอภารกิจรวมเพื่อแนวทาง
ไปประชุมยังระหว่างเยาวชนจากประเทศต่างๆ^ก
โครงการแลกเปลี่ยนระหว่างเยาวชน และ
สภาพเยาวชนนานาชาติ เป็นต้น

กลุ่มประเด็นความรุนแรงเชิงโครง-
สร้าง เสนอประเด็นเกย์และ lesbien ใน
ประเทศไทย ปัญหาชาวพุทธในบังคคลาเทศ
และชาวอุยกุนพะ

กลุ่มประเด็นการศึกษา เสนอโครงการ
อบรมด้านสามารถแก่ครู เว็บไซต์เกี่ยวกับ
กับการศึกษา การวิจัยว่าด้วยการศึกษาทาง
เลือก

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่ม Think Sangha
ที่เสนอการสัมมนานานาชาติในปี ๒๕๕๖
และกลุ่มที่จะศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์
เชิงพุทธหรือเศรษฐศาสตร์ทางเลือก

ที่ประชุมทดลองว่าเป็นหน้า ก็จะยังมีการ
ประชุมเช่นนี้อีก โดยวัดโพ กวง ชาน แห่ง^ก
ประเทศได้วันรับปีนี้เจ้าภาพ

เป็นธรรมเนียมว่าการประชุมอธิบดี^ก
แต่ละครั้งจะมีการตีพิมพ์หนังสือออกมา ใน
ปีก่อนนี้ มีการรวบรวมบทสรุปและบท
ภาษาจีนจากหลักหลายที่มา ในปีนี้ จึงมี
โครงการที่จะทำเป็นหนังสือและอัดเสียงเป็น^ก
แผ่นซีดีประกอบ อีกทั้ง ประเด็นหลักที่ได้
อกป้ายกันในกระบวนการครั้งนี้ ก็จะ
ประมวลเป็นหนังสือเขียนนับ โดยให้สอดคล้อง^ก
กับหัวข้อการประชุม เราก็อีก ๒ ฐานะพุทธ
ศาสนาในยุคสมัยใหม่?

ສ່ອໃນເຄີອ ຮັກ

ຮັກ

ດວງໃຈ ພວມ

ພບກັບຄອລັມນີ້ປະຈຳເພື່ອກາຮູແລສຸຂາພາບລູກ ໃນການສຸຂາພາບລູກຮັກ ຂອບຮູ້ສຸຂາພາບເຕີກ ປົກກໍາ
ໜ່າຍເຕີກ 108 ເຊິ່ງກິນຂອງລູກ ເປັນໄຊ້ວ່າຍເຕີກ ການພັດທະນາການສ່ວຍ ລວມຮູ້ພັດທະນາການໄຟແຕ່ລະຫວ່າງ
ພວມຂໍ້ມູນເຕີມລູກເຂົ້າອຸປະນາດ ເຕີມຕົວເປັນຄຸນແມ່ຄຸນພາບ ກັບກາຮູແລແມ່ດັ່ງຮົງກວ່າ
ແລະຄຣອບຮັກ ລາກທະຍາເຮືອງຮາວ ເດີນໃນເລັມກັບ ດວງໃຈພວມ ສະບັບກວ່າ 160 ນ້າມ
ສ່ວນປະໂຫຍດ ອາວຸນຫາ 160 ນ້າມ

life & family

ພບກັບຫລາກທະຍາເຮືອງຮາວໃນ ການຮັກລູກ ເຊິ່ງຍົດຂອງເຕີກວ່າຢຸ່ນ ເວົ້ວຍທີ່ນ ດາມ – ຕອບ ສາພັນ
ປັນຫວ່າຍ່ວ່າ ການເພື່ອຄຣອບຮັກ ສັນກະລົມດີ່ນຄຸນແມ່ດ້າວ່າຢຸ່ນ ເຊິ່ງຮາວເພື່ອຄວາມເຫັນໃຈໃນ
ສຸຂາພາບຂອງໜຸ້ນຜູ້ທີ່ສູງຢັ້ງເຂົ້າໃຈໃນຄວາມຕິດແລະຄວາມທັກການຂອງຕະນາຄົງ ຮູ້ຈັກໜຸ້ນເປີງຮົວມັນສົມຄນ
ຄຸນແມ່ນັກທ່າງໆ ມູນປົປະໂອງພ່ອແລະມູນເລີ້ກຂອງສັດວົງເລື່ອງ ການບ້ານແລະຄວາມຈາກ ການຂ່າວ
ສາຮ – ສາຮ ມື້າຝາກ ແລະ ການຄລາຍອາຮມນີ້ ອຸ້ນຫັນພັ້ນເພື່ອ ພັ້ນພັ້ນພັ້ນ ພັ້ນພັ້ນພັ້ນ
ໄດ້ໃນ ນິຕຍສາຮ Life & family

ຕິດຕໍ່ອສບດານຮາຍລະເຍີດເຖິງກັບສມາຊີກຳທີ່

ບຣັບກ ແປ້ນ ພັບລົບເບື້ງ ຈຳກັດ

1532/40-43 ช.ກຽງເທພ.-ນນທບ່ຽ 36 ດານນກຽງເທພ.-ນນທບ່ຽ ແຂວງບາງຈື່ອ ເຂດບາງຈື່ອ ກຽງເທພນານຄຣ 10800

ໂທ.911-4211 ຕອ 111-113 ໂທສາຮ 911-4948

ເນື້ອທີ່ເອົາຍນາ

“ສັປະ”

ໃນທັນະຖານພຸຖາສ

ເກຣີນໍາ

ທ່ານພຸຖາສ ສົກຂູເປັນພະມາເຕະທີ່ມີບຫາກສຳຄັນໃນກາງ
ປົງລູປແລະພື້ນຝູພະພຸດສາສນາໃໝ່ເຊື່ອວິຊ້ວາ ສາມາດແກ້ປ່ຽນຫາແລະ
ຈຳນາຍປະໂຍ່ນແກ່ໜ້າໂລກ ໂດຍອາຍກາຮກລັບໄປໜາ “ດັ່ນຈັບບັບ”
ດື່ອພະພຸດຈະນະໃນພະໄຕປົກເປັນແນວທາງ ແລະທດລອນປົງບົດຈົງ
ໂດຍດຳເນີນຫຼືວິຫຼຸງໃນປາໄກລ໌ເຄີຍກັບຫຼືວິຫຼຸງພະອີຍສາວັກໃນຄັ້ງພຸຖາກາລ
ເພື່ອເຂົ້າຄຶ່ງຄວາມຮູ້ສຶກສຸວັລືກແລະບວຮຍາກສຂອງການເຂົ້າຄຶ່ງຮຽນ ແລະ

ບກຄວາມຮັກ

ພະຊຸມ ເມຮງກວດ

พยาามประยุกต์และประกาศธรรม นำสิ่งที่ค้นพบ มาจำแนกแยกแยะให้หมายเหตุสมัย มีลักษณะ เป็นวิทยาศาสตร์คือทดลองพิสูจน์ได้ช่วยตอบปัญหาชีวิตแก่ปัจเจกบุคคลและยังเป็นแนวทางที่ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาให้สังคมดังมีหนังสือชุด “ธรรมไเมษณ์” ที่ท่านใช้โฆษณาธรรม ให้คนเห็นคุณค่าของธรรมะที่ประเสริฐยิ่งกว่าสินค้าใด ๆ ที่เป็นวัตถุปัจจัยปัจจัยปัจจัย หากธรรมะเป็นอาหารใจ เป็นยาใจ และเป็นหลักใจที่จำเป็นที่สุด แก่โลกและชีวิต

เมื่อสำรวจดูผลงานของท่านอาจารย์พุทธทาส เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา คือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์แล้ว พบร่วม ผลงานที่กล่าวถึงพระพุทธ และพระธรรม มีมากและขัดเจนเป็นระบบ แต่ส่วนเกี่ยวกับพระสงฆ์ยังจำกัดกรอบฯ ควรจะได้ศึกษาและนำมาสู่การถกเถียงพิจารณา เป็นอย่างยิ่ง

ในส่วนที่เกี่ยวกับ พระพุทธเจ้า นั้น นอกจากรับรวมเลือกคัดพระไตรปิฎกออกเป็นชุด “พุทธประวัติจากพระไอย့” แล้ว ท่านยังแปลเรียบเรียง และบรรยายเรื่อง พุทธจริยา พระพุทธคุณบรรยาย พระพุทธคุณที่บันทึกอยู่ในประวัติศาสตร์ พุทธประวัติสำหรับญาชัน พุทธประวัติสำหรับคนหนุ่มสาว (มหาภิเนชกรรณ์) รวมทั้งเขียนหนังสือเป็นหลักสูตรให้คณะสงฆ์ถวาย ลิขิธีแก่มหาบุรุษวิทยาลัย ในเรื่อง พุทธประวัติเชิงวิจารณ์ อันเป็นเหตุให้ท่านต้องเดินทางไปอินเดียศึกษาดูงานโนราณคดีและประวัติศาสตร์ อินเดียครั้งพุทธกาล เพื่อให้รู้เห็นของจริงที่ตนเอง จะเขียนขึ้น เชื่อว่าท่านอาจารย์พุทธทาสเป็นผู้ที่รู้จักเข้าใจและรักษาพระพุทธเจ้ามากที่สุดท่านหนึ่ง จนถึงกับเปลี่ยนนามของท่านว่า “พุทธทาส” เพื่อประกาศธรรมะและอุทิศกายรับใช้พระพุทธองค์ จนสุดชีวิต

ในส่วนที่เกี่ยวกับ พระธรรม นั้น ท่านพุทธทาสมีคุณปการที่โดดเด่นประการหนึ่งในการอstraratiibyทำให้การศึกษาและปฏิบัติธรรมเป็นไปตามลำดับ มีขั้นตอนเป็นระบบและประสานเชื่อมโยงกันอย่างน่าอศจรรย์ ทำให้เข้าใจว่า ได้กิจกรรมกับโลกุตตรธรรม ที่แท้จริงกมุ่นหมายพัฒนามนุษย์ให้มีความสุขและความถูกต้องยิ่งขึ้น ไปตามลำดับ มิได้ขัดแย้ง หรือแยกขาดจากันอย่างที่นักปรัชญาทางโลกชอบคิด ศีลธรรมต้องมีรากฐานบนปรัมัตธรรมจึงจะเป็นศีลธรรมที่แข็งแกร่ง ทุกชีวิตต้องอยู่ด้วยกัน ไม่เป็นการเห็นแก่ตัวหรือตีความเข้าข้างด้วยความใจของบุคคล ผลงานในชุด “ธรรมไเมษณ์” ส่วนใหญ่ท่านจะอธิบายธรรมะ และความหมายคือ

๑. ธรรมะคือธรรมชาติ

๒. ธรรมะคือกฎหมายธรรมชาติ

๓. ธรรมะคือหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ

๔. ธรรมะคือผลขั้นเกิดขึ้นจากการทำหน้าที่นั้น

นอกจากอธิบายธรรมะเพื่อความดับทุกข์ส่วนบุคคลแล้ว ท่านยังได้ประยุกต์ธรรมะไปใช้กับสังคม ในวงการต่าง ๆ เช่น ธรรมะกับการศึกษา การแพทย์ เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อาทิเช่น ตลาดกาลิกธรรม มหิดลธรรม บรรหารธรรม ธรรมยาสาธธรรม เตกิจธรรม อริยศีลธรรม เยาวชนกับศีลธรรม ศีลธรรมกับมนุษย์โลก เมื่อธรรมครองโลก ธรรมะกับการเมือง สันติภาพของโลก รวมทั้งความเข้าใจระหว่างศาสนา ซึ่งท่านถือว่าทุกศาสนา มีหน้าที่ช่วยคนให้เข้าถึงสันติธรรมและบรรหารธรรมด้วยกัน ดังเรื่อง ไกวัลยธรรม และใจความสำคัญแห่งคริสตธรรมที่พุทธบริษัทควรทราบ

หนังสือและคำบรรยายชุด ธรรมไเมษณ์ ทุกเล่ม ท่านก็เป็นหลักสูตรนักธรรมชั้นพิเศษ เพื่อ

เพิ่มพูนความรู้จากพื้นฐานนักธรรมตัว トイ เอก ที่เป็นหลักสูตรหรือแบบเรียนของคณะสงฆ์ เพื่อให้มีคำตอบและแนวทางสำหรับการประยุกต์ธรรมให้นำโลกและช่วยโลกได้อย่างแท้จริง

สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับพระสงฆ์นั้น ท่านก็มีส่วนสำคัญในการปฏิรูปคณะสงฆ์จากภายนอก ศูนย์อำนาจ กล่าวคือ กิจการของส่วนไมกษาพารามทั้งหมด รวมทั้งการออกหนังสือพิมพ์ พุทธศาสนา ของคณะกรรมการพุทธศาสนา ก็เป็นไปเพื่อวื้อฟื้นการศึกษา ปฏิบัติและเผยแพร่ศาสนา เพื่อต้อนรับบุคคลที่สนใจพุทธศาสนา บทความในพุทธศาสนาอยุคแรกที่ท่านเขียนเองเป็นส่วนใหญ่ ได้รวมพิมพ์เป็นหนังสือชุมนุมข้อคิดอิสระ ชุมชนเรื่องสั่น ชุมนุมเรื่องยาว ของธรรมทานมูลนิธิ เป็นแหล่งที่ส่องสรรพคุณและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเป็นอย่างดี รวมทั้งการที่ท่านพยายามรวบรวมและเรียบเรียงพระไตรปิฎกเป็นชุด จากพระโอชช์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ชุมทรัพย์จากพระโอชช์ซึ่งเป็นคำชุมและคำขานนาบพระสงฆ์โดยตรงให้ประชาชนทราบว่าพระดีและพระไม่ดีอย่างไร ท่านพุทธทาสบันเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจในการบวชแก่คนรุ่นใหม่อย่างสำคัญ ตั้งงานอมตะชื่นแก่ของท่านคือ ตามรอยพระอรหันต์ และคำสอนผู้บัวพรหมาเดียว ที่แพร่หลายและจัดว่าเป็นคำบรรยายที่สอนพระบวชใหม่ที่ตีสุดเลิ่มหนึ่งจนแม่ปัจจุบันนอกจากนั้นยังมีคำบรรยาย อบรมพระธรรมทูต ในแบบฉบับที่ท่านเห็นว่าต้องมีพร้อม ทั้งวิชาและจรณะ ตลอดจนสร้างเครื่องมือในการสอนธรรมะอย่างหลากหลาย อาทิ การแปลบทสวัตมันต์ บาลีเป็นไทยฉบับส่วนมาก การอธิบายภาพปริศนาธรรม และภาพลักษณ์ในโรงมหาพุทธทางวิญญาณ ตลอดจนการใช้สื่อสมัยใหม่ เช่นสไลด์ภาพยินต์ แม้จนคนตัวเองเพลงพื้นบ้าน คำประพันธ์ และศิลปกรรมต่าง ๆ เช่นรูปปั้นพระโพธิสัตว์

หินสลักพุทธประวัติ สวนหิน ตลอดจนสรณะพิเกิร์ เป็นต้น เป็นสื่อการสอนที่ได้ผลมากบ้างน้อยบ้าง จนในที่สุดท่านเห็นว่าอุปกรณ์การเผยแพร่เพียงอย่างเดียวที่ประยุกต์ได้ผลตีที่สุดและจำเป็นที่สุด ก็คือการทำตัวของผู้เผยแพร่เองให้เป็นนิทรรศการเคลื่อนที่แสดงสาระต่อและผลจากการปฏิบัติธรรมให้ผู้พบเห็นได้ประจักษ์แจ้งโดยตรง ด้วยการ สอนให้จำ ทำให้ดู อยู่ในเห็น เย็นให้สัมผัส

สังฆปฏิ ๓ ระดับ

หากสรุปความคิดของท่านพุทธทาสเกี่ยวกับสังฆะ ซึ่งหมายถึงหมู่ กลุ่ม ชุมชน อาจจำแนกได้เป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๑. สังฆะในความหมายอย่างกว้างที่สุด ท่านเห็นว่า วิถีของสากลจักรวาล โลก ธรรมชาติแวดล้อมและสรรษสิ่ง ต้องอยู่รวมกันอย่างเป็น ทรงกรณ์ คือพึงพาอาศัยกันและเอื้อเพื่อช่วยเหลือกัน จึงอยู่ร่วมกันได้ดีมาโดยตลอด ซึ่งเป็นรากฐานของแนวคิดเรื่องรั้มมิกสังคมนิยมของท่าน ซึ่งบัดนี้ ดร.โคนแล็ด เค สแควร์ และนักวิชาการรุ่นหลัง ๆ ได้ร่วบรวมพิมพ์บทบรรยายและบทวิเคราะห์เรื่อง “รั้มมิกสังคมนิยม” นี้อุกมาแล้ว หลายเล่ม

๒. สังฆะในความหมายของวิชีวิตของความเป็นอยู่ของหมู่พระภิกษุสงฆ์ หรือชีวิตในวัด ซึ่งเน้นหลักการ “กินอยู่ง่าย ครัวเรือนสูง” “อยู่อย่างต่ำกระทำเพื่อผู้อื่น” “ทำงานเต็มความสามารถ ใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น เจียดส่วนเกินให้ผู้อื่นที่ต้องการ” ซึ่งเป็นหลักการเป็นอยู่อย่างชุมชนกาลกิเลส ลดละอัตตา สามารถนำชีวิตให้มีค่าสูงสุดและเข้าถึงพุทธธรรมได้โดยสะดวก ท่านถึงกับท้าทายว่า “คอมมิวนิสต์เข้ามา พุทธศาสนา ก็ยังอยู่ได้” (ในความหมายว่า แก่นแท้พุทธศาสนาคือ ทาน ศีล

สมາชี บัญญา) เพื่อตอบให้รัฐบาลที่ปลุกกระแสว่า “คอมมิวนิสต์มา ศาสนาหมด” โดยไปถือเปลือกนอกเป็นหลัก ดังท่านกล่าวว่า

“คอมมิวนิสต์ไม่อาจทำลายหัวใจของพุทธศาสนาคือพระธรรมได้ พระธรรมอยู่ในหัวใจมนุษย์ไม่ใช่เปลือก เช่น โบสถ์ วิหาร หากพระธรรมที่อยู่ในหัวใจมนุษย์หมดไปเมื่อไร เมื่อนั้นแล้ววินาศอย่างแท้จริงสิ้นเชิงของมนุษย์” และท่านยังกล่าว “ชาวพุทธนี้แหละจะทำลายพุทธศาสนาเสียเอง เมื่อกันกับที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ธรรมวินัยหรือศาสนานี้ จะอยู่หรือสูญสิ้นไปก็ เพราะการกระทำของพุทธบริษัททั้ง ๔ คือ กิจขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา..... ถ้าเรามาทำกันผิด ๆ สอนกันผิด ๆ พุดกันผิด ๆ ปฏิบัติกันผิด ๆ ได้รับผลมาผิด ๆ นั้น แหละศาสนาหมดแล้ว ทั้งที่คอมมิวนิสต์ไม่ทันมาศาสนา ก็หมดแล้ว... การไม่มีธรรมะ ไม่มีศีลธรรม ไม่มีความเป็นมนุษย์ มันน่ากลัวกว่าคอมมิวนิสต์... อย่างมุขทุกชนิด ความโน้มความหลงในความสุขทางวัตถุ ทางเนื้อหนัง ทางกรรมมณฑ์ ที่กำลังมากขึ้นทุกที่ ๆ นี่แหละแล้วว่ายกเว้าคอมมิวนิสต์...”

“คอมมิวนิสต์เข้าข้างตัวเองอย่างยิ่งว่า เขาเกิดขึ้นมาในโลก เพื่อทำให้โลกนี้มีสันติสุข ลักษณะของคอมมิวนิสต์ก็มีอุดมคติตามแบบของคอมมิวนิสต์ แล้วจนบัดนี้ก็ยังไม่เห็นผล... เราไม่มีธรรมะในพุทธศาสนาที่ดีกว่าลัทธิคอมมิวนิสต์อยู่แล้ว” (จาก ประมวลธรรมท่านพุทธทาส หน้า ๒๐๖)

๓. สัง眸ะในความหมายถึง “การคณะสงฆ์ไทย” ซึ่งมีแบบแผนการบุกรุกของการจัดการศึกษา การเผยแพร่ และสาธารณูปการ ที่ต้องจัดให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพคุ้มค่าและยั่งยืนนาน ทั้งเหมาะสมกับบุคคลสัมย ตลอดล้องกับพระธรรมวินัยนั้น

ท่านอาจารย์พุทธทาส ในฐานะนักคิดนักเขียน ได้เสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการศึกษาและปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ไว้ในที่ความชุด “จะดับ

การปฏิบัติธรรมในประเทศไทย” (พ.ศ. ๒๕๗๗) ซึ่งให้เห็นว่า คุณภาพของพระสำคัญกว่าปริมาณ หรือจำนวน และเรียกว่า “ให้ญาติโดยสนิทการปฏิบัติของพระสงฆ์ด้วย ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเล่าเรียนเท่านั้น แม้การศึกษาส่วนบุคคล ท่านก็ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญและทันสมัยของศาสนาศึกษา ของเราว่าจะทำกันอย่างเพียงพอหรือไม่ หากมีความรู้ที่ถูกต้องเพียงพอ ก็จะช่วยให้การประพฤติปฏิบัติตัวของพระสงฆ์ดียิ่งขึ้น ข้อนี้มีความสำคัญ เป็นความเจริญและความเดื่องของพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ที่ญาติโดยสนิทต้องรับผิดชอบด้วย

ในส่วนเบ็ดเตล็ดปลีกย่อย แต่เป็นเรื่องที่ชวนตา เกี่ยวกับจะเดาแต่กันได้ เช่น เรื่องนิเกย สีจิว บรรพชิตกับการใช้ของสวยงาม ของแพง ๆ (ปัจจุบัน เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ) พิธีการทำพขอชาวพุทธ อย่างธรรมปala ซึ่งประยัดและได้คุณค่าทางธรรมะ รวมไปถึงความห่วงใย สามเณรในฐานะที่เป็นศาสนทายาท ซึ่งดูจะไม่ได้รับความเอาใจใส่เท่าที่ควร ท่านให้แนวทางสร้างความภูมิใจในตัวเอง นับถือตัวเองของเยาวชน ซึ่งข้อนี้น่าจะเป็นประโยชน์ แก่การประยุกต์ใช้ได้กับเยาวชนทั่วไปในปัจจุบันด้วย โดยที่ปัญหาสามเณรในปัจจุบันดูจะยิ่งแย่หนักลงไปกว่าก่อน เสียอีก ทั้งปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้ เพราะเราไม่แยกแยะและทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก หรือพื้นฐานของผู้บัวช ซึ่งบัดนี้ควรสนใจว่าจะ เวลาการบัวชั้นลงเพียง ๓ เดือน (ผู้ทำงานลาบัวช) หรือ ๑ เดือน (ปิดเรียนภาคฤดูร้อน) หรือน้อยกว่า นั้นเรายังไม่มีหลักสูตรที่เหมาะสมเพียงพอซึ่งเราควรปรับปรุงต่อไปดังท่านได้ทำเรื่อง “ศึกษาธรรมอย่างถูกวิธี” (หรือธรรมวิภาคนาภูมิ) เป็นแนวทาง ไว้แล้ว

ท่านอาจารย์พุทธทาส เป็นนักการศึกษาคนสำคัญที่สร้างองค์ความรู้ทางพุทธศาสนาไว้มาก

ทั้งจากการค้นคว้าร่วมจากพระไตรปิฎกและคัมภีร์ต่างศาสนาต่างนิกายนำมาแปลและเรียนรู้เปิดเผยต่อไปให้ชาวพุทธไทยอย่างน่ายกย่องยิ่ง ประสบการณ์ความรู้จากการปฏิบัติส่วนตัว ประจำวัน ดังใน **อนุทินปฏิบัติธรรมในวัยหนุ่ม** ตลอดจนการพยายามเป็นอยู่อย่างใกล้ชิดธรรมชาติ ตามอย่างพระอริสาภายในครั้งพุทธกาล และการปฏิบัติงานเผยแพร่สั่งสอนผู้อื่นหลายสิบปี (รวมทั้งงานนำพัฒนาท้องถิ่น จนท่านสรุปประสบท่าน เหล่านี้ว่าไม่คุ้มค่าความเสียสละมากว่า จนเป็นเหตุให้มุ่งทำงานซึ่งหัวใจพุทธศาสนา เน้นให้การศึกษาแก่ชนในวงกว้างเป็นหลัก) จะนาถีนตาตื่นใจเพียงใด หากท่านอาจารย์พุทธทาสได้ทำหน้าที่คิดอ่านวางแผนหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์โดยตรง? อย่างน้อยการท่องจำแบบตายตัว โดยไม่เปิดให้มีความคิดเห็นต่างออกไป อันเป็นเหตุให้ท่านอาจารย์ยุติการเรียนเบรียญธรรมเพียง๓ ประโยค เมื่อความเห็นไม่ตรงกับกรรมการตรวจข้อสอบ และเชื่อมั่นในการค้นคว้าหาความรู้เองจากต้นแหล่งโดยตรงมากกว่า ท่านไม่เคยทำหน้าที่อวิพากษ์วิจารณ์ผู้เขียนหลักสูตรที่ใช้กันมานับสิบปี (หรือบัดนี้นับร้อยปีแล้ว) โดยที่เห็นว่าท่านผู้ริบานทำได้ดีแล้ว เท่าที่เหตุปัจจัยในเวลานั้นอำนวย แต่ผู้สืบทอดงานมากกลับยึดคัมภีร์อย่างตายตัว โดยไม่เข้าใจเจตนาธรรมณีของการประยุกต์ธรรมให้สมสมัย หมายแก่ผู้รับและผู้ให้จริงในสังคมต่างหากที่ควรพิจารณาตัวเองให้มาก

งานด้านการเผยแพร่พุทธศาสนาของท่านพุทธทาสนั้น อาจกล่าวได้ว่าท่านประสบความสำเร็จในการจุดความสนใจให้คนรุ่นใหม่หันมาหาพุทธธรรม ในฐานะที่เป็นทางแก่ปัญญาชีวิต และความนำไปประยุกต์ในสังคมทุกรูปแบบทุกวิถี โดยย้ำว่า โลกต้องไม่แยกจากธรรม โลกีย์ต้องไปด้วยกันกับโลกุตตระ เพราะช่วยลดคละอัคตาไปโดย

ลำดับ และแม้ความคิดของท่านจะเป็นที่น่าสนใจของชาวต่างประเทศมาก แต่ท่านก็ยังเห็นว่าควรให้ชาวต่างประเทศสอนกันเองจะได้ผลดีกว่าส่งพระไทยไปสอนในต่างประเทศ เพราะความจำกัดเรื่องภาษา วัฒนธรรมและกำลังคน หากพระไทยควรปักหลักมั่นสอนอยู่ที่เมืองไทย แก่ชาวไทยและต่างประเทศ ที่พร้อมและสนใจเสาะแสวงธรรม จึงเดินทางมาศึกษาปฏิบัติหรือบวชเรียนจริงจังด้วยเห็นความทุกข์หรือปัญหาอย่างชัดเจนแล้ว การสอนก็จะได้ผลดียิ่งกว่า (ดังบทความที่ท่านอธิบายไว้ใน “ทำไม่ໄมไปกับพระโลภานาถ” ใน **ชุมนุมข้อคิดอิสระ พ.ศ. ๒๕๔๖**) และแนวโน้มนโยบายการดำเนินงานของส่วนไมก์ขันนานาชาติในระยะต่อมา

อนึ่ง ควรกล่าวด้วยว่า เมื่อท่านได้รับแต่งตั้งเป็น “เผยแพร่แจ้งหัวดสรุราษฎร์ธานี” และโดยคำสั่งของคณะกรรมการภาค๘ ให้ท่านจัดทำ “เค้าโครงการเผยแพร่พระพุทธศาสนาสำหรับสมัยปัจจุบัน (โดยสังเขป)” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ ท่านได้ใช้ประสบการณ์งานเผยแพร่ธรรมะที่ผ่านมากกว่า ๑๐ ปี เรียนรู้เรื่องเสนออย่างเป็นระบบ ละเอียดลออ และนำเสนอในนำไปใช้อย่างยิ่ง คำปราภรณ์ความจำเป็นและจุใจในการเผยแพร่อย่างถูกหลักเกณฑ์เข้าสู่ปีหมายของภารกิจพัฒนาคน สร้างความกระตือรือร้นและแรงใจแก่ผู้ปฏิบัติ ท่านจำแนกประเภทการเผยแพร่ ทั้งโดยวิธีปฏิบัติ บริยัติ และปฏิเวช จำแนกผู้รับการสอนโดยเหตุการณ์ โดยวัย โดยหน้าที่การทำงานอย่างละเอียดถึง ๒๕ ประเภท ทางแห่งความสำเร็จบุคคลองค์กรและทุนรอนที่ต้องใช้เพื่อทำงานให้ได้ผล และแม้เหตุจะล่วงไปกว่ากิ่งศตวรรษแล้ว เรายังทำได้ไม่ถึงเสี้ยวส่วนที่ท่านคิดไว้ นอกจากองค์กรทั้ง๔ คือการปกคล้อง การศึกษา การเผยแพร่ และการสาธารณูปการแล้ว ท่านยังเสนอให้ตั้งองค์กรสมนธรรมเพิ่มขึ้นอีก

เพื่อให้งานได้ผลยิ่งขึ้น (ปัจจุบันนอกจากไม่พัฒนาแล้ว เรายังรับอำนาจไว้ที่บุคคลเดียวทำหน้าที่ทุกอย่าง แต่เมยังอ่อนเปลี่ยนเสียชาเป็นอัมพาตไปทุกองค์การอย่างน่าอิดหนาระอาใจในความหวังอำนาจ และขาดความรับผิดชอบหน้าที่ของตน ๆ อย่างเดียว)

การที่คณะกรรมการอ่อนแอก และการพระศาสนาawanre เป็นเหตุให้ต้องมีการปฏิรูปและฟื้นฟูอย่างจริงจังเร่งด่วน ควรกล่าวด้วยว่า การที่นายนินทร์(กลึง) บรรลุถูกสถาปนาเป็นสามเณรและวิพากษ์วิจารณ์ จังหวัดพระสังฆ์ เป็นแรงผลักดันส่วนหนึ่งที่ทำให้อาจารย์พุทธทาสจากวัดปทุมคงคามา ก่อตั้งคณะกรรมการขึ้น และแม้จะมีสวนโมกข์ ขึ้นอย่างยกลำบากด้วยเป็นของใหม่ และทวนกระแต แต่ท่านก็ไม่แยกตัวออกจากคณะกรรมการเพื่อตั้งนิกายใหม่ให้เกิดการแตกแยกหนักขึ้นไปอีก

เพราภารกิจของท่านคือการเพิ่มพูนกำลังแก่พระศาสนาดังนั้นท่านจึงเรียกร้องให้ปรับปรุงส่วนที่อ่อนแอก แก้ไขส่วนที่ด้อย ยกส่วนที่ด้อยต่ำให้สูงขึ้น แทนการแยกพวกออกไป (หรือกำจัดจุดอ่อน)

ปัญหาที่เกี่ยวกับเรื่องสามเณรและวิพากษ์นี้จะมีได้หรือไม่ในเมืองไทย ดูจะเป็นประเด็นที่ถูกเถียงกันต่อไปอีกนาน เมื่อไม่มีทางยุติเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย การที่จะมีแม่ชีบินบทบาท ตั้งสำนักสอนธรรมะ ช่วยเหลือผู้ตကทุกชีได้ยาก หรือการที่ท่านอาจารย์พุทธทาสเริ่ม “ธรรมมาตา” ขึ้นทดแทนวิพากษ์นี่ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้หันมุ่งได้ปฏิบัติธรรมและสังสอนผู้หันมุ่งกันเองได้โดยสะดวก ก็เป็นทางเลือกที่น่าพิจารณา เว้นแต่คณะกรรมการจะยกเว้นอยู่แต่อดีตของตน ไม่ยอมรับ อื่อเพื่อ หรือแม้แต่ทางออกที่ได้แก่ผู้ใดในการบวชจะยังทำให้เกิดปัญหาที่แก้ได้ยากขึ้นเรื่อยในอนาคต ท่านอาจารย์พุทธ-

ท่าสสอนว่า หากมีพระต่างนิกายมาเยี่ยมเยือน ให้อธิบายเพื่อต้อนรับให้ดีที่สุด จะเป็นที่พอใจแก่ทุกฝ่าย และไม่ต้องสร้างวัดแข่งกัน ด้วยเหตุของความไม่สงบ หรือการแบ่งแยกนิกาย ซึ่งเป็นความสูญเปล่า ความขัดแย้งและความยกลำบากโดยไม่จำเป็น

คณะกรรมการไทยยังมีเรื่อง สมณศักดิ์ และความเป็น พระราชาคณะ อันเป็นที่ไฝ่นั้นต้องการของพระภิกษุไม่น้อย โดยที่ผู้พิจารณาถือเอกสารที่จากผลงานการก่อสร้างหรืองานเงินเก่งทั้งเพื่อถวายในหลวงในฐานะเป็น “คณะกรรมการ” หรือเพื่อช่วยชาติโดยเอาเนื้อหนูไปปะเนื้อช้างแทนการสังส่อนหรือปููกองฟังสัมมาทิฎฐิเป็นงานหลักแล้ว การคณะกรรมการและคณะกรรมการนั้นเอง ไม่จำต้องพูดถึงลักษณะการที่จะพึงได้เป็นส่วนแบ่ง อันไม่ชอบธรรม คล้ายการครอบปั้นเงินโดยนายของฝ่ายโลก ก็ได้ ควรที่จะลดการสาธารณูปการที่ไม่ได้การ และห้ามสร้างคนที่เป็นศาสนทายาทเพื่อรักษาพระศาสนาที่ดัวกันแท้

ตะเกียงที่ไร้แล่น้ำมัน แต่ไม่อ่าดส่องสว่างนั้น มีคุณค่าไว้อวดและเป็นภาระดูแลรักษาสิ้นเปลืองที่คุ้มค่าเวลาและทรัพยากรหรือไม่? ชาวพุทธไทยที่หงส์สร้างศาสนสถานอันໂพ Fahr ด้วยความภูมิใจและอุ่นใจว่าได้สร้างรักษาพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ได้มั่นคงโดยไม่สนใจจะถามว่า ในวัดกำลังปฏิบัติอะไรกันอยู่? เป็นธรรมะและเพื่อธรรมะหรือไม่? จะต่างอะไรกับคนตาบอดหงส์ที่ตะเกียงที่ไฟดับแล้ว โดยหวังว่าตนเองจะปลอดภัยในยามค่ำคืน เพราะเข้าใจว่าแสงไฟ (ที่จริงดับแล้ว) จะคุ้มครองตนเองไม่ให้ถูกชนล้มลงได้ ปัญหาสังคมที่เกิดกับเยาวชนและประชาชน ทั้งเรื่องอบายมุข กรรมมานะ ยาเสพติด อาชญากรรม และความไม่ศีลธรรมต่าง ๆ เป็นภารกิจของพระสงฆ์หรือไม่

ที่ต้องช่วยกู้วิกฤต สมเด็จและพระราชาคณะตลอดจนสมณศักดิ์ได้ช่วยเหลือให้เกิดการแก้ปัญหาหรือยิ่งสร้างปัญหามากขึ้น?

มีคนถามท่านอาจารย์พุทธทาสว่า ทำไมไม่คืนสมณศักดิ์เสียเล่า ท่านตอบว่า “ทำไมจะต้องเอาไปคืน ในเรื่องเราไม่ได้รับมาแต่แรกแล้ว” เรื่องยศช้างขุนนางพระอย่างนี้นับวันจะหาได้ยากยิ่ง ดังนั้น การปลงศพท่านจึงเรียบง่าย ไม่ต้องการรับกวนโครงการฯ โดยเฉพาะเบื้องพระยุคบาท ยิ่งพระผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างในทางพุ่งเพื่อห่อเหมินมากเท่าไร พระผู้อยากริบัญญิกต้องເຂອງอย่างทำให้มากกว่าหนัก กว่าอก ดังนั้นผู้ยังในญี่ปุ่นทั้งหลายจึงควรគิริคุณให้จงหนัก ในการสร้างแบบอย่างให้ผู้อื่นทำตาม

ท่านอาจารย์พุทธทาสไม่ประ伤ค์ และไม่ณัดอย่างยิ่งในการปกคลองคณะกรรมการทั้งไม่ต้องการได้เต้าເຂອງทางยศศักดิ์ ท่านจึงจะจากเมืองหลวงกลับสู่บ้านเกิดหรือบ้านแม่เพื่อกอบกู้ฟื้นฟูพุทธศาสนาที่รุ่งเรืองมาแต่ยุคศรีวิชัยได้สำเร็จ หากท่านต้องมัวประจบหรือເຂອງเจ้าใจญาติไม่เพื่อความสำเร็จ ส่วนตน ไหนเลยจะทำประโยชน์ได้ก็ว่างวางปานนี้

สรุป

ผู้เขียนได้มีโอกาสรับใช้ในสำนักของท่านอาจารย์พุทธทาสช่วงหนึ่งในบัน្ត平原ชีวิตของท่าน แม้จะมิได้รับรู้หรือร่วมงานมาโดยตรงแต่ด้วยแต่ปฏิปทา คำสอน คำ darüber และความจำงหัวของท่านก็เป็นสิ่งที่ประทับใจ ไม่เห็นมีสิ่งใดที่บันทึก ศรัทธาหรือเป็นข้อกังขาให้ต้องคลางแคลงใจ

ท่านอาจารย์ถือมติทุกครั้งที่พบพระดีที่น่าเคารพ เห็นองค์พระได้ลามะและสมเด็จพระสังฆราชรังเกียจพระที่ลุ่มหลงในวัตถุนิยม และอคิดหนนาระอาจผู้มักใหญ่ไฟสูงเกินพอดี ท่านดำเนินผู้แวดล้อม

บางคนเสมอที่ชอบเข้าหาผู้ยิ่งใหญ่ในการเมือง หรือคนดังเพื่อหาทางวิ่งเต้นว่า “มันบ้าไม่รู้ที่ต่อที่สูง ควรไม่ควร” แม้จะสร้างความที่เป็นธรรมชาติให้ผู้อื่นเข้าอย่างตามเพื่อให้คนเข้าใจเรื่อง อัมมิกะ สังคมนิยม ตามกฎธรรมชาติได้โดยง่าย ก็คุณจะมีผู้เห็นด้วยถึงกับลงมือทำตามไม่มากนัก หนึ่งสื้อ่อนประจกนเพื่อเสริมการศึกษา นักธรรมตรี โภ เอก และนักธรรมพิเศษ ก็คุณจะไม่ได้รับความสนใจใดๆ จากผู้บริหารคนดัง ในปัจจุบัน แนวคิดเรื่อง กระทรวงศึกษาธิการ ที่ท่านเสนอให้ตั้งขึ้นเพื่อตรวจสอบความถูกต้องในจริยธรรมของกระทรวงต่าง ๆ ก็คุณจะล้าสมัยเกินไป (แต่บัดนี้เราก็มีองค์กร อิสระเพื่อตรวจสอบ ฝ่ายรัฐ เช่น ศาลปกครอง ผู้ตรวจการรัฐสภา กกต. ปปช. ฯลฯ แต่ก็คุณเหมือนจะไม่มีผล อะไรมากนักหากผู้กำหนดที่ไม่บริสุทธิ์ ไปร่วงในภาครัฐฯ) วัตถุนิยมที่ท่านคัดค้าน ก็กำลังท่วมโลกภาวะจิตธรรม เพราะลุ่มหลง กรรมภัยมีอยู่ทุกวิการ ทุกเพศทุกวัย มิใช่ต้องเอี่ย ถึงสิ่งเดพติด และไส้ยาสต์ที่ท่านรีบให้เห็นพิชัยตัวร้าย “เต่า” ตัวใหญ่ที่เป็นด้วยความโลภ โกรธ หลง กังวลอยู่และคีบคลานต่อไป เพื่อครอบครอง พุทธจักรในอนาคตอันใกล้ ชาวพุทธไทย ก็ยังฝากรณาดพระศาสนาไว้กับคนอื่นที่เป็นลูกหลาน ผู้ด้อยโอกาส ชนิดหวังพึงโดยที่ก็รู้อยู่ว่าพึงจะไม่ได้มากนัก หากท่านหยั่งรู้ด้วยญาณวิถีได้ว่าสิ่งที่ท่านเพียรสร้างเริ่มน้ำหนาและกระทำต่อเนื่องมากกว่า ๖๐ ปี มีผลน้อยนักต่อศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน ท่านคงปลอมธรรมสังเวช ดังที่ท่านเคยประวัติบันยาธรรมชาติ พานิช ผู้นองชาญว่า อีกสิบปีหรือร้อยปีข้างหน้า อาจจะมีรูปปั้นของท่านพร้อมเชิญมีศักดิ์สิทธิ์ประดิษฐานให้ผู้คนกราบไหว้ขอลาภขอพร ซึ่งท่านไม่มีให้แล้วไม่มีวันจะให้ก็ได้ แต่เชื่อว่าเมล็ดพันธุ์ที่ท่านหว่านไว้ในใจพุทธชน ก็จะมีโอกาสเบ่งบานกลางกระแสคความวุ่นวาย

อ่อนน้อไม่แพ้กัน

ทุกครั้งที่พระพุทธศาสนาเกิดวิกฤตศรัทธา ก็เป็นโอกาสสำหรับการฟื้นฟูปฏิรูปครั้งใหญ่บัดนี้ “พุทธทาส” และ “ธรรมทาส” ที่เคยมีได้ล่วงลับไปแล้ว “อริยสังฆทาส” ที่ดำรงตนดังหนึ่งสังฆราชามิ่งสมกับฉายาที่ขานนให้ตนก็ล่วงลับไปแล้วด้วยเห็นกัน โดยว่าทะว่าจะเปลี่ยนคนดังนี้ได้ จะเปลี่ยนแปลงได้ก็ต่อเมื่อท่านตายไปเสียก่อน บัดนี้คุณยังไม่มีที่ท่าไว้จะดีขึ้น อาจเพราะมีอาชญาภาพและผู้ต่อเต้าเข้าดีเพื่อตนเองเสวยอำนาจเจ้าหน้าที่มาเกินไป ทอดตามในได้หล้า เห็นอยู่แต่พระธรรมราชาและธรรมราชาชั้นนำ ธรรมเสนาบดี สำนักธรรมที่ยังมีความจงรักภักดี เป็นข้าพะพุทธเจ้าอย่างแท้จริง ซึ่งกันกอบกู้สถานภาพสงฆ์ไทยในโลกสมัยใหม่ อย่างอุทิศตนและรู้เท่านกителศาสนาและปัญหาสารพัน

“พระสร้าง พระเสก พระสาด และพระสอน” เราเมื่อยุ่งมากเกินพอดี บางทีอาจจะต้องซวยกัน บำรุงรักษา “พระสงฆ์” ที่แท้ ซึ่งต้องการการบ่มเพาะให้เติบโตในชุมชนแห่งธรรมเพื่อนำสังคมไทยไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองร่วมยืนและยังยืนสืบต่อไปตามเจตนาท่านอาจารย์พุทธทาสที่ว่า

พุทธทาส จักอยู่ไป ไม่มีตาย
ถึงดีร้าย ก็จะอยู่ คุ่ศาสนา
สมกับมnob กาใจ รับใช้มา
ตามบัญชา องค์พระพุทธ ไม่หยุดเลย.

မြတ်သန အိမ်ခြောက်

ท่าน ឧបនាយក កិរុយ

กับ การคณะสংఘ และ พุทธศาสนา ใน ແດນสยาม

n านพุทธศาสนา ถือตนว่าเป็นพระนอกรระบบ หรือพระเดือน ผู้เป็นดั่งนกวินหดหงส์ที่บินตรงไปสู่นิพพาน โดยนัยนี้ท่านยอมเห็นว่า พระสงฆ์ที่ไว้เป็นเหมือนกันในกรง องค์การปักครองคณะสংঘที่เป็นอยู่ มิได้จัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ในแขวงตัวรัฐฯ คือ ศีล สมาริ ปัญญา หั้งมีได้จัดสิงแಡล้อมในคณะสংঘที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตพรมจรวร্য หรือ ส่งเสริมการศึกษาบริยัติธรรมที่น้ำไปสู่การปฏิบัติและปฏิเวธ เพื่อการรู้แจ้งเห็นจริงเป็น จัตたり บุริสุขคานิ อংগুষ্ঠ บুরিসুคคลา ตามความมุ่งหมายขององค์พระผู้ wang raga khuan พุทธศาสนา

การเป็นพระนอกรระบบของท่านพุทธศาสนา มิได้มายความว่า ท่านเป็นอิสริไม้ขึ้นต่อองค์การปักครองคณะสংঘ เพราะในความเป็นจริงนั้น ท่านพุทธศาสนาอยู่ก็ดำรงสมณศักดิ์เป็นถึงพระธรรมไกศาการ্য เจ้าอาสาของวัดพระบรมธาตุเชียงราย พระราชนมหลวงชั้นเอก วัดสวนโมกพลารามก็เป็นวัดที่ตั้งขึ้นโดยถูกกฎหมาย แต่ท่านเป็นพระนอกรระบบในความหมายที่ว่าท่านไม่สนใจปฏิบัติน้ำที่ในฐานะพระลังษາธิการ เป็นที่ทราบกันดีว่าท่านไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการบริหารวัดพระบรมธาตุเชียงราย หากให้พระรูปอื่นทำหน้าที่แทนมาโดยตลอด

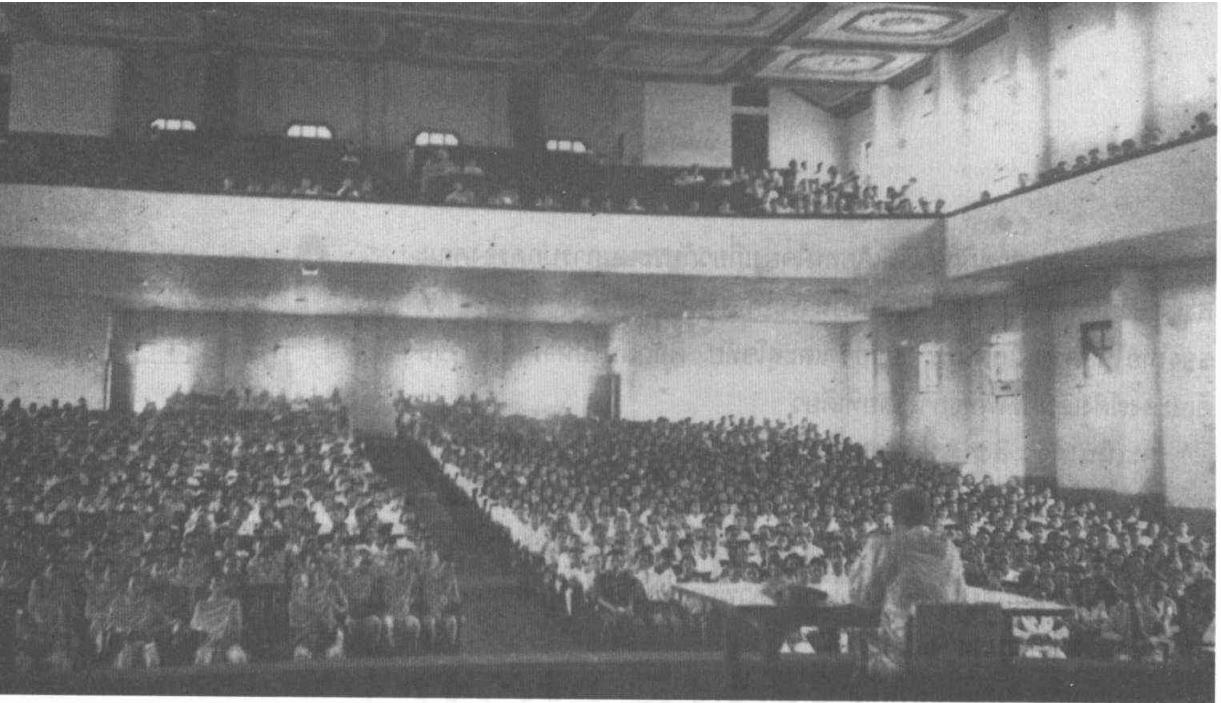
แม่ท่านพุทธทาสภิกขุ ไม่เคยสนใจยุ่งเกี่ยวกับระบบการปกครองคณะสงฆ์ของทางการ แต่ท่านได้กลับไปหาระบบสงฆ์ที่เลยพันธุ์รูปแบบคณะสงฆ์ของไทยในยุครัตนโกสินทร์ อุழิยา และสุโขทัย คือกลับไปหารากเหง้าของคณะสงฆ์ดั้งเดิมครั้งพุทธกาลเลยทีเดียว

จะเห็นได้ว่า สิ่งก่อสร้างภายในวัดสวนโมกข์ จะไม่มีซื่อฟ้า ในระหว่างหนึ่ง อันเป็นเอกลักษณ์ของวัดไทย ตรงกันข้าม โบสถ์ของวัดสวนโมกข์ กลับอาศัยมากไม่เป็นหลังคาโบสถ์ พระประธานซึ่งแทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ประทับอยู่กลางพื้นก่อน การทำพิธีกรรมใด ๆ ในโบสถ์สวนโมกข์ ก็ทำอยู่กลางดินท่ามกลางธรรมชาติ

ที่สำคัญคือ วัดแบบสวนโมกข์ และคณะสงฆ์แบบสวนโมกข์ ได้ก้าวพ้นจากรูปแบบของวัดไทยที่สืบทอดเป็นประเพณีมาตั้งแต่ยุคสุโขทัย ซึ่งแบ่งวัดฝ่ายคันถ竹 (ฝ่ายเรียนปฏิบัติ) ไว้ฝ่ายหนึ่ง และวัดฝ่ายวิปัสสนาธูระ (ฝ่ายปฏิบัติ) ไว้อีกฝ่ายหนึ่ง แต่ภายในวัดสวนโมกข์นั้น พระสงฆ์สามารถศึกษาคันคัวพระไตรปิฎกและปฏิบัติธรรมไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติ ทั้งนี้ตามแนวทางของสวนโมกข์ ปฏิบัติกับปฏิบัติจะแยกออกจากกันไม่ได้ โดยต้องมุ่งสู่อุดมคติสูงสุดของพุทธศาสนานั้นคือ นิพพานธรรม หรือความสงบ สะอาด สวยงาม ต้นมะพร้าวน้ำพิเกร์ โดยเดียวโนเน อยู่กลางทะเลขี้ผึ้ง เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกอุดมคติของวัดแบบสวนโมกข์ไว้อย่างชัดเจน

ตะระเวณเทคโนโลยีห้องถิน
ระหว่างปี ๒๔๙๐-๒๕๑๑
พุทธทาสภิกขุและคณะธรรมทาน
จัดทำวิทยาลัยเมืองเคลื่อนที่โดยทางเรือ
เปิดงานเฉียบธรรมะเทคโนโลยีปัตตอกห้าง
และบางครั้งก็เข้าบกทดสอบธรรมกับ
ประชาชนในอำเภอต่าง ๆ

แสดงปาฐกถาที่หอประชุมใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประมาณปี ๑๙๐๓
เรื่อง “ส่วนสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ทุกคนควรรู้จัก” มีผู้เข้าฟังประมาณ ๓,๐๐๐ คน

รูปแบบคณะสงธ์ที่ท่านพุทธทาสเคย์นำเสนอໄວ້ ในแนวคิด หัมมิก-
สังคมนิยม ของท่าน คือ คณะสงธ์ต้องอยู่ร่วมกันแบบสังคมนิยม ไม่มีสมบัติ
ส่วนเกินรกรุงรัง ต้องระมัดระวังไม่ให้ลักทรัพย์ถูนิยมเข้ามาทำลายคณะสงธ์
ซึ่งจะทำ เช่นนี้ได้ ชุมชนสงธ์ต้องเป็นชุมชนทางปัญญา ตรงนี้เป็นจุดเด่นของ
ส่วนไมก์ในยุคที่ท่านพุทธทาสสากลชูยิ่งมีชีวิตอยู่

วัดส่วนไมก์ได้ยึดติดกรอบประเพณีเกรวะทแบบไทย หากได้สร้าง
รูปแบบเกรวะที่เป็นสากล เชื่อมโยงภูมิปัญญาของเพื่อนศาสนานิกายอื่น ๆ
ไม่ว่าจะเป็นพุทธแบบวัชรยาน mahayan อิสลาม และคริสตศาสนา โดยได้
ศึกษาคัมภีร์สำคัญ ๆ ของเพื่อนศาสนาร่วมโลกเหล่านั้น เช่นท่านได้นำเอา
ภาพปริศนาธรรมว่าด้วยปฏิจจสมุปบาทของทิเบตมาเผยแพร่เป็นครั้งแรก
และท่านยังแปล สูตรของเหวยหล่าง คำสอนของไป อันเป็นหมายนฝ่ายจีน
และช่วยให้คนไทยได้รู้จักลักษณะของญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังเรียนรู้ ใจความ
แห่งคริสตธรรมเท่าที่พุทธบริษัทควรทราบ สอนพุทธศาสนาผ่านคัมภีร์ไปเบิล
ในสมัยท่านทำหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา ก็มีบทความเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม
ปรากวอยู่เนื่อง ๆ เป็นต้น รวมทั้งเปิดกว้างรับรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ทั้งทาง
การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของโลกภายนอก ทั้งนี้เพื่อความเท่าทันต่อ¹
สถานการณ์ใหม่ ๆ และเพื่อดำรงบรวมธรรมของพุทธศาสนาไว้ในท่ามกลาง
โลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

จึงกล่าวได้ว่า คณะสังฆ์ถาวรตามแนวคิดของท่านพุทธทาสภิกขุ ต้องเป็นคณะสังฆ์ที่ไม่หยุดนิ่งอยู่ในกรอบที่คับแคบตายตัว ขณะเดียวกันคณะสังฆ์ต้องไม่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เหลาตามกราฟเสขอองลักษณ์บริโภคนิยม หากเปลี่ยนแปลงด้วยสติปัญญา รู้เท่านี้เพื่อทราบจะแสดงให้การวิพากษ์ให้ได้ ถ้าคณะสังฆ์และสังคมไทยเป็นชุมชนที่มีสัมมาทิฐิแล้วไหร่ พากอัลซี กลุ่มพุทธพานิชย์ และพวกที่บิดเบือนพระธรรมวินัย เพื่อแสวงหาเงินและอำนาจ ก็ไม่สามารถที่กำเริบเส็บسان มีกำลังที่จะครอบงำพุทธชนคนส่วนใหญ่ได้

โรงมหาศพทางวิญญาณก็คือ การสร้างโนบสตอร์มชาติก็คือ สรระมะพร้าว นาพิเกราก็คือ ล้วนเป็นวัตกรรมของวัดศาสนามากที่ต้องการสืบทอดร่วมกับคนรุ่นใหม่ในยุค ๓๐-๔๐ ปีที่แล้ว แต่เดี๋ยวนี้อาจจะเป็นวัตกรรมที่ล้างหลังไปแล้ว แม้จะยังก้าวหน้ากว่าวัดทั้งหลายอยู่ก็ตาม

โดยสุปตามแนวคิดและแนวปฏิบัติของท่านพุทธทาสภิกขุนั้น คณะสังฆ์จะต้องเป็นแบบรัมมิกสังคมนิยม เพื่อเอื้อต่อความเจริญงอกงามในชีวิต พระมหาธรรมเจริญ และต้องใช้สติปัญญาในการสักดักกันมิให้ลักษณ์บริโภคนิยมแพร่ระบาดเข้ามายังคณะสังฆ์ ขณะเดียวกันคณะสังฆ์ไทยต้องเป็นชุมชนทางปัญญาที่เป็นสถาล สามารถสืบทอดร่วมแก่สังคมไทยและชาวโลกร่วมสมัยได้

สำหรับในด้านหลักคำสอนของพุทธศาสนานั้น ท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นพระไทยที่เดดเด่นที่สุด ที่กล้าประกาศว่าธรรมะในขี้นปรมต์สามารถนำมาใช้ในวิชีวิตประจำวันของปุถุชน ท่านกล้าประกาศว่างานคือการปฏิบัติธรรม และงานคืองานบันดาลสุข ทำทายกับคำขวัญ งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุขของผู้นำลักษณ์บริโภคนิยม

อันที่จริง แนวทางของท่านพุทธทาสภิกขุในเรื่องวัด คณะสังฆ์ และพุทธศาสนา ไม่ใช่แนวทางใหม่ หากเป็นอธิบายรวมที่ได้เริ่มต้นมาแล้วตั้งแต่ครั้งพุทธกาล แต่ถูกกละเหลย หลงลืมไปในยุคที่คณะสังฆ์ไทยอ่อนแอ ท่านพุทธทาสภิกขุได้ทุ่มเทหัวใจวิพากษ์ของท่านในฐานะท่าสผู้เชื่อสัตย์ของพระพุทธเจ้า และธรรมทายาทแห่งอาณาจักรศรีวิชัย เพื่อแสดงให้ชาวไทยและชาวโลกเห็นว่า อธิบายรวมและชุมชนพระมหาธรรมเจริญยังสามารถดำเนินและเจริญงอกงามได้ในยุคบริโภคนิยม

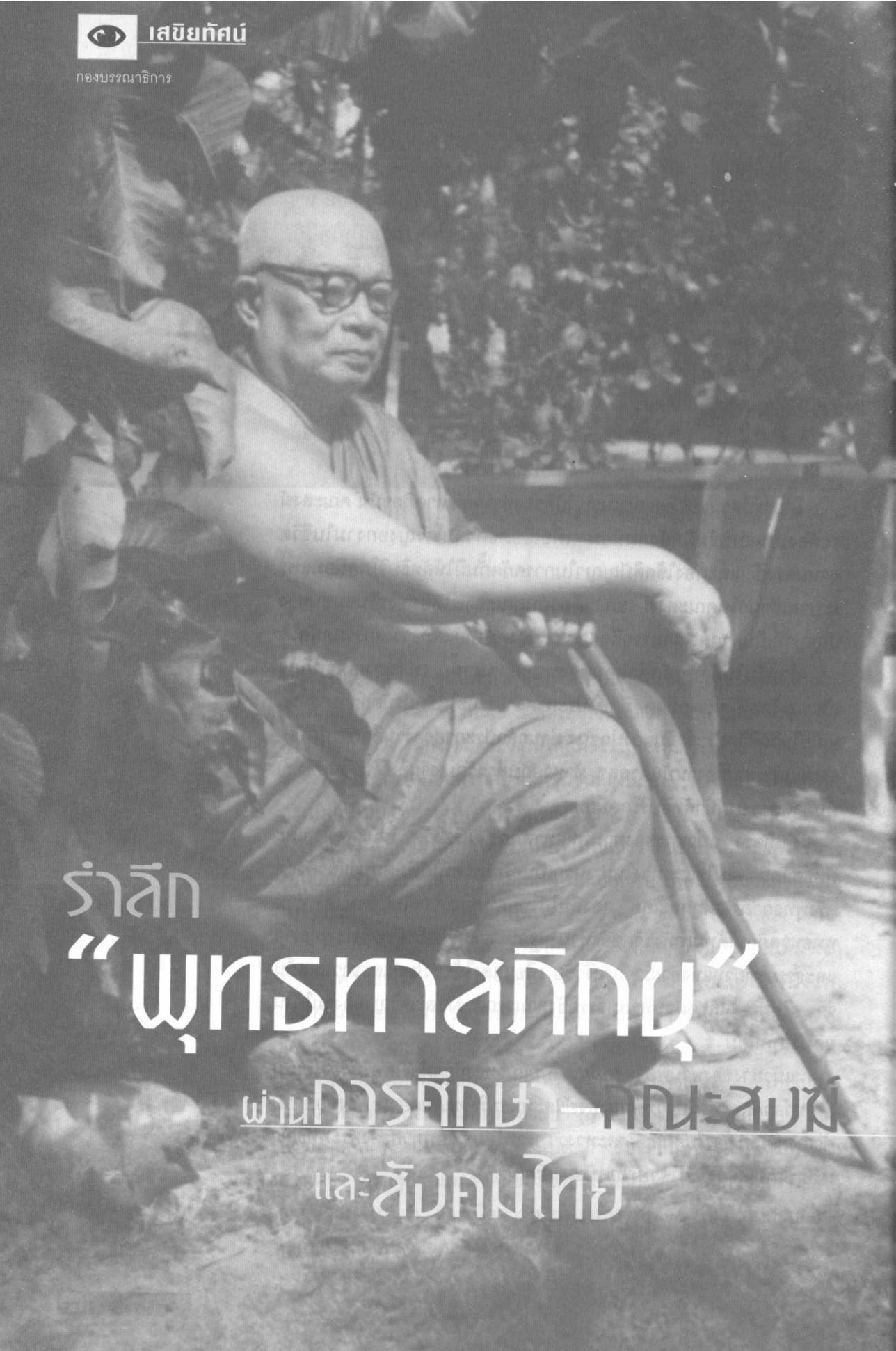
แนวทางของท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นแนวทางที่ถูกต้องหรือไม่ ยังไม่เป็นปัญหาสำคัญ เท่ากับการที่คณะสังฆ์และพุทธบริษัทแคนสยาม ต้องหยุดถาวมตัวเองก่อนจะก้าวไปคุนเคยที่คละทางว่า เรายังคงจะเป็นท่าสของพระพุทธเจ้าหรือเป็นท่าสของพระเจ้าบริโภคนิยม กันแน่

เสขยทคบ

กองบรรณาธิการ

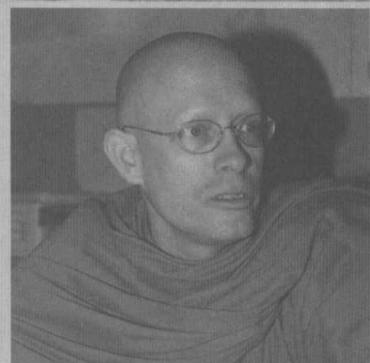
ร่าลึก “พุทธทาสภิกขุ” ผ่านการศึกษา – ความเชื่อ และสังคมไทย

พระอุปัชฌาย์ต่อคิริร ในคริสต์กาลฯ

Nารเกิดขึ้นและความเป็นไปของ "พุทธทาส กิจกุ" ส่งผลสะเทือนทั้งต่อพุทธจักรและอาณาจักรอย่างกว้างขวาง เป็นปรากฏการณ์พิเศษ ซึ่งสะท้อนหรือยืนยันให้ทุกฝ่ายสำเนียงและตรัตน์นักว่า ศาสนาจักรและอาณาจักรนั้น ไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด ก็ยังเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบถึงกันอย่างมิอาจละเลยได้ อีกทั้งยังเป็นเสมือนบทพิสูจน์ คั่งสำดัญว่า หลักศาสนาธรรมนั้น แม้จะอยู่ในภาวะอาກาศิกิ ก็ยังจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องประยุกต์ใช้ให้สมสมัย และให้อยู่ในฐานะเป็น "เครื่องมือ" อันได้รับการจำแนกและเลือกสรร ในบริบทอันเหมาะสมควร มิใช่สักแต่จะยกขึ้นไว้บูชาอย่างเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์เพียงประการเดียว

บทสัมภาษณ์สั้นๆ ของพระครีบrijyatiโมลี ทำนสันติกิริกุ แล้วอาจารย์สุลักษณ์ศิวรักษ์ ผู้อ่าน จะได้พบต่อไปนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการรำลึกถึง ทำนพุทธากิจ ในภาวะที่ขาดการลงข้อหานจะครบ รอบ ๑๐๐ ปี ในอนาคตอันใกล้นี้

"เสขิยธรรม" และ "กลุ่มพุทธทาสศึกษา" จะพยายามรวบรวมแบ่งมุ่งต่าง ๆ จากบุคคลที่เคยมีประสบการณ์ร่วมกับทำนพุทธากิจและพยายามนำเสนอต่อผู้สนใจ ทั้งในด้านหมายข่าวเสขิยธรรม และเว็บไซต์พุทธทาสศึกษา www.buddhadasa.org ต่อไป

“

ถ้าจะรอให้เกิดทำนพุทธาสสอง
ทำนพุทธาสสาม
โดยเราไม่สร้างเงื่อนไขเหตุปัจจัยนี่
ผมว่ามันอาจจะไม่ทันการ
มันอาจจะແຍ່ເສີຍກອນແລ້ວ
หรือมันอาจจะລົມສລາຍໄປເສີຍກອນແລ້ວ

”

ร่าสึกห่านพุทธทาส ผ่านการศึกษาคนละสมัย

สัมภาษณ์ พระศรีปริยัติโมลี (สมชาย กุสโลจิตโต)
รองอธิการบดีฝ่ายกิจกรรมต่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
และกรรมการกุลุ่มเสียงธรรม
วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๗.๖๐ น.
ณ วัดจันทาราม

เสียงธรรม : มีความคิดเห็นอย่างไรกับ
การศึกษาด้วยตนเองในลักษณะของ
ท่านอาจารย์พุทธทาส เมื่อเปรียบเทียบ
กับระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ใน
ปัจจุบัน

พระศรีปริยัติโมลี : ความจริงเรื่องการ
ศึกษามันเป็นเรื่องการฝึกฝนอบรมพัฒนา
คนและการพัฒนาตัวเอง เพราะฉะนั้นถ้า
หากคนที่จะศึกษาจะพัฒนานี้เข้ารู้ เช่น
จะหาความรู้เข้าก็จะรู้จักแหล่งความรู้ จะฝึก
พัฒนาตนเองเข้าก็รู้ว่าบริการจะพัฒนาตน
เองให้เก่ง ให้ดีขึ้น จะพัฒนาอย่างไร ก็
สามารถทำได้เอง ก็สามารถพัฒนาได้ แล้ว
พัฒนาได้เต็มศักยภาพที่ตัวเองอยากจะทำ
ไม่ต้องไปติดกรอบ ติดระบบ ติดพิธีกรรม

ที่นี่ค้นทั่วไปจะมีสติปัญญาเข้าใจขนาดนั้นนี่มันก็อาจจะมีน้อย เราเลยต้อง^๑
มีสถาบันการศึกษา มีโรงเรียน มีวิทยาลัย มีมหาวิทยาลัย ซึ่งคดูแล้วจนถึงขณะนี้
ยอมมองว่าสถาบันการศึกษามันไม่ได้บอก หรือเรียกว่าถ้าเทียบส่วนได้กับส่วนเสีย^๒
ยอมยังมองว่าประเทศไทยสูญเสียกับเรื่องสถาบันการศึกษามากกว่าได้

คือเลี้ยงทั้งในแง่ของการลงทุน ซึ่งถ้าเทียบกับงบประมาณแต่ละปีที่เราลง^๓
ทุนเพื่อการศึกษาที่สองแสนกว่าล้าน ถ้าคิดก็ประมาณยี่สิบกว่าปอร์เซ็นต์ มอง
มองว่าเงินที่ลงทุนไปนี่ได้ผลกลับมามันไม่คุ้ม ไม่คุ้มที่ว่าเราได้คนจบการศึกษา
มาเข้าไม่มีสติปัญญา มองในแง่สติปัญญาที่แท้จริง เข้าไม่ค่อยมี..ไม่ถึง และมอง
ในแง่ที่จะเป็นคนที่ดีมีศีลธรรม มีอุดมการณ์ นี่ มันก็ไม่พอ

อย่างวิกฤตการณ์ในปัจจุบันเราจะเห็นว่า ประเทศไทยพบความวิกฤตต่าง ๆ
เป็นเพาะคนที่ศึกษาไม่ถึงที่ มันมีปัญหาเพาะคนที่ได้รับการยอมรับว่ามีความ
รู้แล้วไม่มีความรู้จริง ไม่มีอุดมการณ์ ไม่มีศีลธรรมจริง นอกจากนั้นก็ยังเอาไว้
เอาเบรี่ยงเข้าอกใช้ใหม่ เพราะว่าเขาเงินของคนส่วนใหญ่มาให้คนชั้นกลาง มา

ให้คนที่จะซ่วยดัวเองได้แล้ว กลับเป็นว่าคุณยากจนกว่า คนที่โอกาสสนับยอกกว่ากลับต้องมาหนุน ต้องมาสนับสนุนคนที่มีโอกาส มีฐานะเศรษฐกิจดีกว่า นี่มองในแง่ของการศึกษาของชาวบ้านที่ไป

ในอนาคตนี้ผู้ว่าฯจะต้องเปลี่ยนแล้ว สถาบันการศึกษาต้องได้รับการตรวจสอบ ต้องรื้อฟื้นกันมาก ต้องสังคมยานกันมาก ผู้ว่าฯสังคมน่าจะไม่ยอมให้ใครที่เข้ารัฐบาล เอาเบรี่บ หรือคนที่ได้เบรี่บอยู่แล้วเอาเบรี่บต่อไป หรือยอมคนที่อยู่ในระบบ เอกพิธีกรรมหรือเอกสารเครื่องแบบของไรท์ทั้งหลาย เอกรูปแบบเครื่องแบบมาแสดงว่าเป็นคนมีความรู้ แล้วก็จะได้โอกาสดีกว่าคนที่ไม่มีเครื่องแบบไม่มีปริญญา ผู้ว่าฯต้องโลกจะต้องเปลี่ยน

อย่างวิกฤตการณ์ในปัจจุบันเราจะเห็นว่า ประเทศไทยพบความวิกฤตต่าง ๆ เป็นพิริยพารามิตร์ที่ศึกษาไม่ถึงที่ มันมีปัญหาพิริยพารามิตร์ที่ได้รับการยอมรับว่ามีความรู้แล้วไม่มีความรู้จริง ไม่มีอุดมการณ์ ไม่มีศีลธรรมจริง นอกจากนั้นก็ยังเอาไว้ดูแลเปรียบเท่าอีกใช้ใหม่ เพราะว่าเขาเงินของคนส่วนใหญ่มาให้คนนั้นกลาง มาให้คนที่จะช่วยตัวเองได้แล้ว กลับเป็นว่าคนยากจนกว่า คนที่โอกาสหน่อยกว่ากลับต้องมาก่อน ต้องมาสนับสนุนคนที่มีโอกาสสมัชชาและเศรษฐกิจดีกว่า นี่มองในแง่ของการศึกษาของชาวบ้านทั่วไป

’

ที่นี้มองกลับมาที่ท่านเจ้าคุณอาจารย์พุทธทาส ผู้เอาจริงอยู่มุ่งหวังวิทยาลัยสงฆ์ ผู้ก็มองตลอดเวลาจะว่ามหัศจรรย์สูงมาก กระแทก หรือการศึกษาแบบหลัก เข้ามาครอบหรือเข้ามาปิดกันหรือเบียดบัง เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การศึกษาของสงฆ์มันไม่ค่อยตรงนัก ที่มันไม่ค่อยตรงนักก็ เพราะว่าพระที่มาเรียนมันเป็นค่านิยมของสังคมตัวเองว่าเราไม่ใช่วาชีพเพื่อเรียนเพื่อพิเศษานา พระส่วนใหญ่เป็นบัวเพื่อว่าต้องการจะเรียนแบบที่ชาวบ้านเรียน แต่ว่าโขคร้ายที่สถานะทางเศรษฐกิจไม่พอที่จะเรียนได้ โขคร้ายที่เกิดในบ้านเมืองนี้ ที่รัฐบาลແທບจะไม่ต้องทำอะไร ให้ประชาชนดื่นวนเล่าเรื่อง ถ้าเป็นประเทศอื่นเขาจะต้องสนับสนุนให้คนของเขามาได้ศึกษาได้เล่าเรียนเท่าที่ความต้องการที่จะศึกษาเล่าเรียน หรือตักย้ายภาพที่เข้าจะพึงมี อย่างน้อย ๆ จะปฏิรูปญาติร่วมนั้นเมื่อพระมาจากเบื้อง

หลังมาจากการแสวงจุจังใจและบลัลดาลใจอย่างนี้ ท่านก็เรียนแบบ.. คือถึงจะอยู่ในเครื่องแบบของพระภิกษุสามเณรแต่ความคิดก็เหมือนกับคนไทยทั่วไป ก็รับค่านิยมของสังคมไทยเหมือนกับชาวบ้านทั่ว ๆ ไป

ฉะนั้นเมื่อมาเรียนท่านจึงเรียกร้องที่จะเรียนในวิชาอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่พุทธศาสนา ท่านเรียกร้องที่จะเรียนวิชาแบบชาวบ้าน เรียนเศรษฐศาสตร์ เรียนรัฐศาสตร์ เรียนนิเทศศาสตร์ เดียวตนี้ถ้ามหาวิทยาลัยสงฆ์ไม่สอนตรงนี้ไม่ได้ เพราะมหาวิทยาลัยข้างนอกก็มาแบ่งพระไปเรียนเสียเยอะแล้ว (หัวเราะเบา ๆ) เราอาจจะไม่รู้ว่าทั้งมหาวิทยาลัยที่มีชื่อดังใหญ่ ๆ ทั้งสถาบันราชภัฏก็พยายามไปเปิดศูนย์ที่นั่นที่นี่ ตั้งศูนย์วิทยบริการที่นั่นที่นี่ เปิดขยายห้องเรียนที่นั่นที่นี่ แล้วรับເຂົາພະເຊົາໄປເຮັດວຽກ ตรงนี้มันเป็นทั้งคุณทั้งโทษแก่พระสงฆ์และพระพุทธศาสนา

ดังนั้นในมหาวิทยาลัยก็ได้ในมหาวิทยาลัยก็มีมันอยู่ในภาวะที่ต้องประนีประนอมกันมาก ประนีประนอมที่ว่า ถ้าเราเคร่งครัดให้พระศึกษาเรื่องพุทธศาสนาอย่างจริง ๆ จัง ๆ นี่เราก็หาพระมาเรียนจริง ๆ ไม่ได้

คณะกรรมการเป็นคนที่พระไม่อยากเรียนที่สุด เป็นคนที่หนีที่สุด ばかりกับอกว่าเรียนมาแล้ว นักธรรมกับอกว่าเรียนมาแล้ว เพราะฉะนั้นในตัวมหาวิทยาลัยสงฆ์เองนี่ผมก็คุยกันล่าสุด ก็คิดว่าการศึกษาในระบบมหาวิทยาลัยสงฆ์ระบบบาลีนักธรรมต้องรื้อฟื้นปรับปรุงใหม่ ถ้าจะอยู่อย่างนี้มันก็..เรียกว่าลงทุนไปแล้วไม่ได้บุคลากรที่จะมาสืบทอดพระศาสนา

ຈຸດອ່ານ-ຈຸດແບບ

ບັນທຶນຈາກຮ່າຍພຸතຮາສ

ຕັດຫອນຈາກບໍລິສັດພຸතຮາສ ສູລັກຄົນ ຕິວຮັກໝໍ
ນ ສໍານັກງານເມທີສຸຂາພົນຈານ
ວັນທີ ๒๖ ກຸມພາພັນທຶນ ๒๕๖๖ ເວລາ ๑๐.๐๐ – ๑๑.๓๐ ນ.

ເສີຍອຣມ : ຈຸດອ່ານ-ຈຸດແບບຂອງທ່ານອາຈາරຍ
ພຸතຮາສ ເທົ່າທີ່ອາຈາරຍສູລັກຄົນໄດ້ມີໂຄກສ
ເກື່ອງຂ້ອງແລະສັນຜັກ

ສູລັກຄົນ ຕິວຮັກໝໍ : ຈຸດແບບຂອງທ່ານມີມາຍາມຫາ-
ຄາລະນະຮັບ ທີ່ນີ້ດ້ານພູດຍ່າງນັ້ນຄົນຈະປອດ ພູດແບບໃໝ່
ກຳລັງໃຈຄົນ ກີ່ຂຶ້ນວ່າ ໜຶ່ງ ທ່ານພາຍາມຮູ້ຈັກຕັວເອງ
ແລະທ່ານຮູ້ວ່າທ່ານມີຕັກຢາພາພະໄວທີ່ແພັນເວັ້ນອູ້ ແລະ
ຕັກຢາພາພະທີ່ແພັນເວັ້ນອູ້ ມັນຈະອອກມາໄດ້ ເນື່ອໃນມີ
ຮະບນມາຄວບຄຸມ ຮະບນທີ່ຄວບຄຸມປະກາດແຮກ ກີ່ຂຶ້ນ
ຮະບນການສູລັກຄົນ ໄນວ່າຈະຂອງພຣະທີ່ອໝາວກສ ມັນ
ທຳໄຫ້ຄົນພັ້ນໜຳຮັບ ໄນຕ້ອງໄປຢັກປະໂຍດ ៩ ວ່າຍົດ
ຫົວໜັກຮັບເອກະໄວນີ້ ອາຈາຍພຸතຮາສທ່ານໄມ້ຕິດ
ຕຽນນັ້ນແລຍ ການສູລັກຄົນທີ່ຈະອຳນວຍພຣະພຸතຮາສ

“

ท่านเจ้าคุณประยุทธ์ก็ได้ท่านอาจารย์พุทธทาสก็ได้ ท่านไม่ได้ไปเรียนต่างประเทศเลย แต่ท่านเปลี่ยนชื่อได้ แต่พระเราที่เรียนทั้งเรียนในระบบมหาวิทยาลัยสงฆ์ เรียนในระบบบาลีนักธรรม เรายังขาดความเข้าใจสังคมเข้าใจโลก การธุรกิจชาติ ต่างประเทศดี การรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมั่นยังไม่มี รวมไปจนถึงการจะสร้างจิตใจให้มีเรียน จิตใจแสวงหา หรือสร้างความเป็นนักอุดมคติ ว่าถ้าทำอะไรไว้ต้องทำจริง เรียกว่าอาชีวิตเข้าแลก ทุ่มเทหัวใจชีวิต มั่นยังไม่มี

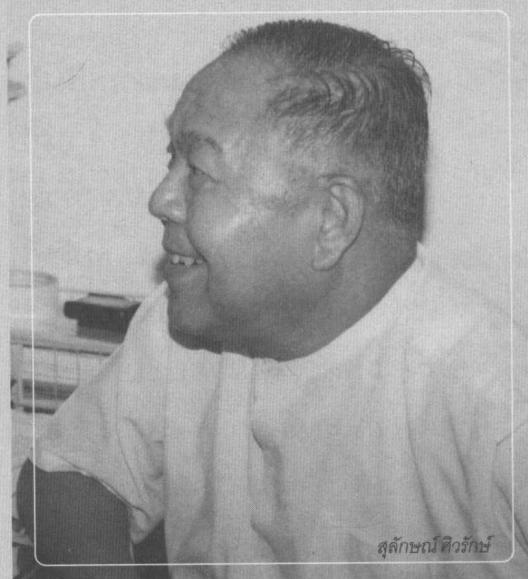
”

นี่อย่างเราพูดถึงหนังสือเล่มนี้ ("อะไรจะเกิดขึ้น ถ้าพระไทยไม่มีรู้ว่า พระพุทธศาสนาอยู่ตรงไหน" -บก.) มีองค์สององค์นับก่อว่าเรียนจบพุทธศาสตร์บัณฑิตแต่ไม่มีรู้จักท่านเจ้าคุณประยุทธ์ไม่รู้จักท่านเจ้าคุณธรรมปีغم จึงบอกให้ตัดหัวเจ็ดชั้นโคตรอะไรทั้งหลายนั้นฟ้องว่าระบบการศึกษาของเรามีมั่นยัง惚่อนยานมาก เดียวนี่มีปัญหาเรื่องพระศาสนา เรื่องที่จะสอบตามเอกสารความถูกต้อง ชี้ถูกชี้ผิดในทางพระพุทธศาสนา พระในมหาวิทยาลัยสงฆ์ไม่ได้ออกมาชี้แนะ ไม่ได้ออกมาแสดงทัศนะ เป็นตัวฟ้องว่ามันอาจจะต้องมีทางเลือกอีกทางหนึ่ง

ก็ยังคิดกันอยู่ ว่ามันน่าจะมีวิทยาลัยเล็ก ๆ ที่จัดการศึกษาแบบอยู่ด้วยกัน ฝึกฝนอบรมด้วยกัน ฝึกให้เกิดอุดมการณ์ ฝึกเรื่องของระเบียบวินัย เรื่องของศีลเรื่องอาจารย์ ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ฝึกภาษา ฝึกการวิเคราะห์สังคม ฝึกเรื่อง

และท่านก็ศึกษาตลอดเวลา การศึกษาของท่านไม่ใช่ปรยุติศึกษาหรือค้นควوز มันเป็นทั้งค้นควوز วิปัสสนาควوز ปรยุติศึกษา ปฏิบัติศึกษา ไปด้วยกันทั้งสอง อันนี้ผมคิดว่าเป็นจุดเด่นที่สุดของท่าน

อย่างลืมนะครับว่าค้นควوزกับวิปัสสนาควوزถูกแยกมาตั้งแต่ลังกาวมาถึงเมืองไทย ท่านอาจารย์กับท่านไม่ได้สำเร็จ ผมว่าเป็นความพิเศษของท่าน เมื่อท่านรู้ว่าศักยภพท่านอยู่ที่ไหน แล้วท่านก็นำเอาศักยภพของท่านมาใช้อย่างเต็มที่ ถ้าคนไม่สังเกตก็จะเห็นว่าท่านมีอัตตาสูง มีรูปถ่ายท่าน มีอะไรต่าง ๆ แต่ก่อนอาจารย์มหابัวไม่ยอมให้ถ่ายรูปเล่นนะ ผมนี่เป็นคนแรกที่ได้รูปอาจารย์มหابัวมาพิมพ์ พูดกันอย่างไม่เกรงใจ ท่านยอมผมเป็นคนแรกเล่นนะ อาจารย์พุทธทาสท่านไม่สนใจเลย ท่านเห็นรูปเป็น

สักกะใหญ่ศิริกษ์

วิชาที่จะให้เข้าใจโลกเข้าใจสังคม แล้วเตรียมพระเหล่านี้ เพื่อให้เป็นพระผู้นำ เป็นพระระดับคី ระดับเสนาธิการ

ผมว่าถ้าคิดตรงนี้ได้พระศาสนา ก็จะมีความหวัง ถ้าหากເຂາເນພາວະບັນທຶນ ເປັນອຸ່ນໄມ່ວ່າຈະບາລີ, ນັກຮຽນທີ່ອົມນາງວິທຍາລັ້ສົງຮັກທັງສອງແກ່ ມີມັນໄມ່ເຫັນ ພົດເປັນຮູບປ່ວມຮັບຮັດເຈັນ ເຄຍະຫຼຸດມາບັກກົດລ້າຍ ຈະ ວ່າໂຕເອງ ອຳຍຳເຈົ້າຄຸນ ອາຈາຣຍີພະອະຮົມປົກທ່ານກີໂຕເອງ ແລ້ວຫລາຍຮູບທີ່ອົມນາກີໂຕເອງ ທີ່ຈຶ່ງຄ້າເທີບເປັນ ເປົອຮົ້ານົມຕົກຫຼຸດມາໂຕເອງນີ້ ກັບປຣິມານ ຮີ້ອ ໄກພູ ທີ່ເຮົາໃສເຂົ້າໄປແລ້ວມັນອອກ ມາເປັນຜົດຜົດນີ້ມັນນ້ອຍ ເຖິຍກັບປຣິມານນີ້ມັນນ່າເປັນຫ່ວ່າທຽບທີ່ ເປັນເຮື່ອງທີ່ຕ້ອງ ຄິດກັນໃຫ້ລະເອີ້ນຄົງວິສິຍທັນ ຄົງຢູ່ທີ່ສົກສົງທີ່ຈະຮັກຊາພະສານທີ່ຈະສ່ວັງ ບຸກລາກຮະດັບເສັນທິການພະເຂົ້າມາໄມ້ມັ້ນເຮົາຈະໄດ້ແບບທີ່ເປັນອຸ່ນ ມັນມີຂໍ້ຈຳກັດ ລ່າຍອ່າງ ອຳຍຳຂອງມາຫຼຸ່າພໍາ ນີ້ເຕີ້ນາດນີ້ຄໍາມອງກັບປົດທີ່ພື້ນຖານນີ້ໄວ້ມີ ມີອະໄໄລຍ ເຮັມຈາກໄມ່ມີອະໄໄລ ໂມ່ມີທີ່ຕັ້ງໄມ່ມີງົບປະມານ ຮູ້ບາລີໄມ່ເຄຍດູແລ້ໃຫ້ເໝີ ມີຫັນໜ້າພົວເຮົາຄື່ອຟ່າຍຄະນະສົງຮັກໄມ່ຮັບຮອງມາຕັ້ງແຕ່ແຮກ ເປັນການດິນຮັນ ພຍາຍາມຈະໃຫ້ເຂັ້ມແຂງຂຶ້ນ ຂ່າຍເລື້ອຂຶ້ນ ພີ່ຂ່າຍນ້ອງ ນ້ອງຂ່າຍພື້ນມາເຮື່ອຍ ຈະ ເຮົາໃກ້ ວ່າພຍາຍາມຂັດນີ້ແລ້ວ ກົບພຍາຍາມພອສມຄວແລ້ວຈຶ່ງໄດ້ຂັດນີ້

ກ້າມອົງໃນແງ່ຈຳກັດເດີມນີ້ເຮົາກີດວ່າມັນກີໄດ້ມາຍູ່ ແຕ່ມັນນ່າຈະໄມ່ພອໃນການ ຈະຮັກຊາພະສານໄປໃນອາຄຸດ

ອຳຍຳທ່ານອາຈາຣຍີພຸທອທາສົກິກູກີທີ່ ທ່ານອາຈາຣຍີເຈົ້າຄຸນປະບຸກຮົງ..ພະອະຮົມປົກກີທີ່ ເຈະເຫັນວ່າທ່ານເປັນຜູ້ໄຟຮູ້ໄຟເຮີຍ ທ່ານເຂົ້າໃຈສົງຄມ ເຂົ້າໃຈໂລກໃໝ່

ທ່ານມຸ່ງໃນເຮື່ອງສອນນາກເກີນໄປ
ທ່ານມຸ່ງໃນເຮື່ອງເທິນນາກເກີນໄປ
ອັນນີ້ເປັນແຫຼຸທີ່ທ່ານໄມ່ສາມາຮັດ

ສ່ວັງພຸທອບວິຊ້ທ

ໄມ່ສາມາຮັດສ່ວັງສັງຂນບວິຊ້ທ
ອັນນີ້ຈະພູດວ່າເປັນຈຸດອ່ອນທີ່ສຳຄັນ
ຂອງທ່ານແລຍທີ່ເດືອວ ເພວະຂະນັ້ນ
ສວນໄມກົງກົດຕາຍໄປພວ້ອມກັບທ່ານ

ຂອງເລັ່ນ ດ້ວຍຮູບທ່ານ ລ້ອທ່ານຫີ່ອະໄໄລ ນີ້ຄົນຈະໄມ່
ເຂົ້າໃຈ ຈະເຂົ້າຂໍ້ອຸທອກທາສີ່ອະໄໄລ ທ່ານເຄື່ອງວ່າທັງໝົດ
ເປັນຂອງເລັ່ນໝົດ ຂັນນີ້ຈະເຫັນໄດ້ເວລາທ່ານພູດ ຄົນໄມ່
ສັງເກດ ທ່ານຫົວເວະນີ້ທີ່ຫຼອດເວລາ ທ່ານເຄື່ອງວ່າເວີຕ
ເປັນຂອງຂໍາ ເປັນຂອງຂັ້ນ ມີມັນນີ້ຄື່ອຟ່າຍສົງຂອງທ່ານ

ແລະທີ່ສຳຄັນຢືນກວ່ານັ້ນຄື່ອຟ່າຍສົງຂອງທ່ານນີ້ລຶກ
ຂຶ້ນມາກ ແຕ່ຄັດຄູມຮະບນການສຶກຂາ ຄວາມຮູ້ທ່ານອ່ອນ
ແຕ່ປະໂຍດສາມເທົ່ານັ້ນເອງ ການຊາວັດກຸາຍກີໄມ່ເຄຍ
ເຮີຍໃນໂຮງເຮີຍ ແຕ່ການຊາວັດກຸາຍຂອງທ່ານແຕກຈານ
ໃນຫລາຍຕ່ອ້ອຫາຍເຮື່ອງ ແນ່ນອນເຂມາເຮີຍໄມ່ໄດ້
ຫຮອກ ການຊາວັດກຸາຍທີ່ຕ້ອງມີທັກຊະ ແຕ່ເຮື່ອງອ່ານ
ໂດຍເຂົາພະການທີ່ເກີຍກັບສາສນາພຸທອນນີ້ ມີມັນວ່າທ່ານ
ອ່ານແຕກຈານ

ບາລິນ້ທ່ານແຕກຈານ ມີມັນວ່າເພວະອະໄໄລ ເພວະ

“

ระบบการศึกษาของพุทธก็คือระบบวัดใช้ใหม่ ศีล สมาริ ปัญญาต้องเริ่มที่วัด
วัดก็คือความต้องร่วมกัน ต้องสับปายะ ต้องเลิก ๆ ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติมาก
เพราจะอยู่กับธรรมชาติอยู่กับสิ่งแวดล้อมอะไรให้ได้ นี่ต้องมาตรงนี้ ถ้าเราไปตาม
เข้าเราหลงทาง

”

ใหม่ เข้าใจการเมืองใช้ใหม่ เข้าใจเรื่องการเมืองเรื่องเศรษฐกิจใช้ใหม่ ที่ท่าน
พูดถึงเรื่องรัฐมิกส์คณ尼ยม เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องสิ่งแวดล้อม นี่ท่านพูดไว้หมด
นี่คือมันเป็นผลจากการที่ท่านแสวงหาด้วยตัวเอง

อย่างภาษาต่างประเทศ ท่านเจ้าคุณประยุทธ์ก็ติ่ห่านอาจารย์พุทธทาสก็ตี
ท่านไม่ได้ไปเรียนต่างประเทศเลย แต่ท่านแปลหนังสือได้ แต่พระเราที่เรียน
ทั้งเรียนในระบบมหาวิทยาลัยสงฆ์เรียนในระบบบาลีนักธรรม เรายังขาดความ
เข้าใจสังคมเข้าใจโลก การรู้ภาษาต่างประเทศดี การรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
สมนิมันยังไม่มี รวมไปจนถึงการจะสร้างจิตใจให้รู้ไฟเรียน จิตใจแสวงหา หรือ
สร้างความเป็นนักอุดมคติ ว่าถ้าทำอะไรมีต้องทำจริง เรียกว่าเอาชีวิตเข้าแลก
ทุ่มเททั้งชีวิต มันยังไม่มี

ผมก็พูดเรื่อย พูดไปก็อาจจะไม่ค่อยสดคดล้องกับครูบาอาจารย์บางรูปใน
มหาจุฬาฯ เมื่อก่อนกัน (หัวเราะเบา ๆ) เข้าบอกร่วมกับการศึกษาของสมร มัน

ท่านรู้จักตัวท่านว่าท่านจะเอารัตว่าท่านมาใช้อย่างไร
และเพื่อประโยชน์อะไร เพื่อประโยชน์ของพระโพธิญาณ เพื่อประโยชน์ของพระนิพพาน เพื่อประโยชน์
ของสรรพสัตว์ อันนี้คุณจะไม่เข้าใจ ในแบบนี้ความเป็น
เดร瓦ทของท่านไม่ต่างจากมหายาน ท่านจะใจกว้าง
เดร瓦ทบางรูปติด ติดในเดร瓦ท อาจารย์พุทธทาส
ท่านไม่ติดในเดร瓦ท แล้วท่านมุ่นนั้นเป็นพระฝ่าย
เดร瓦ทนะครับ ต้องเข้าใจประเด็นนี้ ท่านมุ่นนั้นเป็น
พระฝ่ายเดร瓦ทที่เนื้อหาสร้าง จะเห็นได้พระเดรสนี้
เรียกว่าอย่างพระเดร瓦 แล้วท่านยกย่ออย่างพระเดรสนะ แม้แก่
กว่าท่านนิดเดียวท่านลงกราบเลยนะครับ นี่ความ
เป็นเดร瓦ท เกิดความอ่อนน้อมถ่อมตนที่จริงจัง

แล้วอะไรก็ตามที่เป็นเรื่องทางโลก ถ้าเราไว้ใช้
ประโยชน์ท่านรับทั้งนั้น จะว่าจุดอ่อนท่านรับสมณา-

ศักดิ์ ไม่ใช่จุดอ่อน เกือบจะไม่เคยเห็นท่านถ่ายรูปกับ
กับพัฒนาศเลย ถ้าถ่ายก็ถ่ายเล่น ๆ เท่านั้นเอง เพราะ
ท่านเห็นการรับยกมาเป็นประโยชน์มากกว่าเป็นโทษ
แต่สมัยนี้อาจจะเป็นโทษมากกว่าเป็นประโยชน์แล้ว
นั่นรับ สมัยของท่านมันยังเป็นประโยชน์มากกว่า
เป็นโทษ

ฉะนั้นผมเห็นว่าทุกอย่างท่านทำเพื่อประโยชน์
ของพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นการทำที่ท่านลงไป
เป็นทำสพพระพุทธเจ้า เป็นสิ่งประเสริฐที่สุด มนุษย์
เราที่เป็นทาสของพระพุทธเจ้า ทาสของการตื่น
ทาสของการตั้งสู้ ตรงนี้เป็นจุดเด่นที่สุด

และท่านก็พยายามหาสถานที่ ที่สามารถทำได้
 เช่น สวนโมกข์ เป็นตัวอย่าง สับปายะ จากสวนโมกข์
 ก้า ขยายไปจนมีสวนโมกข์ใหม่ ขยายไปจนกระทั่ง

จะต้องเป็น เป็นผู้นำ การที่เราจะเป็นผู้นำได้นี่เราจะต้องเป็นตัวของตัวเอง แล้วเราจะต้องทวนกระแส..

อย่างมหาวิทยาลัยข้างอกนี่เข้าจะเน้น.. ถ้าพูดถึงมหาวิทยาลัยต้องพูดถึง ตึกใหญ่ ๆ ใช่ไหมครับ ตึกใหญ่ ๆ เทคโนโลยีวิภาวดีฯ มหาวิทยาลัยหนึ่งจะสร้างกันขึ้นมาก็ต้องลงทุนกันเป็นหลาๆ ๆ พันล้าน เป็นหมื่นล้าน แล้วก็ใช้ พลังงานเยอะมาก เรียกว่าดูความเป็นมหาวิทยาลัยกันดูที่กายภาพ ดูที่ตึก เทคโนโลยี ดูที่เงินทอง ดูที่บิเวณสถานที่เราดูกันตรงนี้ และเรากำเนิดกันตรงนี้

ผมก็เคยพูดว่ามหาวิทยาลัยพุทธนี่มันต้องกลับมาสู่เล็ก ๆ Small is Beautiful และต้องกลับมาอยู่ที่เรื่องของวัด ถ้าเราไม่เข้าใจเรื่องของวัด ผมว่า เราหลงทางใช้ในมีครับ ระบบการศึกษาของพุทธก็คือระบบวัดใช่ไหม ศีล สมาริ ปัญญาต้องเริ่มที่วัด วัดก็คืออารามต้องร่วมรื่น ต้องสับปายะ ต้องเล็ก ๆ ไม่ใช่ ทรัพยากรธรรมชาติตามาก เพราะอยู่กับธรรมชาติอยู่กับสิ่งแวดล้อมของเราให้ได้นี่ต้อง มาตรงนี้ ถ้าเราไปตามเขาเราหลงทาง

ผมยังมองว่าระบบการศึกษาเมืองไทยที่เราเอาจริงจากยุโรปนี่ คิดว่าหลงทาง หลายเรื่อง รวมทั้งเรื่องการปฏิเสธวัดด้วย อย่างจุพ้าย ก็ทำหอประชุมเป็น คล้าย ๆ วัด เพราะว่า ร.๖ ท่านเลิกสร้างวัด ท่านก็ไปสร้างมหาวิทยาลัย แต่ว่า ท่านเอาแต่สถาปัตยกรรมไปท่านไม่ได้อเจ้าจิตวิญญาณไป ใช่ไหม และห้องประชุมของท่านก็ไม่ใช่สถานที่จะบ่มเพาะเรื่องศีลธรรม ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว มหาวิทยาลัยในต่างประเทศนี่ ถ้าเราไปสังเกตเห็นนะ ล่าสุดนี่ผมไป San

มีสวนโมกข์นนานาชาติ ที่วางแผนทั้งหมดนี้เพื่อจะหา ที่สับปายะ เพื่อที่จะทำสิ่งซึ่งเอื้อต่อการศึกษาของท่าน คือท่านต้องการมีห้องทดลอง สวนโมกข์นี่คือห้อง ทดลองนะครับ และการเล gek เชอร์ทั้งหมดก็เป็นเรื่อง ของการทดลอง อ่าน ศึกษา และเอาจริง

เมื่อพูดถึงอันนี้ จุดอ่อนของท่านอยู่ตรงนี้ คือท่าน มุ่งในเรื่องสอนมากเกินไป ท่านมุ่งในเรื่องเทคโนโลยีมาก เกินไป อันนี้เป็นเหตุที่ท่านไม่สามารถสร้างพุทธบริษัท ไม่สามารถสร้างสังฆบริษัท อันนี้จะพูดว่าเป็นจุดอ่อน ที่สำคัญของท่านเลยที่เดียว เพราะฉะนั้นสวนโมกข์ ก็ตadayไปพร้อมกับท่าน ในเรื่องความเป็นกัลยานมิตร ท่านไม่ได้ทุ่มเทเพื่อสร้างเพียงพอ คนที่เป็นลูกศิษย์ ผ่านมาแล้วกันผ่านไป จะให้ได้ผลจะต้องมีสังฆบริษัท อย่างน้อย ๆ ท่านจะต้องฝึก เมื่อท่านเป็นพระท่านก็

“

ของเรานี่ อุดมการณ์ กับความเป็นจริงนี่ มันอาจจะ “ใกล้กัน ก็คงเหมือน ๆ กับ
พระที่บัว แล้วก็บอกรว่า เอ๊ะ! อุดมการณ์เราต้องบัวเพื่อพันทุกข์
เพื่อสลดไปจากทุกข์ “สัพพทุกชนิสรณะ นิพพานะ”
ปรากฏว่าสังคมมั่นยาน มั่นหมายอย่างหนาแน่น
ระบบอุปชัญญาร्थาร्य ระบบถือนิสัยกันอย่างหนาแน่น
ในวัดเรานี่ ก็ไม่เป็นจริงเรबวชตามประเพณีบ้างอะไรบ้าง
ในมหาวิทยาลัยสงฆ์มีลักษณะอย่างนี้

”

Francisco ไปเยี่ยมที่ Stanford ซึ่งถือว่าเป็น Top Ten ไปแล้วจะเห็นแลຍนะครับ คนสร้างมหาวิทยาลัยนี้เป็นชาวนานา แต่สิ่งที่เข้าสร้างใหญ่โตมาก เป็นสถาปัตยกรรมที่สวยงาม ที่สำคัญก็คือ เข้าเริ่มด้วย Church ก่อน และก็ Church นี่ใช้จริง ๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรมเด็กจริง ๆ

ผมยังมองว่าเราภักษาผิด เราสร้างมหาวิทยาลัยสร้างสถาบันการศึกษานี้ เราปฏิเสธเรื่องจิตวิญญาณหมด ไม่ว่ามหาวิทยาลัยไหน เห็นมหาวิทยาลัยไหน บ้างที่สร้างวัด? คริสต์ศาสนสถานที่มีสถาปัตยกรรมแบบเดิมนี่ให้ท่านที่ปรึกษา ขอให้รับดีท่านผลเอกสาร พุกกระ漫 ท่านเป็นสามีของอธิการบดี พอผอมพูดแล้ว

ต้องฝึกษามีมีให้ได้ เมื่อท่านเป็นมหาเถระต้องมี เกาะ อันนี้ไม่มี อันนี้เป็นจุดอ่อนสำคัญของท่านเลย ถ้าท่านมีอันนี้อีกอันหนึ่งนี่ ขบวนการของท่านจะเป็น ขบวนการซึ่งสามารถต้านขบวนการอันล้มเหลวของ คณะสงฆ์ส่วนใหญ่ของสถาบันสงฆ์ แต่ที่นี่ท่าน ไม่ได้ทำ

เมื่อท่านไม่ได้ทำ แล้วคนที่รับความคิดจากท่าน เป็น๑๐ เบอร์เร็นต์ จริง ๆ แล้วผมอยาจจะพูดว่า..ถึง ๙๙ เบอร์เร็นต์ จับความคิดของท่านไม่ได้ พระพยอม ก็ได้ไปจากท่านลักษณ์ ๑๐ เบอร์เร็นต์ ท่านปัญญานั้นจะ ก็ได้ไปจากท่าน แต่ก่อนอาจารย์ได้ถึง ๙๙ เบอร์เร็นต์ แต่เดียวันนี้เหลือไม่ถึง ๒๐ เบอร์เร็นต์ วัดอุโมงค์ต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้ทั้งนั้น เพราะเข้าถึงมิติในส่วนลึกของ ท่านนี้ยากมาก ถ้าท่านจะสร้างให้คนเข้าถึงมิติส่วน

ลึกของท่านได้ต้องเป็นลังบบริษัท ต้องมีอุบาสกบริษัท มีอุบลากบริษัท ซึ่งฝึกปฏิบัติมา ที่นี่อันนี้อาจจะเป็น จุดอ่อนของท่าน เพราะท่านต้องการจะ rebel ท่าน ต้องการปฏิเสธรูปแบบเดิม ทั้งที่ท่านเห็นคุณค่าใน ถ้าลองค่านในเล่าไว้เมื่อวัยสน不由 ท่านเห็นคุณค่า ของอุปชัญญาร์ย อาจารย์ เห็นคุณค่าของพระดี ๆ ที่ใช้ยา แต่ท่านต้องการจะเปลี่ยนแบบใหม่ คือไม่ต้องการตั้งตัว เป็นอาจารย์ ไม่ต้องการฝึกษาแบบโบราณ

เสียงธรรม : ท่านเห็นแต่ท่านมองข้ามไปหรือ อย่างไร

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ : ท่านมาสู่ที่ตัวหนังสือ มุ่งที่คำ เทคนิค เจ้าคุณอุบาลีคุณปณาจารย์ก็เหมือนกัน เจ้า

ก็มีการเสนอแก้ไข วันหลังเจอกันนี่ผมยังดีใจ(ถ้าท่านทำจริง)ท่านบอกว่า “ที่ท่านเจ้าคุณพูดนะเรื่องสร้างโบสถ์นี้ (โบสถ์หมายถึงว่าโบสถ์พุทธในญี่ปุ่น ให้เป็นที่ฝึกอบรมจริง) ท่านขอรับดีเห็นด้วยแล้ว สั่งให้ศิลปกรรมมาออกแบบสร้างโบสถ์ในมหาวิทยาลัยศรีปทุม” นี่ผมว่าจุดอย่างนี้นักการศึกษาเมืองไทยเรามองข้ามมาตลอด

เสียงธรรม : ท่านเจ้าคุณอาจารย์เห็นว่าโครงสร้างของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในปัจจุบันไม่สามารถที่จะกลับไปสู่การฝึกตนในระบบ ศิล สามาริ ปัญญาหรือครับ

พระศรีปริยัติโมลี : ของเรานี่อุดมการณ์กับความเป็นจริงนี่มันอาจจะใกล้กัน ก็คงเหมือน ๆ กับพระที่บัวช แล้วก็บอกว่า เอ๊ะ! อุดมการณ์เราต้องบัวชเพื่อพัน ทุกชีวิตรสติปัจจุบัน “สัพพุทธนิสสรณะ นิพพานะ” ปรากฏว่าสังคม มัณฑนา มัณฑนayan หมด ระบบอุปชาติธรรมอาจารย์ ระบบก่อนนี้สักกี่หย่อมyan หมด ในวัดเรานี่ก็ไม่เป็นจริงเราวาชตามประเพณีบังกะโลบังกะโล ไม่มหาวิทยาลัย สงฆ์ก็มีลักษณะอย่างนี้ เขาจะผลิตพุทธศาสนาสตรีบัณฑิต ศาสนบัณฑิตให้มีความ รู้และรู้ในเรียนในสร้างสรรค์ มีอุดมการณ์นี่ รู้โลกรู้ธรรมอะไร เราพูดอย่างนี้นั่น (หัวเราะเบา ๆ) พูดอยู่ตรงนี้

แต่วิธีการ จะเข้าไปสู่ตรงนี้นี่ผมว่ามันมีเงื่อนไขเยอะ นอกจาก ที่พูดว่าท่าน

อันนี้เป็นจุดเด่นของอาจารย์พุทธทาส
อาจารย์พุทธทาสท่านไม่รับอันนี้ครับ
ท่านได้سامประโภค
ท่านกลับไปใช้ยาเลย
แล้วท่านเอาจุดเด่นของใช้ยา
สามารถสร้างต่อยอดจากใช้ยา
แต่อันเดียวที่ท่านพลาดคือ
ท่านไม่ได้เจาะลึกจากใช้ยาลงไป

คุณอุบาลีกับอาจารย์มั่นรุ่นเดียวกัน อาจารย์มั่นมุ่ง เรื่องลูกศิษย์ สร้างสังฆบริษัท เจ้าคุณอุบาลีไม่มีเลย แล้วลูกศิษย์ของท่านเติบโตในคณะสงฆ์ มีสมณะสูง กว่าท่านอีก อย่างสมเด็จมหาวีรวงศ์ (อ้วน ติสุโล) ซึ่ง ไม่ใช่พระปฏิบัติเลย และพูดในแบบหนึ่งเป็นพระที่แยก กัดวย ใช้อ่านภาษาสาฯ นำให้พระสัญญากับ คำราษฎร์ สมเด็จมหาวีรวงศ์จับเป้าเจ้าคุณอุบาลีไม่ได้ เจ้าคุณอุบาลีท่านก็มาเน้นในเรื่องเทคโนโลยี ลัทธิ ผู้คน เป็นพระปฏิบัติ และบางอย่างท่านกล้าไม่แพ้ ท่านอาจารย์พุทธทาสเลย ท่านกล้าห้ามรัฐรู้ประ ศาสนาศาสตร์ของแผ่นดิน

ผมว่าจุดอ่อนของท่านคล้ายกันตรงที่ไม่สร้าง บริษัทที่เข้มแข็งขึ้นมาสืบต่อ เพราะคณะสงฆ์นี่ต้องมี สังฆบริษัทที่เข้มแข็งมาสืบต่อ อย่างเช่น เข้าข้างว่า

“

เพราะฉะนั้นถ้าเรามีมหาวิทยาลัยทางเลือกอย่างนี้ ถ้าเป็นการรักษาพิเศษานา
 จริง ๆ เป็นการฝึกคนให้มีอุดมการณ์อุดมคติจริง ๆ เป็นประโยชน์ให้แก่
 ประเทศชาติจริง ๆ ผู้มาร่วมนั่งจะไม่ลำบากเรื่องการหาแหล่งสนับสนุน
 หรือของจากวัสดุ basal ช่วยหนุน ส่วนชาวบ้านนั้นถ้าหากเราฝึกพระเรา
 ให้เป็นพระที่แท้จริง ผู้มายังมองว่าพระที่แท้จริง พระที่เราอยากรهنอย่างนี้นี่
 จะต้องเป็นพระที่ติดดิน พระต้องติดดินต้องรับใช้ชาวบ้านได้อยู่กับคนยากจนได้
 เราไม่ได้ฝึกพระเพื่อให้ขึ้นหอคอย ผู้มองว่าตนไม่ใช้วิถีทางของพุทธ

”

ไม่ได้ตั้งใจมาเรียนเพื่อรู้พิเศษานาจริง ๆ เพื่อฝึกฝนเองจริง ๆ ท่านมาเรียนพระ
 ว่าอย่างไรไปเรียนในมหาวิทยาลัยโลกแต่ว่าไม่มีโอกาสไป ท่านด้วยโอกาส
 นี้ส่วนหนึ่ง

และตัวมหาวิทยาลัยเองก็มีปัญหาเรื่องการบริหารการจัดการ การที่พระ
 ต้องนั่งรอกมาในที่ไกล ๆ กว่าจะมาถึงก็เลยเวลาเข้าไปแล้ว เข้ามาก็จะต้องเร่งรีบ
 บรรยายกันเพราะมันมีหลักสูตรบังคับอยู่ว่าจะต้องบรรยายอย่างนี้ ๆ แล้วก็
 ต่อไปจะต้องมีประเมินผลมีสอบ มันก็จะไปเน้นหนักเรื่องหัวสมองเรื่องความจำ
 ถูกบังคับด้วยหลักสูตร ด้วยกระบวนการทำการประมวลผลอะไรต่าง ๆ มาเจอกัน

เข้าสืบต่อมาจากพราหมณพราภัสสปade สืบต่อจาก
 พระอานันท์เลย อย่างบางสายมันขาด เช่น ท่าน
 อสังคะ ท่านวสุพันธุ์ วิญญาณวากท์ถือว่าท่านศีล-
 ภัทรอคคสุดท้ายที่สืบท่องจากนาลันทา แต่นาลันทาพัง
 ไป พระองค์ชำรังก์มารับไปสืบต่อที่เมืองจีน ทิเบตก็รับ
 ไปต่อ มันต้องมีการสืบท่อ

นำเสียด้วยว่าอาจารย์พุทธศาสนาไม่มีใครสืบท่อ
 ท่านสันติโกร์จะไปสืบท่ออีกอย่างหนึ่งในแบบของ
 ท่าน ท่านสันติโกร์เข้าถึงท่านอาจารย์พุทธศาสนา
 หลายต่อหลายเรื่อง ในหลายเรื่องท่านเข้าไม่ถึง
 เพาะภาษาด้วย ท่านสันติโกร์ท่านเก่งในการแปลคำ
 สอนของท่านพุทธศาสนาทันทีทันใดเป็นภาษาอังกฤษ
 แต่ผมเชื่อว่าท่านไม่ได้อ่านหนังสืออังกฤษเรื่องของ
 ท่านพุทธศาสนา

เสียงธรรม : นี่เป็นลักษณะของธรรมชาติในไทย
 หรือเปล่า ที่ครูบาอาจารย์มักจะไม่สามารถสืบ
 ต่อสายปฏิบัติหรือสืบสายศิษย์หาที่สนใจต่อเนื่อง
 กันมาได้ยาวนาน

สลักษณ์ ศิริรักษ์ : อันนี้สืบท่องกันมาหลายนานเฉยนะ
 ครับ เพิ่งมาพังเมื่อวานกานที่ ๔-๕ นี เองนะครับ พังเมื่อ
 จำนวนร้อยเข้ามา สมเด็จพระสังฆราชไก่เดื่อนท่านสืบ
 ทอดมาจากการอุปถัมภ์ จำกัดเดียวพุทธไม่ใช่อาจารย์
 (ฐาน) ท่านก็อุปถัมภ์ ท่านสืบท่องกันมาตลอด หรือวัด
 สมอรายเขา ก็สืบทอดกันมานาน ไม่มีการขาดตอน
 แต่มาขาดตอนเอาเมื่อจำนวนร้อยเข้ามา ก้าวถอย ลง
 ไปอ่านในหนังสือของแม่กุมลาที่เขียนเป็นภาษา
 อังกฤษ ทางเรียงใหม่มี ๑๘ นิภัย แต่ละนิภัยถือ

เป็นหนึ่งก็ยังไม่ทันได้พูด ยังไม่ได้ถ่ายทอดอะไรเท่าไหร่เลย มิหนำซ้ำยังถูกบังคับด้วยคุณภาพความพร้อมของนักเรียนซึ่งมาด้วยความหลากหลาย ทั้งสามเณรเล็ก ๆ ก็มี หลวงพ่ออายุ ๘๐ ก็มีมาเรียน

ความแตกต่างทางวัยก็ตี ถูกบังคับหรือถูกจำกัดด้วยครูบาอาจารย์ก็ตี ครูบาอาจารย์ที่มาพูดมาถ่ายทอดนี้ทิศทางหรืออุดมการณ์ใหม่ เพราะว่ามีทั้งพระทั้งโญม บางที่ พระราชสมบูรณ์แต่เรื่องแบบพระราชสมบูรณ์ไป พระราชสมกิจใจเป็นพระราชสมบูรณ์ ลักษณะนี้ ต้องพูดว่าสิ่งเหล่านี้มันเป็นข้อจำกัดที่ยากจะปรับเปลี่ยน เหมือนกัน เพราะว่าส่วนหนึ่งมันเป็นระบบราชการ ถึงแม้มันจะไม่เป็นราชการ ทั้งหมดก็จริง แต่ว่ามันมี พ.ร.บ. มีระบบการบริหารที่เป็นราชการ อย่างเราพูดอาจใส่ความเข้ามากไปก็ได้ (หัวเราะเบาๆ) หลายเรื่องที่เข้าสู่ระบบราชการ แล้วมันจะหมด

ผมเคยพูดประจำเดือนนี้กับทางฝ่าย พศล.(องค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งโลก) เข้าบอกว่ามหा�วิทยาลัยพุทธโโลกที่เข้าตั้งเมื่อปีนี้ และตอนนี้ก็ยังไม่ค่อยเข้มแข็ง.. อย่าหวังได้เงินนะ! อย่าหวังได้เงิน! อย่าไปเรียกร้องขอให้มี พ.ร.บ. รับรอง ถ้าไม่เข่นนั้นจะถูกคุม ข้อสำคัญก็คือต้องหานามาทำงานให้ได้ ออก Project ออกโครงการ ออกเรื่องหลักสูตรที่จะพัฒนา เรื่องจะวิจัยอะไรก็ว่าไป จะต้องทำโดยฐานของพระพุทธศาสนาโดยปัญญาของพุทธ โดยให้ประชาชนสนับสนุน คือ ถ้าเราทำงานเป็นประยุชนจริง ๆ นี่ คิดว่าเงินมันเข้ามาได้ แต่อย่าไปหวัง อย่างได้เงินเยอะ เพราะว่าได้เงินมากก็มีปัญหาอย่างที่นโยบายแห่งเป็นฯ กันอยู่

ตามอุปัชฌาย์อาจารย์ เทียบกับปัจฉนปภาคติดอยกันไปได้ตามนั้น

ตอนหลังรู้สึกไม่ยอม รู้สึกว่าอุปัชฌาย์อาจารย์รู้สึกดี ก็พัง แล้วรู้สึกเสียสมญศักดิ์เมื่อได้หือเมืองกรุง ไปด้วยก็พังหมด นี่พังหมด เพราะว่าอำนาจรัฐเข้ามาทำก้าว ก้าย อำนาจรัฐสามารถทำให้เห็นว่าหัวเมืองนั้นด้อย กว่าเมืองหลวง แล้วก็วัฒนธรรมท้องถิ่นถูกทำลาย หมด รวมถึงวัฒนธรรมศาสนาพุทธด้วย

อันนี้เป็นจุดเด่นของอาจารย์พุทธทาส อาจารย์พุทธทาสท่านไม่รับอันนี้ครับ ท่านได้سامปะยะค ท่านกลับไปใช้ยาเลย แล้วท่านเอาจุดเด่นของใช้ยา สามารถสร้างต่อยอดจากใช้ยา แต่อันเดียวที่ท่านพลาดคือท่านไม่ได้เจาะลึกจากใช้ยาลงไป ในขณะที่คุณธรรมทางศาสนาลึกจากใช้ยาลงไป แต่คุณธรรม

ทางไปเจาะลึกในทางโบราณคดี ไม่ได้เจาะลึกในสิ่งที่มีชีวิต คุณธรรมทางศาสนาลึกในสิ่งที่ไม่มีชีวิต ซึ่งมีประกายนั่นครับ แต่เป็นประกายนีนอดีต

ถ้าท่านอาจารย์พุทธทาสจะเจาะใช้ยาเอกลัษ มา เอาเนื้อหาราระของใช้ยากลับมาที่สวนโมกข์ สวนโมกข์จะหยิ่งรากลงลึก

ที่สวนโมกข์ขาด คือไม่ได้หยิ่งรากลงลึก แต่ก็ไปได..ไปท่าวเลย เดาะแตะ ๆ ท่านสันติโภก็จะไปดังอยู่ แห่งหนึ่ง กเดาะแตะ ที่เชียงใหม่ ที่ไหนก็เดาะแตะ ทั้งนั้นรับ เพราะลงรากลึกไม่ได้

ข้อเสียอันนี้อาจจะมาจากตัวท่านเอง เพราะท่านขาดเฉลี่ยวมาก ท่านลึกซึ้งมาก คนที่จะเข้าใจความขาดเฉลี่ยวและลึกซึ้งของท่านมีน้อยมาก

“

เราเก็บเห็นแล้วว่าท่านอาจารย์พุทธทาสภูปเดียว
ก็ทำให้สังฆมณฑลสนใจเทื่อนได้ใช่ไหม(หัวเราะ)
เมื่อท่านพูดท่านทำ หรือแสดงทัศนะอะไรออกมา
นี่ถ้าเรามีพระอย่างนี้เป็นสิบเป็นร้อย
สถานการณ์พระพุทธศาสนาจะดีขึ้นเพียงใด จะแข็งแรงขึ้นเพียงใด

”

เศรษฐกิจ : ทางเลือกของการศึกษาคณะสงฆ์น่าจะมีรูปแบบและแนวทาง
อย่างไร

พระศรีปริยัติโมลี : คณะสงฆ์ต้องปรับใหม่ ทั้งระบบบาลี-นักธรรม ผmutรู้ว่ามัน
แข็งในแต่ที่มีความรู้ในเรื่องภาษา ความรู้เรื่องไวยากรณ์ รู้ภาษา เป็นการเรียน
แบบเป็นภาษาศาสตร์ เป็นภาษาฯ หนึ่ง..อย่าอย่างนี้ แต่ไม่ค่อยได้สังเคราะห์
ความรู้ในแต่เป็นองค์รวมของความรู้ที่เชื่อมต่อกัน อะไรทำนองนี้ผมว่ามันยังไม่มี
และก็ไม่มีเวลาพอที่จะไปแน่นำ ไปปอก หรือเมื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ไม่ได้
เพราะว่าการสังเคราะห์องค์ความรู้มันยังเป็นประดิษฐ์ของลงไป ลิงที่มันจะเอียด
ไปกว่าสังเคราะห์องค์ความรู้ ก็คือ อุดมคติ อุดมการณ์ หรือ การสร้างศาสน-
ทายาท สร้างอุดมคติเพื่อที่จะสืบทอดพระศาสนา

เศรษฐกิจ : เคยอ่านใน “เล่าไว้เมื่อวัยสนธยา”
ที่บอกว่า.. อย่างที่ท่านทำนี่สามารถตั้งเป็นนิยาม
ให้มีก็ได้ แต่ท่านไม่ทำ หมายความว่าอย่างไร

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ : ไม่ตั้งนิยามใหม่นั้นถูกต้อง นี่เป็น
ความผิดพลาดของสันติอิศกที่ไปตั้งนิยามใหม่ แต่
เดิมที่เดียวไม่ต้องตั้งนิยาม มันเป็นคณะครับ เป็น
คณะในนิยามนั้นเอง ถ้านี้ต้องเข้าใจ เมื่อรอมยุตเอง
แต่ก่อนเข้าก็มีคณะ บรรณิเวศน์คณะ กับโสมนัสคณะ
โสมนัสคณะจะเน้นเรื่องพระวินัย เรื่องกรรมาธฐาน
ทางวัดบรรณิเวศน์จะเน้นเรื่องปริยัติ เน้นในเรื่องการ
เข้าวัง การเข้าไปเมืองทิพในวัง แต่ละหน่วยจะมี
คณะแยกกันไป

แม้กระทั้งในวัดมหาธาตุเองที่ท่านสกลมหา-

สังฆบริษัทประทับอยู่ ก็มีคณะย่อยในนั้น บางคณะ
ก็เป็นทางโลกไปเลย มีการสอนละครบ หนังตะลุง แต่
ขณะเดียวกันเข้าก็มีอีกฝ่าย เรียกว่า คณะ ฤทธิ์ ก็จะ
เน้นในเรื่องสมถภาพานา วิปัสสนาภาพานา นี้คือในนั้น
มหาธาตุ ส่วนในวัดพลับฯ เองก็ เช่นเดียวกัน เมื่อ
สมเด็จญาณสังวรอยู่ก็มีทั้งฝ่ายปริยัติ ปฏิบัติ แล้วเขาก็
ก็สืบทอดครุบาอาจารย์กันมา

รูป凡ที่ผมเคยมาพิมพ์ สมเด็จพระวันรัต
(แดง) ท่านสืบมาจากสังฆราช (แพ) สืบมาจากการสมเด็จ
ญาณสังวร วัดพลับฯ ท่านนำคำอาบน้ำมาอาบน้ำ
ธรรม ไม่ได้ใช่ พรมมา ฯ โลกฯ ผมว่ามีเป็นธรรมะ
มากกว่า พรมมา ฯ โลกฯ ซึ่งเป็นบุคคลอิชฐานเชิง
พระพุทธศาสนา ชาวบ้านอาจจะชอบ แต่ค่าความนี้
เป็นค่าถูกที่ออกจากพระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้าเลยที

“

ถ้าจะขอให้เกิดท่านพุทธทาสสอง ท่านพุทธทาสสาม
โดยเราไม่สร้างเงื่อนไขเหตุปัจจัยนี้ ผมว่ามันอาจจะไม่ท่านการ
มันอาจจะแย่เสียก่อนแล้ว หรือมันอาจจะล้มลายไปเสียก่อนแล้ว

”

เพราะฉะนั้นอาจจะพูดได้ว่า ระบบบาลีนักธรรมไม่มีเวลาที่จะพุดกันในเรื่องนี้ เพาะการจัดระบบการศึกษาไม่ได้มีการจัดฝึกอบรมครู ไม่มีการพัฒนาหลักสูตร-พัฒนาครู ไม่ได้สัมมนากันว่าเป้าหมายการศึกษาจัดขึ้นเพื่ออะไร ท่านก็จะมองว่าให้เปลี่ยนได้ ตอบได้ จากนั้นก็เลื่อนขึ้นไป พระทั้งหลายก็จะรู้ จะจำได้เปลี่ยนได้ แต่จะไม่เม่นในเรื่องการตอบ เรื่องการสังเคราะห์องค์ความรู้ และเรื่องที่จะศึกษาเพื่อรู้ เรียนเพื่อความรู้ เรียนเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา นี่ ถือว่า เป็นบางมาก ดังนั้นในส่วนบาลีนักธรรมก็คงจะต้องปรับ

ดังนั้น ทางออกนี้เป็นการศึกษาทางเลือก ผมว่าต้องมาคิดกัน แห่นอน.. เรื่องของบาลีต้องมีเรียน แต่มันน่าจะไม่ต้องเรียนให้ยากอย่างนี้ นอกจากว่ามีบางชุมชนของคือท่านรักจริง ๆ จะส่งเสริมให้เรียนเป็น Scholar ไปเลย ไปเรียนให้เป็นพระไตรปิฎกเคลื่อนที่ไปเลย อาจจะมีบางส่วนแล้วในส่วนของมหา-วิทยาลัยสงฆ์ ก็มีประโยชน์ในบางเรื่อง ผมว่าจะต้องคัดวิชาบางวิชามา แต่วันนั้นคุยกันครั้งหนึ่งแล้วว่า ไม่ใช่มาแล้วบราhma เพราะว่าเรื่องการบรรยาย

ที่ส่วนมากขาด
คือไม่ได้หยั่งรากลงลึก
แต่ก็ไปได้..ไปทั่วเลย เตาะแตะ ๆ
ท่านสันติกรโภจะไปตั้งอยู่แห่งหนึ่ง
ก็เตาะแตะ ที่เชียงใหม่
ที่ไหนก็เตาะแตะทั้งนั้นครับ
 เพราะลงรากลึกไม่ได้

เดียว แล้วท่านเหล่านี้เขามาใช้สำหรับปลูกเสก พระเครื่องด้วย อาratio ธรรมด้วย แต่ท่านไม่เขียน อันนี้มันคล้าย ๆ ทิเบตนะครับ เป็นการสอนปากต่อปาก คุณอาจารย์ต่อคุณอาจารย์ และเฉพาะศิษย์ วงในเท่านั้นเอง และศิษย์วงในเหล่านี้ก็จะไม่ต้องการซื้อเสียงเกียรติยศ ท่านเหล่านี้รับสมณศักดิ์ก็รับสักแต่ว่ารับ สมเด็จพระสังฆราช (แพ) นี่อาจุโสมากกว่า สมเด็จพระวันรัต (เพ็ง) สมเด็จพระวันรัต (จ่าย) แต่สมณศักดิ์ท่านหลังท่านเหล่านี้ เพราะท่านไม่ได้มัน มีขันนีนะครับ แต่ขันนีผมว่าตอนนี้มันสูญ (หวังว่าผม คงผิดนะครับ)

เสธิยธรรม : เป็นไปได้หรือไม่ว่า การที่ท่านอาจารย์พุทธทาสไม่พยายามที่จะทำให้เกิดสังฆ-

ถ่ายทอดความจำนี้ มันจะลดลงไป หรือว่าจะไม่ใช่
จุดเน้นอีกแล้ว เพราะมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะเป็นเรื่องของ
บรรยายอยู่แล้ว มันจะเป็นเรื่องของการฝึกฝนตัวเองให้
เป็นที่ปรึกษา เป็นแหล่งข้อมูล ฝึกฝน และก็มีเวลาไตร-
ตรอง มีเวลาซึ่งจะมีเวลาที่จะป้อน หรือมีเวลาที่จะอยู่
ด้วยกันในระบบอุปชัญญ์อาจารย์ที่พึงพิงกัน ระบบ
กัลยาณมิตรที่เป็นที่ปรึกษากันได้ เป็นที่พึงพิงกันได้
เหมือนพ่อเหมือนลูกที่อยู่ด้วยกัน และเหมือนเพื่อนที่อยู่
ด้วยกัน ผmut ว่าปรับลงมาได้ เพื่อความคล่องตัว หรือเพื่อ
ให้การดำเนินการนี้มันคล่องไป

ทั้งนี้ ในความเห็นของผมขณะนี้..เราคงไม่จะปฏิเสธ
เรื่องการให้ Degree ให้อะไร เพื่อเป็นความหวัง แต่เรา
จะไม่เน้นตรงนี้ เราถือว่านี่เป็นผลผลอยได้ สิ่งที่เราต้องเน้น
และปลูกฝัง คือปลูกฝังอุดมการณ์และความรู้สึกนึกคิดของพระของเดนที่อยู่
ด้วยกันนี่ ต้องมุ่งเพื่อพัฒนาตัวเองเพื่อรับใช้พระศาสนาให้มีความมั่นใจ

ผmut มองอย่างนี้ว่าระบบการศึกษาที่เราเน้นบริโภคยานี่เรามักจะเน้นว่าเรียน
ไปเพื่อมีอาชีพ อย่างน้อยเรียนไปเพื่อมีงานทำ เรียนไปเพื่อเป็นเจ้าคนนายคน
(หัวใจเราฯ)

เราพูดตลอดเวลาว่าการศึกษาคือ คนต้องมีงานทำ นั่นก็คือหมายถึงอาชีพ

บริษัทที่จะเป็นลักษณะใหญ่โต เพาะเทรากรรมการจะ^{ถูกแทรกแซงจากอำนาจจารัส}

สุลักษณ์ ศิริรักษ์ : ผmut ว่าไม่ใช่นะครับ สังคมบริษัทไม่
ได้ใหญ่โตนะครับ หมายความว่าสังคมสีเทาันนั้นเอง
นี่ท่านยังไม่มีเลย คุณสิริกับว่ามีโครงใหม่ที่เป็นสังคมอยู่กับ
ท่าน ๔ รูปถึง ๑๐ ปี มีโครงใหม่ สองคนที่อยู่กับท่าน^{ค้าย} ฯ เป็นเพื่อนถือกุญแจให้ท่าน อาจารย์โพธิ์ เป็น
เหมือนแบบโบราณสมเด็จต่าง ๆ ท่านมีพระครูปลัด
ช่วยถือกุญแจ รับกิจกรรมต่อกลายทำงานธุรการ

แต่จริง ๆ ที่ท่านขาดคือมีโครงที่เข้าใจเมื่อหาสาระ
ของทางพุทธเจ้า และพร้อมจะเป็นทางพุทธเจ้า
อยู่กับท่านสัก ๔-๕ องค์ ถ้ามีอย่างนี้แล้วประเสริฐที่
สุดเลย ถ้าตามแผนผmut ว่าเป็นความผิดพลาด จะโดย

ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม เพาะท่านไปเน้นที่ทำหนังสือ
ท่านไปเน้นที่เรื่องคำเทคโนโลยี ท่านเจ้าคุณประยุทธ์
เหมือนกัน เน้นที่ทำหนังสือ ท่านยังกว่าท่านพุทธทาส
อีก ท่านปฏิรูฟองหมดเลย แล้ววัดญาณเวสกันก็จะ
เหมือนวัดหั้งหลายทั่ว ๆ ไปเมื่อท่านเป็นอะไรไป ไม่
เชื่อกลองไปดูสิ..ไปถามดู ว่าไม่มี แต่พระครูปลัดฯ
ท่านก็น่ารัก อาจจะฉลาดมากกว่าท่านโพธิ์หน่อยหนึ่ง
หนึ่ง มีความรู้มากกว่าท่านโพธิ์หน่อยหนึ่ง มีความ
เป็นระเบียบเรียบร้อยในทางพระธรรมวินัยดง แต่
ท่านไม่ได้ฝึกพระครูปลัดฯ อินศร ขึ้นมาเป็นตัวตายตัว
แทน

ผmut เห็นว่านี่สำคัญนะครับ คือต้องมีตัวตาย
ตัวแทน หรือให้มีอภิชาตศิษย์ที่ยังไม่กว่าเรา

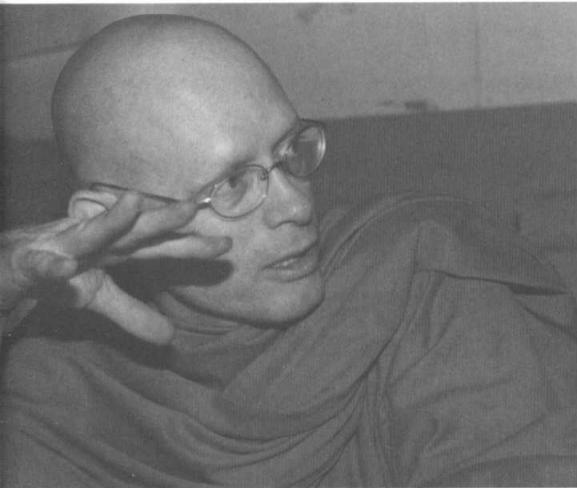
ฉะนั้นระบบการศึกษาของเรานี้ ถ้าพูดถึงอาชีพนี่ เรายังไม่ได้ถูกเผยแพร่องค์กรนี้ มันเป็นมิจฉาชีพหรือสัมมาชีพ ผู้มองยังไม่เคยพูดในนี้ให้ใหม่ มิจฉาชีพหรือ สัมมาชีพเรายังไม่เคยพูด เพราะฉะนั้นเราจึงมีพากไปข้างยาน้ำม้า พากที่ ทุจริตคิดไม่ดี酵ะและเลย พากเขาก็มีอาชีพเหมือนกัน ถ้าหากอาชีพนั้นเป็น สัมมาชีพก็ยังไม่พออยู่ดี เพราะถ้าระบบการศึกษาของเรานี้ บรรคมีองค์ ๘ นี่มัน ต้องไปทั้ง ๘ องค์ มันต้องไปทั้ง ๘ องค์

การศึกษามักต้องไปให้ครบ ไม่ใช่ไปเน้นอาชีพอย่างเดียว เตรียมความพร้อมหรือฝึกให้พร้อม ผู้มองแล้วมันอาจจะอุดมคติ ผู้มองว่าถ้าฝึกตรงนี้แล้วผู้มีการศึกษาจะมีความมั่นใจที่จะดำรงชีวิตโดยไม่ต้องไป เรียนไปเพื่อหางาน แต่เรียนไปแล้วงานจะมาหาเรา หรืออยู่ที่ไหนเราก็สร้างงานได้ทำงานนี้ สมมุติว่าพระท่านอยู่ไป อยู่ไปแล้วฝึกมาแล้ว อาจจะมีบางสูปบางองค์ที่หลุดไปแต่เราถือว่าท่านเหล่านั้นยังมีความรู้ความสามารถที่จะช่วยงานพระศาสนาได้ และขณะเดียวกันถ้าเราสร้าง Self-confident ตรงนี้ได้นี่ ผู้มองว่าันเป็นความสำเร็จ เป็นความสำเร็จที่ไม่ต้องหางานทำแต่งานมาหาเรา ผู้มองว่าเราคงจะพูดตรงนี้แล่ำทำตรงนี้ให้มันหนักแน่นให้มันเป็นรูปธรรม

เสียงรวม : ภายใต้โครงสร้างคณะกรรมการปัจจุบันเราจะทำให้เกิดบรรยายกาศที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ เช่น ความเป็นกัลยาณมิตร ความร่วมรื่นของอาرام ความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับพุทธบริษัท ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับชุมชนขึ้นมาได้อย่างไร

พระศรีปริยัติโมลี : ผู้มองตอนนี้มันเป็นจุดที่เพิ่งคิดกัน เคยคุยกันมาครอบหนึ่งแล้วแต่ยังไม่ละเลยเด่าให้ไว้ ในความคิดของผู้มองเห็นว่าการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พ.ร.บ.สงฆ์ก็เป็นเงื่อนไขสำคัญอันหนึ่งที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้นหมายความว่าการศึกษาอย่างนี้ถ้าเราได้รับการเปลี่ยนแปลงขึ้นมา เราคิดใหม่ขึ้นมา มันต้องเป็นระบบการศึกษาที่สงเคราะห์และรับ ว่าเป็นการเตรียมบุคลากร เพื่อคณะกรรมการสัมมلنั้นหมายถึงว่าจะต้องเป็นพระผู้นำเป็นเสนอธิการเลย

ฉะนั้น ตรงนี้นี่คณะกรรมการก็จะต้องเข้ามาดูแล ต้องมาอนุมัติ ต้องเห็นดีเห็นชอบด้วย หมายถึงว่าเมื่อเราทำได้อย่างนี้นี่ พระเหล่านี้ที่เราฝึกออกไปจะต้องเข้าไปบริหาร ไปสืบทอดพระพุทธศาสนา ก็ไปบริหารงานพระสงฆ์ เพราะฉะนั้นตรงนี้นี่ผู้มองว่าต้องเป็นโครงการคณะกรรมการต้องรับและก็ต้องทุ่มเทมา เพราะว่ามันเป็นความอยู่รอดของพระศาสนา แล้วผู้มองมองว่ามันไม่ใช่แค่พระศาสนาเท่านั้น มันจะเป็นยุทธศาสตร์ที่จะทำให้ประเทศเราเข้มแข็ง ถ้าเรามีพระที่มีความพร้อมอย่างนี้ รู้เข้าใจอย่างนี้และมีอุดมคติที่จะอุทิศตนเพื่อพระศาสนาเพื่อ

ตัดท่อนจากบทสัมภาษณ์ท่านสันติกรไกรกุช
ณ มูลนิธิศรีสุ kutz ด้วงศ์ กรุงเทพฯ

วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๕.๓๐ – ๑๗.๐๐ น.

สัมภาษณ์อาจารย์พุทธทาส ตั้งใจจะทำ

(แท้ขึ้นไม่ได้ทำ หรือยังทำไม่สำเร็จ)

เสียงธรรม : สิ่งที่ท่านอาจารย์พุทธทาสสนใจหรือตั้งใจที่จะทำในช่วงชีวิตของท่าน แต่ยังไม่มีโอกาสได้ทำ หรือว่าทำบ้างแล้วแต่ยังไม่สำเร็จ

พระสันติกร : ท่านเคยพูดไว้ว่าค่อนข้างบ่อยว่าท่านได้คิดหลาย ๆ อย่าง แต่สามารถทำได้ไม่กี่อย่าง และรู้สึกจะมีในหนังสือสีติด กับที่อื่นด้วย อย่างน้อยครั้งท่านได้บอกผู้โดยตรง แล้วคิดว่าบอกกันหลาย ๆ คน ซึ่งก็รวมด้วยคราที่ตลาดมีความรู้อย่างท่านจะคิดได้หลายอย่าง แต่ท่านก็ต้องปล่อยวางหลาย ๆ อย่าง คำตอบที่ง่าย ๆ สำหรับเรื่องนี้ก็สามารถมองเห็นได้จากปลายชีวิตท่าน ประการหนึ่งท่านอุตสาห์ออกความคิดเห็นสำหรับธรรมมาตา แล้วถ้าเราไปคุยกับอุดมคติของธรรมมาตาที่ท่านวางไว้หรือไปคุยกับ

ประเทศชาติอย่างแท้จริง

ที่นั่ปูนaha เคาระคนและสรงมรรภไม่รับก็คงมีความยากอยู่อันหนึ่งเหมือนกัน นะครับ ถ้า พ.ร.บ. สงฆ์มามีพระรุ่นหนุ่มมาบริหารก็น่าจะง่ายขึ้น คิดว่า่น่าจะคุยกันง่ายขึ้น

ประเด็นต่อมาก็คือ เรื่องของสถานที่ และคุณภาพอาจารย์ มีความสำคัญ มีความจำเป็น สถานที่เนี่ยมันก็จะต้องเป็นป้าเป็นเข้าที่อยู่กันเป็นชุมชน และที่สำคัญก็คือกลยุทธ์มิตรคุณของอาจารย์ ผมมองก็เคยคุยกันมาว่าสำคัญมาก เพราะคนที่จะไปฝึกเขานี่ยังน่าจะต้องฝึกตัวเองให้ได้ให้เป็นตัวอย่างได้ก่อน และก็เมื่อเราทำฝึกตัวเองได้เราทำเป็นตัวอย่างได้จะง่ายต่อการดำเนินการศึกษาส่วนหนึ่ง ตัวอย่างท่านหลวงพ่อพุทธทาสท่านทำนี่ท่านก็ต้องมีอุปการคุณมากแต่ดูเหมือน ในความเห็นของผมว่า เพราะความเป็นการศึกษาทางเลือกของท่าน หรือการให้เสรีภาพในการแสดงหาด้วยตัวเองอย่างมาก นี่ดูเหมือนว่าขบวนการมันไม่ค่อยต่อเนื่อง หรือว่าเราไม่ค่อยได้ศิษย์ที่เรียกว่าเป็นกลุ่มเป็นก้อนและซึ่ง

ทุกวันนี้เรียกว่ามีธรรมมาตานำร่อง
แต่ธรรมมาตานี้เป็นนักบวชที่
สามารถทดสอบภิกขุนี่ยังไม่มี
แล้วถ้าจะทำ อาจจะต้องทำที่อื่น
ไม่รู้ทางไหนจะทำได้หรือเปล่า
แต่อย่าง อ.รัญจวนสุขภาพแย่
แล้วทางไหนพยาบาลจะพึง
อ.รัญจวนมาก ๆ ซึ่งต่อไปนี้
คงเป็นไปโดยยาก

อ.รัญจวน ซึ่งเมื่อวานผมไปคุยกับอาจารย์เรื่องธรรมมาตากฎ
ก็ต้องยอมรับว่าที่เป็นกันอยู่ทุกวันนี้ ยังไม่เป็นธรรม
มาตากฎ

อ.รัญจวนจะเรียกว่าธรรมมาตานำร่อง เพราะ
ว่าที่ท่านอาจารย์พูดชัด ๆ คือสำหรับผู้หญิงที่จะเป็น
นักบวช ทดสอบภิกขุนี่ แต่ที่ทำได้กันทุกวันนี้ยัง
ไม่เป็นนักบวช อยู่กันแบบนักบวชก็ ๆ แต่ยังแต่งตัว
เป็นเด็กเป็นสาวว่าส แล้วก็ออกไปบ้านบ้างอะไรบ้าง
เลยก็ ๆ อาจจะไม่ใช่ราษฎรทั่วไป คนที่ตั้งใจอยู่ก็
ตั้งใจ เป็นคนสุภาพเรียบร้อย มีความรู้ ความ
สามารถ แต่ความเป็นอยู่ก็ หรือการอบรม ยังไม่ถึง
ขั้นที่เรียกว่าบวชตามスペก หรือตามความเข้าใจของ
ท่านอาจารย์

อันนี้ไม่ต้องเชื่อผม ไปสัมภาษณ์ อ.รัญจวนก็ได้
ทุกวันนี้เรียกว่ามีธรรมมาตานำร่อง แต่ธรรมมาตานี้
เป็นนักบวชที่สามารถทดสอบภิกขุนี่ยังไม่มี แล้วถ้า
จะทำ อาจจะต้องทำที่อื่น ไม่รู้ทางไหนจะทำได้หรือ
เปล่า แต่อย่าง อ.รัญจวนสุขภาพแย่ แล้วทางไหน
พยาบาลจะพึงอ.รัญจวนมาก ๆ ซึ่งต่อไปนี้คงเป็นไป
โดยยาก

มีปริมาณที่จะพอนับได้ว่ามีจำนวนเท่านี้เท่านี้ ที่จะอยู่สืบทอดพระศาสนา ทั้ง
นี้ก็ เพราะว่าท่านให้ทุกคนพยาบาลจะพัฒนาตัวเองและฝึกตนเองขึ้นมา เพราะ
อาจมีความพร้อมโดยพื้นฐานก็ต่างกัน การฝึกฝนอบรมก็ต่างกัน และท่านก็
ไม่ได้ตั้งกรอบไว้ว่าเมื่ออยู่สนับสนุนไมก็แล้วต้องอ่านหนังสือเล่มนี้นะ ต้องฝึกอย่าง
นี้นะ ก็อาจจะเรียกได้ว่าเป็นการติดেองด้วยเช่นกัน

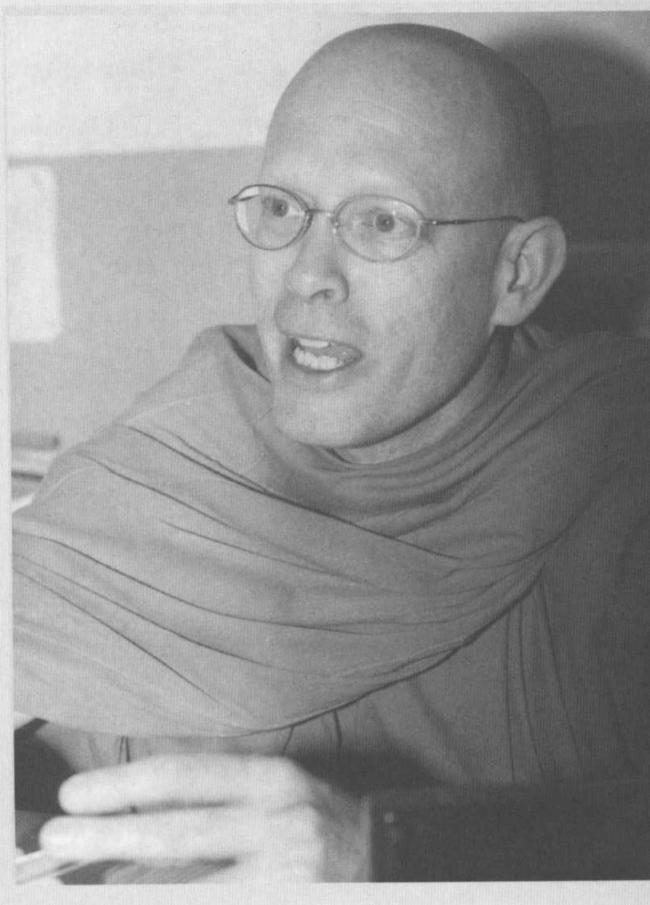
ถ้าเรามีมหาวิทยาลัย มีสถาบันทางเลือก ผมยังมองว่า น่าจะได้กลุ่มพระ
ที่จะมาเป็นกลุ่มก้อน มีปริมาณที่เห็นได้และก็มีคุณภาพที่ใกล้เคียงกัน และก็
จะมีการสืบทอด อันนี้ก็จะเป็นจุดหนึ่งที่ผมมองว่ามันไม่ใช่คุณภาพหรือว่าเราต้อง^{จะ}
ทำตนดี呀 แต่ว่ามันจะต้องมีการสืบทอดคนที่คิดอย่างเราต่อไป ยุคเราคิดได้
อย่างนี้แล้วอีกยุครองลงไปน้องเราจะคิดได้อย่างนี้ น้องต่อไปก็คิดอย่างมีระบบ
สืบทอดทำต่อไป โดยการสนับสนุนขององค์กรสงเคราะห์ โดยรัฐบาลหรือจะไร้กิจกรรม
ที่มันน่าจะไม่เป็นเรื่องเดือดร้อนนักในเรื่องที่จะต้องหาทุนหารอน หรืออะไรก็
ตาม ให้ได้เห็นความร่วมมือกัน หรือรัฐบาลจะจะลงไปหนุนเต็มที่

เสวีຍธรรม : ที่ว่า “ทางโน้น” ท่านสันติกรโรมชาย ถึงสวนโมกข์หรือธรรมทานมูลนิธิ?

พระสันติกรโรม : คงจะเป็นมูลนิธิฯ ร่วมกับผู้หญิงที่ไปอยู่ธรรมมาตาด้วย แต่ผมไม่รู้รายละเอียด ที่ผมพูดนี้ เป็นความเห็นของผม ไม่ใช่ความเห็นของ อ.รัญจวน แต่ผมยึดคำพูดของท่าน อันนี้เป็นโครงการหนึ่ง ซึ่งถ้า จะพูดถึงทั่วไป ท่านก็คิดว่าวิธีหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาที่เดียวที่พุทธศาสนาขาดแคลนบุคคลที่จะสอนธรรมะอย่างเหมาะสม เช่นการอย่างยิ่งฝ่ายศตรี ท่านก็คิดการ..จะให้บัวเป็นภิกษุณีก็เป็นเรื่องลำบาก ท่านก็คิดธรรมมาตา

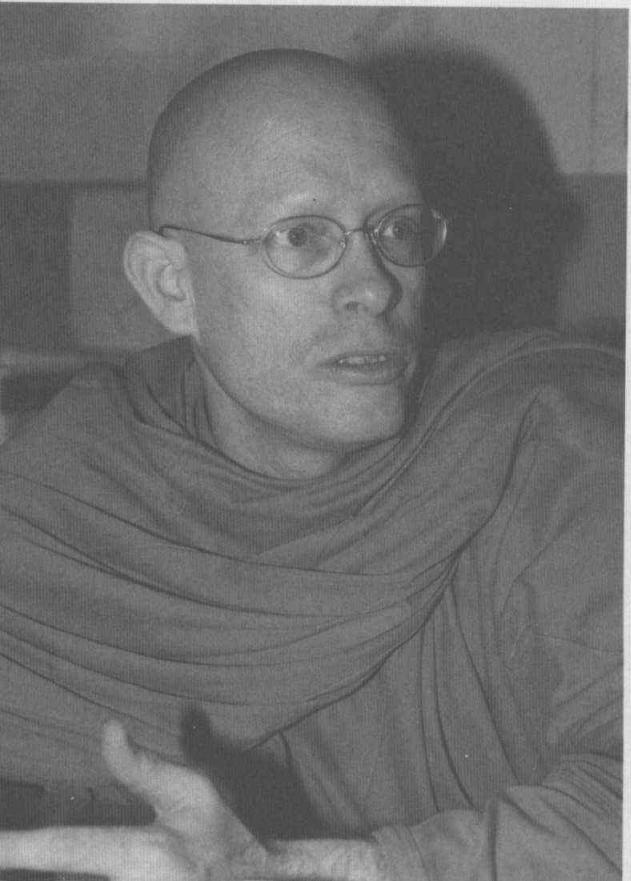
ไม่รู้ว่าถ้าท่านยังอยู่ท่านจะคิดยังไงกับความตั้งใจของ อ.ฉัตรสุมาลัย ผมไปเยี่ยมนี้อวันอาทิตย์ ผมเองสนับสนุน เพราะฉะนั้นถ้ามีการบรรยายภิกษุณีที่ถูกต้องเรียบร้อย ธรรมมาตาอาจจะไม่จำเป็นก็ได้

แต่ผมว่าสำหรับ ๑๐-๒๐ ปีข้างหน้า มีทั้งภิกษุณีเต็มยศก็ดี มีแม่ชี อ้อเพื่อต่อแม่ชีให้แม่ชีมีบทบาทมากขึ้น มีโอกาสศึกษาปฏิบัติตามก้าวขั้น และสามารถมีอะไรแบบธรรมมา塔ก็ดี แต่ค่อนข้างเสียใจที่มีบางคนที่ถ้าง

อย่างพม่าเขามีมหาวิทยาลัย รัฐบาลเข้าสนับสนุนเต็มที่ รัฐบาลให้ข้าวให้น้ำ..ให้ทุกอย่าง รัฐบาลให้เต็มที่เลย เพราะรัฐบาลก็คงเห็นพระว่าธรรมมหาวิทยาลัยสงฆ์ของพม่าในเข้าเรียนจริง ๆ อาจจะไปเน้นหนักในเรื่องคัมภีร์เรื่องอะไร์กิตามแต่เป็นการเรียนเพื่อรักษาพิธีศาสนาริจ ๆ

เพราะฉะนั้นถ้าเรามีมหาวิทยาลัยทางเลือกอย่างนี้ ถ้าเป็นการรักษาพิเศษานาจิริ ฯ เป็นการฝึกคนให้มีอุดมการณ์อุดมคติจริง ๆ เป็นประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติจริง ๆ ผมว่ามันน่าจะไม่ลำบากเรื่องการหาแหล่งสนับสนุน หรืองบจากรัฐบาลช่วยเหลือ ส่วนชาวบ้านนั้นถ้าหากเราฝึกพระให้เป็นพระที่แท้จริง ผมยังมองว่าพระที่แท้จริง พระที่เราอยากรเห็นอย่างนี้ จะต้องเป็นพระที่ติด din พระต้องติด din ต้องรับใช้ชาวบ้านได้อยู่กับคนยากจนได้ เราไม่ได้ฝึกพระเพื่อให้ชั้นหอดอย ผมมองว่าตนไม่ใช่ถิ่นทางของพุทธ ดังนั้น ถ้าหากเราเน้นหนักมาตรงนี้นี่ผมว่าการสัมพันธ์กับชาวบ้านไม่น่าจะมีปัญหา เรายังร้อมที่จะส่งท่านและท่านก็พร้อมที่จะทำงานกับครูก็ได้ ชุมชนไหนก็ได้ จะทุกๆจะยกจะจอนอย่างไร

ว่ามาจากการสอนโมกข์หรือการพ่อท่านอาจารย์ แล้วว่าใช้คำนี้แบบคลุมเครือ ซึ่งใช้ในความหมายที่ไม่ตรงกับที่ท่านอาจารย์พูด เช่นอบรมโครงการต่อโครงการที่เผยแพร่เป็นผู้หญิง ก็อาจคำว่าธรรมตามมาแบบไว้ อันนั้นไม่ตรงกับเจตนาของท่านอาจารย์น่าจะระวังนี่เป็นเรื่องหนึ่งที่มีหลักฐานชัดเจน ไม่ใช่พระฝรั่งคิดเอาเอง แต่ต้องบอกอย่างนี้ เพราะเป็นเรื่องหนึ่งที่ผมพยายามสนับสนุนและผลักดันช่วงที่ผมยังอยู่(..ที่สวนโมกข์ - บก.)

อีกโครงการหนึ่งที่ท่านอาจารย์ก็พูดไว้ แล้วคุณเมตตาภิมีความพยายามอยู่ช่วงหนึ่ง ซึ่งเดียวันนี้เป็นไปได้แค่ไหน ผมก็ไม่ค่อยจะทราบ แต่เท่าที่ดูไม่ได้เป็นไปคือเรื่องระหว่างศาสนา ปณิธานของท่านอาจารย์ก็คือหนังสือธรรมะหลายเล่มที่พูดถึงการทำความเข้าใจอย่างดีระหว่างศาสนา เพื่อจะร่วมกันลากใจกันจากอำนาจทุนนิยม บริโภคนิยม เรื่องนี้ท่านพูดมานาน แล้วเมื่อสร้างสวนโมกข์นานาชาติใหม่ ๆ ถ้าคิด ๆ ในความคิดของท่านสร้างเพื่อประชุมระหว่างศาสนา มากกว่าเพื่อบรรเฝรั่ง ซึ่งการอบรมฝรั่งก็มีประโยชน์จนทุกวันนี้ ซึ่งทำไปต่อไป แต่ที่ท่านอาจารย์

ก็อยู่ได้

ยังมองกันว่าวนอกจากจะเป็นพระผู้นำแล้ว ก็จะเป็นการผลิตพระธรรมทูต ซึ่งเรายังอ่อนแอมากนั้น บนเขาเราก็ไม่ค่อยสู้ให้เหมือนที่ยกจนเป็นสลัมก็ไม่ค่อยสู้ไปต่างประเทศก็มักจะไปที่ญี่ปุ่น สถาบันที่มีชื่อเสียง ทั้งนี้เราก็ไม่โทษท่านทั้งหมด เพราะว่าเรายังไม่มีโครงสร้างแบบครบวงจรที่จะฝึกให้ท่านมีความมั่นใจสูงสุด หรือมีการรับผิดชอบเรื่องค่าเดินทาง, เรื่องสวัสดิการ, เรื่องสุขภาพพลาنمัยของท่านรวมทั้งยอมรับท่านด้วย ว่าท่านไปทำงานให้คณะสงฆ์ ตอนนี้พระธรรมทูตนี้คณะสงฆ์รู้สึกจะไม่รับ ว่าท่านไปทำงานให้คณะสงฆ์ แล้วก็ยังไม่มีสวนไนลอนเลย ที่ Support ท่านจริงจัง บางทีก็ไปตาย..ก็ตายพรี.. เดย์มีอยู่แม้พระต้องมาร้องให้กับผม “เอ..ทำไมลูกดิฉันนี่ ทั้งที่ในครอบครัวมีการศึกษาอยู่คนเดียว หวังจะพึงนี่เขาไปจำนำได้เงินมาให้ลูกสามหนี่นี้ให้ลูกไปอเมริกา ตอนนี้นี่พ่อก็ไม่สบาย นา ก็แล้วทำไม่ได้ ลูกก็มาตายอีก อย่างนี้แล้วดิฉันจะไปพึ่งใคร ถ้าลูกคนอื่นเขานี่ถ้าเข้าไปทหาร ไปกองทัพ ไปรบไปอะไรนี่ ตายเขามีคงชาติคุณ คุณร่วง

คิดเป็นเรื่องใหญ่ก็คือ จัดประชุมระหว่างชาวพุทธด้วย กันบ้าง ระดับชาติ ระดับระหว่างประเทศ แล้วก็เพื่อ ให้สมาชิกแต่ละศาสนามานัดพบ พูดคุยกัน และ เปลี่ยนกัน เพื่อจะวางแผนคือ..จะทำความเข้าใจก่อน แล้ววางแผนที่จะทำงานเพื่อดึงโลกออกจากคำนำข่าว วัตถุนิยม

เรื่องนี้ก็มีหลักฐานมากมายที่เป็นเจตนารมณ์ ของท่านอาจารย์ เป็นเจตนา แต่เท่าที่ทราบทุกวันนี้ ทางส่วนใหญ่และมูลนิธิ คงไม่สามารถทำได้...

เสียงธรรม : เพราะอะไรจึงทำไม่ได้

พระสันติkor : น่าจะมีสาเหตุ ๒ หรือ ๓ อย่าง

๑. ขาดความรู้ในศาสนาอื่น ๆ ท่านอาจารย์มี เพื่อนด้วยศาสนาตั้งแต่ครั้งท่านเรียนที่กรุงเทพฯ และ ท่านก็ศึกษาคัมภีร์ศาสนาอื่น ๆ ระดับปรัชญาด้วย เพราะฉะนั้นท่านมีความรู้ที่จะคบหากเปลี่ยนกับ ศาสนาอื่น ๆ จนมีสมาชิกศาสนาหลายศาสนาถือ ท่านเป็นอาจารย์ คริสต์ มุสลิม ยินดู พราหมณ์ ชิกน์

๒. ที่ส่วนใหญ่ทุกวันนี้เป็นคนไม่กังวลขวาง ไม่

ปัญหานี้ของท่านอาจารย์ก็คือ หนังสือธรรมะหลายเล่มที่พูดถึงการทำความเข้าใจอย่างดีระหว่างศาสนา เพื่อจะร่วมกันลากประกอบจาก อำนาจทุนนิยม บริโภคนิยม เรื่องนี้ ท่านพูดมานาน แล้วเมื่อสร้าง สวนโมกข์นานาชาติใหม่ ๆ ถ้าดูดี ๆ ในความคิดของท่าน สร้างเพื่อประชุมระหว่างศาสนา มากกว่าเพื่อบรรผิว

กลับมา มีเงินบ้านญี่ปุ่นปลดบุจ ลูกดิษณ์ไปธรรมทูตไปตากฟรี ไม่รู้ว่าตาย เองหรือว่าใครมาตาย"

นี่คือความว่าเหรอ ความว่าเหรอที่เรายังไม่เป็นระบบ เราคิดตรงนี้เราคิดเพื่อ ไปตรงนั้นด้วย ท่านจะต้องไปทำงานให้กับคณะกรรมการ เป็นงานคณะกรรมการ คณะกรรมการ ต้องยอมรับว่าเป็นงานของท่าน จะให้กำลังใจอย่างไร จะมีระบบอย่างไร จะยกย่องยกย่องไป ไม่ใช่ไปโฆษณาให้วัดให้ต้นสังกัด แต่ว่านี่คิดเพื่อไปตรง ในนั้นด้วย ถึงพระธรรมทูตทั้งในทั้งต่างประเทศด้วย

พวgnี้ก็สวนหนึ่ง เมื่อมีประสบการณ์แล้วก็จะกลับมาเป็นมันสมองหรือเป็น ฝ่ายเศษ เป็นอะไร มันน่าจะต้องมีหลายส่วน บางท่านอาจจะไม่ต้องปรากฏตัว หรือออกหน้า ไม่ต้องไปแสดงเป็นนักเทคโนโลยี อาจจะเป็นพวgnฝ่ายลีก ๆ อาจจะเป็น พวgnฝ่ายข่าว ฝ่ายวิจัย ฝ่ายวางแผน แต่เราจะต้องได้คนที่ถึงระดับจริง ๆ จึงจะ เป็นที่ไว้ใจ

นี่ก็คิดกัน แล้วก็ขยายความคิดไปก่อน ว่าเราจะมองแต่ชีวิตของอาจารย์

ต้องออกเรื่อง.. แต่ท่านทำหน้าที่ที่ส่วนไม่เกี่ยวติดต่อ ท่านทำงานที่ส่วนไม่เกี่ยวโดยไม่มีโอกาส หรืออยู่อนาคตที่ใช้ยา แต่ไม่มีโอกาสที่จะออกมากำกับความรู้สึกกับคนศาสนาอื่นในลักษณะแบบเครือข่าย เพราะงานอย่างนี้ต้องมีเครือข่าย ถ้าทำแบบบางองค์กรที่มีเงินเยอะ ๆ ก็ส่งบัตรเชิญพร้อมเงิน คนก็มาประชุม แต่ประชุมแบบนี้ไม่ใช่การของส่วนไม่เกี่ยว ทำแบบส่วนไม่เกี่ยวต้องมีอะไรที่จะดึงคนเข้ามา ซึ่งเมื่อก่อนอาจจะมีตัวท่านอาจารย์ เมื่อท่านอาจารย์ไม่อยู่ ต้องมีเครือข่ายและมีผู้ประสานที่จะพยายามประสานคนต่าง ๆ อย่างน้อยก็ในระดับประเทศ

๓. ขาดการจัดการ การจัดการวัดก็เป็นเรื่องหนึ่ง แต่จะจัดการงานแบบนี้เป็นคนละระดับ ต้องมีความสามารถในการจัดการบริหารอีกแบบหนึ่ง ซึ่งบางที่คนที่บุறารวดได้ดีอาจจะไม่สามารถทำตรงนี้ได้ ต้องมีคนที่ทำได้

อย่างผมผมอาจจะสามารถทำได้ในเรื่องเครือข่าย เพราะว่าผมชอบและมีนิสัย แต่เรื่องจัดการ ผมไม่เป็น ต้องมีทางติดต่อรู้สึกกันว่าใครอยู่ตรงไหน นำสนับสนุนอย่างไร ต้องมีผู้ที่สามารถบริหาร ผมว่าอย่าง

น้อยสามประการ แต่จะบอกอีกประการหนึ่ง ถูกหรือผิด ขอให้คุณไทยพิจารณาด้วย

ผมว่าทุกวันนี้คนไทยไม่สู้จะสนใจประเด็นนี้เท่าไร ...

เศรษฐกิจ : ทำให้หมายถึงความสนใจเกี่ยวกับ “ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา”

พระสันติสุจริต : ครับ ที่มีอย่างที่ผมสนใจประเด็นนี้มาหลายปี ถูกจะเป็นคนต่างประเทศเสียมากกว่า อย่างฝ่ายคริสต์ ฝ่ายคริสต์ที่จะทำเป็นต่างประเทศมากกว่า เช่น ฝรั่งหรือพิลิปปินส์ ฝ่ายพุทธเริ่มจะมีบ้างอย่างมหิดลก็มีโครงการอยู่บ้าง มหาจุฬาฯ คงมีบ้าง แต่เป็นคำรามที่ภาคิด ว่าคนไทยสนใจเรื่องนี้หรือเปล่า? ซึ่งที่จริงถ้าคุณไทยไม่สนใจคงเป็นอุปสรรคที่ใหญ่กว่าอย่างอื่น ถ้าคนสนใจน้อยจะหาคนที่จะอาสาทำตรงนี้ก็หายาก และทำเพียงเฉพาะท่านอาจารย์อย่างให้มี คนนั้นอาจจะมีกำลังใจไม่พอ

พุทธศาสนา มองแต่ชีวิตของท่านเจ้าคุณประยุทธ์เจ้าคุณธรรมปิฎกในยุคนี้ไม่ได้ เราต้องเริ่มคิดเริ่มทำเพื่อยุคหลังตัววัย คิดเผื่อเขา.. ถ้าเราไม่คิดไม่ทำนี่เราจะให้ใครมาคิดมาทำอีก มันอาจจะซ้ำไป ส่วนทำแล้วได้แค่ไหนอย่างไรนี่ เราต้องมาร่วมกันสืบทอด และรุ่นน่องมากกว่ากันไป พูดไปแล้วก็คิดเผื่อนะครับ เป็นว่าถ้าเรามีการปรับปรุงพ.ร.บ.ส่งเสริมฯ มันยังมีหลายเรื่องหลายราหูที่ต้องทำตรงนี้ น่าจะเป็นหัวใจที่เราจะมีพระในอุดมคติ

เราก็เห็นแล้วว่า ท่านอาจารย์พุทธาสรุปเดียว ก็ทำให้สังคมชาติสั่นสะเทือนได้ใช่ไหม (หัวเราะ) เมื่อท่านพูดท่านทำ หรือแสดงทัศนะอะไรออกมา นี่ถ้าเรามีพระอย่างนี้เป็นสิบเป็นร้อย สถานการณ์พระพุทธศาสนาจะดีขึ้นเพียงใด จะแข็งแรงขึ้นเพียงใด ผมว่าทางฝ่ายเราต้องช่วยกันคิด นอกจากผมที่อยู่มหาจุฬาฯ อยู่สองสามชั่วโมงแล้วก็อาจจะต้องระดมความคิดกันกับเศรษฐกิจรวมบ้างว่าเราจะดำเนินการอย่างไร

เศรษฐิยธรรม : หากระบบการศึกษาที่เหมาะสมยังไม่เกิดขึ้น ภายใต้ระบบของคณะสงก์และสถานการณ์ทางสังคม เช่นปัจจุบัน พระมหาເງື່ອມ(พุทธาສົກຂູ–ພຣະອຣມໂກສາຈາຣຍ) ອີຣພຣະນາປະຍຸທົ່ງ (ພຣະອຣມປິງກ) ຮູບທີ່ສອງ ທີ່ສາມ ທີ່ສີ ຈະມີໂຄກສເກີດຂຶ້ນມາໄດ້ຫີ່ອປັລ່າ ເພຣະໃນຢຸ່ງຂອງທ່ານທັ້ງສອງຕ່າງກົມືພັດນາກາຮມາຈາກໂຄຮສ້າງເດີມ

พระครີປຣີຢັດໂມລີ : ກີ່ຍັງໄມ່ເຫັນ.. ກົ..ຄ່ອນຂ້າງຈະມີດມນະ ເພຣະຍ່າງເຮົາ ແພຸດບັນຫາພຣະສາສານີ່ ພລາຍເວື່ອງ ພລາຍເວື່ອງເລີຍເປັນຄວາມໜ່ວງໃຍພຣະສາສານ່ ໜ່ວຍຄະນະສົກ່າມື່ອຮອງຮອງໄປຈະເກີດ ມັນກົ່ງນ່າຈະໂຟລ່າດືອງແພລມອອກມານ້ຳງ ແລ້ວ(ຫວ່າເຮົາ) ນີ້ມັນຍັງໄມ່ໂຟລ່າມີແພລມອອກມາເລີຍ..ໃຊ້ແນ່? ສ່ວນມາກຳຈະໄປກີ່ເຫັນຮັບກະແສ່ລັກໄປເລີຍ ດື້ອ..ດາມວ່າມີໂຄກສຈະເກີດໄໝ່ ມັນກົ່ງຈະມີແຕ່ວ່າຈະມີຄຸນກາພ ມີຜລກະທບ່ານທ່ານຫລວພ່ອພຸຖທາສໄໝ່ ຂາດພຣະອຣມປິງກໄໝ່ ນີ້ພິຍາກຣນີ່ໄມ່ໄດ້ ເພຣະຕອນນີ້ຍັງໄມ່ເຫັນ

ແຕ່ຜມກີ່ຍັງມອງ..ອາຈຈະມອງໂລກໃນແຮ້າຍ ວັນນີ້ (๒๔ ຖຸກພັນລົງ ພ.ສ. ๒๕๕๕ – ນກ.) ກີ່ພຸດທີ່ວັດສວນແກ້ວ ວ່າສຕາບັນສົງມີຕ້ອງໄດ້ຮັບການປັບປຸງແກ້ໄຂໂດຍເຮົວ ແລ້ວພຣະສາສານຈະໄປຢ່າງໃນນີ້ຕ້ອງຄິດກັນ ເຮືຍກວ່າເປັນວາຮະແໜ່ງໝາດ ຜມກີ່ພຸດທ້າທາຍວ່າພຣະສາສານເປັນຫວ່າໃຈ ເປັນຈົດວິຫຼຸງໝາດຂອງໝາດ ແຕ່ຍັງໄມ່ມີຜູ້ນໍາປະເທດ ດັນໄໝ່ອກມາພຸດເລຍ ວິກຖຸຕາກຣນີ່ຕ່າງ ບໍ່ນີ້ມັນອອກໄມ່ໄດ້ຫຽວກຳກ້າ ເຮົາໄມ່ແກ້ວິກຖຸຕາກຣນີ່ທາງຈົດວິຫຼຸງໝາດກ່ອນ

ດັ່ງນັ້ນໃນຄວາມເຫັນຂອງຜມ ກົວ ເຮົາຕ້ອງທຳເວົ້ອນນີ້ຍ່າງເຮັ່ງດ່ວນ ອ່າຍ່າງກວ້າງຂວາງ ແລະຈົງຈັງ ກ້າທາກຄະນະສົກ່າມື່ອເຂັ້ມແຂງຂຶ້ນກົ່ມາຍຖື່ງພຸຖທາສານນີ້ສັບສນແລ້ວກີ່ອາຈຈະກຸດເສື່ອມ ຈະກຸດເສື່ອມລົງໄປເຮື່ອຍ ດ້ວຍກີ່ໄດ້ຮັບການປັບປຸງ ດ້ວຍພຣະສາທຽບເສື່ອມເສີຍຫາຍໄປຈຸນກະທຳໆໄໝເປັນທີ່ພິ່ງຂອງສັງຄມແລ້ວ ຜມວ່າມັນໄມ່ໃຊ້ເວົ້ອນຂອງພຣະສົງມີຈະແຍ່ ອີຣພຣະສົງມີຈະສິນໄປທ່ານັ້ນ ຜມວ່າປະເທດໄກຍກົ່ມີໄດ້ ຜມມອງຍ່າງນີ້..ວ່າປະເທດເຮົາກົ່ມີໄດ້!

ຫີ່ອຳກຳເຮົາທຳໄດ້ ໃນທາງກລັບກັນ ຜມຍັງມອງວ່ານັ້ນຈະເປັນຄວາມໜວງ ວ່າສິ່ງທີ່ຈະເປັນທາງອອກຂອງສັງຄມໄກຍນີ້ມັນຄື້ອຖາກອອກເດືອຍວ່າຂອງສັງຄມໂລກດ້ວຍ ເພຣະຂະນັ້ນດ້າເຮົາທຳຕຽນນີ້ໄດ້ເຮົວ ກົຈະໜ່ວຍສັງຄມໄກຍໄດ້ ດ້ວຍກຳຈະຮອໃຫ້ເກີດທ່ານພຸຖທາສສອງ ທ່ານພຸຖທາສສາມ ໂດຍເຮົາໄມ່ສ້າງເງື່ອນໄຂເຫດຸບັດຈັຍນີ້ ຜມວ່າມັນອາຈຈະໄມ່ທັນກາຮ ມັນອາຈຈະແຍ່ເສີຍກອນແລ້ວ ອີຣມັນອາຈຈະລ່ມສລາຍໄປເສີຍກອນແລ້ວ

ຈົກລາຍເຮັດ

ארנהוּתָה

սահման

ທ່ານທວງ ເຊີຍ້ (Thoung Chieu) ເປັນພະຣາຈາຈາກຢືນນິກາຍເຫັນ
ຂອງເວີຍດນາມ ມີອາຍຸຍຸ້ນໃນຊ່ວງ
ຄຣິສຕະດວರະບ່ານທີ່ ເຊັ່ນ ທ່ານກລ່າວ່າ
“ເນື່ອເຮົາຮູ້ວ່າຈົດໃຈຂອງເຮົາທຳນານ
ອຍ່າງໄວ ກາວປະກິບຕົດຮຽກນິ່ງເຊັ່ນ”

หนังสือเล่มนี้ไว้ด้วยจิต-
วิทยาแบบพุทธ เพื่อช่วยให้เราเห็น
ว่าจิตใจของเรางานอย่างไร
โดยต้องเข้าใจธรรมชาติของจิต-
วิญญาณก่อน ในล่มนี้มีคิด ๔๐
บท ซึ่งเปรียบเสมือนแผนที่ปักหน
ทางเพื่อให้เป็นครรลองสำหรับการ
ปฏิบัติธรรม

โดยสมาชิกวิธีนี้แล ที่พระ-
พุทธเจ้าทรงเข้าพระฤกษ์ถึงจิต
ใจของพระองค์อย่างลึกซึ้ง และ^{ตั้ง}
ในรอบสองพันห้าร้อยปีมา้นี้ พุทธ-
ศาสนาได้เรียนรู้ที่จะดูแลจิตใจ
และร่างกายของตน เพื่อให้เกิด^{ความ}
การเปลี่ยนแปลง และให้ได้เข้าถึง^{ความ}
สัมโนติสุ

คากาทั้ง ๕๐ บทนี้ นำเอามา
ประพันธ์ขึ้นจากกระแสความคิดที่
สำคัญยิ่งของพุทธศาสนาฯ
หนึ่งในชุมชนทวีป ทั้งจากคำสอน

ทางด้านพระภิกษุรวมแห่งพระ
บาลีตระปีกุร รวมทั้งจากคำสอน
ของฝ่ายมหายาน โดยเฉพาะกิ
จการ อาจตั้มสกสคร

พุทธปรัชญา ในช่วงทวีปนั้น
แบ่งออกได้อย่างกว้าง ๆ เป็นสาม
สมัย คือสมัยแรกที่ยังคงอยู่ที่ต้นต่อ
ของพระพุทธเจ้า แล้วเกิดมี
หลาภัลท์ที่นิยมกิจกรรมขึ้น จนในที่สุดเจ้า
เกิดมีเมืองขนาดขึ้นมา คาดการทั้ง ๕๐
บทนี้มาจากคำสอนของทั้ง ๓ มหัม

พระภิกธรรมเป็นคัมภีร์ที่
จากพระพุทธพจน์ ในสมัยแรก
ภายหลังพุทธบูรณะพานล่วงแล้ว
ได้ ๑๐๐ ปี คณดังนี้ได้แยกออก
เป็นสองสาย คือ ๑ สายวิรະและ
มหาสังฆิกะ ซึ่งเป็นต้นตอที่มาของ
หลายลัทธินิกาย มีเบ็ดเสร็จถึง
๑๙ หรือ ๒๐ นิกาย คือต่างกันเมื่อ
ต่างกันในเรื่องของพระธรรมวินัย

จากนิเกย์สตวิรัชยาอยู่ก
เป็นพวกรัฐธรรมนูญที่นิรันดร์ และเส้า
ตรันติกะ โดยที่นิเกย์อื่น ๆ ใน
บรรดาตนิเกย์ใหญ่ ๆ ทั้งหลายนอก
จากนี้ รวมเรียกว่า มหาสงฆิกะ ซึ่
ต่อมากลายไปเป็นมหานียน

ในสมัยพุทธกาล พระพุทธ

องค์ทรงเป็นองค์พระธรรมที่มีชีวิต
ปรากฏอยู่ ครั้นเมื่อเดศีจดับขันธ์
ไปแล้ว พุทธสาวกจำต้องนำเอา
คำสั่งสอนของพระพุทธองค์มาจัด
ระเบียบขึ้น เพื่อจะได้ศึกษาภักน
ต่อ ๆ ไป

พระอภิธรรม เป็นการรวม
รวมหัวข้อธรรมชั้นแรก และพระ
คัมภีร์เป็นต้นคอให้ได้มีการขยาย
ความและมีวิวัฒนาการไปในทาง
พุทธประชญา Ying ฯ ชั้น ในอีกหลาย
ศตวรรษต่อมา

เมื่อมาถึงคริสตศตวรรษที่ ๕
ท่านอาจารย์พุทธิโมhyaได้ริจนา
คัมภีร์วิสุทธิมรรคขึ้น อย่างเป็น
ระบบ เพื่อให้เข้าใจ หนทางแห่ง^๑
ความสะอาด ได้ในวงกว้าง และ^๒
ในสมัยไกลํฯ กันนั้น ท่านอาจารย์
วิสุพันธุ์ ก็ได้ริจนา อภิธรรมไกย-
ภาษาชัย ขึ้น โดยสรุปความและ^๓
ให้รรถกถา ช่วยให้คนร่วมสมัย^๔
เข้าใจคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

ท่านวสุพันธุ์ปฏิธรรมว่า
กับหลายนิยายทางแบบค้นอาจจะ^{เป็น}
ซึ่งบัดนี้เป็นภาคหนึ่งของปักษิ-
สถาน ต่อมาท่านย้ายไปทางหนึ่ง^{เป็น}
ของแคว้นกษัตรีซึ่งเป็นศูนย์กลาง

ของพวกรสราสวัสดิวิชาท พุทธศาสนาในเมืองจีนสมัยแรกได้แรงบันดาลใจไปจากนิกายนี้เป็นส่วนใหญ่

พวกรสราสวัสดิวิทนียอมให้แต่ชาวภัณฑ์มีระดับศึกษาและปฏิบัติธรรมเท่านั้น ท่านวสุพันธุ์จึงต้องแปลงกายไปเป็นชาวดเคนันนี้เพื่อเรียนรู้คำสอนของสำนักนี้

เมื่อท่านเรียนรู้จบจากพวกรสราสวัสดิวิทนแล้ว ท่านวสุพันธุ์ จึงได้รุจนาคัมภีรขึ้น มีเชื้อว่า อภิธรรมโภษภากษาภะยะ ซึ่งรวมคำสอนของพวกรเสาตันตritch และนิกายอื่น ๆ ไว้ด้วย

ท่านวสุพันธุ์มีพื่นรองต่างมารดาคนหนึ่งซึ่อ ท่านอสังคะ ซึ่งเป็นผู้รอบรู้ทางด้านมหายาน และท่านอสังคะก็ได้รุจนาพระคัมภีรที่สำคัญทางพุทธประชญาณว่าด้วยพระอภิธรรม จากแง่มุมของมหายาน คัมภีรนี้มีเชื้อว่า มหายาน-สังคಹาสตร

ท่านอสังคะพยายามอธิบายให้ท่านวสุพันธุ์เข้าใจถึงความสำคัญของมหายาน แต่ท่านวสุพันธุ์ได้แต่ฟังหูไว้หู เพราะท่านนิยมชมชอบกับการศึกษาและปฏิบัติของหล่ายลัทธินิกาย โดยท่านเห็นว่าสิ่งซึ่งฝ่ายมหายานนำมาเติมเติมต่อพระพุทธอวัจนะขึ้นนั้นไม่ใช่ของแท้

ครั้นวันเดียวคืนหนึ่ง ขณะที่ท่านวสุพันธุ์เดินจงกรมอยู่นั้น ท่านได้แต่เห็นท่านอสังคะยืนอยู่ที่ริมขอบสระซึ่งมีน้ำใส สวยงามด้วยคำสอนของฝ่ายมหายาน ทันใด

นั้น ท่านวสุพันธุ์เกิดความเข้าใจในคำสั่งสอนของฝ่ายมหายานขึ้นอย่างทันที และตั้งแต่นั้นมา พื่นรองทั้งสองรูปนี้ก็ได้ปฏิบัติตามและสั่งสอนธรรมตามแนวทางของมหา-ยานร่วมกัน

ท่านวสุพันธุ์นั้น ถือกันว่าเป็นสังฆบริณายกที่ได้เดินของนิกายวิชญปฏิมาตรดา ซึ่งลงกิจกรรมออกมานิกายโดยคณาจารย์ของฝ่ายมหายาน ท่านทำธรรมชาติให้แก่คำสั่งสอนของท่านอสังคะ และรุจนาพระคัมภีรที่สำคัญขึ้นสองคัมภีร์ตามแนวทางของนิกายวิชญปฏิมาตรดา คือ วิชญปฏิมาตรดาตัววัฒศติกรรมการวิชา (๒๐ คาถาอธิบายในเรื่องของการแสดงออกของจิตวิญญาณ และ วิชญปฏิมาตรดาตติกรรมศิกรรมการวิชา (๓๐ คาถาอธิบายในเรื่องการแสดงออกทางจิตวิญญาณ)

พระท่านวสุพันธุ์ได้รับการฝึกปรือมาในหล่ายนิกาย เรายังแลเห็นได้ว่านิกายวิชญาณปฏิมาตรดา ได้รับการพัฒนามาจากพระอภิธรรมของนิกายสรราสวัสดิวิชา และจากผลงานของท่านเองเรื่องอภิธรรมโภษภากษาภะยะ ซึ่งท่านได้รุจนา ก่อนที่จะได้หันมาเรียนรู้จากฝ่ายมหายาน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่านิกายวิชญปฏิมาตรดาได้ประมวลเอาคำสอนนอกเหนือของฝ่ายมหายานรวมไว้ด้วยมิใช่น้อย นับได้ว่าสิ่งซึ่งท่านวสุพันธุ์รุจนาไว้นั้น ช่วยให้คำสอนของฝ่ายมหายาน ลึกซึ้งลงและได้ผลยิ่งขึ้น แต่จะเรื่อง

ว่าเป็นมหายานแท้ ๆ หาได้มี เมื่อท่านวสุพันธุ์บังคับไปถึง ศศธรรมะแล้ว นิกายวิชญปฏิมาตรดา ก็ยังถือกันว่าเป็นเพียงยานชั่วคราว หรือยานระหว่างหิน-ยานกับมหายานเท่านั้น

ในคริสตศตวรรษที่ ๗ พระอาจารย์จีนยานจ่าง (พระถังชำจังชี่งมีอาบุยู่ระหว่าง ค.ศ. ๖๐๐-๖๖๔) ได้ถือบุญจาริกไปชนมภูทวีป และได้ศึกษา ณ มหาวิทยาลัยนาลันทา ซึ่งเป็นสำนักสงฆ์ที่สำคัญยิ่ง ดังท่านเขียนเล่าไว้ในรายการเดินทางของท่านทางเอเชียกลางไปจนชนมภูทวีปว่ามีพระศิกษาที่นั่นถึงหมื่นรูป เวลาหนึ่งท่านศิลปัทราชเป็นอธิการบดี มีชนมายุถึง ๑๐๐ แล้ว โดยท่านศิลปัทราชสอนแต่เรื่องวิชญปฏิมาตรดา ถือกันว่าท่านศิลปัทราชเป็นสังฆบริณายกองค์ที่ ๑๐ ของนิกายนี้ (ท่านวสุพันธุ์เป็นปฐมสังฆบริณายก อีกองค์คือท่านสติรอมติ แล้วก็ท่านธรรมปala ซึ่งเป็นสังฆบริณายกองค์ที่ ๙ และเป็นอาจารย์ของท่านศิลปัทราช)

เปรียบเทียบข้อเขียนของท่านสติรอมติกับของท่านธรรมปala จะเห็นได้ว่าต่างกัน ยัง อรหัตฤกษ์ที่ท่านวสุพันธุ์รุจนาไว้แต่เดิมนั้น ท่านพึงนิยมคัมภีร์ได้เสริมเติมแต่งขึ้น ทางด้าน ภูณวิทยา และตรรกะวิทยา เนื้อหาสาระที่สำคัญ ซึ่งท่านพระถังชำจังได้ศึกษา ณ มหาวิทยาลัยนาลันทาหนึ่ง ท่านนำไปศึกษาต่อที่เมืองจีนอีกด้วย จนท่านเองสามารถตั้งนิกายใหม่ขึ้นได้ในเมืองจีน ซึ่อ หมาย ลือ

(จำเพาะจิตวิญญาณเท่านั้น) และท่านได้ทำคำอธิบายคณาทั้ง ๓๐ โศลกของท่านว่าสุพันธุ์ด้วย มีเชือว่า คณาสามัญว่าด้วยจิตวิญญาณที่ ๙ ทั้งท่านพระถังเข้าจึงยังได้ขยายความในเรื่องของสัญญาออกแบบเป็นสามลักษณะ เป็นการบรรยายคุณภาพของสัญญาว่าสามพันธ์ วิญญาณอย่างไรเป็นขั้นเป็นตอนออกแบบไป

ท่านพระถังเข้าจึงได้รณาคณาต้นนี้ พรรโนนาสัญญาในสามขั้นตอนนี้ ว่า “ธรรมชาติของ การรับเขามาเอง โดยไม่ได้เป็นไปตามจิตใจของเรา” ดังได้นำคณาต้นมาราลงไว้ในคณาทั้ง ๕๐ โศลก ในหนังสือเล่มนี้ด้วยแล้ว

หนึ่งทศวรษหลังจากท่านพระถังเข้าจึง ได้มีพระเจื่อนรูปหนึ่งชื่อ ฟ้าซาง ได้พยากรณ์เสนอคำสอนของวิชัญญาปภิมาตรตะให้เป็นหมายงานแท้

ท่าน ฟ้าซาง ศึกษา อวัตม-ศักดิ์ แล้วรณาการรถกถานี้ โดยสรุปลงว่า “หนึ่งคือทั้งหมด ทั้งหมดคือหนึ่ง” เพื่อเน้นในคำสอนของวิชัญญาปภิมาตรตะ จากแง่มุมของหมายงาน แต่ในสมัยปัจจุบัน ทั้งผู้ศึกษาและผู้ปฏิบัติค่านคณาทั้ง ๓๐ โศลก โดยไม่ irony ไปถึง ความสำคัญแห่งคำสอนของหมายงานเอกสารเลย

เมื่อข้าพเจ้าเป็นสามเณร ข้าพเจ้าท่องจำและศึกษาคณาทั้ง ๒๐ โศลกและ ๓๐ โศลกของท่านว่าสุพันธ์ที่แปลออกแบบเป็นภาษาจีน ครั้นเมื่อข้าพเจ้ามาพำนักอยู่ทาง

ตะวันตก ได้แลเห็นว่า คำสั่งสอนที่สำคัญทางด้านจิตวิทยาแบบพุทธที่ว่านี้อาจช่วยให้คนทางนี้ให้เข้าใจอะไร ๆ ได้ง่ายขึ้น ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงรณาคณา ๕๐ โศลก ขึ้นในปี ค.ศ. ๑๗๘๐ เพื่อเป็นการสนับสนุนต่อไป ดังหนึ่งขัดเทราตันมณีอันมีค่าอย่างที่เราได้รับมาจากพระพุทธองค์ แล้วสืบท่อมาทางท่านว่าสุพันธ์ ท่านพระถังเข้าจึงท่านฟ้าซาง และอื่น ๆ

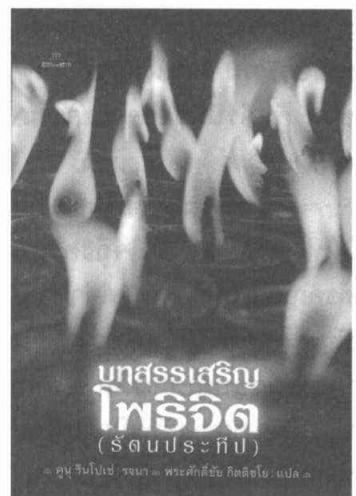
เมื่อท่านได้ศึกษาคณาทั้ง ๕๐ โศลกนี้แล้ว ท่านจะเข้าใจงานของท่านต้นนี้ ได้ง่ายขึ้น และท่านก็จะรู้แจ้งเองว่างานนี้ในเบื้องต้นนี้เป็นพื้นฐานของคณาทั้ง ๕๐ โศลกนี้

ในหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าพยากรณ์เสนอคำสอนของนิกายวิชัญญาปภิมาตรตะ ตามแบบของหมายงานล้วน ๆ เวลาอ่านถ้าท่านไม่เข้าใจคำใดหรือว่าลีดิ อย่าพยายามเข้าใจให้มากเกินไป ปล่อยให้คำสอนเข้าถึงท่าน ดังที่ท่านฟังเสียงดนตรีนั้นแล หรืออย่างที่พื้นพิภพยอมรับน้ำฝน ฉะนั้น ถ้าท่านใช้แต่หัวสมองเพื่อศึกษาคณาเหล่านี้ จะกล้ายเป็นว่าท่านเอกสารป่าปลาสติกมาคลุมพื้นพิภพไว้ แต่ถ้าท่านปล่อยให้น้ำฝนแหงดรรมาเข้าไปได้จนถึงจิตใจของท่าน คณาทั้ง ๕๐ โศลกนี้ จะช่วยให้ท่านเข้าใจคำสอนทั้งหมดของพระภิกธรรม ดังกับว่าสรุปมาให้ท่านเข้าใจได้ง่าย ๆ อย่างสันติ นั้นแล

คำสอนของฝ่ายนิกายวิชัญญาปภิมาตรดา้นี้ลึกซึ้ง และยากเย็น

โดยเราอาจอุทิศชีวิตทั้งหมดเพื่อมองลึกลงไปในคำสอนนี้ก็ได้ ขออย่าให้ความยกขึ้นของคำสอนนี้สะกดกันท่าน ไปอย่างช้า ๆ อย่าพยายามอ่านทีละหลาย ๆ หน้า พยายามรับรู้ของคณาที่ละโคลก แล้วอ่านอրรถอธิบายของโคลกนั้น ๆ ให้ตลอด โดยใช้เวลาให้แต่ละคณาชีมชับเข้าไปภายในและเข้าใจอรรถอธิบายอย่างครบถ้วนก่อนที่จะไปอ่านโคลกต่อไป

ด้วยจิตใจยังเป็นสมារีพร้อมด้วยเมตตาและกรุณา ท่านย่อมจะเข้าใจคำสอนทั้งหมดนี้ได้อย่างง่าย ๆ และอย่างเป็นธรรมชาติ.

บทสรรสเตอร์ โพธิจิต

(รัตนประทีป)

๖๖๖ รัตน์ไบชี ราชดำเนิน พระศักดิ์ศรี ภิสุทโธ แปล

วิญญาณวิท
ความเข้าใจเรื่องวิญญาณ
พระนัก อันที่ จานาแลดอธิบาย
ศศิวิรักษ์แปล
จดพิมพ์เพื่อเป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ (เป็นงานพิเศษ) นางตั้งชื่ม กัญจน์สุด
ภิกษุ-สามเณรและแม่ที่ ท่านได้ที่สันใจ
หนังสือเล่มนี้สามารถติดต่อขอรับได้ที่ เชซียอร์รม
โดยฝีมือผู้ค้า (จำนวนจำกัด)

ນາງພິບ "ໄປຈົບຍົກສາ"

"ທ້າວະຖິວທະຄາ"

ຂະຫຍາດ

ພູມ, ກົດ
ຂ. 1.45.

① ທ້າວະຖິວທະຄາ

ອຸດັບ ນາງ ລະໂຕ ນາງ ດົງ

ດັກກູ້ ຂະບວນ ສະບູຊີ ໂດຍ

ບືວະຍຸດກາເຫຼົ່າ ຜົນຍາ ເລີ່ມກົດ

ແວງ ປິບ ພົມ ສະບູဝັດ ວິດ

ກະບູກ ດັບ ດົງ ດົງ ດົງ ວິດ

ກະບູກ

ສະບູກ ດົງ ດົງ

ນີ້ ດັບ ດົງ ດົງ ດົງ ດົງ

ດັກ ດົງ ດົງ ດົງ ດົງ

ດັກ ດົງ ດົງ ດົງ ດົງ ດົງ

ນີ້ ດົງ ດົງ ດົງ ດົງ ດົງ ດົງ

ດັກ ດົງ

ດັກ ດົງ ດົງ ດົງ ດົງ

ດັກ ດົງ ດົງ ດົງ ດົງ ດົງ

ດັກ ດົງ ດົງ ດົງ ດົງ ດົງ

เหลี่ยมบองเพื่อนบ้าน

สมภาษณ์ พระไรเบิร์ต สนุติกิริ โดย พระไฟศาล วิสาโล

ແພໂນມໃໝ່ ຂອງພຸທຣຄາສන ໃນອາເມຣິກາ

พระไฟศาล : ໄດ້ກວາບວ່າທ່ານເມື່ອເດືອນຕຸລາຄົມ
ທີ່ຜ່ານມາທ່ານໄດ້ຮ່ວມປະຊຸມເຮືອງ American Buddhist
Monasticism (ຄວາມເປັນນັກວັນແບບພຸທຣອາເມຣິກັນ)
ອໝາກໃຫ້ທ່ານຊ່ວຍເລຳດຶງວັດຖຸປະສົງຄໍຂອງກາຈັດ
ປະຊຸມຄັ້ງນີ້

พระສັນຕິກໂ
ຣ : ເຫັນທີ່ພົມເຂົ້າໃຈ ກາຣປະຊຸມຄັ້ງ
ນີ້ມີຄວາມເປັນນັກມີຫາວອເມຣິກັນທີ່ບວຊີໃນພຸທ
ຄາສනາໃນນິກາຍສາຍຕ່າງໆ ຈຶ່ງມີຄວາມເປັນອຸ່ນ ອຸປະສົງ
ຫົວໜ້າປັ້ງຫາທີ່ໄມ້ແໜ່ອນນັກວັນຈາກເອເຫີຍ ວັດນອຮຽມກີ
ໄມ້ແໜ່ອນກັນດ້ວຍ ແຕ່ລະງູປັກຈະມີເພື່ອນສາຍເດີຍກັນ
ເຊັ່ນພວກທີ່ບວຊີໃນນີ້ອີງໄທຢົກມີເພື່ອນພຣະໄທ ພວກບວຊີ
ເການລືກົມເພື່ອນເການຫລື ແຕ່ບາງເຮືອງເຄົາມາຄູກັບຄົນ
ອາເມຣິກັນດ້ວຍກັນຈະໄດ້ປະໂຍ້ນກົວ ດີ້ອີໄມ້ໄດ້ທັງເພື່ອນ
ຄົນເອເຫີຍສາຍເດີຍກັນ ແຕ່ບາງເຮືອງມັນເໜືອເຮືອງສາຍ
ໃນໜ້າສາຍນີ້ ປະເທດໃນໜ້າປະເທດນີ້ ນີ້ເປັນວັດຖຸປະສົງ
ສວນທີ່ຈຶ່ງສົກສັນທີ່ຈຶ່ງສົກສັນທີ່ໄດ້ກັບໄປ
ປະເທດບ້ານກົດທີ່ອໝາຍເພື່ອແຍ່ແພຸທຣຄາສන

พระໄຣເບີຣົດ ສຸນຕິກໂຣ ມີອີງ ສັນຕິກໂຣກົກຊູ ບາງເປັນເພັບກະຫຼື
ມີອີງ ປະເທດໃນໜ້າປະເທດນີ້ ໂດຍມີພຣະຮອມໄກສາຈາຣີ (ປັນຍານທົກກົງ)
ເປັນອົບໜູດາຢີ ວັດສະປະທານວົງສຸຂະງ ຈາກນັ້ນໄປທ່ານນັ້ນທີ່
ສວນໃນກາຫພລາວມ ຂ່າຍກິຈຂອງທ່ານພຸທຣທາສ ໂດຍເພັພະທ່ານນັ້ນທີ່
ແປລເປັນກາຫາອັກຖະໃຫ້ຮາວຕ່າງຫາຕິພັງ ບັນຍັນທ່ານໄດ້ກັບໄປ
ປະເທດບ້ານກົດທີ່ອໝາຍເພື່ອແຍ່ແພຸທຣຄາສන

รวมถึงภิกษุณีด้วย พากเราที่เป็นคนอเมริกันกับพระ เอเชียจำนวนหนึ่งไม่มากนักได้กลับอเมริกาหรือไปอยู่ อเมริกาเพื่อเผยแพร่กับคนอเมริกัน โดยตั้งใจจะนำ พุทธศาสนาให้เข้าถึงวัฒนธรรมอเมริกัน ไม่เหมือนกับ พระไทย พระจีน พระญวนกว่าเก้าสิบปีก่อนซึ่ง ไม่ได้ดังใจแบบนั้น พระไทยไปเพื่อบริการคนไทย พระจีนก็ไปเพื่อบริการคนจีน ที่จะต่างกันก็คือพระชาว ทิเบต เพราะว่าผู้อพยพชาวทิเบตในอเมริกามีน้อย แต่ คนอเมริกันที่สนใจพุทธแบบทิเบตมีเยอะ ส่วนใหญ่ พระเอเชียก็จะอยู่แต่กับชาติของตน แต่อย่างผู้ที่ กำเนิดเป็นอเมริกัน แม้อยู่เมืองไทยนานเท่าไรก็ยังเป็น อเมริกันอยู่ กลับไปก็เพื่อเผยแพร่กับคนอเมริกัน

ตรงนี้ ผู้มองต่างจากคนไทยที่อยู่อเมริกา คนไทยที่อยู่อเมริกายังเรียกว่าตัวเองว่าไทย แม้ซึ่งใน พาสปอร์ตเป็นอเมริกันก็ตาม แต่พอไม่คิดอย่างนั้น ผู้คนดูว่าคนเหล่านี้เป็นอเมริกันด้วย เช่นน้ำตาไทย จีน ญี่ปุ่นแต่เขามาอยู่อเมริกาเขาก็เป็นอเมริกัน แค่ว่า คิดที่ต่างกันอย่างนี้ก็แสดงถึงเจตนา Ramen หรือความ ตั้งใจบางอย่างที่ไม่เหมือน ผู้ที่เหมือนก็มี แต่ผู้ที่ แตกต่างก็มีและก็มีเหตุปัจจัยที่จะให้พระทั้งภิกษุ ภิกษุณีมาประชุมกันเอง แต่ในครั้งนี้ก็มีภิกษุณี เวียดนาม ภิกษุณีเกาหลี ภิกษุภิกษุณีจีนเข้าร่วมด้วย โดยถือว่าทำงานกับคนอเมริกันทั่วไป ไม่ได้อยู่กับกลุ่ม แคบ ๆ การประชุมครั้งนี้ก็เลยไม่ใช่ว่าไม่รับนักบูชา เอเชีย แต่เลือกนักบูชาเอเชียที่ทำงานกับคนอเมริกัน ทั่วไป

พระไพศาล : คิดว่าการประชุมครั้งนี้มีอะไร พิเศษที่น่าสนใจเมื่อเทียบกับการประชุมทั่วไปของนักบูชา ที่ได้เคยผ่านมา

พระสันติกร : ผู้ไม่เคยประชุมแบบนี้มาก่อน ผู้เดียวไปประชุมระหว่างศาสนาระหว่างชาติอย่าง พุทธศาสนาสัมพันธ์เพื่อสังคม (INEB) เป็นต้น แต่ผู้ ไม่เคยประชุมแบบนี้มาก่อน เท่าที่เห็นจากการประชุม นี้มีคุณค่าหลายประการ ประการหนึ่งอาจจะอยู่ที่ว่า ท่านที่มาประชุมหลายท่านมีอายุสิบพรรษาขึ้นไป

เป็นส่วนใหญ่ ที่บวชใหม่ ๆ มีน้อยและบางท่านบวชถึง ยี่สิบสามสิบพรรษา แต่ก็มีมาก ๆ มีท่านเดียว สิบห้า หกสิบ ท่านรู้สึกว่าสิ่งที่เรียกว่า American Buddhist Monasticism กำลังก่อตัวอยู่ กำลังบริโภคจากหลาย ท่านที่บวชในเมืองไทย บวชในได้หัวน บวชกับพระ ทิเบตในอินเดีย เป็นต้น ท่านเหล่านี้ได้คลุกคลีกับ วัฒนธรรมและระเบียบค่านิยมของการบวชในสาย นั้น ๆ แล้วมาอยู่อเมริกันก็ยังผูกพันอยู่ในกลุ่มนี้ไม่มี ใครที่ทิ้งภูมิลำเนาแห่งการบวชและเห็นความสำคัญ ที่จะรักษาความสัมพันธ์อยู่ แต่เวลาเดียวกันก็กล้า แสวงหาและพัฒนาการบวชแบบอเมริกันซึ่งที่แล้วมา คนไม่กล้าจะคิดกัน แต่พอเมื่อคนมาแลกเปลี่ยน และ เห็นว่ามีบางอย่างคล้ายกันทั้งปัญหาและวิธีแก้ไข รึม จะดูว่ามีอะไรที่เป็นลักษณะอเมริกัน

อีกประเด็นหนึ่งที่คิดว่าการประชุมนี้มีความ สำคัญก็คือ การยอมรับซึ่งกันและกัน จัดว่าดีที่สุด เมื่อ เทียบกับการประชุมที่เคยพบมา คือพวกเราที่ไม่ได้ เกิดในวัฒนธรรมพุทธพื้นบ้านมาเรียนรู้แบบไทย แบบจีนแบบไหนก็ตาม เรายังต้องอยู่ด้วยกัน วันนี้แค่ สายเดียวไม่ใช่ทั้งหมดของพระพุทธศาสนา แต่คนที่ บวชในเอเชียส่วนใหญ่กำเนิดในสังคมนั้น คุ้นเคยกับ สังคมพุทธแบบนั้นและมักอนุโลมว่า นี้คือพุทธ แล้ว ลืมไปว่าพุทธสายอื่นก็มีอยู่ อย่างประเทศไทย ก็บอก ว่าพุทธแบบไทยนั้นดีที่สุด แบบอื่นเป็นพากันสอง พระทิเบตมีอย่างนี้แหละ

เนื่องจากความเป็นอเมริกันซึ่งเป็นวัฒนธรรม ผสมอยู่แล้ว และเนื่องจากเรามาได้เกิดในสังคมเหล่านี้ อีกอย่างหนึ่งพากเรามักจะมีการอ่านที่กว้างขวาง อย่างพากเราที่บวชเฉพาะก็อ่านหนังสือเซนเบื้อง อ่านหนังสือมหาayanทิเบตบ้าง อย่างผู้อ่านหนังสือ เช่นเบื้อง ผู้กู้ริเริ่งพุทธแบบอื่นอยู่บ้าง อันนี้จะเป็น ธรรมชาติที่ทำให้พากเรายอมรับกันง่ายแม้จะอยู่ต่าง สายกันก็ตาม และอีกอย่างหนึ่งการที่มีวัฒนธรรม เดียวกันคือเป็นอเมริกันมันช่วยเชื่อมอยู่แล้ว และ อีกด้านหนึ่งที่ช่วยเชื่อมพากเรา ก็คือการได้ผ่าน ประสบการณ์ที่คล้าย ๆ กัน เช่น ผ่านเหตุการณ์ใน ทศวรรษ ๑๙๗๐ ได้รู้เรื่องธิบปี เรื่องลงครามเวียดนาม

มันมีเรื่องอย่างนี้ที่พอกจะมีประสบการณ์ที่คล้าย ๆ กันแม้อาชญาจะต่างกัน แต่คนส่วนใหญ่ที่ประชุม อายุระหว่างสี่สิบกับห้าสิบห้าปี ประมาณช่วงนั้น ถ้าเทียบการประชุม INEB หรือการประชุมอื่น ๆ ที่ผ่านมาไป การประชุมครั้งนี้ให้ความสำคัญกับเป็นชาวพุทธด้วยกัน การเป็นนักบวชด้วยกันมากกว่าจะถือว่าเป็นสายในสายนี้ เรื่องนิเกียร์มีอยู่แต่ไม่แรง

พระไพศา : ในเรื่องความพยายามที่จะประสาน ระหว่างพุทธศาสนาตามสายการปฏิบัติซึ่งส่วนใหญ่ ก็เป็นในเรื่องให้มาเขื่อมโยงกับความเป็นชาวเมริกัน ซึ่งในหลายกรณีมันต่างกัน เช่น ค่านิยมแบบเมริกัน ที่ไม่เชื่อในเรื่องของการแบ่งลำดับชั้น หรือในเรื่องของสิทธิสตรี ส่วนตัวคิดว่ามีปัญหาใหม่ โดยเฉพาะในเรื่องที่ท่าน เป็นเจ้าภาพ ท่านอาจจะมีข้อจำกัดมากกว่าสายอื่น หมายความ ว่าช่วย

พระสันติกร : ประเด็นที่ท่านยกมาเป็นประเด็น ที่ถูกเดียงกันสนุกมาก ไม่ว่าเรื่องการแบ่งลำดับชั้น เรื่องสิทธิสตรี และคงจะพูดกันในปีต่อไป ประเด็น เหล่านี้เป็นเรื่องใหญ่ที่ละเอียดไม่ได้ แต่จะหาคำตอบ ง่าย ๆ ไม่ได้ การประชุมแบบนี้เป็นโอกาสให้ได้แลกเปลี่ยน แต่ละท่านก็คุยกันมากเพื่อน แต่ก็จะตัดสินใจเอง ว่าจะทำอย่างไร ไม่ใช่ว่าจะมีคำตอบสำเร็จว่าเป็น แบบเดียวกัน แม้แต่ลูกศิษย์อาจารย์ชา กับอาจารย์มาเป็น เพื่อนกันที่สนิทเคารพนับถือมากแต่มีอะไรที่แตกต่าง กัน ไม่มีปัญหาตรงจุดนี้เลย เช่นเรื่องความสูงต่ำทาง อำนาจ ก็มีบางคนอยากจะลองมันให้เหลือน้อยที่สุด อย่างผมจะเป็นทำนองนี้ แต่ผมก็ยอมรับว่ามันต้องมี บ้าง ที่ผมยอมรับก็เพราะอิทธิพลจากการมาบวชที่ เมืองไทย ผมคิดว่าเมืองไทยมีการแบ่งชั้นทางอำนาจมาก ก็เกินไปจนเป็นปัญหาในตอนแรก ทำให้เข้ากับ โลกปัจจุบันลำบาก แต่ผมไม่ได้หมายความว่าต้อง ขัดให้หมด เพื่อนบางท่านอย่างสายอาจารย์ชา ก็ยัง มี การแบ่งลำดับชั้นกัน แต่ที่เรามาพบปะกันมาแลกเปลี่ยนกันแต่ละฝ่ายก็เสนอหั่งคุณและไทยของ การแบ่งลำดับชั้นตามที่ตนเองพูด แต่เรา ก็ไม่กล้าที่

จะปฏิเสธอะไรมากเกินไป มีบางอย่างที่เราอาจจะไม่เห็นด้วย แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่กล้าที่จะทิ้งหมด มันต้อง พิจารณา กันดี ๆ เพราะฉะนั้นเรื่องการแบ่งชั้นทาง อำนาจฯ ยังไม่มีข้อตกลง แต่พวกที่สุดโต่งในทางใจ ทางหนึ่งดูจะฟังกันมากขึ้น คนที่ไม่ชอบการแบ่งลำดับชั้น ก็เห็นคุณค่ามันมากขึ้น พวกที่ชอบ ก็เห็นโทษมันมากขึ้น

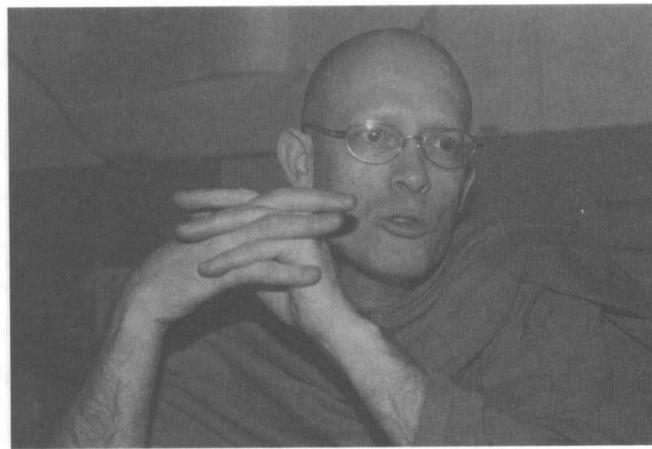
ข้อสรุปข้อหนึ่งก็คือว่า พวกเรายังคงรักษา ลำดับชั้นมากกว่าสังคมทั่วไป โดยคิดว่านี้เป็นสิ่งหนึ่ง ที่เราจะสะสมห้อนให้สังคมอเมริกันมองเห็นบ้าง คนอเมริกันนั้นพยายามปฏิเสธการแบ่งลำดับชั้น คนอเมริกันไม่ชอบการแบ่งลำดับชั้น แต่เมริกาก็มีการแบ่งลำดับชั้นหลายอย่าง แม้ไม่ใช่การแบ่งลำดับชั้น ตามชาติกำหนดโดยอย่างชนชั้นหรือวรรณะ ไม่มีเจ้าหรือ พระ แต่มีการแบ่งลำดับชั้นทางด้านเงินทอง มีการแบ่ง กันว่า คุณมีเงินเดือนเท่าไร คุณมีสถานะที่เท่าไร คุณขับรถแบบไหน มันมีลำดับชั้นที่แสดงด้วยเงินและ วัตถุ อเมริกันก็มีการแบ่งลำดับชั้นอยู่เหมือนกัน การที่ อเมริกันปฏิเสธบอกว่าเราไม่มีการแบ่งลำดับชั้นนั้น เป็นเรื่องไม่จริง เพราะฉะนั้นก็พบว่ามีการแบ่ง ลำดับชั้นพอประมาณ ที่เป็นการแบ่งลำดับชั้นทาง ธรรมะ ให้เบรียบเทียบกับสิ่งที่เมริกากำลังหลอกด้วย เอง อย่างระบบประธานาธิบดีก็เป็นการแบ่งลำดับชั้น เมื่อนอกัน

พวกเราต้องการมีวัดแบบประชาธิปไตย หลัก แห่งเห็นว่าวัดที่มีเจ้าอาวาสเด็ดขาดมันเสียง่าย แต่ในเวลาเดียวกัน เรา ก็เห็นว่าสำนักปฏิบัติของ มหาวาระบงสำนักที่เป็นประชาธิปไตยมาก ๆ ก็มี ปัญหาเหมือนกัน มีคนเล่ากันว่ามีการอบรมสมาร์ทสิบวัน แต่หมดไปครึ่งวันกับการเดียงเรื่องอาหารที่จะกิน ตอนค่ำ แทนที่จะได้กวนนา ขนาดประชาธิปไตยแบบ ยึดมั่นถือมั่นมาเดียงประชาธิปไตยเดือนจันทร์เสียครึ่งวัน คนอเมริกาสับสนเรื่องประชาธิปไตยพอสมควร มันก็ เลยไปด้วยกันกับเรื่องการแบ่งลำดับชั้น เมื่อเรามี ประชาธิปไตยที่แต่งตั้งคนบางคนให้มีตำแหน่งนั้น ตำแหน่งนี้ ก็จะต้องมีการแบ่งลำดับชั้นพอประมาณ ตามความจำเป็นของตำแหน่งนั้น เช่นในวัดมีเจ้า-

อาวاس มีร่องเจ้าอาวас มีคนที่ดูแลแยกแล้วแต่จะแบ่งหน้าที่กันอย่างไร บางวัดก็มีผู้ดูแลการเงิน ดูแลโรงครัวมันก็มีการแบ่งลำดับชั้นอยู่บ้าง เช่น ผู้บัวชนาน ๆ เป็น例 ผู้บัวชนาน กalgoon ผู้บัวชนาน หมาบ้านได้กับประชาธิปไตย บางที่คุณอเมริกันยึดอุดมคติหลอกด้วยในสิ่งเหล่านี้

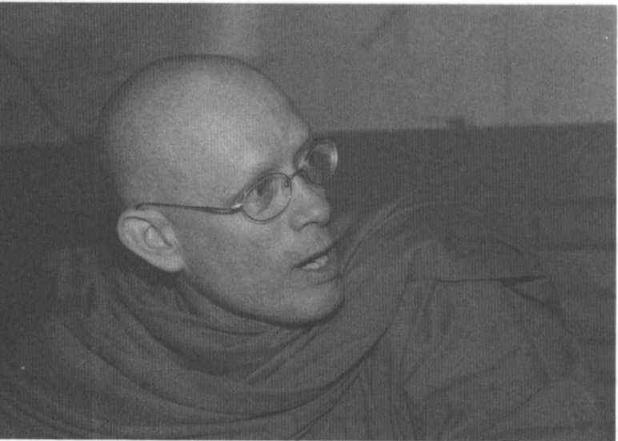
ในเรื่องสิทธิสตรี เรายังคงกันว่าประเด็นสำคัญไม่ได้อยู่ที่การเรียกร้องสิทธิ แต่อยู่ที่ทำอย่างไร ถึงจะให้ทุกคนมีโอกาสศึกษาปฏิบัติธรรม และทุกคนที่สนใจศึกษานักบัวชนะจะมีโอกาสเหมือนกัน ตรงนี้ทุกคนในที่ประชุมเห็นด้วย แต่เรื่องครุธรรมแปดประการก็มีการเลียงกัน มีบางคนเช่น ผู้บากว่าอันนี้เก็บไว้ในตู้ได้ คือไม่ตัดทิ้งแต่เอาไว้เฉย ๆ แต่มีบางท่านเช่น กิกขุณเป็น例 วิกขุณสายจีนที่หาเหตุผลว่าต้องเอาไว้หรือต้องปฏิบัติตาม ซึ่งก็ไม่เห็นใจ แต่ผู้ไม่เห็นด้วย ผู้บากว่าเขายังคงสนุก เขาให้เหตุผลตามที่ได้ยินจากอาจารย์ของเขาว่าเป็นผู้ชายว่า ถ้ากิกขุณและกิกขุณสมอ กความที่ธรรมชาติบางอย่างของผู้หญิงนั้น แข็งแกร่งกว่าผู้ชายและสามารถครอบคลุมผู้ชายได้ ถ้าไม่มีอะไรเช่นครุธรรมคุ้มกิกขุณไว้ กิกขุณก็จะแกร่งเกินไปและพระจะเสียกำลังใจ อะไรทำนองนี้ ผู้บากว่าผู้ไม่เห็นด้วยเลย ก็มีเหตุผลกันคนละแบบ ข้อดีคือแต่ละกลุ่มแต่ละวัดจะตัดสินใจทำอย่างไร ก็ยังมีเพื่อนเคยปรึกษา แทนที่จะทำอะไรตามลำพัง

มีอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้บากว่าการประชุมนี้ช่วยซึ่งกันให้เห็นคือ นักบัวชน่าจะอยู่กันเป็นคณะสงฆ์ ผู้หมายเลขที่บ้านจะต้องเป็นตัวรูปเขียนไป เพราะว่าในที่ประชุมมีบางรูปที่บัวชนะไม่มีวัด ไม่มีหมู่คณะ ส่วนใหญ่ก็สายทิเบต เพราะว่าทิเบตก็จะมีความเชื่อคล้ายกับไทยว่าการบัวชนะทำให้ได้บุญมาก ๆ เมื่จะบัวชนะไม่นาน แม้จะบัวชนะไม่เรียบร้อยก็ยังได้บุญ ซึ่งถึงจะไม่ช่วยชาตินี้ก็ช่วยชาติน้ำ ตามมาหลายท่านเลยบัวชนะร่วงกันเยอะแยะ บัวชนะทำให้กันไม่อุ่น เพราะว่าท่านจะมีกลุ่มของท่านอยู่ในหลาย ๆ เมือง นี่เป็นจุดอ่อนของสายทิเบตในอเมริกัน แม้จะดูว่าแพร่หลายแต่โครงสร้างอ่อนมาก พอบัวชนะแล้วอาจารย์ก็ไม่อุ่น คนจะสอนวิชัยก็ไม่มี คนจะสอนธรรมเนียมก็ไม่มี ธรรมะก็เรียน

เขาเอง หรือไม่ก็รออาจารย์มาปีละสองสามหนน นอกนั้นบางที่ต้องฝ่าสำนัก สำนักเหล่านั้นก็ไม่ได้ตั้งไว้เพื่อนักบัวชนะ แต่ตั้งไว้เพื่อสอนธรรมราศ ในหลายกรณีนักบัวชนะยกลายเป็นผู้ดูแลสำนัก เป็นนักการภาคริ弄บ้าง เป็นเลขาน้ำงและดูดี เพราะว่าไม่ต้องจ้างไม่ต้องมีเงินเดือน และคนเหล่านี้จะมีปัญหาการเงินซึ่งหลายท่านต้องไปงานทำงานที่มีเงินตอบแทน ส่วนใหญ่ก็สึกในที่สุด และสิ่งหนึ่งที่พบก็คือคนที่ไม่ได้อยู่กันเป็นหมู่คณะที่เป็นนักบัวชนะด้วยกันจริง ๆ ใจจะไม่มั่นคง แต่ผู้ที่มาจากสำนักที่มีเพื่อนนักบัวชนะอยู่ด้วยกันไม่ได้อยู่แบบตัวครอตัวมัน แต่เอื้อเพื่อต่อ กันและกัน คนเหล่านี้จะหนักแน่นในชีวิตพราหมณรรย์ อันนี้เห็นชัด ๆ ผู้บากว่ากับเพื่อนพระในเมืองไทย เพราะว่าเห็นหลาย ๆ วัดอยู่กันแบบตัวครอตัวมัน แม้วัดนั้นธรรมอเมริกันกับไทยกับลาว กับคนภาคใต้จะไม่เหมือนกัน แต่ผู้บากว่าถ้าเราอยู่ลำพังไม่มีใครที่จะร่า故事 กล่าวตัวเดือน มันก็อันตรายและเมื่อจิตมีปัญหา ก็จะแก้ได้ยากมาก

พระไภศาล : มีคำสอนสองข้อสุดท้าย คือถ้าหากคือว่าเมื่อพูดถึงชีวิตนักบัวชนะแบบอเมริกัน มีความสัมภัยว่าสองคำนี้มันไปด้วยกันได้อย่างไร คือเท่าที่ฟังดูศาสนาอเมริกันเป็นศาสนาที่ไม่ค่อยนิยมนักบัวชนะที่ถือพราหมณรรย์ ศาสนาคริสต์แบบโปรเตสแตนท์ที่เขานับถือกันจะมีแต่สาขุคุณที่มีครอบครัว ครัวเรือน

พุทธศาสนาซึ่งให้ความสำคัญกับชีวิตนักบัวชีที่ถือพระธรรมจรรยา มันจะชัดแย้งกับวัฒนธรรมอเมริกันในมีประการที่สองคือพุทธศาสนา้นั้นมีลักษณะที่กลมกลืนกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ง่าย คราวนี้พอไปถึงอเมริกาก็ต้องมีพุทธศาสนาแบบอเมริกันขึ้นมา คำรามก็คือพระอเมริกันที่ท่านพูดมีความพยายามที่จะเชื่อมพุทธศาสนาให้ประสานกับวัฒนธรรมอเมริกันอยู่แล้ว ทำอย่างไรถึงจะไม่ให้ความเป็นอเมริกันเด่นกว่าพุทธศาสนา อย่างพุทธศาสนาแบบไทย บางครั้งถ้ายังเป็นวัฒนธรรมไทยไปเด่นกว่าพุทธศาสนา แทนที่พุทธศาสนาจะเด่นกว่าวัฒนธรรมไทย

พระสันติกร : ในเรื่องนี้ขอยกตัวผู้เองเป็นกรณีศึกษา ผู้เองไม่ค่อยจะมีชื่อว่าเป็นนักอนุรักษ์นิยม แต่อย่างไรก็ตามผู้มากอุปถัมภ์เมืองไทยยี่สิบปี ให้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับคนไทย พูดภาษาไทยได้ พังภาษาท้องถิ่นได้เคยคลุกคลีกับชาวบ้านในชนบท เคยปรับตัวกับวัฒนธรรมประเพณีพื้นเมือง ลักษณะที่เป็นด้านวัฒนธรรม ซึ่งท่านอาจจะว่าไม่ใช่พุทธ แต่ว่าก็หนาจะได้รับอิทธิพลจากพุทธ ประสบการณ์เหล่านี้ทำให้ผู้มีโอกาสศึกษาว่าพุทธศาสนากลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยอย่างไร มีอิทธิพลกับวัฒนธรรมอย่างไร เช่นต่อการเลี้ยงและอบรมลูก ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ลูกจะปฏิบัติอย่างไรกับพ่อแม่

มันมีอิทธิพลของพุทธศาสนาอยู่ด้วย ผู้คิดว่าเป็นเรื่องสำคัญมากที่อเมริกาน่าจะเรียนรู้จากประเทศที่เคยเป็นพุทธมานาน ว่าประเทศเหล่านั้นสามารถปรับตัวกับพุทธได้ไม่ใช่น้อย ซึ่งในบางยุคสมัยก็สวยงาม บางยุคอาจจะไม่ค่อยจะเรียบร้อย แต่พอจะมีบทเรียนที่นำเสนอ และก็นอกจากนั้นในเรื่องความเป็นนักบัวชี ผู้เก็บข้อมูลที่จะเข้ามาอยู่ภายในได้ค่อนข้างไทย แม้ว่าในระยะหลังมีหลายอย่างที่ผู้ไม่เห็นด้วย แต่ผู้เก็บข้อมูลที่จะรับสถานะนักบัวชีไทย ยังถือใบสุทธิจากเมืองไทยอยู่ ยังปฏิบัติตามจารีตประเพณีนักบัวชีไทยอยู่หลายอย่าง

นอกจากนั้นผู้ยังยอมรับวินัยแบบพุทธศาสนา เช่นพากอย่างยิ่งสายเถรวาท ได้ศึกษาหลักการในพระไตรปิฎกฉบับบาลีและใช้เป็นหลักในชีวิตจิตใจมากกว่าแหล่งความรู้อื่น ๆ แม้จะได้ศึกษาหลายสิ่งหลายอย่างอยู่ ผู้เก็บข้อมูลที่จะรับสถานะนักบัวชีรวมถึงประเพณีและชื่อวัดร่วมปฏิบัติ ตลอดจนหลักธรรมในพระไตรปิฎก ลึกลับนี้น่าจะเป็นหลักประกันระดับหนึ่ง ไม่ว่าผู้จะไปปรับอะไรอย่างไรที่เมืองอเมริกาหรือผู้จะปรับอย่างไรก็ตาม ผู้ที่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้ เพราะว่ามันไม่ใช่เป็นเรื่องประเดี่ยวประค้ำ ไม่เหมือนกับครูสอนพุทธศาสนาในอเมริกาที่เป็นนราภัต ซึ่งอาจจะมาเอเชียเข้าอบรมวิปัสสนาที่สวนโมกข์บ้างที่อินเดียบ้าง ที่พม่าบ้าง หนึ่งปี สองปี สามปี หรือบางคนก็บวชสองพรรษา สามพรรษาแล้ว สัก ผู้ว่าเทียบได้ยากกับพากเราที่อยู่เมืองไทยนานอยู่กานหลีอยู่ที่ไหนนาน ๆ และก็ซึ่งซึ่งเป็นครอบครัวนอกจากนั้นผู้ยังมีเพื่อนที่เป็นพระไทย ที่เป็นแม่ชีไทยที่เป็นญาติโยมในประเทศไทย ผู้คิดว่าสวนนี้ก็ช่วย และการที่ได้สนิทสนมกับอาจารย์ทำให้ยากที่จะลืมสิ่งเหล่านี้ เพียงเท่านี้ก็คงประกันอะไรก็ไม่ได้แต่มันก็ช่วยยօะ ผู้เห็นว่าเพื่อนนักบัวชีหลายท่านก็มีสวนแบบนี้ เช่นลูกศิษย์อาจารย์ชาเป็นต้น และนอกจางเรามีประสบการณ์และคลุกคลีและซึ่งซึ่งรับเอาคำสอนข้อวัตรของท่านแล้ว เรา yang มีความเคราะห์นับถือ ความรัก และกตัญญูตเวทีด้วย ผู้คิดว่าสิ่งเหล่านี้เป็นกำลังที่ช่วยให้เราสามารถรักษาความเป็น

พุทธไม่ให้ถูกค่านิยมแบบเมริกันกลืน แต่ตรงนี้ขอให้แยกแยะระหว่างค่านิยมแบบเมริกันที่เป็นคุณ อย่างเช่นเจตนาرمย์ประชาธิปไตยดังเดิมของเมริกันมีหลาຍ ๆ อย่างที่เป็นคุณ แต่ก็มีอะไรหลากหลายอย่างของเมริกันที่เป็นโทษด้วย เราต้องแยกแยะตรงนี้ ผสมเข้ากับพุทธสามารถเข้ากับค่านิยมแบบเมริกันที่เป็นคุณจริง ๆ คือไม่ขัดกับหลักศีลธรรมและเป็นเกลอ กับทางปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ แต่ค่านิยมเข่นเรื่องบริโภค นิยม เรื่องที่เมริกาชอบแสดงคำน้ำจบาตรให้ใหญ่เพื่อชู ประเทศอื่น ๆ สิ่งนี้เป็นโทษ มันจะมาพุทธ ถ้ายอมรับ สิ่งเหล่านี้มันก็เสีย แต่ว่าจริง ๆ พุทธในเรื่องกิจกรรมรับสิ่งเหล่านี้ พุทธในเรื่องยอมรับคำน้ำจาร్ชุหรือหราในประเทศ ของเขามาเป็นส่วนใหญ่ และก็ทุกวันนี้ชาวพุทธที่เมริกาก็ถูกเดียงกันเรื่องประเด็นนี้ ชาวพุทธส่วนหนึ่งก็จะสนับสนุนประধานาธิบดีบุญที่อย่างเป็นอิสระ แต่ก็ต้องสู้กับขัลเคเต้และบินลาเดน แต่ก็มีชาวพุทธอิกส่วนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วย บอกว่าพุทธต้องเป็นสันติวิธี แทนที่เราจะใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา เรากลัวหากทางอื่นที่เป็นสายกลางก็จะดีกว่า

เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะว่าท่านเองก็ยอมรับว่าในหลายเรื่องความเป็นไทยก็ครอบจำความเป็นพุทธ ผลว่าไม่ใช่เป็นที่เมืองไทยที่เดียว ที่เมริกาก็คง เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นผมคิดว่าความเป็นนักบวช ช่วยตรงนี้ อีกประการหนึ่งเป็นคำถามเนื่องกับข้อก่อน ก็คือคนนักบวชซึ่งอาจจะไม่เป็นที่ยอมรับของเมริกันที่ไม่เป็นด้วยนัก แม้จะมีพื้นที่อยู่บ้าง แต่ก็เป็นสิ่งที่แปลกแยกกับสังคมที่ไปขอให้เบรียบเทียบกับเมืองไทยซึ่งความเป็นนักบวชก็แปลกแยกจากสังคมทั่วไป ไม่ใช่น้อย แม้จะเคยกลมกลืนกับชีวิตสังคมชนบท มาก่อนนาน แต่เดี๋ยวนี้ความเป็นนักบวชเมืองไทยส่วนใหญ่แปลกแยกกับสังคมคนชนบทลง ลังของคนที่มีการศึกษาในเมือง เพราะฉะนั้นนักบวชเราอาจจะยอมรับว่าเราเป็นบุคคลที่อยู่ขยายขอบเขตของสังคม เป็นเรื่องประมาทหากว่านักบวชเข้าไปปลุกหลักกับระบบ อำนาจต่าง ๆ แต่ก็เป็นความผิดพลาดเช่นกันถ้าเราแยกตัวจนเกินไป เรากลัวความพอดี ๆ ไม่คลุกคลี

กับอำนาจ แต่ก็สัมพันธ์กับประชาชนพอที่จะมีอิทธิพล ต่อค่านิยมในสังคมนั้น ๆ

เพราะฉะนั้นถ้านักบวชที่เมริกาฐานักเลือกหาพื้นที่ เรายาจะจะอยู่ชั่นบทสักหน่อย แต่มีสายสัมพันธ์ กับระบบการศึกษาบ้าง รู้จักใช้สื่อแม้แต่องค์กรนิติ เพื่อให้สังคมรู้ว่าพุทธการทำอะไรอยู่ ถ้าเราทำแบบนี้ก็จะไม่ถูกกับแปลกแยกมากขนาดเดียวกันก็ไม่ไปปลุก คลุกคลี ตรงนี้เรารามารถรักษาคุณค่าแบบพุทธได้ ระดับหนึ่ง คิดว่าไม่ว่าที่เมืองไทยหรือประเทศอื่น ก็ เช่นเดียวกัน เรายาต้องหาความพอดี ระหว่างแยกตัวกับ คลุกคลี ถ้าเรายาความพอดีตรงนี้ได้ ในด้านหนึ่งเรายา ถ้าสามารถดำรงรักษาคุณค่าแบบพุทธโดยเฉพาะ อย่างยิ่งที่อยู่ในวินัยและในพระไตรปิฎกได้ แต่อีกด้านหนึ่งสามารถประสานกับสังคมทั่วไปได้พอสมควร แต่ เรายาไม่ต้องการประสานกลมกลืนจนเต็มที่ เพราะว่า ถ้าเรายาพยายามเข้าไปประสานมากไปเราก็จะถูก กันลึกลง เพราะว่าอำนาจอยู่ในมือคนอื่น อำนาจที่เรามีอยู่ ต้องเป็นอำนาจสติปัญญา อำนาจความกุณานา อำนาจธรรม อำนาจศีลธรรม ถ้าเรารักษาตรงนี้ไว้ได้ บุคคลจำนวนหนึ่งในสังคมจะยอมรับ แต่เมื่อไหร่นัก บวชของสัญญาเสียอำนาจตรงนี้ เพราะว่าศีลธรรมอ่อน การศึกษาอ่อน การปฏิบัติอ่อน ความเชื่อถือกับการ ยอมรับในฐานะเป็นนักบวชจะค่อยน้อยลง ๆ เพราะฉะนั้นผมว่าตัวตนนี้นักบวชช่วยได้มาก และมากกว่าที่ ภราดาจะทำได้ เพราะว่าภราดาสมีครอบครัวและก็ ไม่สามารถรับรองได้ว่าคู่ครองจะถือพุทธมากน้อยแค่ไหน ผู้สอนนิบัติสอนศาสนาแบบเมริกันหลายคนมีคุณจริงที่ ไม่ได้ถือพุทธ หรือสามีภรรยาถือพุทธ แต่ลูก ๆ ก็ต้อง เข้าไปในสังคมพวกร้ายรุน ยอมทิ้งพ่อแม่เพื่อจะมีเพื่อน ฝูง เรื่องเพื่อนฝูงจะสำคัญกว่าศาสนาของพ่อแม่

ชีวิตแบบภราดาสนั้นมีโอกาสมากที่จะต้องรับ เอกค่านิยมของสังคมทั่วไปทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษ และอีกด้านหนึ่งมีภราดาที่ยังต้องมีการงาน ต้องทำ งานบริษัทหรือมหาวิทยาลัยก็จะเจอสภาพเดียวกัน คือค่านิยมของสังคมทั่วไปก็จะเข้ามาเป็นใหญ่ในชีวิต เพราะฉะนั้นผมเห็นว่าความเป็นนักบวชช่วยได้เยอะ แต่ที่สำคัญกว่านั้นก็คือต้องมีปริยติ ใจจะรักษาคุณค่า

ไม่ได้หากว่าเรามีแม่นในหลักพระไตรปิฎก ซึ่งในอเมริกานอกจากพะไตรปิฎกบาลีแล้ว เรายังจะได้รู้จักพะไตรปิฎกมหายานบ้าง ทิเบตบ้าง และก็ยังกว่านั้นก็คือการปฏิบัติธรรม ถ้าเราปฏิบัติจนเข้าถึงธรรมะ ธรรมนั้นก็จะอยู่ในใจและช่วยให้ไม่คล้ายตามค่านิยมของสังคมทั่วไป แต่ถ้ายังปฏิบัติไม่ถึง เช่นเรียนแบบท่องจำ แต่ตัวเองยังคิดไม่ถึงหรือปฏิบัติตามประเพณีไม่เข้าที่เข้าถึงใจอย่างจริงจัง หลักธรรมก็ไม่ได้สติโดยูในใจ และง่ายที่จะถูกหักลูงให้คล้ายตามค่านิยม ๆ ไป ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งที่อเมริกา ที่กรุงเทพฯ ที่อุบล หรือที่ไหนก็ได้ เพราะฉะนั้นผมว่าประเพณีแบบนักบวชช่วยได้ ปัจจัยที่สำคัญอีกกว่านั้น ก็คือปริยัติธรรมที่ถูกต้อง และสำคัญที่สุดก็คือการปฏิบัติที่จะช่วยให้ถึงปฏิเวช นี่ขอตอบข้อที่สอง

การประชุมครั้งนี้แม่จะยังไม่ก่อให้เกิดเครื่องข่ายทางการ แต่ก็ทำให้มีการพบปะกัน มีการติดตอกันทางอีเมล์ทางโทรศัพท์ และเมื่อวันนี้ก็จะเปลี่ยนแบบนักบวชเป็นแบบนักบวชที่สู่ชีวิตอยู่คู่กันหลาย แสดงถึงความร่วมมือกันและกัน เช่นนักบวชจากสำนักนหนึ่งซึ่งเป็นสายทิเบตก็ไปสอนในสำนักอื่น หรือไทย เว็บมีการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนกัน เครื่องข่ายแบบไม่ทางการแบบนี้หรือจะเรียกว่ากลุ่มเพื่อนก็ได้จะช่วยพูดเรามาให้ลงทะเบียนสิ่งสำคัญหลาย ๆ อย่าง แต่ถ้าเราคิดคนเดียว ทำคนเดียวโดยไม่มีที่ปรึกษา ไม่มีเพื่อนที่จะตักเตือน มันจะอันตรายกว่า ตรงกันข้ามกับการมีเพื่อนนักบวชด้วยกันที่เป็นเครื่องข่ายไม่ทางการ จะทำให้ปลดล็อกภัยกว่า

ผมขอแทรกตรงนี้ว่าเครื่องข่ายที่ไม่ทางการจะได้เปรียบเครื่องข่ายที่มีลักษณะทางการ แต่ยังทำไม่ถึง เครื่องข่ายทางการจะต้องมีประธาน มีรองประธาน มีคณะกรรมการและต้องมีงบประมาณบ้าง มีสำนักงานบ้าง แต่ถ้ายังไม่พร้อม อย่าเป็นเครื่องข่ายทางการ จะดีกว่า สู้พับบันก่อนอย่างอิสรภาพไม่ผูกมัดกันไม่ได้ถ้าจะผูกมัดโดยข้อตกลงควรจะมีนโยบายที่ชัด มีวิสัยทัศน์ที่ชัด มีกลไกภายในที่ชัด มีงบประมาณ มีสำนักงาน มีเครื่องมือเท่าที่ควรเพื่อจะปฏิบัติได้ตามข้อตกลง แต่ถ้ายังตกลงกันไม่ได้หรือเลี้ยงตัวเองไม่ได้

การเป็นเครื่องข่ายอาจก่อผลเสียเพราจะนั้นผมว่า กลุ่มนี้ไม่ควรจะเป็นทางการแต่อาศัยการเป็นเพื่อนมาพบปะแลกเปลี่ยนกัน มันจะช่วยได้ในหลาย ๆ เรื่อง เช่นปัญหาที่ท่านถาม

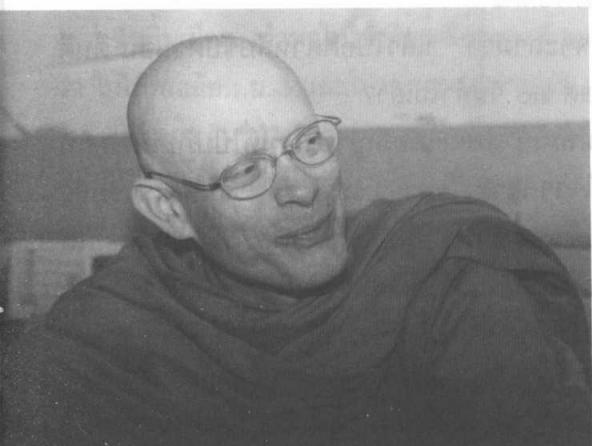
ที่นักลับไปข้อแรกที่ถามว่าในสังคมอเมริกานั้น ไม่ค่อยจะยอมรับศาสนาแบบบวชถือพรมธรรมบรรจย์ มันจะเป็นไปได้ไหมที่จะมีพุทธศาสนาแบบอเมริกัน ความเป็นอเมริกันกับความเป็นพุทธจะขัดกันหรือไม่ คำถามนี้น่าสนใจ มองก็เคยคิดมาก่อน เพราะว่าศาสนาหลักของอเมริกาก็คือคริสต์

แบบโปรเตสแตนท์ อีกศาสนาหนึ่งที่มีอิทธิพลก็คือศาสนาโธวา ศาสนาโธวาไม่ค่อยนิยมการบวช ถือว่า คนเราต้องมีครอบครัวเพื่อจะมีลูก แต่ในอเมริกาก็ยังมีศาสนาคริสต์แบบคาಥอลิกซึ่งมีคนนับถือประมาณสามสิบเปอร์เซ็นต์ของพลเมือง คาಥอลิกนั้นยอมรับนักบวชที่ถือพรมธรรมบรรจย์ แต่ตรงนี้ก็ต้องแยกระหว่าง นักหลวงกับนักบวชที่อยู่ช้ายขบของสังคม คือ นักบวชที่เป็น monk จริง ๆ ซึ่งมีน้อย แต่เมื่อในอีกแห่งหนึ่งเมืองไทยก็มีนักบวชแบบ monk ตามแบบอย่างในพระไตรปิฎกไม่มากเหมือนกัน ส่วนใหญ่ก็จะเหมือนกับบาทหลวงในคริสตศาสนาริมฝีมือวัดที่อยู่กลางชุมชน คฤาคลีกับชุมชน ทำพิธีกรรมต่าง ๆ กับชุมชน แทนที่จะอยู่ห่างชุมชนอย่างในสมัยพุทธกาล

อย่างไรก็ดี ที่อเมริกามีวัดที่มีนักบวชแบบ monk อยู่ ซึ่งจะแปลว่าอย่างไรก็ไม่แน่ใจ monk ในที่นี้ก็คือผู้ที่ล่ำความผูกพันกับสังคมพอสมควร ต่างจากบาทหลวงซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะมากกว่าและมีหน้าที่ในสังคมโดยตรง เพราะฉะนั้นนักบวชที่ถือพรมธรรมบรรจย์นั้นเมื่อยื้บ้างในอเมริกา แต่ก็ไม่ค่อยจะเห็น และไม่ค่อยจะอยู่ในสายตาของคนอื่น แต่ผู้คนยอมรับว่าเมื่อผ่านอยู่ อเมริกา ก็จะมีคนถามอยู่เรื่อยว่า ชีวิตนักบวชไม่ค่าครื้นหรือ ไม่ล้าสมัยหรือ ไม่เป็นความยืดมั่นถือมั่น หรือ จะมีคำถามอย่างนี้อยู่เรื่อย เดียวเนี่ยมักก็ตอบง่าย ๆ ว่าไม่รู้ แต่ผู้ชอบชีวิตแบบนี้ และในอเมริกาเรา ก็มีสิทธิที่จะเลือกภารกิจชีวิตตามแบบที่ตัวเองชอบ ครบได้ทั้งมันไม่ผิดกฎหมายและไม่ทำลายผู้อื่น ถ้าเรามีเบียดเบี้ยนผู้อื่น เรา ก็อยู่อย่างนี้ได้ เป็นสิทธิของเรา

ตรงนี้คนอื่นเห็นด้วยไหม เห็นด้วยก็ไม่ใช่ประเด็น แต่ ผู้คนจำนวนมาก อย่างลูกศิษย์อาจารย์ชาติ อุปัตติภัยคือที่แคลลิฟอร์เนียก็มีคนสนับสนุนมาทำบุญมาก ทั้งคนอเมริกาที่มีเชื้อสายยุโรปและคนอเมริกาที่เชื้อสายเอเชีย มีคนจำนวนหนึ่งที่ครรภานในชีวิตนักบวชครบได้ที่รักษาไว้ชีวิตนั้นด้วยดี

ตอนนี้ผมกับเพื่อนกำลังจะสร้างวัดใหม่ ตั้งใจจะขยายให้กว้างออกไป มีคนเชื้อสายเอเชีย เช่น จีน ไทย ภูวน ศรีลังกา กับเชื้อสายยุโรป ส่วนแพรก้าร์มีนิดหน่อยและก็มีอเมริกาได้ เช่น คิวบาด้วย มีคนหนึ่งที่ประทับใจในชีวิตนักบวช เพราะหนึ่งเขากล่าวว่าคำสอนของนักบวชแน่นกว่า สองครรภานในวิถีชีวิตที่เรียบง่ายกว่ามารา vas ฟูมเพื่อยันน้อยกว่ามารา vas เปเล่องทรัพยกรน้อยกว่ามารา vas เป็นต้น เข้าประทับใจในวิสัยทัศน์ที่เราเสนอ และเขายังจะชอบพูดพวกเราด้วย เพราะรู้สึกว่าเขามีความสุขที่ได้มาพูดมานุย เมื่อผมไปที่ใหญ่กับมา มีคนที่ยินดีไปรับที่สนามบิน ขับรถหนึ่งชั่วโมงเพื่อรับที่สนามบิน ขับรถอีกชั่วโมงหนึ่งไปส่งที่วัดซึ่งอยู่นอกเมือง และก็ขับรถกลับไปสู่เมืองเขาต้องขับรถเกือบสามชั่วโมงและก็ต้องรอที่สนามบินด้วย แต่เขายินดี เพราะว่าเขามีความสุขกับการได้พูดคุยกับเรา เขายากจะทราบว่าเราไปไหนบ้าง บางที่เขาก็มาขอคำปรึกษาบ้าง บางที่เขาก็มีความสุขที่จะไปวัดแม้จะไม่ได้คุยอะไรกันหนา ก็มีคนที่มีความสุขแบบนี้ด้วยเหมือนกัน

เมื่อก่อนผมมักจะมองข้ามอาจารย์เป็นพระนิสัยที่ไม่ค่อยชอบให้ใครมาอยู่กับเรามาก แต่ทีหลังเห็นว่าการที่คนมาช่วยเรา เข้ายินดี ไม่ใช่เป็นการเบียดเบี้ยนหรือเอาเปรียบเขา

ผมก็เลยคิดว่า ถ้าเราทำประชัยชน ถ้าเราบริสุทธิ์ใจ ถ้าเรามั่ยสักพอกควร ทำตรงกับที่สอนหรือพูด และถ้าเราทำงานสร้างสรรค์พอสมควร มีอะไรนำสู่ใจพอกควร ผมว่าไม่ยากจะมีคนที่สนับสนุนช่วยเหลือ เมื่อพูดถึงประเด็นนี้ผมก็นึกได้เมื่อปีที่แล้วช่วงมิถุนายนมีการประชุมที่สปอร์ตрокที่อยู่ใกล้ ๆ ชาน-ฟรานซินโก เป็นสำนักปฏิปัสสนาใหญ่ที่สุดในทิศตะวันตกของอเมริกา มีการจัดประชุมระหว่างผู้สอนศาสนาพุทธในอเมริกาซึ่งรวมถึงแคนาดาแม็กซิโกและยุโรปด้วย มีประมาณ ๒๐ กว่าคน ส่วนใหญ่เป็นผู้ร่วมเชื้อสายยุโรป ผู้นำที่มีนิดหน่อย เชื้อสายเอเชียที่เป็นนักบวชไม่นัก ที่ไม่สามารถเป็นประธาน แต่ก่อนเขานำประชุมกันที่ละสามสิบสี่สิบคน แต่ครั้งนี้เข้าจัดใหญ่เช่นคุณสองร้อยกว่าคน แต่เพื่อนผมกิกุชุนทับเดนโชว์เดน ซึ่งช่วยกันสร้างวัดกับผมที่มีสหาร์ ท่านเอยขึ้นในที่ประชุมว่า

รู้สึกแปลกแยกเมื่อมาประชุม เพราะทุกประเด็นล้วนเป็นประเด็นของมารา vas แม้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรม แต่เป็นธรรมะเกี่ยวกับมารา vas และดูจะไม่ค่อยเอื้อเพื่อต่อนักบวชเลย นักบวชไม่กินที่ไปร่วมก็รู้สึกแปลกแยกเช่นกัน พอท่านก้าพูดอย่างนี้ซึ่งท่านก็ไม่ได้พูดมาก และก็พูดโดยน้ำเสียงที่ไม่เดือดร้อนกับมัน แต่พูดด้วยน้ำเสียงเสียใจนิด ๆ ก็มีหลายคนที่เป็นผู้สอนฝ่ายมารา vas เริ่มคิดเรื่องนี้ ในการประชุมครั้งนั้น ทุกวันพากันนักบวชกลุ่มนั้นประมวลสิบคนก็จะพบปะแลกเปลี่ยนกัน มีลูกศิษย์อาจารย์ชาบ้าง มีนักบวชเชนบ้าง มีพมบ้าง มีนักบวชาทิเบต เช่นทับเดนโชว์เดนบ้าง ก็คุยกันแลกเปลี่ยนกันหลาย ๆ และเริ่มมีฝ่ายมารา vas มาสนใจดูว่าเราคุยอะไร เข้าก็เข้ามาทักษาทาย ซักถาม และก็มีหลาย ๆ คนที่บอกว่า เมื่อก่อนเขามีค่ายสนใจชีวิตนักบวช เขาระบุจะเห็นว่า ชีวิตนักบวชนั้นมีความสำคัญอยู่

ໂພນ //ມາ

ฉบับปีก่อนวัดมา ๒๐ วันเต็มค่ะ พอกลับมา ประยุกต์แรกที่เพื่อนผู้งดงาม
คือ “บรรลุหรือยังจี๊ดรอ” ฉันได้แต่หัวเสาะ

ว่าเข้าไม่ได้หรอก ฉันเองก็เคยเป็นพุทธ “ทะเบียนบ้าน” แบบนี้ คือนึก
ว่า การปฏิบัติธรรมนั้นเป็นของร้าย มีสูตรลับ หรือไม่มีทางลัด หรือไม่ก็ ไป
อยู่วัด กลับมาต้องสูญสิ้น “ต่อมโกรธ” โดยสิ้นเชิง

แต่เมื่อเลยค่ะ ฉันยังคงigorหางและพูดหางเท่าเดิม แต่เวลาเล่าเรื่องอะไร
เป็นต้องลูกขึ้นมาแสดงท่าทาง ส่วนคำพูดคำจา ก็ยังคงประชดประทัยดเสียด
สี ยกต้นขึ้นท่านอย่างแนบเนียน

ไม่ได้ใช้สักเท่าไหร่หรา กองค่า

เอ้า.... บางท่านอาจจะถามว่า แล้วไปปอดตามหลับขับ atancon ตื่นตี
สามครึ่ง แผลห้ามพุดตลอด ๒๐ วันทำไม่เล่า?

สำหรับคนอื่น ฉันไม่ทราบ เพราะเคยมีญาติธรรมที่ไปปฏิบัติธรรมกัน
ตอบอย่างจริงจังและจริงใจว่า เขาตั้งใจมา “บรรลุธรรม” ฉันฟังแล้วขันหัว
แทบจะลุก เพราะสำหรับตัวเอง การไปปฏิบัติธรรมแต่ละครั้ง ฉันมักจะให้
เหตุผลกับลูก ๆ ว่า เนื่องจากในเครื่องคอมฯ ของแม่ยุ่งเหยิง แล้วแม่ก
ไม่ “เคย” เมว่า “ลบ” ทิ้ง เม่เลยอย่างเป็นปีก่อน ๆ คนเดียว แล้วค่อย ๆ “ลบ”
ค่อย ๆ “ล้าง” ค่อย ๆ “ขัด” บรรดาขยะทางอารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้น เรียก
ว่ายกไฟล์ทิ้งเป็นไฟล์ ๆ ไป

ลูกหัวเราะอย่างเข้าใจแต่ไม่varyข้อน “แม่เปรียบเทียบเก่งจัง แหะ.....แหะ..... แม้ว่าแม่จะใช้คุมฯ แบบพิมพ์ดีด” คือ....ทำอย่างอื่นกับคุมฯ ไม่เป็นจนเรียกได้ว่า เรียกว่าเสียสถาบันคุมฯ เค้าหมด!

แต่ฉันไม่ได้บอกลูกต่อไปว่า ในช่วงเวลาอันนั้น นอกจากร้านจะกำจัดของที่หมักหมมนานแล้ว ฉันยังได้ ค้นพบสิ่งที่เป็น “คู่ซาก” ตลอดกาลของตัวเอง และสนุกกับการ “ไหวตัว” ก่อนที่มันจะก่อมาแล้ว ในทุก ๆ ครั้งที่ได้ไปอยู่วัด

พึ่งดูเงี่่า ร้าวกับว่า หากอยู่บ้าน ฉันจะหา “เจ้าตัวการ” ที่ว่าเหล่านี้ไม่พบ

คำตอบปี่ເງົາພອກນ ก็คือ ฉันหาไม่พบແນ່ ນາກอยู่บ้าน เพราะฉันไม่เคยคิดจะหา!

แม้ว่า “เจ้าตัว” ที่ฉันได้ “ປະທະ” หรือ “ເຜື້ອນຫຼາ” ชนิดจะ ๆ เหล่านั้น แสนจะคุ้นหน้าคุ้นตา แสนจะเจอกันอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน – – ก้มນมີສຸມນີ້ຂອງ “ຄວາມຮູດໜິດ” “ຊື້ກັງລົດ” “ຈອມວາງແນນ” ແລະ “ບ້າວີເຄຣະໜີ” ນັ້ນປະໄວ

ฉันเพิ่งรู้ว่าตัวเอง เป็นคน(ບ້າວີເຄຣະໜີ)ขาดหนัก ชนิดที่ไม่อาจอยู่กับปัจจุบันได้เลย ด้วยมีความราดเรื้ວและหຍິພຍອງในการວີເຄຣະໜີສາຍຝໍາ ແລ້ວອູ່ຕລອດເວລາ

และเจ้าตัวหัวหน้าของบรรดาลົງລົ້ອเหล่านี้ ก็ไม่ใช่ใครอื่น เพວะທຸກครั้งที่ฉันนั่งดู “อาการคิด” ที่ทำงานขยันขันแข็ง ทำงานแบบไม่เห็นແກ່เนັດແກ່ເໜື່ອຍໜີ້ຫວັງໃໂ.ທ.ເ.ຫລານັ້ນ ມັນໄມ່ເຄີຍນຳພາຈັນໄປໄກລກວ່າ ຄວາມຮູ້ສຶກ “ໂຂ້ອວດ” ແລະ “ສູ້ຮູ້” ເລຸຍໃຫ້ຕາຍເດີ!

ดังนั้น เมื่อเพื่อนศิลปินอีกคน มาชวนคุยกันดີໄນ້ຮູ້ວ່າໝາຍຫວັງດໍາ ວ່າ “ເຮືອນີ້ເກີດແລ້ວ ທີ່ຈະເປັນຄົນດີປະບົງຕິປັງສູານສີ ເຄີຍດ ພະບາຍກົດສາມ ວັນຈັນກີ່ “ໂອເພັນແນ່ບ” ແລ້ວ! ແກ່ມ.... ฉັນລະນັບຄືອເຮອຈິງ ໃນໆໄໝ້ຖຸນອູ້ໄດ້ໄໝ້ຕັ້ງ ໂດຍວັນ”

ฉันຍື້ມເຢົກ ທຳທ່າໄມ່ໃຫ້ເສີຍເຫັນມາພິ່ນອອກຈາກວັດ ແຕ່ໃນໃຈເດືອນ ວ່າ ໄນໄດ້ທັນເລີ່ມ...ຍ... ແລະໄມ່ອຍາກກລັບບ້ານເລີ່ມ...ຍ ໃຫ້ຕາຍເດີ

ແຕ່ເດືອນ “ນອກ” ໄຈ ນອກຈາກຈະເສີຍພອຽນແລ້ວ ເດືອນເຫັນວ່າເປັນສີ່ມີມີມີມີ ແລະອາຈານນີ້ກັບວ່າ ໂດຍດັ່ງເອີ້ນ...ຍ ເສີຍແຮງໄປອູ່ວັດມາເປັນນານສອງນານ!! ໂດຍວ່າແຄນີ້ນີ້ເສີຍຄູນໝີ ຊະແລ້ວ

ບອກຕາມຕຽງວ່າ ວາງມາດຈຸນຕະຄວັງກິນຕ່າ!

ພອທຳທ່າເສົ່າມໜົມ ເພື່ອນຈົງຍື່ງຍ່າ ມານາໃຫ້ฉັນແປລົງຮ່າງເໝື່ອນສົມຍັກ່ອນ ທີ່ຄອນຍ່າງໜັນຫວັງຈະອດໄດ້ທັນໄດ້ ກົດຍ່າງທີ່ເພື່ອນເກົ່າທຽບດີ ວ່າແຕ່ນ້ອຍ ຄຸ້ມໃໝ່ ໄກສາເຮັນຫັນສື່ອ ກໍໄກ່ ຂໍໄຊ ພອ ຢື່ນ ອີ່ຈີ່ ທີ່ໄວ ຂອງຈັນກລາຍເປັນ

เพื่อนว่า “ฉันมานั่งคิด ๆ ดู บรรดาลักษณ์ก็คง ศิลปินก็คง ที่หันเหล็ก หาธรรมะนะส่วนตัวทั้งนั้น ฉันพุดได้คำเดียวว่าพวกเนี้ยอ่อนแคร”

ครัวนานี้ก็ตัดขั้นหลุดกลางอากาศ “เหรอ แต่ฉันว่ามันนุชย์ยังนี่ น่าสงสาร
ทั้งนั้นแหล่ะ ฉันก็ด้วย.....เขอก็ด้วย!” นี่นะ....รู้จะมั้ง ว่าໄไฟเป็นໄไฟ? ถ้าเป็น
หันก็ติดพรวด ตีซันดาวใจนส์หือดาวใจร้ายแล้ว

วันนั้นฉันกับเพื่อนจากกันด้วยการที่เธอแนะนำให้ฉันเจริญสติอยู่ที่บ้าน เธอบอกว่า เธอชอบเข้าไปเพื่อหาความรู้ไปไม่ และเธอกำลังจะแสดงงานในช่วงตุลาหน้าที่จะมาถึงนี้ จากนั้นเธอ ก็ได้บรรยายถึงรายชื่อแขกรับเชิญ “บางคนก็เชิญมาประดับงาน บางคนก็เป็นแขกผู้มีเกียรติ” และการ์ดเชิญของเธอต้องเก็บไว้ช้าๆ เพราะเธอได้เก็บไปเมื่อห่างมาทัพเพื่อทำการ์ดแต่เดิม ๆ แล้ว

“ເຈື້ອໄຫມ ຈັນໄມ່ເຫັນຄວາມສໍາຄັບຢູ່ອງກາຣີປ່ອຍຸ່ວັດເລຍ ແກ່ຈັນເທິນໄປໆນີ້ຈັນກີເຫັນໄຕຮັກໜັກນີ້ແລ້ວ”

“เก่งวะ” ฉันยังสามารถอ่านไม่ได้ นิสัยซ่าร์งประชดจึงสวนพรวดออกไปห้ามไม่อ่าน บอกตามตรงว่าทั้งหมดมันไม่ได้ ทั้งหมดหนึ่ง คุณอาจอาจารย์อยู่ไกล์ ๆ คงพาฉันเพี้ยนหาน้ำขึ้นไปนานแล้ว

“พวກไปอยู่วัดนั่นติดรูปแบบ” เกรอังคงทิ้งหวาน
“จ้า....” ฉันเนี๊ยขอบใจตัวเอง ที่ไม่ได้เล่าให้เพื่อนฟังว่า ถ้าลูกฉบันโตจะ^{เป็น}เปรวากเนินภิกษุณี!

เมื่อจากบ้านไปนานเกือบเดือน กลับมาอีกที มีหลายอย่างที่ฉันต้อง “จัดการ” ฉันค่อยๆ ลุยทำไปทีละอย่าง ทีละอย่าง เหมือนเดินผ่านมันไป ไม่ว่าจะเป็นงานที่โรงเรียน ซึ่งถ้าเป็นแต่ก่อนคนที่ “ยอมหัก” ไม่ “ยอมงอ” แบบฉันคงทนไม่ได้ อย่างเช่นมีคนใหญ่คนโตมาเบ่งอยากเอากลูเข้าโรงเรียน ด้วยการฝ่ากเด็กอยู่ ๒ ช่วงผ่านมาทางผู้ใหญ่ที่น่าเกรงขามจำนวน ๕ คน

แต่ตอนนี้ขันเห็นเป็นเรื่อง重大 เมื่อว่าเขากำบังขันขาดหนักและรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ

ข้าราชการอยู่ข้าราชการ มองไปทางไหน ก็เห็นมนุษย์กำลังประลองข้าราชการกัน แม้แต่ตัวตนเองก็ยังสนุกกับการ “คาน” ข้าราชการกับผู้ยิ่งใหญ่ท่านนี้สุดท้ายเข้าบีบให้จันรับลูกเข้าเข้าโรงเรียนผ่านนาทางเจ้าของบ้าน ที่จันเข้าทำโรงเรียนอยู่!

ถ้าเป็นเมื่อก่อนจันคงนอนก่ายหน้าหาก เพราะจันเสียดายความเครียดเป็นอาหาร วัน ๆ ขอให้ได้เครียดเสียหน่อย จะรู้สึก “อุนใจ” เป็นที่สุด

แต่ตอนนี้ จันขา! นี่เขาอยากจะ “ชานะ” มากกว่าอยากรู้ให้ลูกเข้าโรงเรียนซันแล้วใช่ไหม?

นอกจากการจัดการประตามี จันได้แบ่งเวลาเพื่อทักทายกับต้นไม้ดอกไม้ ที่จากกันไปโดยไม่ได้รู้สึก

เวลาเราไม่อยู่บ้านนาน ๆ จันรู้ว่าต้นไม้มีจะคิดถึงเรา เมื่อเราทักทายเขา เข้าจะดีใจ และจันชอบใจเจ้าเกตเวย์ที่ออกดอกสม่ำเสมอ มีหลายดอกที่แห้งเหลืออยู่ตั้งแต่นั้น ทำไมเจ้าจึงมันนิสัยดีอย่างนี้หนอ... แต่แล้วจันก็แปร่ ๆ มันตอบกลับมาเสียงใส่ใจว่า ‘จันไม่ได้ออกดอกทั้งต่อหน้าและลับหลัง ตามที่ท่านชมดูก็คง จันออกดอก จันผลิใบ เพราะจัน–อยากรัก–ออกดอก เพราะจัน–อยากรัก–ผลิใบ’ หน้าเด็กเพลิง....ฯ.....

๖

และแล้วจันก็ได้พบเพื่อนศิลปินคนเดิมอีกครั้ง คราวนี้เชือไปได้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมสายหนึ่ง คือเน้นหนักที่การนั่งสมาธิแล้วค่อย ๆ ไล่เรียง ตามรู้ความรู้สึกจากศีรษะจรดปลายเท้า

ครอบครัวยังคงอยู่อย่างผู้รู้ และออกความเห็นว่า “ญาติจันคนนั้น ขักขวนให้จันไปด้วย พากษาวัดนี้เป็นไปไม่รู้ ชอบหวังดีกับคนอื่น “เชอี้ม” แล้วก็เชื่อมั่น...เชื่อมั่นว่าการปฏิบัติอย่างตัวเองเท่านั้น ที่จะเข้าถึงสัจธรรมได้”

ใบหน้าจันร้อน... ร้าดไฟคงซื้อตอยู่ข้างใน

จากนั้นเชอี้กิเซว์ภาพวาดใบไม้สารพัดรูปทรง สารพัดสี ให้จันดู ซึ่งมีอ ของเชอี้หานคนที่เคยได้ยิน งานของเชอี้มติดไม้ใช่ภาพวาดด้วย ๆ เป็นงานเพ้นท์ที่ดีเยี่ยม

“ເຮືອຕ້ອງດັກຈະເປີດແນ່” ຂັນໝາງຈາກໃຈ

“ຂັນໄໝເຄຍຄົດອຍາກດັ່ງ ແຕ່ຂັນອຍາກປະກາສັ່ງຮຽມໃຫ້ຖຸກນູ້ວ່າ ມານຸ່ຫຍໍ
ເຮົາໄມ່ມີອະໄວ ໄມມີສັດວ ບຸກຄລດັວດນເວາເຂາ ໃຫ້ໄປໄໝມັນສອນຄົນບ້າງຄໍາຈະດີ
ວ່າແຕ່ເຂອງຈັກສື່ອມວລ່ານແຍຂະໃຫ້ແນ່”

ຂັນອ້ອມແອ້ມ “ຕື່ອດອນຫລັ້ງ ພ ຂັນເຂົ້າຢືນເວື່ອງໃຫ້ແຕ່ໜັງສື່ອພຣະນະ ອາຈ
ຈະຊ່ວຍເຂອມໄມ້ໄດ້ມາກ”

“ໜັງສື່ອພຣະກີຢັງຕີ” ເຂືອຜິດຫວັງເລີກນ້ອຍ “ຂັນບອກຕາມຕຽບວ່າ ຂັນ
ອຍາກໃຫ້ຄຸນທຸກກວາງກາຮເຂົ້າໃຈຮຽມຂອງພຣະພຸທ່ອເຈົ້າຝ່ານໄປໄໝໄປໝັ້ງຂອງ
ຂັນ”

ເຫັນດວງຕາມມຸ່ນັ້ນໃສ້ຂໍ້ອຈິງຈັງຂອງເຂົອແລ້ວຂັນກີໃຈອ່ອນ
ເຂົອບອກວ່າ ຈະຕ້ອງຂັ້ນດອຍອືນທນທິກ່ອນຄໍາ ພຽງນີ້ເຂອມມິຈານຕ້ອງກຳເອົາ
ເຍໂຄະ

“ໄປໄໝນີ້ທັງປ່າວອັນໂນຍ່ ດີໃໝ່ ເຂອເຂົ້າວັດ ຂັນເຂົ້າປ່າ”
ຍັງ.... ຍັງໄໝວຍເຫັນບັນ!!

ເຂອຈາກໄປແລ້ວ ທຶ່ງຂັນໄວ້ກັບນີ້ສັຍໜ່າງວິເຄຣະໜໍ ເຂອຫນອ.... ຂັນກີເປັນ
ອຍາກທີ່ເຂອງວ່າຈິງ ພ ນີ້ນາ..... ຂັນກີຄືດວ່າສາຍປົງປົກຕີຂອງຂັນຕຽບທີ່ສຸດ ເປັນທາງ
ສາຍເອກສາຍເດືອງຈິງ ພ

ເຄາມືດ.... ໄກຈະເລື່ອກດຳເນີນຫົວຫຼວຍຢ່າງໄວ ໄກຈະເລື່ອກປົງປົກຕີສາຍໄດ້ ໄນ
ວ່າຈະເປັນ ອານາປານສົດ, ອະວະທັງ ສົມມາ ໄນວ່າຈະພຸຖໂໂ ໄນວ່າຈະມຸ່ນເນັ້ນທີ່
ເກຫນານປັ້ງສານທີ່ສາຍສົດປົງຫຼານສີ ຮ້ອງຈະເພັ່ງກສິນໄດ້ໄດ້ ຮ້ອງແນ້ມແຕ່ຈະໃຫ້
ຮຽມຫາຕີເປັນຄຽງ ແລ້ວ

ກົງຂອໃຫ້ “ຄອນສັກາຍທິກູ້ສີ” ກັນໃໝ່ໄດ້ເຄີດ....
ຄອນໄມ້ໄດ້ ກົງຂອໃຫ້ ລດ ພ ລົງສັກນ້ອຍນິດ ເຄີດ....

ດ້ວຍຂັນເຊື່ອແລ້ວເກີນວ່າ ຮຽມຂອງພຣະພຸທ່ອຮອງຄົງຈະໄມ່ມີວັນຫາບໍ່ໄດ້ເລຍ
ຫາກໄມ້ໄດ້ປົງປົກຕີເພື່ອກະເທເເຂົ້າໄປ ຈົນເໜັນການເກີດຕັບອ່າງຮວດເວົ້ານິດທີ່
ວິທີຍາສາສົດຕົວອົ່ງມືນັງ, ດູ້ໄປ....ດູ້ໄປ

ບາງທີ່ຕົກໃຈທີ່ກຳໄມ - - ແຕ່ກ່ອນເວາເຖິງໄມ່ເຄຍຮູ້ ໄນໄມ່ເຄຍເຫັນວ່າ ທີ່ແກ້ມັນ
ເປັນຍ່າງນີ້ເອງ.... ນີກວ່າບັງຄັບບັນຍາທັງຕົວທັງໃຈໄດ້ ເຊື່ອັນເອົ່ຍ....

ໄດ້ຍືນເສີ່ງຄຽງຂອງຕົວເອງຂັດແຈ້ວ “ເຮົາມາປົງປົກຕີວິປັບສສນາກີເພື່ອມາລດມາລະ
ຄວາມອຍາກນີ້ແຫລະ”

ສິ່ງທີ່ຂັນບອກຕົວເອງໃຫ້ກະທຳກີຄື ເນື່ອຕົວເອງຍັງເຂາໄມ່ຮອດ ຈົກກັມໜ້າກັມ
ຕາປົງປົກຕີດ້ວຍຄວາມເພີຍຮອຍຢ່າງຍິ່ງຍົດຕ່ອໄປ ໂດຍມີພັກ ຢື່ນໜ້າໄປ “ບລັພ”
ກາຮປົງປົກຕີສາຍອື່ນ ພ ເຂາ ໄດ້ຍືນໄໝມ.

จะนั่นหากพูดถึงเรื่อง
“โอกาสในการปฏิบัติ
ธรรมของผู้หญิง” แล้วลักษณะ
คำที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแยก
ไม่ออกรักคือ ผู้หญิง แม่ชี และ
ภิกษุณี ไม่ใช่ เพราะสามคำนี้มีจุด
ร่วมเดียวกันตรงความเป็นอิทธิพล
เพศเท่านั้น หากแต่เป็นใจที่สาม
ข้อที่สังคมพุทธเกรวานแบบไทย ๆ
ต้องดีให้แตก หาไม่แล้วเราจะไม่มี
วันเข้าใจปัญหาของผู้หญิงที่สังคม
เป็นฝ่ายหยิบยื่นให้โดยไม่รู้ตัวเลย

ພັກງົງ : ຈົນອຍໍ່ຫ່າງ ၅ ພະ

หลายปีก่อนมีข่าวพระดัง ๆ
ตกเป็นอิทธิกรณ์กับสีกาเป็นระยะ
จนมีนักการเมืองท่านหนึ่งขอมา
ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้หญิงควรอยู่
ห่าง ๆ พระหน่อย” พังคูเป็นความ
คิดที่ไม่ leverage เพราะบัญญาของนัก
บวชผู้ประพฤติพระหมจรรย์ก็มักจะ
มาจากความใกล้ชิดกับเพศตรง
ข้าม ซึ่งก็คงมองจากผู้หญิงเพียง
ฝ่ายเดียวไม่ได้แต่ต้องมองจาก

ความมั่นคงทางจิตใจของพระด้วย
และคิดไปคิดมาถ้าจัดให้ผู้หนูนิ่งอยู่
ห่าง ๆ พระจริง ๆ ก็ดูจะเหมาะสมกว่า
และขัดกับสภาพความเป็นจริง
ของสังคมไทยอย่างไรซึ่งบกกล
เพราคนที่ใส่บาตรทำบุญส่วน
ใหญ่ก็เป็นผู้หนูนิ่ง เข้าวัดฟังธรรม
ตามกาลก็ผู้หนูนิ่งอีกันนั้นแหละ พื้น
ที่สาธารณะนอกบ้านที่สังคมยอม
รับและมีให้กับผู้หนูนิ่งมากกว่า
พื้นที่อื่นได้ก็คือ “วัด” โดยผู้หนูนิ่ง
เองก็ได้มีพื้นที่ยามคำครีเนื่อง
กับที่ผู้ชายมีผับ มีบาร์ มีอาบอบ
นวด ฯลฯ ช่วยอย่าว่าถ้าผู้หนูนิ่งท้า
ประเทศเชือฟังนักการเมืองท่าน
นั้นละก็คงสัญญาว่าในกาลต่อมาพระ
ทรงทั้งประเทศคงเป็นโรคขาด
อาหารอย่างแน่นอน

และหากวิเคราะห์กันดูดี ๆ
โดยพื้น ๆ แล้ว สังคมพุทธแบบ
เดร瓦ทบ้านเรา ก็ไม่ได้มีพื้นที่ทาง
ศาสนาให้กับผู้หญิงอย่างเป็นจริง
เป็นจังหรืออย่างเป็นลายลักษณ์
อักษรและเป็นทางการมากนัก ซึ่ง
ไม่ต้องรอให้ครม加以อนุมติให้ผู้หญิง
หญิง “อยู่ห่าง ๆ พระ” ... อย่าเพิ่ง

พูดถึงสิทธิ์แม่ชีหรือสิทธิภิกษุณี !
 เพราะเราจะพบกับคำสอนให้ผู้
 ประพฤติพรมจารย์จะมั่นคงวัง
 สดรีเพศไว้ให้มาก ทั้ง ๆ ที่ผู้ประ-
 พฤติพรมจารย์จริง ๆ แล้วก็ไม่ได้
 หมายความว่ามีแค่นุรุษเพศเท่า
 นั้น !

ด้วยบรรยายศาสเข่นนี้เอง
ทำให้ผู้หันยิงต้องถูกกันออกไปเป็น
คนชายขอบของศาสนาพุทธไป
โดยปริยาย (อันนี้ยังไม่รวมกะเทย
เกย์ เลสเบี้ยน ไบเซ็กชัวล ที่ถูกผลัก
ออกไปอย่างสุดขอบ) จึงมีผู้หันยิง
จำนวนไม่น้อยที่เมื่อพากເຂຈະເຫັນ
ວັດເຂົ້າວາທ່ານວາມດີສັກທີ່ຕ່າງກົຈະ
ພະວັກພະວນໄປກັບເພື່ອສະພາພຂອງ
ຕົນວ່າຈະທຳກຳຍ່າງນັ້ນຍ່າງນີ້ ເຮືອ
ນັ້ນເຮືອນີ້ໄດ້ຫຼືໄມ່ ? ເພຣະເລາ
ເຂົ້າໄປກຽບໃໝ່ພຣະພຸຖຮູບປີໃນ
ໂບສົ່ງ ວິຫາර ພຣະຄາດຫຼືອື່ສົ່ງ
ສັກດີສິທີ ກົຈະເຈອບໍາຍແຂວນໄວ່ວ່າ
“ໜ້າມຜູ້ຫຼົງເຂົ້າ—ໜ້າມຜູ້ຫຼົງເຊື້ນ”
ຫຼືອນາກເຂົ້າໄປໄກລ໌ພຣະກົຈະຄູກ
ສາຍຕາຫລາຍຄູ່ຈຶ່ງຈັບຜິດວ່າອາຈ
ເປັນດັນເຫດີໃຫ້ພຣະສັກ ແມ່ແຕກາຮ
ປະເຄນຂອງພຣະຊື່ເປັນສິ່ງທີ່ງ່າຍທີ່
ສຸດກົກລັນກລາຍເປັນເຮືອຍກຳທີ່ສຸດ
ສໍາຫຽນຜູ້ຫຼົງບາງຄນໄປ ເຫດ-
ກາຮົນເຂົ້ານີ້ເວັບງິມໄມ້ຄາມອອນແລະ
ຕັດສິນໄປທີ່ດັວນຂອງຜູ້ຫຼົງເພື່ຍງ

ផ្សេងៗមេរី នៅក្រុង?

เท่านั้น แต่เราคงต้องมองให้กว้าง
กว่าโครงสร้างสังคมได้สร้างผล
ผลกระทบอะไรให้กับผู้หญิงบ้าง

แมเช' : ไส้ตังของศาสนา

จะมีใครทราบบ้างว่าแท้จริง
แล้ว “แมเช’” ไม่ได้เป็นที่ปราบtran
ของสมภารวัดในการอยู่ร่วมเป็น
สหธรรมิก(เพื่อนร่วมธรรม)ภายใน
รั้ววัดเดียวกันเลย ถ้าให้เดาใจ
สมภารก็คือพระที่ทำหน้าที่ปก-
ครองวัดมักจะเห็นลักษณะภารกิจ
ปกครองลูกวัดอยู่แล้ว ลำพังปก-
ครองลูกวัดที่เป็นพระสงฆ์ สาม-
เณร และเด็กวัดแล้วหลายท่านก็
ยังมีตำแหน่งหน้าที่การงานทาง
สงฆ์อื่น ๆ อีกมากมาย เช่น เป็น
เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ
เจ้าคณะจังหวัด เป็นเจ้าคณะภาค
... ฯลฯ ... ในขณะต้องจัดการเรื่อง
กิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะ
เป็นงานเทคโนโลยี ไม่ว่าจะ
เป็นงานเทคโนโลยี งานฉัน งานสวด
งานศพ ฯลฯ และยังมีงานสงฆ์
เช่นกิจรอให้ทำอีกเยอะและ
ดังนั้นหากจะมีตัวเลือกให้สมการ
ได้มีโอกาสทำงานได้น้อยลงและ
พักผ่อนได้มากขึ้น “การละเลย
แมเช’” หรือ “คุณกำเนิดแมเช’”
จึงเป็นตัวเลือกอันดับต้น ๆ ที่
สมภารท่านมักเลือกทำ ส่วนเหตุ-
ผลว่า เพราะผู้หญิงปกครองยาก
เรื่องมาก ยากจิก จุ๊บ ญูเรียนขอจง
ใจไม่เขย়ถึง เพราะหากเรายังเรื่อง
นี้ชี้นม้ำพูดซ้ำอีกนั่นเท่ากับว่าเรา
เห็นว่าผู้หญิงไม่มีคุณสมบัติ
เพียงพอต่อการบูรลุธรรม ซึ่งขัด
กับทัศนะของพระพุทธองค์อย่าง

สันเชิง

อีกประการหนึ่งที่เป็นปัญหา
เชิงโครงสร้างอย่างเห็นได้ชัดก็คือ
ทั้งดูบทกฎหมาย ทั้งกรมศาสนา
หรือแม้แต่คณะกรรมการไทยเองก็มิได้
จัดแมเช'ให้อยู่ในสถานภาพนักบุรุษ
อย่างชัดเจน ในทางปฏิบัติจึงไม่มี
ข้อกำหนดให้เจ้าอาวาสด้วยคุณแล้ว
เขาใจใส่แมเช'ให้ได้รับความสละ袈裟
สถาบันไกกิจ-สามเณร

ดังนั้นจึงไม่ต้องสงสัยว่า
ทำไมแมเช'เรียกวัดจึงถูกปล่อย
ปละละเลย ไม่เอาใจใส่ ไม่นำพา
กฎซ้อมซื่อหรือตั้งอยู่ในมุมอับที่ไม่
สงบหรือไม่ก็ตั้งอยู่ใกล้เมรุมาศพ
อาหารการขับฉันก็ต้องดูแลตัวเอง
ไม่ได้มีส่วนร่วมกับอาหารที่พระ-

สงฆ์รับบิณฑบาตมาทั้ง ๆ ที่อยู่ใน
รั้ววัดเดียวกัน ซึ่งการถูกละเลยใน
แต่ละวัดก็มีระดับในการถูกละเลย
ที่แตกต่างกันออกไป แมเช'บางวัด
ถูกละเลยมาก แมเช'บางวัดถูก
ละเลยน้อย จึงชี้น้อยกับความ
มีพรหมวิหารของสมภารเจ้าวัด
เป็นหลัก เมื่อนอกบ้านที่ คุณอารยา
พยุงพงศ์ เคยเขียนบทความเกี่ยว
กับแมเช'ไว้ว่า “ผู้คนดึงมักจะ ‘อะโกร
กีได้’ กับแมเช’” การถูกละเลยใน
บางวัดรุนแรงถึงขั้นแมเช'ต้องออก
มาขอทานนอกวัดอย่างที่เราเห็น
กันบ่อย ๆ หรือไม่ก็เก็บขยะในวัด
ไปขาย จึงดูเป็นเรื่องลำบากมาก
หากผู้หญิงคนหนึ่งต้องการปฏิบัติ-
ธรรมอยู่ในเพศบรรพชิตที่สถาน-
ภาพของนักบุรุษหญิงยังไม่เป็นที่
ยอมรับทางสังคม เพราะการบูร
เป็นแมเช'นั้นต้องอาศัยทุนทรัพย์

ของตัวเองในการทำงานชีพ หรือไม่
ก็ญาติพี่น้องครอบคลุมปัจจัยให้เข้า
เป็นรายเดือน หากแมเช'เป็นคนมี
ฐานะหรือมีญาติพี่น้องที่ร่วมอยู่กับ
สถาบายนี้ แต่ถ้าไม่มีญาติหรือเป็น
คนยากจนก็คงต้องไปเป็นแมเช'
มอมแมมเดินขอทานอยู่ตามตลาด
ผิดกับพระสงฆ์ที่ปัจจัย ๔ ท่านมี
พร้อมเพราญาติโดยอุปถัมภ์ค้ำ-
จุนดืออยู่แล้ว จึงร่วมເຂີຍ อาหาร
สมบูรณ์ ภูົນອນສະດວກສະບາຍ
ຫຼຸກຍາມືພ້ອມ ຍັງໄມ້ຕ້ອງພຸດຖື
ສຶກຈຳນວຍຄວາມສະດວກອື່ນ ๆ ที่
ທ່ານມີມາກິປກວ່ານັ້ນ

การไม่ดูแลเอาใจใส่รวมไป
ถึงการไม่ลงไปปกครองแมเช'ของ
สมภารเจ้าวัดในหลาย ๆ วัด ຍັງ
เป็นອີກສາເຫຼຸດນີ້ອັນເປັນທີ່ມາຂອງ
ເຮືອງ “ແມเช'ທະເລາກົນ” ບ່ອຍຄັ້ງ
ເໜືອເກີນທີ່ຜູ້ເຂີຍໜີ້ສຶກອົດໜາ
ຮາວາໃຈໄປກັບແມเช'ທີ່ອົບທະເລາກ
ກັນບ່ອຍ ๆ ເຄຍື້ນດຳກຳນົມໃຈວ່າ
ແມเช'ຈະອູ້ກັນຍ່າງສົງ ... ແມ່ນ
ພຣະສົງບ້າງໄມ້ໄດ້ຮູ້ໄອ ແຕ່ງມາ
ໜ້າລົງເມົາວິເຄຣະທີ່ເຮືອງຂອງແມ-che
ລືກຊື້ນີ້ຂຶ້ນ ເປີດຕາໄກ້ວ່າງຂຶ້ນ ເວ
ຈຶ່ງຂຶ້າໃຈໄດ້ມາກົ່ນວ່າທີ່ແມ-che
ທະເລາກົນໄມ້ໄດ້ເກີດຈາກຕັ້ງຂອງ
ແມ-che ເອງໂດຍສ່ວນເຕີຍ ນາກແຕ່ເກີດ
ຈາກການໄມ້ລົງໄປປົກປອງແມ-che
ອ່າຍເປົ້າເປົ້າກົນທີ່ມີມາ
ຢືນແມ-che ໃນກັນນີ້

ลองເປົ້າເປົ້າທີ່ມີມາ
ຫາກມີພຣະສົງສອງຮູ່ທະເລາກົນ
ກົບກົນໃນວັດເຮືອງຈະຍຸດືລົງຍ່າງຮວດ
ເຮົວແລະຈ່າຍດາຍດ້ວຍອໍານາຈຂອງ
ສົມພາກເຈົ້າວັດ ທີ່ໜັງໜັງຈາກນັ້ນອາຈ

จะเกิดอะไรขึ้นหากผู้หญิงได้รับการยอมรับให้บวชเป็น “ภิกษุณี”

- เวลาพ่อแม่ได้ลูกสาว จะไม่รู้สึกน้อยเนื้อตัวใจอีกต่อไป
  - คำว่า “มีลูกสาวเหมือนมีสัมภาระหนักบาน” จะไม่ได้ใช้อีกต่อไป
  - ผู้หญิงได้ชื่อว่าสามารถควบคุมค่าน้ำนมได้เช่นเดียวกับชาย
  - เด็กหญิงมีทางเลือกในการศึกษามากขึ้น โดยอาศัยการอบรมเป็นสามเณรแต่เยาว์วัยเพื่อศึกษาถึงได้เข้าไปสู่การศึกษาทางมหาวิทยาลัยสงฆ์และมหาวิทยาลัยทางโลก จนจบปริญญาขึ้นสูง บางท่านอาจเลือกที่จะสืบทอดอาชีวศึกษาเพื่อความมุ่งมั่นศรัทธา เช่น พระภิกษุ หรือพระภิกษุ尼 เป็นบุคลิกภาพที่ดีของสังคม บางท่านก็จะช่วยเหลือสังคมต่อไป
  - การที่เด็กหญิงมีทางเลือกในการงานขึ้นเป็นสามเณรแต่เยาว์วัยทำให้ตัดช่องทางการ “ตกเรียว” ของเด็กหญิงมากขึ้น เพราะมูลค่าของเด็กหญิงจะไม่ได้ถูกตัดค่าหัวอย่างเด็ดขาด แต่เด็กน้อยของเด็กหญิงจะถูกมองไปที่การเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณในอนาคตหากได้บวชเป็นภิกษุณีที่พ่อแม่และครอบครัวสามารถพึ่งพาได้โดยไม่ต้องถูกจับป้ายตัวเพื่อแลกกับเงิน
  - ผู้หญิงไม่ต้องซึ้งซึ้งว่าต้องขายตัวเพื่อส่งเงินไปบำรุงชรา妖อีกต่อไป เพราะบัณฑีเชอก สามารถควบคุมพระได้เมื่อก่อนกัน
  - สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาที่เคยขึ้นป้ายว่า “ห้ามผู้หญิงเข้า-ห้ามผู้หญิงขึ้น” ต้องถูกปลบป้ายออกไป
  - มีภิกษุณีมหาเบรียญที่ได้รับการอุปสมบทภายใต้การอุปถัมภ์จากในหลวง ที่เรียกว่า “นางนาคหลวง” เช่นเดียวกับที่มีพระภิกษุมหาเบรียญที่ได้รับการอุปสมบทจากในหลวง ที่เรียกว่า “นาคหลวง” อุยແລ້ວ
  - ชาวนครที่เนื่องนาบุญเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งบุคคล คือ ภิกษุณี นอกเหนือจากเดิมที่มีภิกษุอยู่แล้ว
  - ผู้หญิงถูกตรา ถูกล้อเลียนน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าบิลที่ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นภัยตุ้ยยั่วยวนทางเพศจะเริ่มจำกัดอย่างลง เพราะมีบทบาทการเป็นสุ่นนำทางจิตวิญญาณเข้ามาสร้างพื้นที่ให้ผู้หญิงมากขึ้น ขณะเดียวกันผู้ชายก็เริ่มมีพัฒนาการในการให้ความเคารพต่อเพศตรงข้ามมากขึ้น และให้ความเคารพในเพศสภาพที่แตกต่างกัน มากขึ้น เป็นลำดับ
  - บัญญารส่งคุณ บัญญารครอบครัวที่เกี่ยวกับผู้ชายทำร้ายผู้หญิง สามีทำร้ายภรรยา พ่อขึ้นชื่อลูก ลดลงอย่างไม่น่าเชื่อ เพราะเมื่อสักนาภาพของผู้หญิงได้ถูกยกกระดับขึ้น ผู้หญิงก็ถูกมองแกน้อยลง ซึ่งความสัมพันธ์ตรงนี้เป็นไปโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว
  - องค์กรที่ช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรง ทำงานน้อยลง เพราะเมื่อสักนาภาพของผู้หญิงถูกยกกระดับขึ้น ผู้หญิงก็ไม่ต้องถูกกดดัน ความรุนแรงต่อผู้หญิงก็ลดลงตามส่วนนี้เป็นเหตุปัจจัยที่เกื้อหนุนกันอยู่แล้ว
  - ชาวพะกงบลีกาดลดลง เพราะผู้หญิงถูกมองว่าเป็นพระผู้หญิงศรัทธา ที่กำลังดำเนินเรื่องการปฏิบัติธรรมและบัญญารชีวิต ซึ่งปลดปล่อยจากบรรยายกาศที่จะนำไปสู่การครอบครองพอกัน
  - คุณพ่อน้ำดื่มต้องหันมาเรียนรู้การทำกับข้าวในครัวเรือนและหันมาใส่บาตรมากขึ้น ทำให้มิติความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความอบอุ่นและน่ารักมากขึ้น
  - การลางยุคด้าน ผู้หญิงมีสิทธิ์เลือกชาวด้วยได้ ๓ เดือน เช่นเดียวกับชาย
  - พระสงฆ์ผู้ชายทำงานช่วยเหลือสังคมน้อยลง เห็นอย่น้อยลง และมีเวลาพักผ่อนมากขึ้น เพราะมีภิกษุณีมาช่วยแบ่งเบาภาระงานช่วยเหลือสังคม ขณะเดียวกันพระสงฆ์ผู้ชายก็ได้ปฏิบัติธรรมสูงขึ้นในเรื่องตัดอัตตาตัวตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหวงพื้นที่ท่องศาสนาไว้คืนเดียว ข้อนี้พระสงฆ์จะได้เรียนรู้ก้าวเดสที่หลบในของด้วยมากขึ้น

แต่ในวันนี้ผู้หันมองยังไงไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นชาวกิจขุณี สิ่งที่ก่อความมาซ้ำซ่างตื้นจึงยังไม่เกิดขึ้นจริง จะเกิดขึ้นก็เพียงสักที่ต่ำงานชั่วมายแค่นั้นเอง.

บอยครั้งกับคณะสังฆ์ไทยในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดกับวงการพระสงฆ์เองในหลาย ๆ กรณีที่ผ่านมาอย่างที่ พระไพศาล วิสาโล ได้เคยเขียนไว้ในบทความชื่อเดียวกันว่า **ปักครองโดยไม่ปักครอง** “ซึ่งเนื่องจากได้ส่งผลเสียแก่พระพุทธศาสนามากกว่าส่งผลดีเหมือนกับที่ผู้เขียนได้บอกไว้แต่ตอนต้นแล้วว่า หากจะมีตัวเลือกให้สมควร (หรือคณะสังฆ์รวมทั้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง) ได้มีโอกาสทำงานได้น้อยลงและพักผ่อนได้มากขึ้น “การละเลยแม่ชี” จะเป็นตัวเลือกชันดับต้น ๆ และเมื่อแม่ชีทະເລະกັນນາມກັນສັງຄົມຈະໄດ້ມີຍອມຮັບແມ່ນີ້ໃນສູດ ຈະໄດ້ປິດການ “ຄຸນກຳນົດແມ່ນີ້” ທາງອ້ອມ ອົງກໍາຢັ້ງຄຸນກຳນົດໄນ້ໄດ້ແຕ່ຍ່າງນ້ອຍທັງສັງຄົມໂລກແລະສັງຄົມວັດ

ກົກຂົນ : ກ່າວສົບສຸດກ່າຍ ແຫ່ງກາຮ່ວງເຊີນພື້ນກີ

มีคนเคยพูดว่า “ถ้าແມ່ນີ້ທີ່ກຳນົດ ບໍ່ດ້ວຍໄປສັງຄົມ ກົກຂົນຮັບໄດ້ເອງ” ແຕ່ຜູ້ເຂົ້າມີສົງວ່າອັນທີ່ຈີງແມ່ນີ້ກີ່ມີອຸ່ຽນເມື່ອໄດ້ປິດກົກຂົນໃຫຍ່ມາຂ້ານານໜ່າຍຮ້ອຍປີແລ້ວ (ສມ້ຍອມຍຸດຍາໂນ່ນລະມັງ ?) ແຕ່ມາງທ່ານກົກປົງບົດຕິນີ້ໄດ້ມີແພ້ພະແຕກີ່ໄມ່ເຫັນວ່າແມ່ນີ້ຈະໄດ້ຮັບກາຍອມຮັບຂອງໄວມາກມາຍໄປກວ່າກາຮູນອອນວ່າເປັນເພິ່ງ “ຄົນໂຍຮັບໃຫ້ພະ” ດັນໜຶ່ງ ຊຶ່ງແມ່ນັກວັນນີ້ຈະມີສັກບັນແມ່ນີ້ໄທຢັ້ນມາເຊີດໝູສັນກາພ ແຕ່ກາພຂອງແມ່ນີ້ໂດຍຮັມກົງຍັງເປັນ “ນັກບວ່າຫຼຸງທີ່ຍິ່ງປາສຈາກສັນກາພທີ່ຂັດເຈນ” ອູ່ວັນຍັງຄໍາ (ນອກຈາກແມ່ນີ້ບາງທ່ານຫົວອາຈາຍຮ່ວມະໜູນົງບາງທ່ານທີ່ໄດ້ຮັບກາຍອມຮັບສັນກາພເປັນເຂພາບບຸຄຄລໄປ) ແລະກີ່ຍັງໄມ້ຮູ້ດ້ວຍໜ້າວ່າຕ້ອງທຳມີໄປອີກນານແກ້ໄຂ ? ທຳມີໄປອີກມາກເທົ່າໄວ້ຈຶ່ງຈະໄດ້ຮັບກາຍອມຮັບ ?

ແລະເຫຼຸກຮົມດີຍັກນີ້ເກີດຫຼັ້າຂຶ້ນອີກຈົນໄດ້ ເມື່ອ ດຣ.ອັດຮຸມາລີ ກົບລົງທຶນ ອອກບວ່າເປັນສາມເນົາ ແລະ ກຳລັງມື (ວ່າທີ່) ສາມເນົາທ່ານອື່ນ ທີ່ອີກຫລາຍງູ່ປົກລັງ ວິກາරບ່ວນພະຕາມມາໃນອີກຫຼັ້າ ກົມືເສີ່ງພູດໄລ່ຫລັງ ຕາມມາອື່ກວ່າ “ທຸກສາມເນົາຈີ່ຕັດຮຸມາລີພື້ສູນຕ້າວເອງ ວ່າປົງບົດຕິນີ້ໄດ້ ສັງຄົມກົກຂົນຮັບໄດ້ເອງ” ປະມານວ່າ ໄນຕ້ອງອອກນາມໃໝ່ຂ່າວເຄີ່ອນໄວເຮັກຮ້ອງໃຫ້ປະຊາຊົນ

ສັນກົນໃຈເດີຍວ່າສັງຄົມກົກຂົນຮັບໄດ້ເອງ ແຕ່ກວ່າມຈິງກີ່ຄືກ່ອນໜັນນີ້ເຈົ້າມີຄະນະກົກຂົນຮັບແມ່ນີ້ແລ້ວປະມານ ແລ້ວ ຮູບປົງບົດຕິຮ່ວມຍູ່ໃນເມືອງໄທຍ່ອງຍິ່ງເປັນ “ພະຜູ້ຫຼຸງ” ອູ່ຍ່າງທີ່ຄວາມຈິງກີ່ມີຄວາມໝາຍວ່າເປັນ “ພະຜູ້ຫຼຸງ” ອູ່ຍ່າງທີ່ຄວາມຈິງກີ່ທີ່ວັດຈຸດແລະຈານທີ່ທ່ານທຳກິ່ສາມາຮັດຈາກສົບໄດ້ໄມ່ຍາກວ່າທ່ານມີຜົນງານ ອະໄວດີ ທີ່ໃກ້ບັນສັງຄົມບ້າງ ແລະໃຫ້ວ່າທ່ານຈະເປັນບັນສົງວັນນີ້ເສີ່ງເມື່ອໄຫວ່າ ອົງກໍາຢັ້ງກົນພະເພດສັກພັບຂອງທ່ານເປັນ “ຜູ້ຫຼຸງ” ສິ່ງໃນທີ່ຈິງວັນຮ່ວມມືຈະເປັນໃຈຍ່ທີ່ທ່ານຕົວບັນດາໃຈກັບເລື່ອເກີນ !

ດັ່ງນັ້ນ ການເປັນຄູນສັກຜູ້ຖືອີກສິລ ຂ ອົງກໍາເປັນແມ່ນີ້ຕື່ອີກສິລ ຂ ດູ້ຈະໄມ່ເພີ່ມພອແລະທັນການຮົມດີຕ່ອງການໂຫຍ້ສັນກາພ “ນັກບວ່າຫຼຸງທີ່ໄດ້ມາຕຽບຮູ້ານໃນສັງຄົມພູດ” ອູ່ຍ່າງທີ່ຜູ້ຫຼຸງຕ້ອງການເສີ່ງແລ້ວ ເພວະລຳພັ້ນສັນການກົກປົງບົດຕິຮ່ວມສິລ ຂ ໃນຮູບປົງອົງກໍາສັກ ອົງກໍາອີກສິລ ຂ ໃນຮູບປົງແມ່ນີ້ ດູ້ມັນໄມ່ເຂົ້າມາຍັງຕ້ອງການສະດວກສບາຍໃຫ້ບຣລຸດຮ່ວມຈິງ ພະຍັງເກື່ອງຫຼຸງທີ່ອີກຫຼຸງທີ່ກົງຫຼຸງທີ່ຂອງກາຮູນຫາອາຫານໃນຄວ້າ ອີກທັງປັຈຈີຍ ແລ້ວທີ່ຍັງຕ້ອງອາຫັນທຸນທ່ວພົມສົນດັວໃນການດໍາຮັງປົງປົງບົດຕິຮ່ວມ ຖວພົມໝາດເມື່ອໄວຮົກຕ້ອງອອກໄປຂອງທານຫົວອຸດຸດໝູ່ຍະເວາໄປໝາຍເນື້ອນນີ້ ອົງກໍາໄມ້ກີ່ຕ້ອງສຶກຫາລາເປົກໄປປະກອບອາຫັນພາເລີ້ນຕ້ວເປັນແມ່ນີ້ໂຄຈະມາທຳບຸນຄວາຍນັ້ນຈີຍ ແລ້ວໃຫ້

ການເຫັນຫຼຸງນະໜີນີ້ເປັນສາມເນົາ ກົກຂົນຮັບແມ່ນີ້ຈຶ່ງດູທ່າຈະໄດ້ຮັບກາຍອມຮັບຈາກສັງຄົມໂດຍອັດໂນມັດທັນທີ່ແລະທັນໃຈ ເພວະກີ່ວ່າມີສັກນະເທີບເກົ່າກົກຂົນສັນກາພທີ່ໃນຄວ້າກີ່ໄມ້ຕ້ອງຮັບຜົດຂອບອີກຕ່ອໄປ ເວລາໃນການປົງບົດຕິຮ່ວມກົມືມາກັນເປັນລຳດັບ ອີກທັງປັຈຈີຍ ແລ້ວໃຫ້ຮັບການເກື່ອນຫຼຸງຈາກຄຸທັບສົດຄູ່ຕົວຕົວທີ່ໄມ້ຕ້ອງວິທີກັງວລວ່າວັນພຸ່ງນີ້ຈະເຄົອໄວປະທັງໝົດພະວາງເປັນສັນກາພທີ່ໄດ້ຮັບກາຍອມຮັບໂດຍອັດໂນມັດວ່າເປັນເນື້ອນານຸ່ງໆເຊັ່ນເດີຍກົບກົກຂົນໂດຍໄມ້ຕ້ອງສ້າງຄວາມໝາຍໃໝ່ໃຫ້ເສີ່ງເວລາພະວະແຕ່ເດີມກົມືໄປພະອ່ວນວິນຍ້ອຍ່ແລ້ວ ຂອເພີ່ງບວ່າມາຍ່າງ ອຸກຕ້ອງເທົ່ານັ້ນກົກພອ

ແລະທາກມອງໃນແ່ງ “ສຶກຫຼຸກອົງກໍາສັກ” ສິ່ງໄໝໄດ້

นายลีสทริทต์ในแบบเฟミニสต์สากลทั่วไป แต่เป็นสิทธิของสมาชิกคนหนึ่งใน “พุทธบริษัท” ที่มีสิทธิ์มีเสียงใน “ธรรมสภา” ที่ต้องการเรียกร้องให้มี “ภิกษุณี” ในเมืองไทย ก็ไม่น่าจะเหลือบากกว่าแรงแก่สมาชิกพุทธบริษัทที่เหลือ

แต่ ณ เวลานี้กลับเป็นที่ประจักษ์ขัดแย้งว่าทั้งกฎหมายบ้านเมืองและคณะกรรมการไทยเองก็ไม่ได้มีพื้นที่ให้กับ “นักบุญหญิง” จริง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแม่ชีหรือพระภิกษุตาม การทำผู้หญิงต้องเดินทางไปบวชเป็นสามเณร-ภิกษุณีที่ต่างแดนหรือต้องอาศัยคณะกรรมการภิกษุณีสงฆ์เดินทางจากต่างประเทศมาถือบรรพชาเป็นสามเณรให้ในช่วงที่ผ่านมา จึงดูเป็นทางออกที่ดีที่สุดของผู้หญิงที่จะสามารถทำได้ในตอนนี้ และหนทางคงจะกว้างกว่านี้หากผู้หญิงจะรวมทุกันหาที่ทางทั้งสร้างสำนักปฏิบัติธรรมเป็นการส่วนตัวแล้วจัดบวชสามเณร-ภิกษุณีตรงตามพุทธบัญญัติกันไปเป็นลำดับ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้อาชีวกรทางบ้านเมืองใด ๆ มา ยอมรับอย่างเป็นทางการ หาไม่แล้วสถานภาพนักบุญหญิงคงไม่กระตือรือร้นไปไหนหาก “ผู้หญิง” ไม่ลุกขึ้นมา “จัดการ” ด้วยตนเอง หรือเพียงแต่ร้องเพลง “ขอ” ซึ่งไม่มีไว้แวงว่าการรอคอยจะสมหวังเมื่อใด

และในที่สุดนราวาสหญิงจะได้มีที่มีทาง มีคู่บ้าอาจารย์สอนธรรมะที่เป็นเพศหญิงเช่นเดียวกับตนอย่างปลดอดภัย เพราะเป็นการช่วยพระภิกษุสงฆ์ มิให้เกิดอธิกรณ์รู้สึกกับสตรีเพศได้อีกทางหนึ่งด้วย

ต่อไปจะได้เลิกพูดกันเสียทีว่า “ผู้หญิงจะอยู่ห่าง ๆ พะ”.

ธรรมยาตรา

เพื่อ.. กิเลสาบสังขลา

ครั้งที่ ๔

๒๐ เมษายน - ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔

“คนรักษาป่า ป่ารักษาคน
เพื่อ... ชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาป”

ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่

ศูนย์พุทธฯ

คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (คพพ.)

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๘๓๓๔-๗๗๓๙-๖

e-mail : ticd@hotmail.com

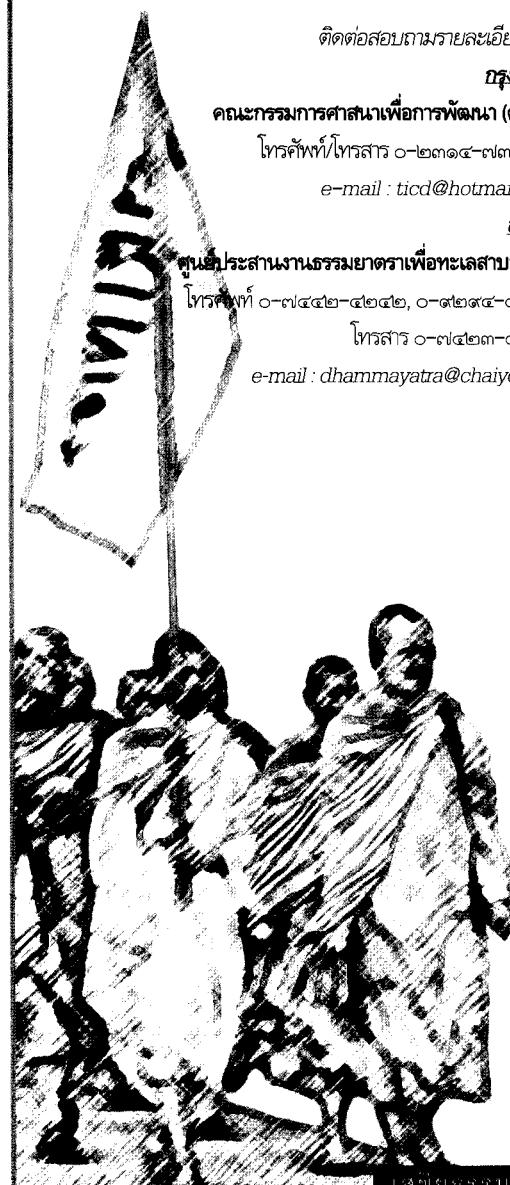
สังฆศา

ที่ปรึกษาศาสนาธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสังขลา

โทรศัพท์ ๐-๗๔๔๔-๔๔๔๔, ๐-๗๔๔๕-๔๔๐๒

โทรสาร ๐-๗๔๔๗๓-๐๙๙๙

e-mail : dhammayatra@chaiyo.com

๑ บทความ “แม่ชีไทยในทศวรรษของรากเจ้า” เศรษฐกรรม ฉบับที่ ๕๐ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๔

๒ นสพ.มติชนรายวัน ฉบับวันที่ ๒๕ ส.ค. ๒๕๕๔ และในธรรมานุบัตร ฉบับเดือน ส.ค. ๒๕๕๔ จะได้รีสก์ว่าแม่ชีเป็นส่วนเกินหรือเป็น “ไส้ต่อง” ของศาสนาไปในที่สุด ซึ่งก็จะเป็นการสะกดสบายนอกต่อการปกคล้องแม่ชีอีกครั้ง เพราะหากคนกลุ่มนี้ลุกขึ้นมาเรียกร้องอะไรไว้ให้รุนแรง จะได้ถูกบานอกว่าไม่ใช่นักบุญในพุทธศาสนา นับเป็นวงจรแห่งการลั่นเลยแม่ชีที่ได้ผลไม้รุ่ง

ຮ່າສັກທ່ານພຸතຣາສ

n ານເປັນຜູ້ທີ່ນໍວິທີດໃໝ່ ຈະມາໃຫ້ພວກເຮົາ
ນໍາກາພບັນກາພເຂົ້ານທີ່ເຮົາໄມ່ເຄຍເຫັນ
ຫົວໆເຄຍເຫັນແຕ່ໄມ່ສັນໃຈແລະໄມ່ເຂົ້າໃຈ
ມາເປັນສື່ອກາຮສອນ

ທ່ານນຳເຮືອງຂວານຄົດ ຄຳທີ່ຂວານໜົມ ມາສອນ
ພວກເຮົາ ຕລດອດຊົວທ່ານ ບວຂເຮົານ ດັ່ງກ່າວວິທີ
ໃໝ່ ຈະມາປັດຫຼຸງປັດຕາຂາວເຈົາ ນັບແຕ່ມີປະເທດນີ້
ມານັ້ນ ທ່ານພລິກແຜ່ນດິນ ພລິກຄວາມຄົດຍ່າງ
ໄມ່ມີຜູ້ໄດ້ທຳມາກ່ອນ ໂດຍເນັດພາກກາຣໃຊ້ຄຳໃໝ່ເຂົ້າໃຈ
ງ່າຍ “ກາງຊາຄນ-ກາງຊອຮ່ວມ”

ສິ່ງທີ່ທ່ານປຸງໃຫ້ເຮົາວ່າໃໝ່ ນັ້ນ ອາຈຈະເກົ່າ
ທີ່ອື່ນກີ້ໄ້ ເພົ່າພຸທອອຮ່ວມຄວາມຈິງໄມ່ມີເກົ່າຫົວໆ
ໃໝ່ ແຕ່ທ່ານດັ່ງຫຼືເຄີຍໄວ້ໃຫ້ເຮົາດ້ວຍຄຳນ່າຍ ທ່ານ
ໃຫ້ເຮົາໄວ້ເຕືອນຕົວເອງ ລ້າຍຄັ້ງເຮາຍຢັບຄຳທ່ານມາ
ເຢີວຍພາຍາມທຸກໆ ທັນບັນກັນໄມ່ທັນບັນກົດຕາມທີ່

ທ່ານເປັນຄຽງ ເວລະຈະທໍາອະໄວໃຫ້ທ່ານໄດ້ບັນກັນ
ທຳມ່າຍໃໝ່ທີ່ເຮົານັດ ພມວາດຽຸງປັບເງິນເຮືອງ
ພອໄດ້ ນໍາຈະຊ່ວຍໃຫ້ກາຮເຮົານ່າຍເຂົ້ນ

ດັ່ງທ່ານສອນເຮົາໃຫ້ເຫັນກະແສຖຸກໍ່ໃໝ່ເລີ່ມເຫົ້າໃໝ່
ເຮົາຈະຕ້ອງຂ້າມ ທ່ານບອກດ້ວຍວ່າຄົນອື່ນ ຈະທີ່ຂ້າມ
ພັນຄົນຕຽາຍໄປດຶງຜົ່ງໃນໆ ເຂົ້າໃຫ້ເຮົອມ່າຍໃໝ່ໄວແລະ

ພາຍພາດັວໂນໄປໄດ້ອ່າຍ່າງໄວ

ເຮົາລະ ພມຄາມຕົວເອງວ່າ ຈະທຳເຮືອງຢ່າງ ຈະ
ມາບັນໄດ້ມັ້ຍ

ເຮືອເພື່ອທ່ານ ເພື່ອຕົວເອງ ທີ່ອາຈໃຫ້ຄົນອື່ນ ໃ
ໄດ້ເຊົ້ວ້າຍ

ດັ່ງພມຈະວາດຫຼຸບ ວາດພາກທ່ານ ເພື່ອໃຫ້ຄົນນີ້ກີ່
ດື່ງທ່ານ ແລ້ວອໍາຍາກສຶກຂາຈາຈາກທ່ານ ວາດພາກ
ເໜືອນຂອງທ່ານນັ້ນ່າຍ ວາວາດຄວາມຄົດທ່ານ

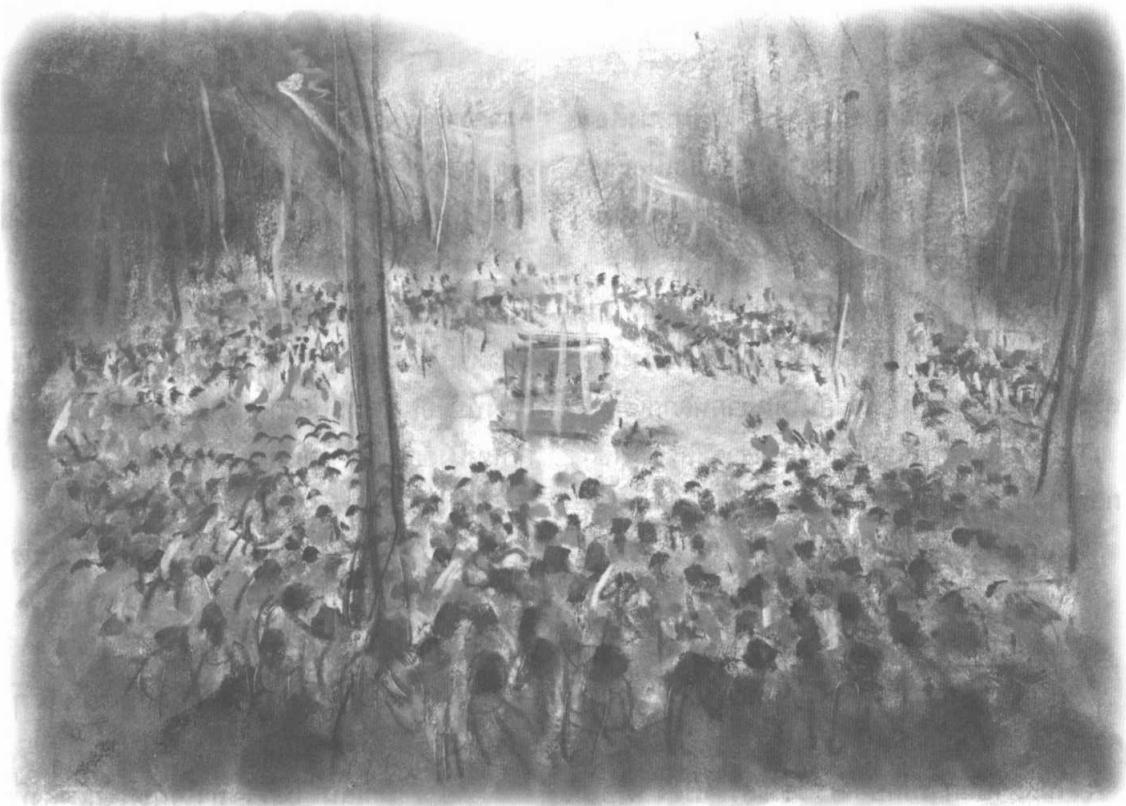
ຈະວາດໄດ້ ຕ້ອງອ່ານມາກ ຍາກທີ່ຈະອ່ານ
ຮຽນຮະມືຮສ່ານ່ວງແຮງ ທີ່ຈິງຄືອ່ານເຮືອງຂອງຕົວເອງ
ເຮືອງຂອງມນຸ່ງຍໍ ຊົວຫົນນີ້ເຮົາອໍາຍາກເຂົ້າໃຈຕົວເອງ
ມັ້ຍ ແບກບາປ່າບກວຽມ ອີກກວາງມັ້ຍ

ຮູ້ສັກທັນຫຼືເກົ່າຫຼາຍ

ໃຄຮາໄດ້ແກ້ໄຂນີ້ແກ້ນເຮົາໄມ່ວ່າກັນ ພມ
ອໍາຍາກທຳ ນໍາຈະດຶງເລົາໄດ້ແລ້ວ

ດັ່ງຈະທຳ ກົດຕ້ອງເຕີຍມໍລາຍອ່າງ ຕ້ອງ
ຄ່ອຍ ຈະຄອນຕົວຈາກຊົວຫົນ ຈະທຳເຄຍຫົນ ຈິງຈັງມາກ
ເຂົ້ນ ໄດ້ມັ້ຍ

ສ້າງເຮືອງແລະວາດຫຼຸບເປັນຫຼຸດເຂົ້ນມາ ກົດຕ້ອງ
ວາດຍ່າງຮຽມດາກ່ອນ ອາຈເວີມຈາກພາກທ່ານ ວາດ
ສວນໂມກໍ່ສິ່ງແດວລ້ອມຂອງທ່ານ ອ່າງທີ່ຕາເຫັນ

ภาพโดย เทพศิริ สุขลิสก์

แล้วค่อย ๆ ขยับไปหาดสิ่งที่ใจเห็น
อ่านไป หาดไป

สำหรับนักวัด ก็อย่างวัดจนสิ่งแวดล้อม
นั้นเป็นบรรยากาศของอยู่รอบตัวเรา เมื่อเวลาอยู่
ในสวนไมก์ด้วยตัวเองจะนั้น

หาดภาพจากอดีต ท่านเป็นเด็ก ยังไม่เห็น
เสน่ห์ของหนังสือ สนใจแต่นก ปลา วัว ฯลฯ
ตามที่ท่านเล่ามา จนแรกบวช ตามเรียนบนเส้น
ทางของคนรุ่นก่อน เข้ากรุง แล้วแยกมาหาทาง
ตัวเอง ภาพสวนไมก์เก่าอยู่กับธรรมชาติเปลี่ยน
ก่อนมาสวนไมก์ใหม่ มีรูปปั้น โรงภาพ ลาน-
หินโค้ง ทางทางให้เกิดบรรยากาศชวนคิด มีผู้คน
มาเรียนและมาลองท่าน

เฉพาะคนมาลองท่านนั้น ตามเก็บมาเป็น
ตัวอย่างกีฬานุกเป็นเรื่อง อาจหลายเล่า หาดภาพ
ประกอบเข้า ก็จะประมาณนิทานเช่นที่ท่านเพียร
นำมาสอนเรา

ใครเล่าจะสนใจทำตรงนี้ คร้มเมเวลาตามหา
ผู้คนที่โคนหรือมีบทเรียนจากท่าน

สิ่งที่ท่านทำ สำหรับคนหนึ่ง อาจต่างจาก
คนหนึ่ง

เรามักจะเล่าประสบการณ์ส่วนตนเหล่านี้
ถูกกันพังสนุก ๆ เท่านั้น

ผมถนัดหาด หากจำลองภาพสวนไมก์เก่า
เส้นทางการบวชเรียนช่วงแรกของท่านได้ บทเรียน
วัยต้นคือความซ่างสังเกตธรรมชาติ อย่างที่ท่าน
เล่าไว้เมื่อวัยสันดรญา สามารถทำเป็นชุดได้อย่าง
สวยงาม

ผมทำได้ແນ່ แต่ผมอยากรู้ด้วยไปในความ
คิดท่าน

เป็นทำนองภาพสัน្ដ อย่างชุดจับวัว
ถอดคำสอนของท่านมาเป็นภาพชุด จากคำ
เปรียบชีวิตซึ่งท่านยกมาเทียบให้เราเห็น เป็น
ตัวอย่างแทรกอยู่ทุกช่วงที่ท่านสอน

คนอ่านจะสนูกับการตีความ เป็นหนังสือ
ชุดใหญ่ให้เรียนกันได้อย่างมหภาค และเมื่อเริ่ม
อย่างนี้ได้แล้ว ก็จะมีคิดตีความออกໄປให้เข้ม^ก
กว้างของลึกซึ้งในอนาคต

ประเทคนี้จะมีหนังสือดี ๆ ไม่เป็นรองชาติใด
ເອເຄີມພວກຫາພິເກຣ໌ ກລາງທະເລື່ອັນນັ້ນ
ສ້າງເຮືອງແລກພາມໄມ້ໃຫ້ກັນໄດ້ຫລາກຫລາຍເລີ່ມ
ນີ້ເປັນພັນກລ່ອມເຕັກເກົ່າ ເຮົາຈະສ້າງເພື່ອ^ก
ກລ່ອມເຕັກໃໝ່ຍ່າງໄວ

ສ້າງເປັນພັງ ພົບເປັນພາພ
ນອກຈາກພາພຸດ ກົມພາພເດືອຍ
ພາພັ້ນ ອຳຢາງກວາງສີຕັວຫວາດເດືອຍ
ຄນດັບັນ ຈະລອງປັ້ນພາພຊວນຄົດ ຈາກ
ຄວາມຄົດທ່ານໄດ້ບ້ານມັຍ

ໃນສາບັນກາຮູບຮັບສ້າງເຮືອງ ຢ້ອງ
ສ້າງຮູບ ເຂົ້າໄປລອງໃຫ້ກົມເກີດຄວາມສຸນໃຈໃນ
ວັກວ້າງ

ຜູ້ນໍ້າດີ ນັກກາຮົມເມືອງ ອາຈມົງກື້ນໍ້າໃຫ້ເກີດ
ກາຮົມເລື່ອນໄໝຫາກອຽນຍຶ່ງກ່າວກາຮົມເອີ່ມຫ່ານ ຢ້ອງ
ຂ້າງຄໍທ່ານປະຕັບຝຶກໃຫ້ຟັງດີ ໂດຍລົງທຸນເພື່ອ^ก
ກິຈກາຮົມເຫັນນີ້ ໄນມີຄົດເຮົວເຫັນເວົວແຕ່ເພື່ອຍອກໄວທີ່
ທຳເງິນ ຮ້າວຍເປັນທາງຮອດ

ວັດທີຄົນຄວາມມີຮາຍໄດ້ຈັນໜົມເຮືອງກ່ອສ້າງ
ຈະມີທາງທຳກິຈກາຮົມຄວາມຄົດຍ່າງໄວ

ທຳຍ່າງໄວຈຶ່ງຈະຫວຍພະທີ່ເກັ່ງຫາຮັບພົມ ມາ
ຮ່ວມຄົດສ້າງເຮືອງແລກຮູບຍ່າງທີ່ພຸດ ທີ່ມານີ້ ທ່ານ
ໄມ້ຮູ້ວ່າເງິນໄມ້ໃຊ້ສື່ງໜ້າຮ່າຍນີ້ ໜີ້ເປັນເງື່ອງຄວາມ
ທຸກໆທີ່ທ່ານຄວນນຳໄດ້

ໄຄຮົມແດ່ໃໝ່ກົມທຳແຄັ້ນ ເວົ້າໄວ້ກັນ ເຮົາເອງ
ດ້າງຫາກຈະທຳຍ່າງໄວ

ຮູ້ປັ້ນຮູບເດີຍວາຈະຫວຍຄົນໄດ້ມາກ ຢ້ອງພາພ
ເຂົ້ານພາພເດືອຍ ອຳຢາງປົງຈົຈສຸມປະກາ ຫວຍໄດ້
ຫລາຍຂັ້ນ

ພມຈະຫວຍທຳອະໄໄໄດ້ບ້າງ ຫວຍຕົວເອງດ້ວຍ

ອຍາກວາດ ຖໍໄປກ່ອນ

ວັດໄປ ອຳໄປ ດີໄປ ກາພຈະຄ່ອຍ ກ່ອງຮູບ
ວັດໄປຈົນກວ່າຈະຄົນຫຼືເຄີຍວ່າຍ່າງຄົງຮສ ມີ
ຄຸນພາພໄດ້ໂອງ

ອາຈເຈົ້າ ອາຈຫຼັກ ອາຈຕ້ອງເສີຍສີຫຼືອຸປກຮົນ
ມහາຄາລ ພມຍາກວາດສື່ນໍາມັນ ອຳຍາມີຜ້າໃນບຶງ
ເຮົາຍັນບ້ອຍ ມີສີເປັນຄັ້ງ ແຕ່ດິນສອດໍາມເດືອຍ
ພູກັນໜຶ່ງດໍາມ ກົມທຳໃຫ້ເປັນການຄືລປະໄດ້ ໄນຈຳຕ້ອງ^ກ
ຮອບອຸປກຮົນພົວອົມ

ທ່ານວ່າໃຫ້ ທຳໄປ ແນ້ມືອນໜຶ່ງໄມ້ທຳອະໄໄໄ
ທຳເສົ້າຈຸກວັນ

ໄມ້ມີທຳເສົ້າຫຼືໄມ້ເສົ້າ

ລອງວາດໄປກ່ອນ ແນ້ມືຈະເປັນພາພແນ້ມືອນ ແລ້ວຫາທາງໃຫ້ເໜືອນ້ອຍ

ຈ່າຍ ມີກີ່ເສັນ ມີກີ່ສີ ສັ້າໃຈນ້ອມນຶກຄົງສິ່ງທີ່
ທ່ານໜີ້ແນະ ເຮົາຈະວາດເຮືອລຳເພີ່ມຄຸນເລີ່ມເຫຼືອໄປ
ຄື່ງຝຶ່ງໃນນີ້ໄດ້ ໄນອາຈ້າງໜູ້ທັງທ່ອນຂັ້ນ

ນໍາການຫາຄົນການຫາຮົມມາສັກໃຫ້ພາພແລ້ວ
ເພີ່ມເຮົາຍັນດ້ວຍ ພາພທີ່ຄົດຄະຫຼາດຕົວເອງໄປຕາມລຳດັບ
ຈາກຮູບໄປຫາໄມ້ຮູບນີ້ ຈະມີຄຸນຄ່າທຸກຂັ້ນຕອນ ກົມ
ມີຄວາມໝາຍອະໄວສໍາຮັບເຮົາ ດັນທຳການທີ່ຈະຜ່ານ
ພັ້ນ ຂັ້ນໄປຝາກໃນນີ້ແລ້ວ ເປັນເພີ່ມທຳເຮົວເພື່ອພາຍ
ເຫຼືອສຸດທ້າຍ ອາຈໄມ້ແຮງແລ້ວພອ ເພີ່ມເປັນຄວາມ
ຜົນແສນນາມກ່ອນຕາຍ

ເຮົາແລ່ລະຄົນມົງກື້ນໍ້າມີຫັ້ນຕ່າງ ກັນ ບາງຄົນອາຈ
ໃຫ້ກົມທີ່ທີ່ຈຳໃຫ້ໄວ້ຜົນນີ້ ມີແຕ່ໃຈຂັ້ນ ຮ້ອມໄມ້ໄວຣົດຕ້ອງ^ກ
ຂັ້ນເລີຍກີ່ໄດ້

ອຍາກເຕືອນຕົວເອງວ່າ ກ່ອນເວລາຈະໜົດ ແຮງ
ຍັງພອມ ໄນອາຈຣອໄຄຣ ຄວາດັ່ງປະສົບກາຮົນໃຫ້ເປັນ
ຂອງຫວັງ ວັດຈົນພາພເປັນເວົວ ຮ້ອມເຮົາຍັງມີເປົ້າ
ເລີ່ມ ເປີດອ່ານແນ້ມືອນກາງໃບ ໃຫ້ລຶກເຂົ້າໄປຄົງຮສ
ຄວາມໄດ້ລະກີ້ ຕັ້ງອອງຂັ້ນໄມ້ໄດ້ ກົມສ້າງເຮົວເຫັນຄົນອື່ນ
ໃຫ້ຂັ້ນ

๑๐๐ ปี
พุทธวิทยา

มหาวิทยาลัยชลฯ บุญธรรม ใจดี ใจดี

อธศรี งามวิทยาพงศ์

เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย (คพส.)

<http://www.budnet.info>

พุทธศาสนา กับ งาน ใน สังคมสมัยใหม่

งานเมือง

บ เรื่องเล่าอยู่ในหนังสือ “เกร็ดธรรมะจากเกร็ดชีวิตของพุทธศาสนา” ว่ามีภริยาของผู้มีอำนาจวาสนาในสมัยที่ท่านอาจารย์พุทธศาสนาสยัณมีชีวิตอยู่คนหนึ่ง ไปสวนโมกข์พร้อมผู้ติดตาม และเข้าไปกราบท่านอาจารย์พร้อมกับถามว่า จำเชอได้หรือไม่ ท่านอาจารย์ตอบตามตรง แบบสั้น ๆ เรียบ ๆ แล้วก็นิ่งเฉยตามปกติของท่านว่า “จำไม่ได้” ผลคือสตรีผู้นั้นโกรธ ถูกกลับอกกลาหาร พร้อมพูดกับผู้ติดตามว่า เชอได้ถาวรเงินทำบุญบำรุงวัดไปเป็นจำนวนมากเมื่อคราวพบกันครั้งแรก (ควรจะจำเชอได้นีนา) แต่มิทิ้งท้ายเสียง

ดังพอที่คนอยู่ลับแกenkoหนักภูจະให้ยินว่า ในเมื่อจำไม่ได้ ควรนี้จะไม่ถาวรแล้ว โดยนัยคือ การจำความสำคัญของเชอไม่ได้ ทำให้ท่านอาจารย์อดได้เงินทำบุญจากเชอผู้นั้น

แม้เรื่องที่เกิดขึ้นนี้จะชวนให้ “ขำกลิ้ง” ในวิธีคิดของสตรีผู้นั้น แก่ผู้ฟังที่รู้จักธรรมะและวัฒนธรรมพื้นเมืองของท่านอาจารย์พุทธศาสนา แต่เรื่องนี้ก็สะท้อนให้เราเห็นว่า คนในสังคมปัจจุบัน มักคิดและเชื่อมั่นว่า “เงิน” เป็นอำนาจซึ่งทำให้คนทั่วไปต้องสยอม เอาใจอย่างปราศจากข้อแม้ ไม่เข้าใจว่า แท้ที่จริงนั้น เงินมีอำนาจจ่ออยู่บนฐานความคิดความเชื่อบางอย่าง ดังนั้น ผู้ที่ปฏิเสธหรือมิได้สมាមานความเชื่อดังกล่าว เงินจึงมีความหมายน้อยอยและมีอย่างจำกัดขอเป็นตัวอย่าง การนี

หมายเหตุ : บทความ “พุทธศาสนาค่าน้ำใจในสังคมสมัยใหม่”
มี ๑ ตอน คือ อำนาจเงิน, อำนาจแพทย์, อำนาจรัฐ การศึกษาในเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการค้าขายและเศรษฐกิจโลก ตลอดจนการคุ้มครองด้านกฎหมาย สถาบันการเมือง ฯลฯ

ของท่านอาจารย์พุทธทาสที่เล่ามานั้น คำน้ำเงิน มีความหมายน้อยอย่างยิ่ง เพราะความสุขของท่าน ไม่ต้องใช้เงินซื้อและมีความหมายอันกว้างขวาง หลายมิติ มิได้ผูกติดอยู่กับเงื่อนไขทางวัตถุ แต่เพียงอย่างเดียว คือ เมื่อมีปัจจัยสี่เพียงพอ แก่การยังชีวิต มิให้ล้าภากข้าดแคลนแล้ว ท่านก็ sewage สร้างและมีความสุขอันละเอียดประณีต จากการพัฒนาจิตวิญญาณ ด้วยการอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ศึกษาเรียนรู้ภูมิแห่งธรรมชาติ เพื่อจะมีความสุขอย่างอิสระ โดยอาศัยปัจจัยภายนอกไม่ว่าเงินหรือวัตถุอื่นให้น้อยที่สุด ตามคติของชาวพุทธ แล้วปั้นส่วนที่เกินให้แก่ผู้อื่น อีกทั้งกิจกรรมภายในวัดเอง ก็มิได้ตั้งอยู่บนฐานคิดของการใช้เงินเป็นหลัก หากขยายตัวไปตามปัจจัยที่มีอยู่ จึงไม่มีการเรียกตัวตั้งกล่องบริจาค ฯลฯ การไม่ให้ความสำคัญกับหนี้เงินหรือเตบตอนเงื่อนไขเพิ่งพาเงินครื่น ทำให้มีผู้ใดมีอำนาจพิเศษ ไม่ว่าเศรษฐี ตาลีดาสา นักศึกษา พระลูกช้างป่าน ฯลฯ มาพบท่านอาจารย์ได้ตลอดเวลาหน้ากูฎี

อำนาจเงินนั้น ทำงานและมีพลังบนฐานความเชื่อเกี่ยวกับ “ความสุข” ของบุคคล คือ มีอิทธิพลต่อผู้ที่เชื่อว่า เงินเป็น “คำตอบสุดท้าย” หรือเป็นคำตอบเดียวของ “ความสุข” หมายความว่า ต้องมีเงินจึงมีความสุข ถ้าไม่มีเงินก็ไม่มีความสุข เมื่อ “ความสุข” ถูกสรุปด้านเดียวแบบหยาบ ๆ จากคนในสังคมสมัยใหม่โดยไม่ต้องถามไม่ต้องคิด ดังนี้ เงินจึงมีอำนาจมหาศาลเหนือผู้คนทุกวิธี ไม่ใช่ “ความสุข” ล้วนเป็นประถนตา “ความสุข” และแสวงหาความสุขตามความเชื่อนั้น และดูว่า จะมีพลังมากกว่าอำนาจอาชญา-เด็จการทหาร ซึ่งใช้ความกลัวเป็นตัวบังคับข่มขู่ให้คนทำตามด้วยการต่อต้านอำนาจอย่างหลังนี้เกิดขึ้นได้ง่าย แต่อำนาจเงินใช้ “ความสุข” เป็นตัวล่อ ตัวหลอก การ

พยายามต่ออำนาจเงินและอำนาจอื่นที่พ่วงตามมา กับเงิน จึงมักเป็นไปด้วยความสมัครใจ เด็มใจ อำนาจเงินจึงสามารถ瓜ดซื้อทุกอย่างที่ขวางทางได้โดยไม่ยากในทุกวิธี แม้ในวงการที่มีหลักการยุติธรรม ความดีงามเป็นหัวใจ ไม่ว่าตุลาการตัวรวมแพทย์ ครูผู้บำบัด รวมไปถึงการซื้อขายอุดมการณ์สิ่งของ

อย่างไรก็ตาม พลังอำนาจของเงินในสังคมสมัยใหม่ ก็มิได้ครอบครองเหนือบุคคลและกลุ่มคนทั้งหมดอย่างสิ้นเชิง จนได้ความหวัง ที่จะไปพ้นจากสังคมที่อำนาจเงินเป็นใหญ่ หากเข้าใจว่า สังคมที่ว่านี้ เกิดและเติบโตได้มากจากยาได้อุดมการณ์เศรษฐกิจแบบ “จำเริญเตบโต” (growth) คือมุ่งการเพิ่มและขยายรายได้(เงิน)ไม่ว่าในระดับบัวเจกบุคคลหรือของรัฐ การพัฒนาของรัฐที่ผ่านมากกว่า ๔๐ ปี ได้สร้างมายาคติทำให้การมีชีวิตครอบครัวในเมืองหรือชนบทมีอยู่ทางเดียว คือปัจจุบันบุคคลจะต้องหาเงินให้มาก ๆ แล้วเอาเงินไปบันดาล “สุข” อันหมายถึง ความสุขทางวัตถุ ด้วยสูตร “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” (ซึ่งเวลาต่อมาก็เปลี่ยนไปเป็นว่า งานไม่ต้องทำก็มีเงินได้หรือทำอย่างไรก็ได้ให้ได้เงิน) ความสุขในรูปแบบอื่น ๆ ที่เคยมีอยู่ในสังคมไทย เช่น ความสุขจากการมีน้ำใจ เอื้อเพื่อแบ่งปันให้กัน ความอบอุ่นในครอบครัว-ชุมชน การสร้างสรรค์งานศิลปะ ฯลฯ ได้ถูกทำลายราบด้วยสูตร “ความสุข” ของรัฐ ซึ่งเป็นนายหน้าให้แก่ทุนนิยมโลกและวัฒนธรรมปริโภคในยุค-วัตถุนิยม สร้างตลาดซื้อขาย “ความสุข” ที่ต้องใช้เงินซื้อหังสิน คนเป็นอันมากเชื่อและวิงล่าหาความรายเพื่อมาสร้างความสุขตามสูตรของรัฐ จนกระทั่งสูญเสื่นไว่นา ป่าเขาถูกทำลายครอบครัวแตกแยก เพราะฟ่อแม่เมียแต่หนาเงินอบายมุข ยาเสพติด คอร์รัปชัน ฯลฯ ล้วนขยาย

ตัวบันพันส์ฐานความรู้นั้นแล้วก็ความสนใจอย่าง

ความอยุติธรรมทางเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม และความทุกข์ในชีวิตปัจจุบัน จึงผูกโยงอยู่กับโลกทัศน์และค่านิยมเกี่ยวกับชีวิตและความสุขของบุคคลในสังคมด้วย การจะลดตอนนำจิตใจและอำนาจจัดสร้างในสังคมไทย ทางหนึ่งคือการส่งเสริมและเปิดทางให้บุตรหลานได้尼ยามและสร้าง “ความสุข–ความเจริญ” ตามแบบของตนเอง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนรัฐ เพราะตราบใดที่ยังต้องร่วมใจกับความสุขตามมาตรฐานของรัฐ(การตลาด) ก็จะยังคงและอำนาจเงินก็จะยังแพ้อธิผลมากยิ่งขึ้นบนความยากจนนั้น ในส่วนของปัจจัยบุคคล การต่อสู้กับอำนาจเงิน แท้จริงก็คือ การต่อสู้กับความไม่公平 ภัยในใจของเรารอง ซึ่งจุดติดจ่ายท่ามกลางแรงโน้มถ่วง “ความสุข” ที่ซึ่งนำแต่ความสุขแบบหยาบ ๆ จะสู้ชนะหรือแพ้ ขึ้นอยู่กับการฝึกฝนตนเองที่จะใช้เงินบันดาลสุขแต่เพียงพอดี ที่สำคัญที่สุดคือ รู้จักการสร้างและมีความสุขในมิติอื่นด้วยการวิถีชีวิตและความสุขของกัญชาณมิตร เช่น ท่านอาจารย์พุทธทาส ก็เป็นทางหนึ่งของการสร้างกำลังใจ และความรู้เท่าทันในการต่อสู้กับอำนาจเงิน

แน่นอนว่า ผู้มีชีวิตครองเรือน คงทำเหมือนบรรพชิตมิได้ทั้งหมด แต่คุณสังก์สามารถมีความสุขจากวิถีชีวิตที่ “ไม่ร้าย” ได้เช่นกัน คุณดังชีวิตของ อ.ป่วยวะและอีกหลาย ๆ ท่านเป็นตัวอย่าง หรือให้ใกล้เข้ามากอึก ก็คุณความสุขของเด็ก ๆ เมื่อเข้าไปกลุ่มเล่นกัน หัวเราะเอื้ออาภโดยไม่ต้องใช้เงินสักบาท.

พระโพธิรังษีฯ

๑. ต่อจากหน้า ๘๐

และเป็นที่เคารพนับถือของชาวเชียงใหม่

นอกจากนี้ท่านยังเป็นที่พึงท่านใจ และเป็นที่มาของศรัทธาของพุทธศาสนาทั่วไปทั้งในเชียงใหม่และต่างแดน เช่นคุณธรรมรัชชัย บุญปาน แห่งหนังสือพิมพ์มติชนผู้พบว่า หาพระนับถือได้ยากในยุคปัจจุบัน เกิดศรัทธาในพระคุณท่านอย่างมากและรับเป็นผู้อุปถัมภารับผิดชอบค่าใช้จ่ายเรื่องดูแลรักษาสุขภาพของท่านเมื่อครั้งท่านอาพาธ

พระโพธิรังษีเป็นพระผู้ใหญ่ที่อยู่ในตำแหน่งขันผู้ปักธงในคณะสงฆ์เชียงใหม่เพียงรูปเดียวที่สามารถเชื่อมโยงหลักพุทธธรรมให้เข้ากับวิถีปฏิบัติที่รากฐานทางวัฒนธรรมตามความเชื่อของชาวล้านนา นอกจากนี้ทางด้านการศึกษาของสงฆ์ที่ท่านมีบทบาทโดยตรงในวัดของท่านและโดยอ้อมในแนวโน้มที่ท่านสามารถประสานการศึกษาทั้งระบบที่เป็นสถาบันสงฆ์กับการศึกษาที่เป็นรูปแบบวิถีดั้งเดิมของชาวล้านนา โดยคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างกลมกลืน และประสบการสำคัญที่สุดพระโพธิรังษีเป็นพระสงฆ์ผู้เป็นตัวแทนของสถาบันสงฆ์ไทยที่มีได้ปฏิเสธรูปแบบที่เป็นกราฟฟิก หากแต่ยังคงรักษาความเป็นตัวของท่านเองในวิถีชีวิตของชาวล้านนาและกล้าหาญในวิถีแห่งความถูกต้องดึงงามไว้โดยไม่ได้สร้างรอยร้าวให้กับสถาบันสงฆ์แต่อย่างใด

พระโพธิรังษีฯ จำกัดในวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวล้านนาอย่างเคร่งครัดหาที่ติ่มได้ และเป็นแบบอย่างแก่พระภิกษุสามเณรและสาวกทั้งหลายที่จะเดินตาม และตั้นแบบที่แท้จริง เช่นนี้บันทึกไว้ให้ได้ยังในสังคมที่มากด้วยกิเลสและความหลงมัวเมะเท่าที่เป็นอยู่ขณะนี้.

ເສດຖະກິນ

ເຄືອມາສ ຖຸມີກາຮົນ

ພຣະພຣະຮັບເງື່ອ

ໃນວົກທະຮຽນກາມແນ່ນລ້ານາ
ແລະຄວາມກລ້າຫາຍ

น้ำคือ (น้ำในคูเมือง) สมัยนั้นเต็มไปด้วยดอกไม้ มีดอกป้าน (ดอกบัวสาย) ดอกจังกร (ดอกจงกล) และมีบัวตลอด (ผักตบชวา) นอกจากนั้นก็มีปลาตัวเท่าแขนเยอะมาก ปลากุ้ง ปลาร้า ปลาสะเด็ด (ปลาหม้อ) ชาวบ้านไปเก็บมากิน แต่ก็ไม่หมดสิ้น ตามวัดก็ปลูกต้นไม้ เช่น ดอกสารภี ดอกประดู่ เดียวนี่วัดอื่น ๆ เลิกปลูกดอกไม้แล้ว เอาบริเวณวัดเป็นที่จอดรถ เหลือแต่วัดพันตองวัดเดียวที่ยังมีต้นไม้ ดอกไม้ นานาชนิด มีดอกจำปี จำปา ดอกจำปานี้ เอาเมล็ดมาปลูกจากอนเดีย

บ น คือ บรรยายการครอบครุเมืองเชียงใหม่ใน สมัยที่พระโพธิรังษียังเป็นเด็กคือราช พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๗๕ ตามที่ท่านได้บรรยายไว้ ใน เรื่องเล่าเจ้าคุณโพธิ์ คนที่เดินทางในครั้งนั้นจะจะทำความเก่าความหลังเมื่อครั้งเมืองยังงาม และคนยังมีน้ำใจได้อยู่เสมอ สำหรับพระโพธิรังษีผู้บราเรียนมาตั้งแต่อายุ ๑๔ ปี ชีวิตสามารถของท่านมั่งคงพรั่งพร้อมบนฐานวัฒธรรมดั้งเดิมของล้านนาที่สืบทอดกันมา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ วัดในเชียงใหม่ สมัยก่อนจะมีครุบาเป็นรرمโพธิ์ร่วมไทรให้ร่มเงา ถ่ายทอดความรู้และฝึกฝนทักษะ ที่สำคัญเป็นต้นแบบของการประพฤติปฏิบัติดนในทางดีงาม ท่านเจ้าคุณโพธิ์มีครุบาคันธ และครุบาหนึ่น ที่วัดพากซ้าง เป็นต้นแบบดังกล่าว ทั้งได้เรียนเชียน อ่านตัวเมือง(อักษรล้านนา) ฝึก Jarvis ใบลาน และเทคโนโลยีรวมเมือง(เทคโนโลยีทำงานของเสนาะแบบพื้นเมือง) แล้วยังมีครุบากวัดเชียงมั่นที่อยู่ใกล้วัดพากซ้างอีกด้วย ผู้กุมกมีเรื่องราว “บ่าเก่า” (โนราณ) เล่าสู่ให้ๆ จำกัน

สังคมมุขปาฐะที่มีผู้คนของธรรมชาตินั้น รุ่มรายภาษาและ Jin ตนาการเสมอ ท่านเจ้าคุณโพธิ์ เมื่อยังเยาว์เดิบโตมาในเมืองที่คุณเปี่ยมศรัทธา ศาสนาตือหัวใจผูกพันคนไว้กับธรรมชาติ ดังนั้นความเป็นวิจิจกิจดีขึ้น เป็นค่าว เป็นเคือ เป็นเสียงขอ เป็นกะลิ ใบสมัยนั้นมีโรงพิมพ์ตัวเมือง สิ่งที่พิมพ์เผยแพร่กันก็คือ ค่าวสำา บทกวี ที่ว่าด้วยชาดกและนิทานพื้นบ้านต่าง ๆ เนื้อร้องในทางธรรม คนไทยแต่งค่าวกง ก็จะมีคืนรากอยู่ที่จะอ่าน เช่น บุญน้อยบันบ้านย่อ ที่แต่งค่าวสำาเรื่อง ก่าหน้อยดาวี (ดาวลูกไก่) ท่านเจ้าคุณโพธิ์ยังจำที่เข้าแต่งตอนหนึ่งได้ดังนี้

ไก่หน้อยดาวี	ปีกฉุกมาหา
น้ำตาลหลังย้อย	สายสันสร้อยวัวที
คันแม่ตายแล้ว	เมื่อวันเป็นผี
สูญดี ๆ	อบรวมฉุกเด้า

บรรยายการกรอกล้อมเกลางทางวัฒนธรรมเช่นนี้เองที่ร้อยรัดคนไว้ในพระศาสนา และเสริมสร้าง

ศรัทธา การที่คุณบาร์วิชัยนำข้าวเชียงใหม่ทั้งใกล้และไกลสิรังทางขึ้นพระธาตุดอยสุเทพเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๗๙ นั้น มิได้เป็นเพียงข้อมูลที่บันทึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ของเมือง หากแต่เป็นความทรงจำที่ Jarvis ไว้ในใจของคนที่มีส่วนร่วมในการทำบุญไม่ว่าจะด้วยกำลังกาย หรือกำลังทรัพย์ แต่ก็เปี่ยมล้นด้วยศรัทธา พระโพธิรังษีได้มีส่วนร่วมสร้างทางขึ้นพระธาตุดอยสุเทพด้วย เมื่อครั้งยังเป็นสามเณร เรื่องเล่าเกี่ยวกับคุณบาร์วิชัย และศรัทธาในด้านท่านซึ่งมากมาย พูดกันต่อและเล่ากันมาจนถึงทุกวันนี้

สมัยที่ท่านเจ้าคุณโพธิบัวเป็นพระภิกษุ
แรก ๆ นั้น พระคุณท่านไปจำพรรษาที่วัดน้ำบ่อ-
หลวง (วัดป่าวนาราม) อำเภอสันป่าตอง ที่นั่นมี
ครูบาอินทัจกรรักษาระเป็นผู้สอนวิปัสสนากายด้วยความเชี่ยวชาญ
ครัด ที่วัดปานีเน้นการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับ
ธรรมชาติ จึงเป็นแรงบันดาลให้พระคุณท่านทำให้
วัดพันตองซึ่งเป็นวัดที่อยู่บนถนนโดยเคราะห์กลาง
เมืองเชียงใหม่ เป็นวัดที่คล้ายกับวัดป่า ร่มรื่นด้วย
ต้นไม้ใหญ่น้อยทั่วทั้งบริเวณ ท่านเจ้าคุณโพธิมีผู้
ซึ่งมีต้นแบบหรือครูอยู่หลายท่านที่พระคุณท่าน
เอยถึงด้วยความเคารพ รวมทั้งท่านพุทธทาสแห่ง
สวนโมกข์ “หนังสือของท่านอาทิตมาอ่านทุกเล่ม..”
เห็นว่าที่ท่านว่านั้นเป็นความจริงแท้ อ่านไปแล้ว
โคงไม่ครอเท่า” พระคุณท่านกล่าวถึงท่าน
พุทธทาสไว้ดังนี้

ท่านเจ้าคุณเจ้าโพธิปภานุที่ต่ออภิการ
พระศาสนาโดยตลอดทั้งหน้าที่ประจำและที่ปฏิบัติ
พิเศษในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ สมัยจอมพล ป. พิบูล-
ทรงคราม พระคุณท่านร่วมเป็นคณะกรรมการทูตไป
ประจำวัดไทยในพุทธศาสนา เป็นคณะกรรมการทูตไทยรุ่น
แรกที่รัฐบาลไทยส่งไปอินเดีย และนอกจากจะ
ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดพันตอง พระคุณ
ท่านเคยเป็นเจ้าคณะอำเภอพร้าว ซึ่งในสมัยเมื่อ

๓๐-๔๐ ปีก่อนต้องเดินทางไปด้วยความยากลำบาก และต่อมานี้ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ท่านเจ้าคุณโพธิ์เป็นรองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ และปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนี้มาจนกระทั่ง มีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายตำแหน่งบริหารคณะสงฆ์ เนื่องจากพระผู้ใหญ่ที่ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด และรองเจ้าคณะจังหวัดอยู่ ชราภาพและปฏิบัติหน้าที่ได้มีเมตตาที่ เมื่อ ๒-๓ ปีที่ผ่านมานี้เอง

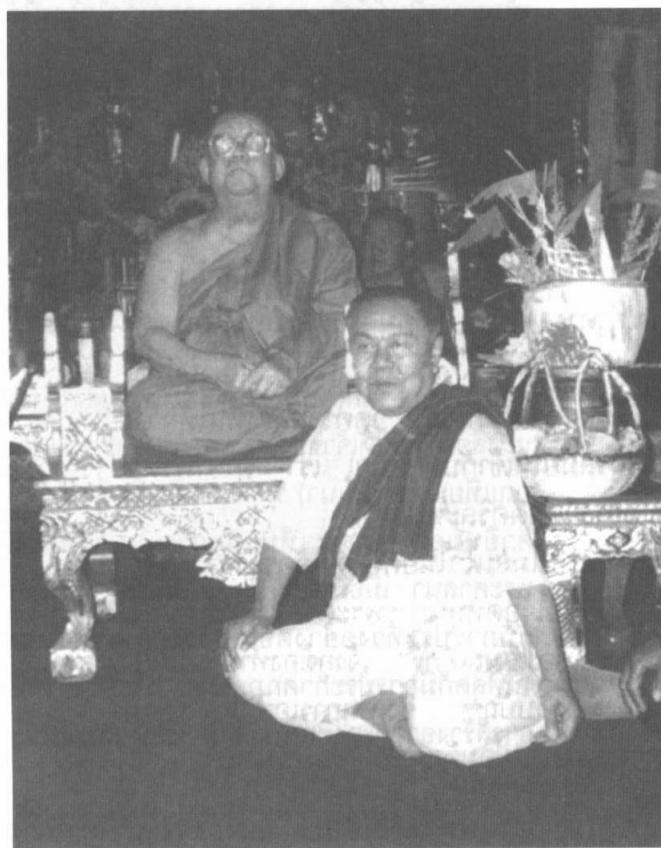
รากฐานที่มั่นคงทางวัฒนธรรมตามความเชื่อ
ล้านนา ประกอบกับการศึกษาพระธรรมอย่าง
ลึกซึ้งถึงแก่นแท้ให้ท่านเจ้าคุณโพธิยืนหยัดในการ
ดำเนินชีวิตพรมแดนรายที่เคร่งครัดและเรียบง่าย
ไม่หวั่นไหวต่อการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางกราดแสง
บริโภคนิยมที่ใหม่กระหน่ำ วัดพันตรองยังคงเขียว
ครีมซูมหันในขณะที่วัดในเมืองอื่น ๆ ล้มไม่ใหญ่
ถากถางทางให้สิ่งก่อสร้างที่มามainamของความ
เจริญ และถูกหลอกล่อด้วยศสถาบรรดาศักดิ์
พระคุณท่านแห่งวัดพันตรองเป็นอิสระจากอาชีว
ชีวเสียงฐานนดรั้งปวง

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ มีบริษัทห้าสี่ที่ทำเป็น
โครงการวางแผนการท่องเที่ยวในเมืองเชียงใหม่
แล้วนำเสนอด้วยการกระเข้าโดยฟ้าขึ้นพระธาตุ
ดอยสุเทพเสียเอง จะคาดอ้างว่าเด่นyanuภาพของ
เทคโนโลยีกว่าเนินอကกว่าครรภากาคนหรือย่างไรไม่
ทราบ ทางบริษัทมั่นใจในโครงการรวมกับว่าจะ
มอบให้เป็นของขวัญชาติเชียงใหม่ ไล่แจกแผ่นพับ
สวยงามประชามั่นคงกระเข้าโดยฟ้าขึ้นพระธาตุ
ดอยสุเทพให้กับอาจารย์มหาวิทยาลัยในเชียงใหม่
ทุกคน โดยหารือไม่ว่าตนคือข้อมูลที่นำไปสู่การ
วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง เมื่อร่วมตัวกัน
ประชุมเพื่อทำการคัดค้าน มีผู้เสนอแนะให้เปลี่ยน
ปรึกษาพระโพธิรังษี การประท้วงกระเข้าโดยฟ้า
ในยุคประชาธิปไตยครึ่งใบสมัยพลเอกเปรม ติณสู-
ลานนท์ จึงเริ่มต้นขึ้นอย่างอบอุ่นภายใต้การนำ

ของพระคุณท่านผู้เป็นรองเจ้าคณบดีจังหวัด วันที่มีการเดินขบวนต่อต้านกระเท้าล้อยฟ้า ประชาชนชาวเชียงใหม่ร่วมถึงอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยทั้ง ๓-๔ สถาบันได้รับขวัญและกำลังใจจากการสาดซันโน โทรทัศน์หลาช่องแพร่ภาพ พระสงฆ์นำโดยท่านเจ้าคุณโพธิสวัสดิ์นำประชาชนอยู่หน้าอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ ตามด้วยภาพประชาชนเดินถือป้ายประท้วงไปรอบตัวเมือง

ในเดวงวิชาการเมืองเชียงใหม่ทุกครั้งที่มีการล่ำลายเชื่อคดค้านโครงการที่ไม่ชอบมาพากล จะเห็นคนที่ยอมลงชื่อตัวยได้เพียงไม่กี่สิบคน แม้กระทั้งเรื่องกระเท้าล้อยฟ้า ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวใกล้ใจที่สุดแล้ว แต่ด้วยเครือข่ายของท่านเจ้าคุณโพธิสวัสดิ์นำโดยสุธรรมศิลชันธ์แห่งวัดหมื่นล้าน (มรณภาพแล้ว) และพระครูสุเทพแห่งวัดศรีบูญเรือง รายชื่อของผู้ที่ลงคดค้านการสร้างกระเท้าล้อยฟ้าขึ้นดอยสุเทพในครั้งนั้น เรียงรายอยู่บนกระดาษหนามัดได้หลายปีก นับได้ ๒๐,๐๐๐ กว่าชื่อ ซึ่งเมื่อนำไปยื่นให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด (นายชัยยา พูนศิริวงศ์) เป็นหลักฐานที่ทางราชการไม่อาจปฏิเสธได้

ไม่อาจบันทึกไว้ได้หมดว่าตลอดปีที่ทำการประท้วงเรื่องกระเท้าล้อยฟ้ามีกิจกรรมอะไรบ้าง แต่จำไว้ว่าท่านเจ้าคุณโพธิ์ทำงานหนัก ออกหนังสือประชุมคณบดี อบรมเจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพ คิดโครงการให้ช่างซอพื้นเมือง ขอเรื่องการคดค้านกระเท้าล้อยฟ้าอุกวิทยุ กระจายเสียงให้ชาวบ้านได้ยินกันทั่วถึง ฯลฯ จนกระทั่งมีคนไปปล่อยข่าวว่าพระคุณท่านคดค้าน เพราะเป็นเจ้าของธุรกิจรถสองแถวขึ้นพระธาตุดอยสุเทพที่กลัวเสียผลประโยชน์เมื่อมีกระเท้าล้อยฟ้า ในขณะที่มีข่าวว่าเจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพสมัยนั้นนั่งรถเบอโยต์สันน้ำเงินเข้มที่เจ้าของโครงการกระเท้าล้อยฟ้าประเคนให้ น้อย

พระโพธิรังษ์ ถ่ายปีร่วมกับสุลักษณ์ ศิริวักษ์

คนนักจะรู้ว่าท่านเจ้าคุณโพธิ์นั้นไม่มีแม้กระทั้งรถประจำวัดเหมือนกับที่วัดอื่น ๆ มีถ้าหากไม่มีโครงการบูรณะท่านจะนั่งรถสามล้อถีบไปไหนต่อไหนเอง

การที่ท่านเจ้าคุณโพธิ์เป็นพระผู้ใหญ่ที่นำในการคดค้านกระเท้าล้อยฟ้าในครั้งนั้น ได้สร้างความไม่พอใจให้กับพระผู้ใหญ่ทางกรุงเทพฯ ซึ่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน พระคุณท่านเตรียมตัวออกเดินทางไปให้สอบสวนแล้ว แต่เนื่องจากอาจารย์สุลักษณ์ ศิริวักษ์ หัวติงไปทางพระภูมิใหญ่ การสอบสวนจึงต้องระงับไป ที่โครงการกระเท้าล้อยฟ้าขึ้นดอยสุเทพต้องหยุดชะงักไป ก็เพราะประเดิมเรื่องของศาสนานี้ท่านเจ้าคุณโพธิ์ได้ชี้ให้

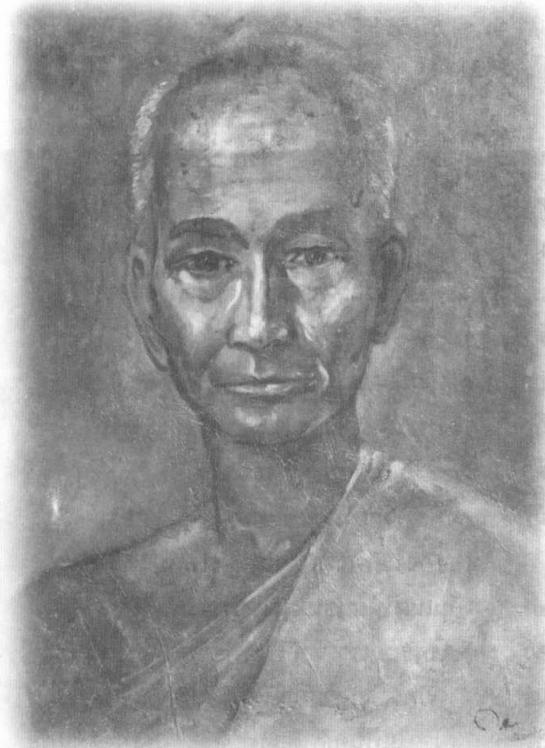
เห็นและเป็นผู้นำในการสนับสนุนความเข้าใจโดยใช้หลักพุทธธรรม

เมื่อโครงการจะเข้าสู่อย่างที่ไม่ได้รับอนุมัติและผู้เสนอโครงการล้มเหลวความต้องใจไปแล้ว ก็มาถึงยุคเศรษฐกิจฟองสบู่ ที่ทำให้ค่อนโดยมิเนียมมุดขึ้นตามที่ต่าง ๆ อย่างไรก็ภายนอกที่ ท่านเจ้าพระไม่เห็นด้วยที่อาคารสูงเหล่านั้นจะอยู่ติดกับวัด มีคนเรียนท่านว่าจะมีอาคารสูงสร้างติดกับวัดทำไย่านซึ่งเป็นวัดเก่าแก่กวัดหนึ่ง พระคุณท่านจึงได้นำหนังสือร้องขอให้เจ้าของโครงการผู้มีคุณธรรม (คุณบุญเทียม โชควัฒนา) พิจารณายกเลิกซึ่งก็ได้รับคำยินยอม เพราะเห็นแก่ความเหมาะสมในพระศาสนา เมื่อมีพระผู้ใหญ่ไม่เห็นด้วยประกอบกับการประท้วงอย่างต่อเนื่องของคนเชียงใหม่ในที่สุดก็มีการประกาศยกกระ Guarantees ขึ้นใช้ไม่ให้มีการสร้างอาคารสูงติดกับวัด ใจเรียน และแม่น้ำอีกด้วย

พระโพธิรังษีไม่เคยเกรงกลัวอำนาจทางการเมืองใด ๆ แต่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นหลัก เมื่อครั้งมีเหตุการณ์วิกฤตเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ รัฐบาลขึ้นไม่ชอบธรรมของพลเอกสุจินดา คราประยูร เริ่มคร่าวชีวิตประชาชน มีบอนของชาวยี่เป็นใหม่ที่ยึดปะตูท่าแพเป็นที่มั่น รวมทั่บญี่ปุ่นเพื่อแสวงกุศลให้กับผู้ที่เสียชีวิต และได้ไปนิมนต์พระคุณท่านมาเทศน์ที่ปะตูท่าแพ ซึ่งท่านก็เตือนใจมาแม่ไม่มีรถไปรับ พระคุณท่านนั่งสามล้อถีบมาถึงปะตูท่าแพเป็นประธานในพิธีอุทิศแผ่ส่วนกุศลพร้อมเทศนาเรื่องความเชื่อสัตย์ ซึ่งนับว่ากล้าหาญมากท่ามกลางบรรยายกาศแห่งความไม่แน่นอนทางการเมือง คงไม่มีพระผู้ใหญ่รูปใดในเชียงใหม่ที่สามารถอยู่เคียงข้างประชาชนได้เหมือนที่พระโพธิรังษีได้กระทำในเวลานั้น พระคุณท่านเทศนาท่ามกลางป้ายประท้วงรัฐบาลในสถานะโล่งแจ้งแห่งความสับสนและเคราะห์สดด

วิถีชีวิตของชาวล้านนาหลังช่วงการพัฒนาที่ยืนอยู่บนฐานทางเศรษฐกิจของรัฐบาลนั้นเปลี่ยนแปลงหักเหไปจากที่บรรพบุรุษได้สร้างรั้วบ้านเป็นหนทางดึงตามที่เรียกว่า ชีตหอย อย่างมาก อีกทั้งลักษณะนิยมที่โหมกระหน่ำพากเพียรให้ผู้คนหลงไหลไปกับกระแสการบริโภคอย่างไม่ยั้งคิดและผลอย่างรุนแรงและสมบูรณ์แบบอยู่ในวิถีชีวิต ทั้งยังมีระบบราชการที่รวมศูนย์เอกสารมาจากการตัดสินใจไปไว้ส่วนกลาง ที่ดึงคนดีลงมือเข้าไปอยู่ในตำแหน่งและสมณศักดิ์ที่ต้องมีการวิ่งเต้นและแบ่งปัน ซึ่งทำให้พระสงฆ์ต้องมีผลงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้มาซึ่งยศศักดิ์ พระโพธิรังษีมีให้พระนักพัฒนาที่มีผลงานการพัฒนาดีเด่นเห็นเป็นโครงการก่อสร้างหรือดำเนินโครงการช่วยเหลือชาติบ้านเมืองและประชาชนเหมือนพระนักพัฒนาหลายรูป และมีให้พระนักอนุรักษ์ที่สร้างผลงานด้านการอนุรักษ์ให้เห็นเป็นการสะสมของเก่าเข้าไปอยู่ในพิพิธภัณฑ์ แต่ท่านเป็นแบบอย่างที่หาได้ยากยิ่งในล้านนาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

การดำรงชีวิตพรมแดนที่เคร่งครัด ที่สืบสานวิถีทางดั้งเดิมของท้องถิ่นของท่านเจ้าคุณโพธิรังษีเป็นเหมือนดั้งการหว่านเมล็ดพันธุ์อันก่อให้เกิดความงอกงาม บัดนี้มีถูกศึกษาของท่านเปิดโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา สาขโพธิรังษีที่ก่อตั้งในวัดป่าแดงคำเงาแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ให้การศึกษาแก่สามเณรตามแบบอย่างที่พระโพธิรังษีได้ตั้งต้นไว้ในวัดพันตอง ส่วนพระวิมลญาณมุนีซึ่งเคยทำหน้าที่เป็นเลขานุการท่านเจ้าคุณโพธิรังษี บัดนี้ดำรงตำแหน่งเป็นรองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ เป็นพระผู้ที่ดำเนินร้อยตามท่านอาจารย์

ພຣະກົດທຣນຸມີ

(ຈິ້ນ ສັຕາກຣນີ)

ก านเจ้าคุณอาจารย์พระภัทรมนี มีเชื้อสืบต่อมา
มาแต่เป็นพระมหาอินเดีย โดยที่ท่านเป็น
เบร์ยุรูปแรกและเบร์ยุรูปเอกอุ(๔ ประโภค)
รูปแรกของวัดทองพุคุณ ทั้งยังเป็นเบร์ยุรูปแรก
ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีอีกด้วย หรือจะกล่าวว่า
เป็นเบร์ยุรูปเอกอุรูปแรกของภาคใต้ทั้งหมดเลยก็ว่าได้
จำเดิมแต่เมื่อการสอบภาษาบาลีแบบใหม่ ด้วยการใช้
วิธีเขียนตอบแทนการสอบปากเปล่า ใช้แต่เท่านั้น
พระคุณท่านยังเป็นโทรออกแห่งบุค รองลงมาแต่
เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาโนทัย) วัด
สรະเกศอีกด้วย

ในยุคสมัยของท่าน แม้ท่านจะไม่ได้ทรงสมณศักดิ์สูง แต่ก็เป็นที่เคารพนับถือในวงการคณะสงฆ์ ทั้งในระดับบุณและระดับล่าง อย่างกว้างขวาง สมเด็จป้าแห่งวัดพระเชตุพนารามเรียกว่า “พีอิน” และทรงยกย่องว่าท่านอ่อนน้อมถ่อมตน แม้จะแก่พระชาวกว่าสามเดือน ก็ลงกราบในฐานที่สมเด็จทรงสมณศักดิ์สูงกว่า ตรัสเล่าเรื่องนี้แต่ครั้งยังไม่ได้เป็นองค์พระสังฆบิดรด้วยเข้าไป ยังคงคึกคักลมหายใจในปัจจุบัน คือสมเด็จพระญาณสัมมา วัดบวรนิเวศ กิ่งสรรเสริญ ว่าสมัยพระองค์ทรงเป็นพระผู้น้อยนั้น ท่านเจ้าคุณพระภัทรมนีอี้ อาเรีและเมตตาท่านมาก ยัง

ท่านพุทธทาสก็รู้สึกประทับใจที่เจ้าคุณอาจารย์ให้กำลังใจคณะธรรมทานมาแต่ต้น

ยิ่งในวงการตรวจราواสตัวยังแล้ว ในยุคสมัยของ
ท่าน ปรากฏว่าท่านก็หัวใจของกับบุคคลต่าง ๆ แบบ
ทุกชนชั้น ท่านได้ใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและ
คุณธรรม โดยใช้ชื่อรรโนดลประกอบ อย่างปราศจาก
ความมุ่งหมายในทางลากลากการแต่ประการใด
พระคุณท่านช่วยชำระคืนภาระสำคัญคือ ถูกชักดูดให้ไป
ให้พระยาศรีวิชาลวจฯ ซึ่งรับพระบรมราชโองการ
ให้จัดรวมคัมภีร์ที่สำคัญต่าง ๆ เป็นเล่ม ชื่อ ตำรา
ให้ราษฎร์ ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทานใน
งานพระศพกรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ พระบิดาของ
สมเด็จพระปรมินทรมหาเจ้าฯ พะนุรมราชินีนาถ

พระคุณท่านไม่ใช่พระผู้เป็นเลิศในทางธรรม
หรือเป็นพระอริยสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ศิริบารมี
มากกว่าด้วยความที่ทรงเป็นพระบรมศาสดาที่มี
อานุภาพอย่างยิ่ง แต่ที่จริงเจ้าคุณอาจารย์มีชื่อเกียรติ
และมีความสามารถทางด้านการสอนภาษาไทยเช่นเดียวกับ
ท่านมหาปานิช ท่านมหาปานิชเป็นนักภาษาศาสตร์
เชี่ยวชาญในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ท่านได้รับการยกย่อง
ให้เป็นนักภาษาศาสตร์ชั้นนำของประเทศไทย ท่านมีความสามารถ
ในการสอนภาษาไทยอย่างลึกซึ้งและน่าสนใจ ทำให้ผู้เรียน
สามารถเข้าใจภาษาไทยได้ดีขึ้น ท่านมีวิธีการสอนที่น่าสนใจ
และน่าประทับใจ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
ได้จริงๆ ท่านมหาปานิชเป็นบุคคลที่น่า钦佩และน่ารักมาก

ท่านเป็นตัวของตัวเอง แต่เรียบร้อยและอ่อนโนย

หากมีความแข็งแกร่งทางจริยธรรมอย่างปราศจากความก้าววัว และเปี่ยมไปด้วยพรหมวิหารธรรม ยิ่งมุทิตาธรรมอันมักขาดกันนักนั้น ทำให้มีมากกว่าใคร ๆ เขายังคงไว้ได้ ดังจะเห็นได้ว่าท่านร่วมยินดีกับการได้ติดได้ดีของพระอนุสาวรีย์ที่ข้ามหน้าท่านไปอย่างปราศจากความอิจฉาริษยาใด ๆ สิ่งพร้อมกันนั้นท่านก็กราบให้พระภูริทัยที่แก่พระราชาอยู่กว่าท่าน แม้จะต่ำสมณศักดิ์กว่าท่าน อย่างนอบน้อมและนิ่มนวลนับว่าท่านมีปจจานธรรมโดยแท้

จะอย่างไรก็ตาม ท่านจากโลกนี้ไปแล้ว พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นเหตุให้อนุชนไม่อ้าวจับทราบได้ถึงคุณงามความดีของพระดีเช่นนี้ ที่ปราศจากอิทธิปฎิปักษาริษยาใด ๆ แม้ในวัดทองพคุณที่ท่านเคยดำรงชีวิตมาแต่เป็นสามเณรจนเป็นอธิบดีสังฆ พระเณรรุ่นใหม่และคนรอบ ๆ วัดก็คงไม่รู้จักท่านกันเสียแล้ว ดังทางจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่เคยตื่นเต้นยินดีกันทั้งบรรพชิตและครุฑัสสติ ทุกครั้งที่ท่านไปเยี่ยมบ้านเกิดและวัดเดิมเพื่อบำเพ็ญกุศลถวายพระอุปัชฌาย์อาจารย์ท่านคนรุ่นใหม่ก็แทบไม่รู้จักท่านกันแล้วด้วยเช่นกัน

ที่ว่ามานี้ ในแห่งนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นกฎธรรมชาติที่คุณดีมักถูกกล่าวเสียบ้างก่อนกันแล้ว ในอดีตแม้พระอรหันต์เป็นจำนวนมากเรายังไม่รู้จักท่าน แต่ถ้าสามารถสืบท่อคุณงามความดีของบุคคลในอดีตไว้ให้คนร่วมสมัยได้รู้จักและเล่าขานกันสืบไปให้ถึงอนุชนรุ่นต่อไป ย่อมเป็นกำลังใจให้ทุกข์ชวนได้เกิดกำลังใจจากวิธีชีวิตของคนดี พระดี

ในโอกาสที่ชาติกาลของเจ้าคุณอาจารย์พระภัทรมนีบูรพาจารย์ ๑๐๙ ปีในวันที่ ๑๕ มีนาคมนี้ นับว่าเป็นเหตุที่ข้าพเจ้าคราวเรียนถึงท่านให้คนร่วมสมัยได้รู้จักพระดีเช่นนี้ เพราะ ๑๐๙ เป็นเลขสวยงามและเท่ากับ ๙ รอบนักษัตรอีกด้วย

ท่านเจ้าคุณอาจารย์เป็นพระ จึงไม่เลือกօນหารแต่ท่านกับอกให้ทราบเป็นวงในว่าอย่างไหนหรืออย่างใดชาติคุณถวาย ท่านกับอกได้ว่าอย่างไหนดีอย่างไหนแล้ว หากท่านบอกว่าเราเป็นพระ เข้าถวายอะไรมา ต้องฉันให้เข้า ไม่ว่าจะดีเลวอย่างไร ก็ไม่ควรติดเงื่อนนั้น แต่เวลาไปปั้นตามบ้านบางที่ท่านก็มีอุบัյ

บอกให้เข้าถวายเครื่องในให้ฉัน เข่นเข้าถวายแต่เนื้อล้วน ๆ ท่านว่ามีนักศึกษาศาสตร์ เข้าก็เลยไปตักตับໄต้ใส่พุงมาถวายเพิ่มดังนี้เป็นดั้น

เมื่อข้าพเจ้าบวชเณรขออยู่กับท่านนั้น เป็นสมัยสองครามโอลครั้งที่สอง ไม่มีขัดแคลน ท่านใช้หินเหล็กไฟเข็นไว้สำหรับสูบบุหรี่ ท่านไม่สูบบุหรี่ฝรั่งหากใช้บุหรี่ใบบัวแบบไทย ๆ ซึ่งสมัยนี้ไม่เห็นมีแล้ว และท่านฉันหมายคำต่อคำ หากพากเราต้องต่ำหากถวาย และวันดีคืนดี ท่านจะกวนน้ำตาลให้พระเณรฉันกับน้ำชายามวิกาล นับว่าสนุกนัก โดยท่านเล่าอะไรไว้ สนุก ๆ ให้ฟังอย่างได้ความรู้ประกอบไปด้วยอีกเป็นอันมาก

ท่านเจ้าคุณอาจารย์มีชาติกาล ณ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๖ น่าจะมีอายุครบ ๑๐๙ ในปี ๒๕๔๔ แต่สมัยนั้น ขึ้นปีใหม่ในเดือนเมษายน ท่านเกิดปลายปีจึงครบอายุ ๑๐๙ ปี ณ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ แทนที่จะเป็น ๒๕๔๔ ข้าพเจ้าเองก็เกิดปลายเดือนมีนาคม ๒๕๗๕ ทางราชการเอ้า ๕๕๓ ลับ เกณฑ์ให้ข้าพเจ้าเกิดปี ค.ศ. ๑๙๓๔ ซึ่งไม่ใช่ ข้าพเจ้าเกิดปีค.ศ. ๑๙๓๓ หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ ๒๕ มิถุนายน และหลังรัฐธรรมนูญฉบับถาวรในวันที่ ๑๐ ธันวาคม ความข้ออื่น ได้เขียนเล่าไว้ในอัตชีวประวัติแล้ว เรื่อง ช่วงหลังแห่งชีวิต

เมื่อแปดปีก่อน เจ้าคุณอาจารย์อายุครบ ๑๐๐ ข้าพเจ้าจัดพิมพ์ ภัทรณินพ์ ถวายท่าน ในเล่มนั้น มีเรื่อง “พระภัทรมนีที่ข้าพเจ้ารู้จัก” รวมอยู่ด้วย เป็นการเล่าถึงเจ้าคุณอาจารย์ ให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของท่านในช่วงสองครามโอลคราวที่แล้ว ให้ได้บรรยายกาศของวัดทองพคุณ และแรงมุ่งต่าง ๆ ทางวัดนั้นธรรมโดยยิ่งมากถึงตัวข้าพเจ้าเองด้วย ครรชนใจ ยังอาจหาชื่อมาอ่านได้ สำหรับคราวนี้ ก็จัดพิมพ์เรื่อง ครรซีชราพุทธไทยร่วมสมัย? อุทิศถวายท่านด้วยเช่นกัน ถ้าใครสนใจอาจารย์ชื่อได้ตามร้านทั่ว ๆ ไป ห้ามเก็บที่ร้านศึกษาสยาม ๑๓ ถนนเพื่องครา กทม. ๑๐๒๐๐ โทรสาร ๐-๒๒๒๕-๔๕๓๑-๒ www.sulak-sivaraksa.org www.kledthai.com, e-mail : support@kledthai.com

คำไว้อาลัย

สัญญา ธรรมศักดิ์

วันนี้เป็นวันตายของนายโภมล คีมทอง ครบรอบ ๓๑ ปี หวังว่าผู้ที่มาร่วมงาน ปาฐกถาโภมลคีมทอง ส่วนใหญ่ และมหาชนจำนวนนักชื่นชอบประชุมนี้ คงทราบถึงคุณงามความดีของบุคคลผู้นั้น หาไม่ได้ในแหล่งมูลนิธิที่ตั้งขึ้นตามนามของเขาระหว่างคงอยู่มาได้กว่าสามทศวรรษ และปาฐกถาประจำปีที่อุทิศให้เขา ก็จัดมาได้ถึง ๒๘ ปีเข้าไปแล้ว โดยมีคนมาร่วมฟังมีใจน้อยແທบทุกปี

อีกสองวันแต่นี้ไป จะเป็นวันตายของนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ครบ ๕๐ วัน ถ้าพูดอย่างทางราชการก็ต้องว่าการถึงอสัญกรรมของอดีตประธานองค์มนตรี อดีตนายกรัฐมนตรี และอดีตประธานศาลฎีกา่านี้ จะถึงปัญญาสมควร ณ วันที่ ๒๔ นี้ โดย

จะมีการพระราชทานหน้าโภค尸ท่านบนพระที่นั่งทรงธรรม วัดเบญจมบพิตร แต่เกรงว่า มหาชนคงสนใจกับข่าวที่ว่านี้น้อย เพราะเราลืมคนตายกันง่ายเกินไป โดยเราสนใจกับคนที่มีเงิน มีอำนาจ และมีศักดิ์ อัครฐานะ อย่างขาดหายมากเกินไป

หลายคนคงอยากรู้ว่าอาจารย์สัญญาเกี่ยวข้องกับโภมล คีมทองอย่างไร คำตอบอย่างเป็นทางการก็คือ ท่านเป็นประธานกรรมการคนแรกของมูลนิธิโภมล คีมทอง และท่านเป็นประธานในงานพระราชทานเพลิงศพโภมล ที่วัดประยูรวงศ์ โดยได้รับไฟหลวงมาเป็นกราโนพิเศษ และเวลาหนึ่นการพระราชทานเพลิงไปเผา尸เป็นกรานพิเศษนั้น ไม่ได้เกรงอันดับในปัจจุบัน ใช้แต่เท่านั้น ท่านอาจารย์สัญญาอย่าง

ข้าพเจ้าได้เขียนถึงท่านบ้างแล้ว ทั้งในพากย์
ไทยและอังกฤษ ดังมุนินิได้จัดพิมพ์ออกมากด้วยแล้ว
ทั้งคู่ ในหนังสือปาฐกถาเสmen พริพวงแก้ว เรื่องอริย-
วินัย ที่ตีพิมพ์ออกในวันนี้ จึงจะไม่กล่าวถ้อยคำให้
ฟ้าชา kaum ใจอีก พร้อมกันนั้นก็ต้องขอพูดไว้ให้ปรากฏ
ว่าวัฒนธรรมอย่างไทย ๆ นั้น จะเอ่ยถึงในแหล่งของ
ผู้ด้วยได้ยากมาก แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าการสรรสิริญ
ไครก์ตาม ถ้าจะจะจงแต่แบ่งก่ออย่างเดียว จักทำให้
ท่านผู้นั้นไม่เป็นคนจริง ๆ หากสังคมไทยเกี้ยงไม่ชุมชน
เผชิญหน้ากับคนจริง เรายังมีวีรบุรุษปลอมวีรสตรี
ปลอมกันเต็มไปหมด รวมถึงพระอดีตมหาราชและ
พระอดีตมหาราชนีด้วย โดยไม่ต้องกล่าวถึงปัจจุบัน

สำหรับท่านอาจารย์สัญญาณั้น คงพูดได้อย่างเต็มปาก grammangว่า ท่านพยายามเป็นพุทธศาสนาศิษย์ที่ดี ในการขอบของสังคมที่ต้องเอารูปแบบว่าสำคัญกว่าเนื้อหาสาระ โดยที่การเป็นชาวพุทธนั้น เจ้าให้อภัยกับความล้มเหลวและความอ่อนแอกของการปฏิบัติธรรมด้วยสมอไป

ท่านอุทิศตนเพื่อรับใช้พระมหากษัตริย์ อย่างที่เรียกว่าอมดาภราวดี ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณธรรมอย่างเดิม ๆ ของเรา โดยที่นี่ยังสมสมัยอยู่หรือไม่คงต้องพิจารณาแก้ไขเอง

ท่านมีน้ำใจไม่ตรึงกับเยาวชนและเพื่อนร่วมงาน
แม้จะผู้ตีบังคับบัญชาอย่างมากที่จะหาผู้ใหญ่ร่วม
สมัยเที่ยงแท้ได้

ท่านเป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน และมีความเยือกเย็นอย่างควรแก่การเอาเยี่ยง โดยจะพูดว่าท่านเป็นคนอ่อนน้อมแข็งในแก่ได้ หากท่านจำต้องปรับตัวให้เข้ากับระบบโครงสร้างของสังคมที่รุนแรงและอยู่ติดรวม ห้ามท่านจักไม่มีทางก้าวขึ้นไปได้ยัง

ตำแหน่งอันสูงส่งในทุก ๆ ทาง เอาเลยก็ว่าได้

ถ้าเราจะไปหวังอะไรยิ่งกว่าเดิมจากท่าน นั่นย่อมเป็นความผิดของเรา อย่างน้อยคุณอย่างอาจารย์สัญญาันน์ ในบัดนี้ หาแทบไม่ได้แล้วในบรรดาคณะองค์มนตรี คณะรัฐมนตรี และคณะผู้พิพากษา คุ้ลาการ แม้จะนับบริหารมหาวิทยาลัย

ที่เรามาทำพิธีเว้าลัยให้ท่านในวันนี้ ก็โดยหวัง
ว่า คงมีคนที่ตามมีเวรพลอที่จะเรียนรู้ อะไร ๆ จากวิถี
ชีวิตของท่าน แล้วปั้บวิถีชีวิตของเขาตามเยี่ยงอย่าง
ท่านบ้างก็ยังดี เมมผู้ที่มีดำแห่งหน้าที่ทางด้านการ
บริหารราชการแผ่นดิน จะปราศจากแวงตา มหาชน
ที่มาว่องงานนี้คงได้ออนุสติกลับไปบ้างดอกกระซัง

อย่างน้อยผู้บุริหารมหาวิทยาลัยคนหนึ่ง ซึ่งเพิ่งถึงแก่กรรมล่วงลับไปเมื่อสิบสองวันมานี้ ก็มีอะไรให้เราภูมิใจได้ไม่น้อยไปกว่าท่านอาจารย์สัญญา แม้เขายังดำรงตำแหน่งหน้าที่ต่ำกว่า แต่อายุก็น้อยกว่าท่านมากนัก โดยที่เขาจากเราไป เมื่อวันที่ ๑๐ เดือนนี้เอง กล่าวคือนายพนม เอี่ยมประยูร เคยดำรงตำแหน่งคล้ายอาจารย์สัญญาที่คณบดีศาสตร์ธรรมศาสตร์ จนครบเมื่อเร็ว ๆ นี้ ท่านผู้นี้มีแววและอุทิศตนเพื่อมหาวิทยาลัย เพื่อวิชาการและเพื่อความถูกต้องดิงงาม อย่างน้อยก็กล้าอุทิศตนเพื่อคนอย่างอาจารย์ปรีดิ พนมยงค์ ยิ่งกว่าผู้บุริหารอื่นใด ในหรือนอกธรรมศาสตร์

น่าพอยิ่งที่มูลนิธิโภม คีมทองจะมอบรางวัล
เกียรติยศแด่อาจารย์พนม เอ็มปะระษุร นับว่าเป็นครั้ง
แรกที่มูลนิธิประกันกิจกรรมดังกล่าวกับผู้ที่เสียชีวิต
ไปแล้ว

ในที่สุดนี้ คร่าวข้อหาราชนาพพระคุณเจ้า ได้โปรด
เจริญธรรมามานุสติถึงท่านอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์
อาจารย์พนม เอี่ยมประยูร รวมถึงคุณโภมล คีมทอง
ด้วย ระหว่างที่พระคุณท่านสวัตสังวันຍ เป็นภาษา
บาลี แม้พากเราที่ไม่เกื้อพุทธ ก็คงร่วมกันสำรวมจิต
แฝงส่วนกุศลแด่ทั้งสามท่านนี้ด้วยเทอบ

สมัครสมาชิกเลขัยธรรมวันนี้

สมัคร Ⓢ ป.

ແຄນໜັງສືວ່າດພະຮຣມປົກກ (ປ.ອ.ປຢຕຸໂຕ)

๑. เมืองไทยจะวิกรถ ถ้าค่าน้ำมีเครื่องกวาร์ดี้ ราคา ๔๕ บาท
๒. สถานการณ์พุทธศาสนา พลิกหายนะเป็นพัฒนา
    ราคา ๕๕ บาท
๓. แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ราคา ๖๕ บาท
๔. วินัย เรื่องในญี่ปุ่นกว่าที่คิด ราคา ๓๕ บาท

รวม ๑๐๐ บาท

รวม ๒๐๐ บาท

สมัคร ๑๗ ปี

ແກມໜັງສົວຊູດ ສ.ຄົວຮັກເປົ້າ

ຈົດໜາຍຂ່າວຮ້ອມນານຸຮັກເຜີ

<http://dhn.r.hypermart.net>

e-mail : dhnr2000@yahoo.com

สมัครวันนี้ เพียงปีละ ๑๐๐ บาท

เลือกรับหนังสือธรรมดีๆ

พรี ๑ เล่ม (มีจำนวนจำกัด)

๑. แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา

๒. คู่มือการพัฒนาตนเอง

สำนักวิชาการบริการ

ແໜ່ງ ແກ (ນວຍສີ) ດັນນຮາມ

ຕປາງກະປິ ກຽມເຕີ

ເກຣສພຖ/ເກຣສາງ ០-២៣៩៤-៧៣៦៥-៦

(ธนานาดส่งจ่ายเงินตามคุณ能在ภาษี ตรงคอลลัม บี)

รายชื่อผู้สมัครสมาชิกเสนาธารม

๑. คุณอัญชลี ชูชิโน	๒๐๐ บาท
๒. คุณปกรณ์ วิสุทธิ์	๒๐๐ บาท
๓. คุณศรัลิตา ดลธรรมพะ	๒๐๐ บาท
๔. อภิญญา เพื่องฟูสกุล	๕๐๐ บาท
๕. พระชนิครท ลุคนาโภ	๔๐๐ บาท
๖. บรรณาธิการนิตยสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ	๔๐๐ บาท
๗. ๒๐๐ บาท	๒๐๐ บาท
๘. คุณมัณฑิล ศักดิ์ปี	๒๐๐ บาท
๙. ศูนย์บริการ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม	๒๐๐ บาท
๑๐. ๒๐๐ บาท	๒๐๐ บาท
๑๑. คุณพิพัฒน์ ธรรมไกรวงศ์	๔๐๐ บาท
๑๒. คุณธนากร เศรษฐ์	๔๐๐ บาท
๑๓. คุณกนก สุวิตติบุญสุวรรณ	๔๐๐ บาท
๑๔. คุณสมพร แซ่ด้า	๔๐๐ บาท
๑๕. คุณกรพงษ์ ภาครชัยกุล	๔๐๐ บาท
๑๖. คุณสาวี พันธ์ชาญนิช	๔๐๐ บาท
๑๗. SR.LINH NGHIEM	๔๐๐ บาท
๑๘. พระจิตกร จิตสุโน	๔๐๐ บาท
๑๙. คุณนนท์ ตันสมพงษ์	๔๐๐ บาท
๒๐. พระมหาท่องมา อุรุวังส์	๔๐๐ บาท
๒๑. คุณสุรัชดา นุชรุวรรณ	๔๐๐ บาท
๒๒. คุณชนากานต์ บุญนาข	๔๐๐ บาท
๒๓. คุณรีบ ชาญแสง	๔๐๐ บาท
๒๔. คุณเอกภัตต์ พรมหనิม	๔๐๐ บาท
๒๕. คุณสหัสสร สุวรรณเสพ	๔๐๐ บาท
๒๖. พระมหาสุรศักดิ์ สุวรรณ	๔๐๐ บาท
๒๗. พระใสภานุ ใจเกลี้ยกล่อม	๔๐๐ บาท
๒๘. ดร.สุรพูล ศรีวิทยา	๔๐๐ บาท
๒๙. คุณบุรชัย สนธยานันท์	๔๐๐ บาท
๓๐. พระมหาประดิษฐ์ จุฬาลงกรณ์	๔๐๐ บาท
๓๑. คุณศิริพร อัมโนดา	๔๐๐ บาท
๓๒. น.พ.ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์	๔๐๐ บาท
๓๓. คุณสมเนียม คุณเมต	๔๐๐ บาท
๓๔. คุณดวงสมรา ลิขิตลักษ์	๔๐๐ บาท
๓๕. คุณพิพัฒ์ พงษ์สวัสดิ์	๔๐๐ บาท
๓๖. คุณสุดารักษ์ อัจฉราพานิช	๔๐๐ บาท
๓๗. คุณอมร ลิ้มถุกนนท์	๔๐๐ บาท
๓๘. คุณพีรพล พลพนิชย์	๔๐๐ บาท
๓๙. น.พ.พิพักรช์ ตั้งชันนชัยอันนันต์	๔๐๐ บาท
๔๐. คุณกรรณิการณ์ เกื้อกูลญาณิล	๔๐๐ บาท
๔๑. คุณสุรารณา ตันตยกุลสุรน	๔๐๐ บาท
๔๒. เศรีษมาศ วุฒิการณ์	๔๐๐ บาท
๔๓. คุณนุชรี ไชยเกิดตัวตนนา	๔๐๐ บาท
๔๔. คุณอาภรณ์ จันทร์สมวงศ์	๔๐๐ บาท
๔๕. คุณนานาเวชิน พลายน้อย	๔๐๐ บาท
๔๖. คุณอรุณรัตน์ วงศ์เรืองวงศ์	๔๐๐ บาท
๔๗. พระเจ้าวัดเงิน ชีวานุโณ	๔๐๐ บาท
๔๘. คุณหลุยส์ กานบด	๔๐๐ บาท
๔๙. คุณสุวิช ภาคพันธ์	๔๐๐ บาท
๕๐. คุณนัมพ์ จิตต์ธราภัทร	๔๐๐ บาท
๕๑. คุณสำราวน สิงหนาท	๔๐๐ บาท
๕๒. คุณนลิน มงคลรัช	๔๐๐ บาท
๕๓. แมรีนีชนก บุญรัตนพันธ์	๔๐๐ บาท

อัตลักษณ์หนังสือเสียธรรม เสียธรรมฉบับนี้เป็นฉบับครบรอบ
๙๖ ปีชาติการท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ

ในฉบับนี้เรามีเบื้องหลังของการทำหนังสือ “คือความเรียนง่ายภายใน
(Inner Simplicity)” โดย อ.เครื่อมาศ วุฒิการณ์ มาฝากค่ะ

ตู้หนังสือเสียธรรมฉบับนี้ หนังสือดีที่เรามาแนะนำกัน คือ

หนังสือ ก้าวพ้นความกลัว ด้วยตัวคุณเอง เป็นหนังสือของมูลนิธิโภมล
คุ่มทอง แค่คือหนังสือก้าน้ำใจแล้วจะ

เล่มต่อไป คือ สาระนั้น เป็นหนังสือธรรมะที่แทรกความตลกขบขัน พร้อม
ทั้งนิทานคดีสอนใจที่น่าสนใจและเรียนรู้

ส่วนเล่มสุดท้าย คือ โครงการชาวพุทธไทยร่วมสมัย เป็นหนังสือจาก
ป้าสุกสถาปัตย อาจารย์สุลักษณ์ศิริรักษ์ ซึ่งแสดงเนื่องในพิธีเปิดหอสมุดพุทธทาส
ณ วัดปทุมคงคาราชวรวิหาร

ถ้าพระสงฆ์-แม่ชี และสามเณรรูปได้สนใจ ก็เขียนจดหมายเข้ามาขอ และ
เมื่อถูกอนุญาตแล้วช่วยเขียนคำแนะนำนำวิจารณ์กลับมาด้วยนะค่ะ ส่วนผู้ที่เป็น
มวลชนนั้น เราลดให้ ๒๐% จากราคากปกติ

ศิริพร

การใช้บริการตู้หนังสือเสียธรรม

๑) หากท่านมีความต้องการหนังสือเล่มใดที่กองบรรณาธิการได้แนะนำผ่าน
ตู้หนังสือแล้ว ขอให้ส่งจดหมายหรือไปรษณีย์บัตรแจ้งความจำนง พร้อม
ระบุชื่อหนังสือที่ท่านต้องการ มาให้ทางเจ้าหน้าที่ทราบ ทั้งนี้ โดยขอได้
ครั้งละ ๑ เล่ม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

๒) การให้บริการตู้หนังสือเสียธรรมนี้ เพื่อจุดประสังค์สนับสนุนการศึกษา
ค้นคว้าของ ภิกษุ สามเณร และแม่ชี เป็นหลัก ดังนั้น ภายหลังจากที่
ผู้จัดทำได้ส่งหนังสือไปทราบแล้ว หากท่านมีความสนใจหนังสือเล่มอื่นอีก
ขอให้แสดงความจำนงพร้อมระบุชื่อหนังสือที่ต้องการ มาให้ทางเจ้าหน้า
ที่ได้ทราบ และเรียนวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นที่ได้จากการอ่านหนังสือ
เล่มก่อนมาตัวอย่าง

สำหรับท่านผู้อ่านที่เป็น มวลชน นั้น หากท่านสนใจหนังสือที่เรา
แนะนำ ก็สามารถสั่งซื้อผ่านทาง ศพพ. ในราคาที่ลดพิเศษ ๒๐% โดยส่ง
รายชื่อหนังสือที่ต้องการมาที่

ตู้หนังสือเสียธรรม

๒๘๑/๑ ซอยรามคำแหง ๒๑ (นวศรี) ถนนรามคำแหง

แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

ชนาณติสั่งจ่าย นางพูลฉวี เรืองวิชาคร บก.หัวหมาก

หากคือของท่านให้ยกเว้น!
นายอรุณรัตน์

โครงการชาวพุทธไทยร่วมสมัย

ศิริรักษ์

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ

๑๔๔ หน้า ๑๒๐ บาท

โครงการชาวพุทธไทยร่วมสมัย เป็น
ป้าสุกสถาปัตย ศิริรักษ์ เมื่อในโอกาสพิธี
เปิดหอสมุดพุทธทาส ณ วัดปทุมคงคา
ราชวรวิหาร เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม
๒๕๕๔

...ถ้าคุณรุ่นใหม่ต้องการความดีนี่
จากการครอบงำของโลกาภิวัตน์และ
วัตถุนิยม เขาก็จะหาทางเข้าถึงความ
ส่อง (ปัญญา) อย่างสงบ (สมาน) และ
อย่างสะอาด (ศีล)

ถ้าคุณร่วมสมัยเข้าใจในเนื้อหาสาระ
ของศีล สมาน ปัญญา ที่ว่า “เขาก็จะ
สามารถพระรัตนธรรมเป็นที่พึ่งอันสูงสุด
ได้อย่างแท้จริง ก้าวคือเขาย่อมรับเอ
พระพุทธเจ้าว่าทั้งเป็นต้นต่อที่มา
แห่งมหาปัญญาและมหากรุณา ถ้าเรา
รับเอาระพุทธคุณเป็นสรณะอันสูงสุด
ย่อมช่วยให้เราได้ดำรงสติมั่น ด้วยความ
ไม่ประมาท ตามรอยพระพุทธบาท เพื่อ
จะได้ตื่นขึ้นจากความโลภ โกรธ หลง

จากนี้ ก็จะได้สามารถพระธรรม ว่า
เป็นที่พึ่งอันสูงสุด เพราะพระธรรมคือ
มรรคแห่งการดำเนินชีวิต ที่ถ้าประพฤติ
ปฏิบัติตามพุทธธรรม ย่อมช่วยทำให้เรา

ทั้งหมดได้พัฒนาไป ประสบสุข และให้ได้ เข้าถึงความสว่าง ตามทางแห่ง ความสงบ อย่างสะอาดอีกด้วย

จากนี้ ก็จะได้สามารถพิจารณา ว่า เป็นที่พึ่งอันสูงสุด ซึ่งจักช่วยให้เรา ประพฤติธรรม ด้วยความรักอย่าง ปราศจากความเห็นแก่ตัว อุดหนุนจน เจอกันและกันให้บังเกิดความบรรลุ สมดลลัง อย่างมีผล และอย่างหลุดพ้น ในแต่ละชุมชน...

ก้าวพ้นความกลัว

ด้วยตัวคุณเอง

ชูชาน เจฟเฟอร์ส เรียน

นุชชาร์ย์ ชลคุป แปล

สมพุฒนิชกิมลคีมหง

พิมพ์ครั้งที่ ๑

๑๑๕ หน้า ราคา ๑๖๐ บาท

ฉบับนี้ได้บอกร่วมกับความเปลี่ยนแปลง นั้นเป็นเรื่องง่าย มันต้องใช้ความกล้า หาญมากที่เดียวที่จะดำเนินชีวิตตามวิถี ทางที่คุณอยากจะเป็น มีอุปสรรคมาก มาก ทั้งที่เป็นอุปสรรคจริง ๆ และที่คุณ คิดไปเอง แต่คุณจะเหล่านี้ไม่อาจขัด ขวางคุณได้ เมื่อคุณเดินทางไปกับ หนังสือเล่มนี้จนจบ คุณจะเริ่มคุ้นเคยกับ ความคิดต่าง ๆ การฝึกฝน และคำแนะนำ

นำมาหมายที่จะช่วยให้คุณสามารถ จัดการกับความรู้สึกของความหวาด กลัว... และช่วยให้คุณรับมือกับมันได้

สา - ระ - ชั้น
คติธรรมในเข้าขัน

TEL: ๐๘๑-๒๔๗-๙๙๙๙
‘สามสิ่ง’

สา - ระ - ชั้น
คติธรรมในเข้าขัน
โดย “สามสิ่ง”
เสถียรธรรมสถาน
ราคาร ๘๐ บาท

หากความคิดว่า ธรรมะมีอยู่ในทุก หนทุกแห่ง ไม่ใช่มีแต่เฉพาะในพระไตรร ปีฎึก หรือหนังสือธรรมะเท่านั้น ทุกสิ่งทุก อย่างในชีวิตประจำวัน สามารถเป็น ธรรมะสอนใจได้ทั้งสิ้น กล้ายเป็นที่มาให้ นักเขียน ผู้ใช้นามปากกา “สามสิ่ง” สร้างงานเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบที่ แตกต่างจากงานเขียนโดยทั่วไป ด้วยการ ยกตัวอย่างนิทานสั้น ๆ แทรกด้วยสาระ ธรรมะวนคิดอย่างน่าสนใจ แฝงให้ผู้อ่าน อบรมสั่งได้เป็นระยะ ไม่ต้องเรียนรู้ธรรมะ แบบเคร่งชื่มเหมือนเดิม ๆ ที่ผ่านมา

สา - ระ - ชั้น คติธรรมในเข้าขัน เป็น หนังสือควรค่าแก่การเป็นเจ้าของ แม้แต่ พระศรีปริยิตไมลี จากราชบุรุษทรง ราชวิทยาลัย ยังกล่าวชื่นชมและอนุโมทนา ให้ “เขียนนี้คุณจะพลาดได้หรือ

น่องด้วยสมเด็จพระภูมิไชยราชา องค์สกุลมหาสังฆบุรีราษฎร์ มี

พระชนม์ครบ ๙ รอบพระนักษัตร ได้โปรด ประทานอนุมัติให้มูลนิธิเสถียรโกเศศ- นาคบะปะทีบจำลองพระไพรีพินาคขนาด เล็ก ๑,๑๐๐ องค์ ขนาดหน้าตักกว้าง ๓ นิ้ว สูง ๖ นิ้ว เพื่อประดิษฐาน ณ พระ วิหาร วัดเชซอง มงคลเศรษฐในประเทศไทย จีน โดยมีพระภิกขุนิกายวัชรยานเป็น เจ้าอาวาสซึ่งว่า พระ Ge Sangrenzhen

ท่าน Ge Sangrenzhen ได้เดินทาง มาประเทศไทยพร้อมกับลูกศิษย์ชื่อ พระ Ge Sangcicheng เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ และเดินทางกลับคุณหมิง เมื่อ วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ โดยได้อัญเชิญพระ พุทธชูปูริจำนวน ๑,๑๐๐ องค์กลับพร้อม ท่าน

ในการดำเนินการขึ้นสังพระพุทธชูปูริ ก่อนออกงานชาဏาจักรไทยมีความ จำเป็นต้องเสียค่าธรรมเนียมให้แก่สำนัก โบราณคดี กรมศิลปากร ค่าตอบแทนองค์ ละ ๑๐๐ บาท จำนวน ๑,๑๐๐ องค์ เป็น เงิน ๑๑๐,๐๐๐ บาท และค่าระหว่างขันสัง ณ สนามบินดอนเมือง องค์ละ ๓๓ บาท เป็นเงิน ๓๓,๐๐๐ บาท รวมค่าใช้จ่าย ทั้งหมด ๑๔๓๐,๐๐๐ บาท

จึงขอบอกบุญมาท่านผู้ใดมีความ ประสังค์ จะร่วมทำบุญถวัลคัณฑรี เพื่อ ถาวรเป็นพระราชาบุคลแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงมีพระพลานามัย สมบูรณ์แข็งแรง

การบริจาคสามารถดำเนินการได้ โดย โอนเงินเข้าบัญชี

ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาเจริญนคร เลขที่บัญชี ๐๘๔-๒-๑๖๑๗๑-๕

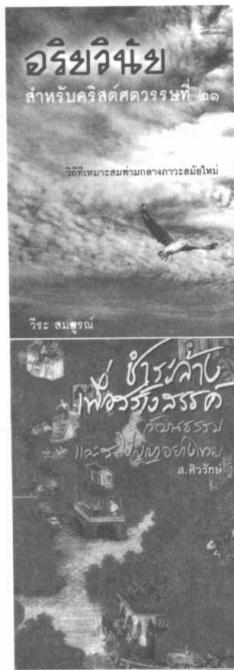
ธนาณัติ หรือ ตัวแทนเงิน

สั่งจ่าย นางสาวลัดดา วิรัตน์สุรเวช บุณ คล่องสาน

ติดต้อมูลนิธิเสถียรโกเศศ-นาคบะปะทีบ ๖๖ ถ.เจริญนคร คลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ โทร. ๐-๒๔๓๔-๙๗๓๑-๙ โทรสาร ๐-๒๔๖๐-๑๙๙๙

หนังสือใหม่เข้าสูบใจ

อริขวัญ สำหรับคุณลิดด์เดอร์บีที่ ๑๑

: วิถีที่เหมือนสมท่ามกลางภาวะสมัยใหม่
ป่างอกงาม หมิ่นพิพากษา ศรีรัชท์ ๖ ประจ้ำปี พ.ศ. ๒๕๔๓ โดย วีระ สมบูรณ์
สำนักพิมพ์สีห์ จัดพิมพ์ทั่วโลก สำนักพิมพ์บุญนิริโภมงคลธง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔
๑๖ หน้ายกพิเศษ กระดาษกีนีต์ ๙๖ หน้า ราคา ๑๐ บาท

ความเป็นปู่ย่าตายาย

เรื่องเก่าเมือง ครุฑะ เชื้อ พจนานุสรณ์ แปล อเนก หวานสุวรรณ บรรณาธิการ
สำนักพิมพ์บุญนิริโภมงคลธง พิมพ์ครั้งแรก กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔
๑๖ หน้ายกพิเศษ กระดาษกีนีต์ ๙๖ หน้า ราคา ๑๐ บาท

บทสรรเสริญให้รู้จิต(รัตนประทีป)

อุบล วินโนด์ รัตน์ พระศักดิ์ศรี กิตติธิรักษ์ แปล
จาก VAST AS THE HEAVEN DEEP AS THE SEA
: VERSES ON THE PRAISE OF BODHICITTA
ศุภรัตน์ ภูมิประดิษฐ์ แปล ไอกา อยุนวงศ์ บรรณาธิการ
๑๖ หน้ายกพิเศษ กระดาษกีนีต์ ๙๖ หน้า ราคา ๑๐ บาท

เศรษฐกิจอาหารท้องถิ่น : ทางเดือกและทางรอดของเศรษฐกิจ สังคม นิเวศ

เยลена นอร์เบอร์ก-ช็อค, 托尔斯 แมรีพีล์ส และสตีเวน กอร์ดิค เชื้อ
ให้ไวจ์น ภูมิประดิษฐ์ แปล ไอกา อยุนวงศ์ บรรณาธิการ
สำนักพิมพ์ส่วนบุคคล พิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๔
๑๖ หน้ายกพิเศษ กระดาษกีนีต์ ๙๖ หน้า ราคา ๑๐ บาท

ภาษาสยามสำนวนไทย

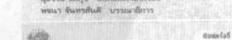
สื่อสาร เมืองแก้ว เชื้อ
สำนักพิมพ์พิมพ์คำ พิมพ์ครั้งที่ ๑ ศุกร์คาม ๒๕๔๔
๑๖ หน้ายกพิเศษ กระดาษกีนีต์ ๙๖ หน้า ราคา ๑๐ บาท

ภูมิ พ่อพ่อพ่อในประเทศไทย
พิมพ์ครั้งที่ ๑ ๑๗๘๘

กวนกระแสงเพื่อความสว่างทางสังคม
พิมพ์ครั้งที่ ๑ ๑๗๘๘

ผ่อนผัน หอมใบมูล
พิมพ์ครั้งที่ ๑ ๑๗๘๘

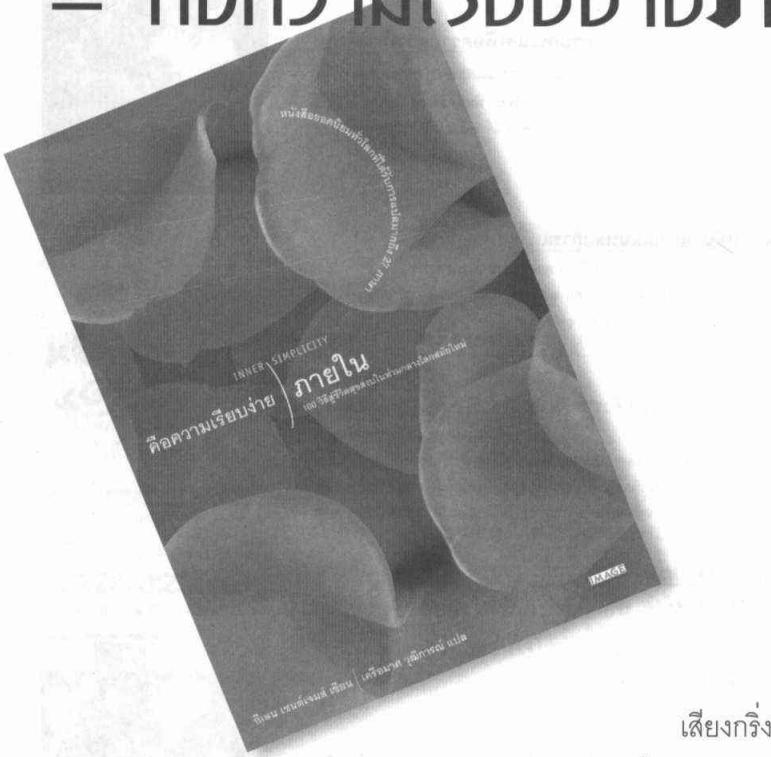
สันติประชาธรรม
ให้รับรู้

ภาษา
สยาม
สำนวน
ไทย

ความวุ่นวาย เส้นตาย = คือความเรียนง่ายภายใน?

(๑)

เสียงกริ่งโทรศัพท์ ณ ที่ทำงานที่ดังขึ้นกางลาง
เดือนกรกฎาคมปีที่แล้ว เป็นของคุณสุชาดา
จักรพิสุทธิ์ ถ้าไม่ทุกชีวิตและคุณให้ฟังเรื่องสำนัก
พิมพ์อิมเมจได้ลิขสิทธิ์หนังสือร่วมกำหนดนัดเล่นเมื่อวาน
ว่า Inner Simplicity และกำลังหาคนแปลอยู่ จึง
บอกเชือไปว่าที่ภาควิชาภาษาอังกฤษมีนักแปลอยู่
บ้าง จะช่วยติดต่อให้ได้สบายมาก พุดไปယายีด
จนกระหงคุณสุชาดาค่อยๆ แย้มว่า ที่พุดทั้งหมด
นี่ไม่ได้จะให้ขอครัวช่วยแปลกหรอก แต่จะขอ
ตัวเองนั่นแหล่ะ เพราะว่าจะเหมาะที่สุด

คือความเรียนง่ายภายใน

๑๐๐ วิวิชช์วิวัฒนา สถาปนิกที่มาลงใจในการออกแบบ
อีเคน เซนต์เจมส์ เรียน เครื่องหมาย วุฒิการณ์ แปล
สำนักพิมพ์อิมเมจ พิมพ์ครั้งที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕
๑๖ หน้ายกพิเศษ กระดาษอาร์กึ้น ๒๐๓ หน้า ราคา ๑๕๐ บาท

๗

ผลด้วยตัวกลงไปได้อย่างไรก็ไม่รู้ น้ายอกจะมั่ง แต่ที่แน่ ๆ คือได้เพิ่มเส้นตายอีกหนึ่งเส้นให้ กับชีวิต เข้าบกกว่าให้เวลา ๓ เดือน ในการถอด ตัวหนังสือภาษาอังกฤษเล่มนี้ให้เป็นภาษาไทย แบ่งลักษณะ ควรนี้จะเอาเวลาที่ไหนเล่า ทุกวันนี้แค่ สอน verb to be ๔ วิชา กับงานที่หาเรื่องทำ เพราะ ใจรักก็แบบจะเข้าตัวไม่รอดกับความวุ่นวาย และ เส้นตายที่รายรอบชีวิต แต่ก็รู้สึกขอบซื้อหนังสือที่ แอบเปลี่ยนใจเมื่อแรกได้ยินว่า “คือความเรียบ ง่ายภายใน” และอีกใจหนึ่งโคจรจะทดลองทำในสิ่ง ที่ไม่เคยทำคือแปลหนังสือเป็นเล่ม เคยแต่แปล บทความวิชาการเพียงไม่กี่ชั้น และลุย ๆ ไปใน การ แปลแบบขับพลัน (Simultaneous) ตามที่ประชุม นานาชาติ หรือว่าใช่ชุดตัวชีวิตจะต้องลุยไปใน สถานการณ์ต่าง ๆ จำได้ว่า ตอนที่ถูกขอให้ไป ทำงานแปลขับพลันทันใด ในที่สัมมนาของศูนย์ ศตวรรษใหม่หลายปีก่อนนั้น ไม่ได้เตรียมตัวเตรียมใจ ได้ ๆ ทั้งสิ้น โดยดีที่วันนั้นอาจารย์ยังจิตนักแปล มืออาชีพมาสามครัวมาช่วยงาน จึงค่อย ๆ เรียนรู้ จากท่านอยู่สัก ๑ ชั่วโมง เพื่อให้รู้สึกเข้มโงยกับ ความฉับไว แล้วหุฟังและไม่คิดโทรศัพท์ถูกย้ายมา อยู่ต่างหน้า ให้ต้องลุยไปในทันใด ไม่กลัวอุปกรณ์ ต่าง ๆ และไม่นหัวนต่อศัพท์แสงทางกฎหมายที่ หลังไฟ lodus ในญี่ปุ่นแต่เพียงว่างานแปลผ่านไปลุล่วง ไม่ติดขัด

ประสบการณ์ครั้งนั้นทำให้นึกขึ้นมาได้ว่า ที่จริง แล้วการแปลแบบ Simultaneous หรือขับพลัน ทันทีนี้คือ การฝึกความเป็นไปเอง (Spon-taneity)

ได้อย่างตีมาก คราวนี้เล่า ความเป็นไปเองจะเกิด ขึ้นหรือไม่กับหนังสือเล่มนี้ในท่ามกลางความ วุ่นวายที่ถูกกำกับด้วยเส้นตาย ก็น่าท้าทายใช่ไหม สำหรับคนอย่างเราที่ชีวิตเต็มไปด้วยกิจกรรม แต่ อย่างทำอะไรที่เรียบง่าย เช่น นั่งลงในที่เงียบ ๆ และเขียนหรือแปลหนังสือ มีวิปัสสนิกและศิลปิน ท่านหนึ่งเล่าให้ฟังว่า ถ้าจะทำงานศิลปะ ท่านต้อง บ่มตัวไม่ทำอะไรมากเป็นปี กว่าจะสร้างสร้างงาน ออกมากได้แต่ละชุด นึกแล้วก็ต้องถอนใจให้กับ วิบากกรรมของตัวเองที่ไม่มีโอกาสสร้างงาน ทำ เช่นนั้นได้ หรือว่าวาสนาเราคือบ่มตัวลงในความ วุ่นวาย ?

๘

“ช่างเป็นแคลลิฟอร์เนียสียะจริง” ใจคิดวิพากษ์ หลังได้รับตั้งฉบับภาษาอังกฤษที่ส่งมาทางไปรษณีย์และพลิก ๆ ดู เสร็จแล้วนักแปลมือใหม่ก็ลงมือ ทำงาน แค่คำนำและสารบัญเวลา ก็หมดไป ๑ เดือนแล้วไม่ครบอกเรา呢ว่าสารบัญค่ายิ่ว่าที่หลัง (มินหน้า) ต้องกลับไปแก้สารบัญที่แปลไว้แล้วเกือบ จะทั้งหมด เมื่อแปลจบแต่ละบท มีเวลาเหลืออยู่ ๒ เดือนเพื่อแปล ๑๐๐ วิธีที่อเลน เชนต์เจมส์ ได้ เสนอแนะให้แก่ผู้คนแห่งยุคสมัย นั่งนับนิ่วคำนวน ดูแล้วจะต้องแปลให้ได้วันละ ๒ บท ถึงจะเสร็จตามกำหนด แล้วจะเสร็จทันใหม่นี่... คิดไปก็หมดพลัง เสียเปล่า และไม่ได้รับเงินรอนรออะไร แต่ใช้เวลา ในการตั้งตัวสักเล็กน้อย

๔

มีหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ สุภาพร พงษ์พุกษ์ แนะนำให้อ่านเช่นว่า Writing Down the Bones ว่า ด้วยเรื่องการเขียนโดยเฉพาะ ได้นำไปใช้กับนักศึกษาปีที่ ๑ วิชาเขียนก็ได้ผลดีในการสร้างแรงบันดาลใจ ในเล่มนี้ Natalie Goldberg บอกไว้ว่า นักเขียนทุกคนเป็นแฟนหนังสือของนักเขียนอื่นๆ ด้วยกันทั้งนั้น นั่นคือ จะซึ่งชอบผลงานของนักเขียนคนอื่นมาก่อน ไม่มีครสร้างสรรค์ภาษาตามได้เอง โดยปราศจากการสั่งสมของประพนธุ์อุปนิสัย ผู้มา ก่อนหรือ นึกถึงหนังสือเล่มนี้ทุกครั้งที่นั่งลงเขียนอะไร ความนี้ปัญหามีอยู่ว่าจะทำอย่างไรกับภาษาคำสั่ง (Imperative) ในหนังสือ คือความเรียบง่ายภายในฉบับภาษาอังกฤษ เพราะถ้าแปลตรงๆ ออกมานะเป็นภาษาไทยจะเป็นถ้อยคำที่กระด้างทันที ดังนั้นจึงต้องตัดด้วยการเชื่อมโยงตัวเองกับงานแปลของผู้ที่เราชื่นชมก่อน ใช้เวลาอ่านงานแปลของพจนานุกรมสันติ และพระทวีศักดิ์ จิรธรรมโม พอกให้รู้สึกโงยในกระแสสืบทอดภาษาและภาษาศิลป์ แล้วจึงนั่งลงจดปากกาว่าไปที่ระบบ

แปลถึงบทที่ ๑๐ มีคำที่นักจิตวิทยาตะวันตกที่ใจโน้มเอียงมาทางตะวันออกที่มีเช่นว่า คาร์ล ยุง ชอบใช้คือ synchronicity ที่จริงเป็นคำของพุทธคือ อิทปัปจจยาตา แต่จะใช้คำนี้ไม่ได้ เพราะจะเป็นภาษาวัดเกินไป คนสมัยใหม่ไม่ชอบ ลองคิดเล่นๆ ดูคู่กับการเดินไปมา ก็ได้คำว่าเหยียดว่า “ครรลองของสรพสิงที่พึงพิงกัน” ก็ไม่ใช่อะไรใหม่หรือ ก่อความที่อ่านๆ จากครูบาอาจารย์มาลองเรียงกันดู เรียนภาษาพระท่านแล้วท่านว่าใช้ได้ ก็เลยเขียน

ลงไปอย่างมั่นใจ แล้วนึกได้ว่างานแปลของเรานี้ ก็อยู่ใน “ครรลองของสรพสิงที่พึงพิงกัน” เช่นกัน งานแปลขึ้นนี้มีมิติทั้งเก่าและใหม่ให้ความช่วยเหลือโดยตลอด นับตั้งแต่ไฟฟ้า เป็นฯ ในห้องอาหารกลางวันท่ามกลางความ寂寥 แต่ก็เรียนรู้ได้หลายอย่าง ทิ้งคำหนึ่งคำไปในเตี้ยอาหารทุกคนก็สมควรใจคิดค้นจนได้ คำบางคำไม่แน่ใจว่าใช้ได้ก็เรียนถามพระกิตติศักดิ์ กิตติไสโน กระทั่งว่ามีคำทางการแพทย์คำหนึ่งคือ Seasonal Affective Disorders ตามหมอด้วยเชียงใหม่ไม่มีครรลอง จึงโทรพูดไปกระหว่างสำหรับสุขดามคุณหมอก โภมาตร ซึ่งท่านกล่าวความวุ่นวายได้กรุณาตอบตามผู้รู้จันได้ความว่าเป็นโรคจิตทางอารมณ์ สุปแล้วการอยู่ในครรลองของสรพสิงที่พึงพิงกันนี้ ช่างอบอุ่นนุ่นนำให้ลงอกงามตามที่หนังสือเล่มนี้ว่าไว้

๕

แปลถึงบทที่ ๒๕ บรรณาธิการคือคุณลัดดาวัลลย์ รัตนดิลกชัย ก็ขอให้ส่งไปทางอีเมล์จะได้ทยอยจัดหน้า ๒๕ บทแรกได้รับคำชม ก็เริ่มสะดูด พอสั่งบทที่ ๒๖-๓๐ ไปบ.ก. ติงมาว่าคำว่า ฉัน, เรา แยกไปและควรให้กระซับมากขึ้น จึงขอให้คุณลัดดาวัลลย์ช่วยขัดแก้ภาษาให้ เราจะเรียนรู้จากครรเล่าถ้าไม่ใช่จาก บ.ก. ว่าแล้วก็อยู่ในครรลองของการพึงพิงกันดังที่ผ่านมา

๖

๗

แปลถึงบทที่ ๖๓ ที่มีหัวข้อว่า “นำวิธีการก่อน
เก่ามาปรับใช้” ว่าด้วยวิธีการกำจัดความคิดอคุคล
ของมนุษย์ที่คิดคันขึ้นหลายศตวรรษมาแล้วคือ
ใช้ก้อนกรวดสีดำและสีขาว ถ้าคิดไม่ดีก็นำเอา
กรวดสีดำมา กองไว้ ถ้าคิดดีก็วางกรวดสีขาวทำจัน
กระทั่งกระดิ่งที่กองอยู่เป็นสีขาวหมด จึงได้ชื่อ
สรวรค์ แปลถึงตรงนี้ก็นำไปทดลองใช้กับแม่ผู้มีบุตร
วิตกังวลเรื่องโน้นเรื่องนี้ที่ไม่สำคัญเลย เช่น กลัว
หลานไม่มีชื่นมกิน จึงตั้งกล่องใส่ข้าวและเม็ด
น้อยหน่าที่เดียว ๑๐ เม็ด วางลงในกล่องที่ว่างแล้ว
บอกว่าแม่คิดเรื่องไม่เป็นเรื่องมาตั้งแต่เข้าแล้ว
บางวันก็ให้แม่นั่งนับเมล็ดข้าวที่ละเมิด ขอบคุณ
สรวรค์ แต่ก็ไม่ค่อยได้ผลในระยะยาวหรอก
 เพราะสักพักแม่ก็กลับไปกังวลเหมือนเดิม ฉะนั้น
 ถ้าจะใช้วิธีการนี้ก็ควรจะเริ่มเมื่อยังไม่แก่มากเกิน
 แก้ไข

แปลถึงบทที่ ๖๔ ที่คำสั่งว่าให้เลิกพิพากษา
ตราชาน้ำผู้อื่น เพราะเป็นอุปสรรคต่อความเรียน
 ง่ายภายใน ถึงตรงนี้ก็รู้ตัวว่าเหลือไปวิจารณ์
 หนังสือเล่มนี้ว่าเป็นแค่ลิฟอร์เนียเสียแล้วเมื่อ
 เริ่มต้น คนเราพลั้งเหลือกันได้บางครั้งบางคราว
 เห็นที่จะต้องเริ่มนับเม็ดน้อยหน่าแบบแม่แล้วล่ะ

แปลถึงบทที่ ๙๗ กวันที่ ๓๐ กันยายน คือสั่น
 ตายพอดี โทรศัพท์ไปต่อรองกับ บ.ก. ว่า อีก ๓
 บทขออีก ๒-๓ วันได้ไหม ก็ได้รับคำ答กลง ไม่ใช่
 อะไรมาก ไหนๆ จะฝึกอยู่ในครรลองของสรวรรณ
 ที่พึ่งพิงกันแล้ว ก็ต้องฝึกเชื่อมโยงกับชีวิตอื่น ๆ
 เสมอตัว เพื่อนช่วยงานเปิดโรงเรียนเด็กมีปัญหา
 ที่อุทัยธานี ที่ตกลงไปเพราะอยากจะใช้เวลา กับเข้า
 จึงเช่ารถตู้พากันไปถึงเมืองอุทัยฯ เมื่อ เดือน ๙ กันยายน
 ตลาดและชุมวัด กลางคืนก็นั่งแปลงงานจนจบ ๓
 บท อีกวันหนึ่งขณะนั่งรอรับเสด็จ สมเด็จพระเทพฯ
 ในงานเปิดโรงเรียน ไม่รู้จะทำอะไร กับเวลาอัน
 จำกัด จึงหยิบปากกามาเขียนคำนำ

๘

เป็นอันว่า คือความเรียนง่ายภายใน จบลง
 ท่ามกลางความรุ่นราวย และหลังสั่นตายเพียง ๒
 วัน ทำได้อย่างไรก็ไม่อาจตอบได้ รู้แต่ว่าต้อง^{จะ}
 ขอบคุณเพียงอย่างเดียว ต่อญาติมิตรและสรวรรณ
 รอบตัวที่ทำให้ความเป็นไปเองบังเกิดขึ้นมาได้ แม้
 ในยามรุ่นราวย.

บางแห่งมุมของพุทธศาสนา : เมื่อวัยหนุ่ม

ธิรพระ.. อิกแบบหนึ่ง

อาจารย์ครับ ระยะแรกที่อาจารย์อยู่คุณเดียวานี้ มี กิจวัตรประจำวันอะไรบ้างครับ

◎ ให้พระเข้าเย็น แล้วก็อ่านหนังสือบ้าง ไปเที่ยวตามป่าใกล้ๆ นั่งบ้าง ไม่เรียกว่าเป็นกิจวัตรได้เท่าไหร่นัก ทำวัตรเข้าตอนหัวรุ่ง แล้วก็ออกบินทนbatch ในตลาด ฟูมเรียงนั่นแหละ เรายากเวลาออกหลังจากพระอื่นเขา กัดบันหมดแล้ว เพื่อจะได้ไม่ต้องเดินหลบ เดินหลีกกัน เกลางานทางกันจะได้รักษาความสงบเป็นได้ด้วย ออก จำกัดวัดก็เดินเรื่อยๆ ตรงไปถึงบ้านโยม แล้วก็กลับ เพราะ มีกับข้าวตุ่นงั้นเต็มบาร์ ไปอีกไม่ได้ บ้านโยมกับบ้าน แม่เจียมตรงกันข้ามจะใส่กับข้าวเป็นประจำ ทำกรุง แล้วห่อใส่ใบตองกลัดไม่กลัดแบบห่อขนม บ้านอื่นส่วน มากก็ใส่ข้าวเปล่า มีบางบ้านที่ใส่กับข้าวบ้างแต่ไม่ประจำ ตอนหลังเมื่อมีพระเพิ่มขึ้น ก็มีบ้านน้ำอ่อนย์ บ้านป้าเล็ก ใส่ประจำเพิ่มขึ้น บางที่บ้านป้าแหวก็ใส่ด้วย

พอกลับมาถึงวัด ตากวยก็จะคอยถ่ายข้าวให้ที่เหลือ จากขันแก้วเขาไปกินเย็น บางวันถ้าเป็นวันที่ชาวบ้าน ทำบุญอะไรเป็นพิเศษ เช่น ถูกแห่พระ ชาวบ้านที่ลงไป จากบ้านทุกบ้านลำไย เขาจะเดินผ่านทางหน้าวัด พอเรา ออกบินทนbatch เค้นหน้าประดู่วัด เขาก็จะใส่ข้าวต้มที่มัด

จาก อธิชัยประวัติของท่านพุทธศาสนา "เล่าไว้เมื่อวัยสน不由"
พระปะชา ปัลสุโนมูโน สัมภาษณ์。
สนพ.มูลนิธิ古今ลีกิมทอง, น. ๑๖๑-๑๗๑

ด้วยเชอกบ้าง ข้าวหลามบ้าง เสียจนเต็มบาร์ ก็ไปไม่ถึงบ้านโยม วันนั้นก็ได้ฉันข้าวกับข้าวหลาม หรือข้าวต้มไป (หัวเราะเบาๆ)

ฉันเสร็จครั้งเดียวแล้วก็ว่างไปห้องวัน อ่านหนังสือบ้าง คุยกับคนที่ไปเยี่ยมบ้าง อย่างตากวยนี่แกekip ไปทุกวันก็คุยกันเสมอ ตากวยแก่เป็นคนแปลกด้อยที่เคยเล่าแล้ว (เล่ม ๑ น.๑๑) เป็นชาวบ้านนอก ชาวปา แบบปากมาก (ตำบลนึงในไซย่า) มาสนใจเรื่องของนักปราชญ์ น้อยค่าจะทำได้ ตอนแก่ๆ แก่มาอยู่วัด ภาระยากด้วยแล้ว แกอยู่คุณเดียว ตอนหลังดูเหมือนไปอยู่วัดหัวคู มองก์เคย์ช่วยเหลือแกบ้าง ต่างคนต่างพึงพาันอยู่ ที่แปลกดีเชbez ก็คือ แกชอบเป็นชีวิตจิตใจที่จะจำเรื่องเก่าๆ ในอดีตต่างๆ เสียดายตอนนั้นไม่มีเครื่องบันทึกเสียง แกเล่าไว้มาก จะได้ไม่ให้ มันมากเหลือเกิน กาแก้ว ภาระ กิองค์ๆ อยู่ด้วยกัน แกจำได้หมด เรื่องเจ้านายต่างๆ เหตุการณ์ พิเศษทางกรุงเทพฯ ใครไปไหนมา เป็นความรู้ที่มีประโยชน์ และก็มากด้วย

ส่วนการทำสามัคคีนั้น ระยะแรกผมก็ไม่ได้ทำจริงจัง ยัง ยังคงติดอยู่ความรู้จากการศึกษาด้านคัว ตอนนั้นก็เริ่มค้นพระไตรปิฎก และเริ่มเขียนตามรอยพระอรหันต์ แต่เป็นรากยังไม่ได้ออกหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา ก็มีเวลาว่างมาก

ออกไปเที่ยวตามป่าใกล้ๆ บอยฯ มีความลงมิินเป็นเพื่อน
เที่ยว นับเป็นช่วงที่ประหลาดที่สุดช่วงหนึ่งในชีวิต มีเวลา
นึกคิดอะไรมาก นึกอะไรออก (หัวเราะ) ก็บันทึกไว้จดไว้
จนใช้คำว่าวิปสณาคือวันคืนแห่งการคิด นั่นมันผิด ที่จะ
วิงมันควรจะพูดว่าวิปสณาคือวันคืนแห่งการดูธรรมชาติ
มากกว่า

อาจารย์เดินจงกรมหรือเปล่าครับ

- ◉ เดินเล่นมากกว่า เดินเล่นเมื่อค่าอนหนังสือ
หนึ่งอยา ทางเข้าที่ลงจากเนินลงไปถึงโนบส์เป็นทางตรง
แต่ก่อถนนมีคู๒ ข้าง เดิมนั้นลับหมุดแล้ว ควรนั้นใช้เป็นที่
เดินจงกรมได้ ต่อมามีร่องวากฎี ๔-๕ หลังแล้ว ระหว่าง
กุภีกิจทำเป็นที่เดินจงกรม แล้วทางด้านหลังป่า พื้นที่
ทางตะวันตกของวัดเป็นทราย ทำเป็นที่เดินจงกรมพิเศษ
ยาวตั้งเส้นเห็นจะได้ ทำให้กราวยาวหนึ่ง เส้นนี้เดินกัน
จนลึก

อาจารย์ครับ อาจารย์มีอะไรเป็นของเล่นบ้างครับ
ในระยะแรก ๆ นี้

○ ว่าถึงของเล่นมันก็ไม่มีหรือก ให้อ่านของเล่นอย่างที่เป็นวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ วิทยุก็ยังไม่มี อะไรมีไม่มี แต่เล่นปลูกต้นไม้ ปลูกในกระถางเล็ก ๆ ปลูกต้นไม้สวยงาม และเราก็คุณเคยกับสัตว์ ไปป่าบ้าง แม่น้ำบ้าง ยังนั่นจะเรียกว่า ผู้ที่สุดกีว่าได้ (หัวเราะ) เรายังแข่งไม่ค่อน ๆ ที่มันมีใบอ่อนตรงปลายสักใบหนึ่ง หมุนคลึงกับดิน มันก็วิ่งเข้ามาหาจนถึงเมื่อ จนเข้ามาในเมื่อ จนจับมันได้ อย่างนี้ความโง่ของแย้

ต้องเป็นใบอะไรที่มันชอบกินด้วยหรือเปล่าครับ

ไม่ต้องใช้ค่าใช้สูกระดูก่อน ตอนหลัง ๆ นี้เรียกได้
ด้วยมือเปล่า ๆ ทำท่ายกมือ ทำท่าเหมือนจะหัวงับ มันก็
มาเหมือนกัน บางทีก็มากัดกันให้ดูด้วย สนุกกันใหญ่
ให้ตัวผู้ที่มาจากพิศทางต่าง ๆ กัน บังเอิญมาเจอกันที่นี่
ก็กัดกัน

มาทีหนึ่งหลายตัวหรือครับ

◎ นั่นแหลกหลายตัว ໄວ่ตัวผู้หัวใจมันไม่ค่อยเกิดตัว ๓
ตัว ๔ ตัว นอกนั้นเป็นตัวเมีย เป็นตัวที่ไม่มีฤทธิ์เดชอะไ
ร์ ตัวผู้ที่瓜่สัด สีสดสวยงาม แล้วก็ทำท่ายกขาหน้าขึ้น ๒ ข้าง
และกระโน่นใส่กัน ท่าทางสวยงามเหมือนกับการใบ ไอ้โครง
ข้างคอก มันจะการออกได้ ถ้ามันໂกรธจัดหรือมันจะกัดกัน
และสีสัด นี่เป็นແย়ตัวผู้ ตัวเมียไม่มีสีเลย สมัยเด็ก ๆ เจ้า
เคยเรียกว่า เป็นແย় ๒ ชนิด เรียกตัวผู้ว่าແย়กระดาน เรียก
ตัวเมียว่าແย়เข้าห้า ที่จริงมันเป็นตัวเมีย สีซีด ไม่ค่อยเกิด
ไอ้ແย়ตัวผู้นี่ พอดีกันเข้า郎郎 กะต้องลงกำลังกันจน
กว่าจะแพ้กันไปข้าง ແย়กันนี่สวยงาม ถ้าถ่ายวีดิโอไว
จะน่าดู

ผู้หนึ่งมากในครับ สักกีตัว

◎ มันไม่ได้อยู่เป็นฝูงหrog มันอยู่ใกล้ ๆ กัน เวลาเรียกมาทีก็เป็นฝูงชั้นมารอบด้านเลย พอมันเห็นมือมันก็มารอบด้านมาทุกทิศ ตรงหน้าบีสต์นั่นแหละ ตอนนั้นเราไม่เลี้ยงหมา ไม่เลี้ยงแมว ที่เป็นข้าศึกกับแข็ง แยกเลยพร้อมที่จะเป็นมิตร สัตว์นะ ถ้าเราแสดงอาการเป็นมิตร มันก็เป็นมิตร ให้ที่เสาใบสักเก่าดอนนั้น มันมีพรง แล้วไอกลูกตะกาดมันเข้าไปอยู่ในรูนั้น เสาหันอยู่ตรงประตู เราต้องเดินเข้าออกประตู พอกเข้าไปมันออกมาก็โผล่หัวเชือวัลจะพอเราเดินผ่านมันกลับ พอเราผ่านไปแล้วมันก็โผล่มาอีก พอดีนมาอีกหนึ่งกลุ่มอีก ต่อมามันคงจะเข้าเกียจ มันก็เลยไม่หลบ ผุดเอาจมือไปแตะหัวมันเจ็บหลบ หลาย ๆ หนเข้า เอา มือไปแตะมันก็ไม่หลบ และมันหลบติดด้วย หลบเสียเลย ลูบหัวมันได้แสดงว่ามันพร้อมที่จะเป็นมิตร แต่มันบุชช์ยังไม่แสดงอาการเป็นมิตรนี่ เจอตะกาดมันก็เอามาแกงกินเสีย

ໄກທີ່ນັ້ນເປັນໄກປໍາທັງໝາດຫຼືອຄຽບ

◎ อ้อ เดิมมันเป็นไก่ป่า ที่นี่เผอิญเอาไก่เล็คสอน

มาปล่อยไก่ตัวนี้ก็เลยผสมกับไก่ป่า ได้ไก่ป่าพันทางหลาย ๆ อย่างผสมครั้งแรกลูกออกมากว่าฝ่องก็มีเหมือนเดิมก็มี พอก็อกสักชุดรุ่นหลานนี่ แยกย้ายเป็นหลายสีหลายอย่าง ทำให้แปลงออกไปอีกขึ้น ในรุ่นต่อ ๆ มา ที่นี่พอก็อีกด้วยที่เป็นพ่อพันธุ์นั้นตายไปแล้ว มันก็ค่อย ๆ เปลี่ยนกลับไปหาธรรมชาติเดิมของมัน ตอนรุ่นที่ ๒ ที่ ๓ นี่มันแปลงมาก ลาย ๆ เมื่อนกับไก่พลีมัคก์มี ขาว เมื่อนกและก่อนก็มี

อีกอย่างเราก็เลี้ยงปลาเล่น แม่เราจะอยู่แบบนั้น ชาวบ้านเขายังเอาข้าวตอกไปให้ตอนหัวพรรษา เมื่อนอกับวัดอื่น ๆ เราอยู่องค์เดียว ๒ องค์ก็กินไม่หมด ผูกก็เลย เคามาเลี้ยงปลาดุก ปลาดุกในสระนั้นแหละ ปลาดุกขอบสระอื่น ๆ ก็ชอบเมื่อนกันแต่ไม่เท่าปลาดุก ตอนเย็น ๆ ก็มักพายเรือล่นในสระ คุณเก็บน้ำคุณไว้เมื่อนที่เดย์ เล่าไว้แล้ว

อาจารย์ได้เรียนมาจากไหนครับ

◎ ครูเรามาให้สืบเสียแล้ว ลีมเชือกเสียแล้ว ดูเหมือนจะเป็นพระที่วัดโพธาราม พระลาย ท่านลาย ตาหลวงมินนี่ เป็นป่าหามา ตาหลวงแก่ ๆ เป็นคนที่ช่วยเหลือในด้านท่องเที่ยวของเรา พาผ่านไปเที่ยวทุกหนทุกแห่งในป่าแก้วนั้น ท่านลายเป็นเด็กของตาหลวงมิน ตาหลวงนี้เป็นคนไปป่าอก นั่งเต็มที่ ๒ คนน้ำจะเข้าแล้ว นั่งคนเดียวสบายเย็น ๆ ไปพายรอบสระ ถูกที่มีน้ำนั่น รอบบ้าง ๒ รอบบ้าง (หัวเราะนี้ ๆ) หัดพายเรือเป็นก็ตอนนี้ นึกออกแล้ว ท่านลายแก่เป็นคนทำเรือลำนี้ เป็นเรือลำปืนที่ใช้กับเรือใหญ่

ที่เป็นเรือเดินทะเล แก่เป็นช่างทำเรือทั้งที่เป็นพระ ทำเรือของเจ้าคุณนายวิวัฒน์ (หนู) ด้วย

ตาหลวงนี้มาเป็นเพื่อนกับอาจารย์ได้อย่างไรครับ

◎ แก่เป็นคนไม่ได้ทำอะไร เป็นคนว่าง ครัวสุดท้ายอยู่วัดนอก (อุบล) ก่อนนี้อยู่วัดเนื้อ แก่เข้ามาขอรับใช้ช่วยเหลือเรา แก่รักษาสีียงได้ทุกอย่าง สีียงสัตว์เสียงนก เสียงแมว เสียงอะไร ไม่รู้เป็นพรพิเศษของราก ร้องได้เหมือนจริง

แก่เป็นพราหมก่อนหรือครับ

◎ ไม่ใช่พราหม เป็นชาวบ้าน แก่ร้องนกเข้าได้ จนพี่ชายแก่เหล่านี้ก็เป็นนกเข้าจิง ไปต่อองค์ ต่อไปต่อมาไปต่ออาณาจักร ได้ยินว่าตอนเป็นมราوات แก่เคยไปประภาวดีสัตว์กันในรัชกาลที่ ๕ และตาหลวงมินนี้แท้ไปแพะรัง ฝรั่งทำสีียงจากตากಡาได้ แก่ทำไม่ได้ สีียงสัตว์อื่น ๆ นี่แก่ทำได้ สีียงแมว กัดกันเลย และแก่มั่นคนพั้นอาบติดแล้ว ช่วยเราชุดคืนตัดไม้สารพัดอย่าง

ฉันเข้าแล้วก็มีกามา บางที่ฉันแพ้แล้วมา อยู่จนคำบางที่อยู่จนคำจนดึก ช่วยทำทุกอย่างที่เราต้องการ แต่แก่เป็นคนที่ไม่ได้รับการศึกษา ไม่รู้ให้เหลี่ยม ไอ้ตรัง ไอ้คด ไอ้คึง พากนี่แก่ไม่รู้ ให้ปลูกต้นไม้สองข้างถนนให้ตรง แกก็ปลูกได้ แกบอกว่ามั่นตรง มั่นตรงกันทุกต้น (หัวเราะ) แก่ว่ามั่นตรงกันทุกต้นตลอดต้อง แกเป็นอย่างนี้ ไม่ใช่แกลงทำ

แกมาชอบอาจารย์ได้อย่างไรครับ

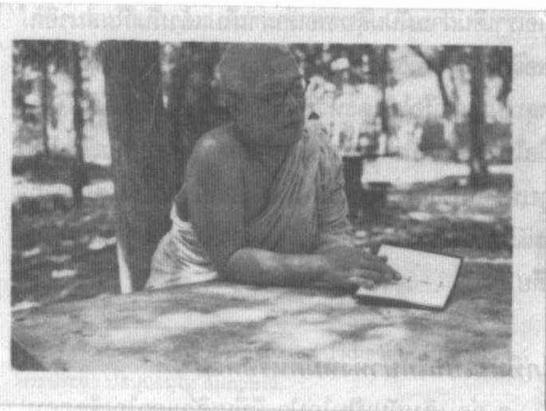
◎ อันนี้พากไม่รู้

อาจารย์ให้เวลาคุยกับแกบ้างไหมครับ

◎ คุยกุญแจ่นสนุก ให้แกเป็นฝ่ายคุย และเราก็ฟัง แล้วเราก็แสดงอาการพอใจ

แกพาอาจารย์เที่ยวในบ้านจะ

◎ แควหนอนน้ำนั่นแหละ ไปตามไร่พวงแขกอิسلام เข้าอกมาทำไร่สับปะรดกันบ้าง อะไรบ้าง ไอ้รีข้าว ก็มีแกรู้จักไปเสียทุกเรื่อง บางไร่มีหินงูสาวสวยคนเดียวผ้า

อยู่ หนูนิสานาจัง ฯ ผบมประหนาดใจ เคอนีมันยังไงกันหนอ
ไม่มีผู้ชายมาจังແກມากวน ศีลธรรมยังดีอยู่มาก แม่ในหมู่
อิสลาม ต่อมาก็ไม่กี่ปีมันก็เปลี่ยนหมด เพราเวมันมีการ
รังแกกัน ที่แรกมันไม่มี ที่หลังมันเปลี่ยนหมดจนไม่มีใคร
กล้าให้ลูกสาวอยู่ฝ่ายไร่คนเดียว

อาจารย์ครับ เวลาไปเที่ยวนี่เดินผ่านเมือง ฯ หรือ ครับ

◎ เราก็เดินไปกับแกะเดยฯ แกรูจักนี้ แกก็คุยกับแบบ
ของแก ผบมไม่ต้อง บางที่ก็เป็นไร่คนไทย บางที่ก็เป็น
ไร่แขก บางที่ เดินไปก่อนเพลไปจันมะพร้าวอ่อน ฉัน
สับปะรดบ้าง

ตอบเที่ยวแบบนี้ อาจารย์ยังอยู่คนเดียวใช้ไหนครับ

◎ อยู่คนเดียวโดยมาก พอย้ายองค์เข้ามันก็
ซักจะยุง ไม่ค่อยมีเวลาไปเที่ยว งานมันมากขึ้น พอมี
หนังสือพิมพ์พุทธศาสนาอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้นๆ ฯ
ตอนแรก ฯ ไม่ได้นึกคิดจะทำอะไรจริงจัง ปล่อยไปตาม
อาการณ์ ตามความคิดนึกชั่วขณะ ว่าวนนี้จะทำอะไรดี
วันนี้จะไปเที่ยวที่ไหนดี วันนี้จะพาก่อนหน่อนใจจะไร้กันดี
เป็นเวลาที่ประหลาดยุคหนึ่ง มันพรีที่สุด

อาจารย์ครับ การใช้ชีวิตอย่างนี้ไม่ขัดกับที่อาจารย์
ตั้งใจไว้หรือครับ เพราะก่อนจะลงมาอาจารย์ตั้งใจ
ไว้แรงมากว่าจะมาค้นคว้าพระไตรปิฎก มาปฏิบัติ
ธรรม

◎ อ้อ มันไม่ได้บังคับตายตัว บางวัน บางเวลา
บางยุค บางสมัย ไม่ได้ยึดถือ ไม่ได้ผูกมัด อย่างจะพรีสัก
กีรันกีด้วย ไม่มีครบัคบับ แล้วก็ไม่มีอะไรที่จะบังคับ แต่
บ่อน้ำร้อนนี่ก็เป็นที่ที่เคยมาเที่ยวเล่น

มาเที่ยวใกล้เมืองกันนะครับ เที่ยวแบบนี้ต้อง ค้างสิครับ

◎ ไม่ค้าง กลับค่ำก็ได้อ้อมไปลงทางล่าง แล้วจะกลับ
ไปกดอิกทางเป็นวงกลม

อาจารย์ครับ เที่ยวอย่างนี้สนุกอะไรหรือครับ

◎ มันสนุกที่ว่ามันไม่เคย ไม่เคยทำ มันมีเรื่อง

แปลก ตามหลวงมินนีเข้าพาไปได้ทุกแห่ง ไม่ว่าจะไปไหน
รู้จักทางลัด รู้จักทางตรง ฉันเข้าวิมทางรถไฟก็มี บินท-
บานที่ติดลาดไชยา ชาวดลาดเชาช่วยใส่ข้าวและกับ พอดี
แล้วก็เดินออกมา เดินไปตามทางรถไฟ มุ่งหน้าไปทาง
ท่าจาง (หัวเราะ) มันเป็นประสบการณ์อันหนึ่ง ฉันข้าวไม่
มีน้ำ น้ำไม่มีที่จะลงไปอา ที่ทุ่งนาหรือวิมทางรถไฟก็ไม่
เห็น ไม่มีทางจะเข้าน้าได้ ก็เลยใช้มือคูดไปตามใบหญ้า
รังก์ ก็ เข้าใช้ร่องกันกระจากขัมมีจัน นั่นแหละ เป็นเพิน
ชนิดหนึ่ง เป็นหญ้าที่มีน้ำค้างมากที่สุด ทุก ฯ ใน
ของมันจะมีน้ำค้างหยดนหนึ่ง เรายาเมื่อคูดมาดูกินได้
นิดหนึ่ง ฯ หลายหนกพอเมื่อก่อนกัน ให้ล้างมือพอเปียก
ก็ฉันข้าว แล้วก็ฉันน้ำค้างจากใบไม้ ออกจากรุมเรียงเห้า
มีด มาสร้างบินบทาดที่ติดลาดไชยา แล้วเดินตามทาง
รถไฟทำท่าจะไปท่าจาง แต่วกกลับเสียเครื่องทางตรงเข้า-
น้ำผุด นี่เรายังรำลึกได้ว่าเคยกินน้ำค้างจากใบหญ้า
(หัวเราะ) แต่หญ้าอื่นไม่ค่อยมี มันมีเฉพาะหญ้ารังก์ กะ
ไปคูดสิ เวลาเข้าต่างใหญ่ใหญ่ก็ต้องรังก์ กะที่ขึ้นกำลังงาม ใน
เชียดกันนะ ทุกป้ายไปจะมีหยดน้ำ เป็นหยด ฯ และใน
ของมันก็คุ้มน้ำดีด้วย มันตระกูลผักกูด แต่ไม่ใช่ผักกูดนะ
ใบมันก็แข็ง

มาเที่ยวแบบนี้ ตามหลวงมินมาด้วยหรือเปล่าครับ

◎ มา กับตาหลวงมินสิ คนเดียวเดินไม่ถูก ตาหลวง
มินเข้าช่วยได้ทุกอย่าง ช่วยผบมอยู่ ๓-๔ ปี ต่อมาก็
ค่อยๆ ห่างออกไป เมื่อไม่ค่อยมีอะไรทำด้วยกัน ต่อมาก็
อิกลายปีแกก็ถูกจับสึก เพราะดื่มน้ำเมา ได้ความว่าคน
ทำน้ำตาลเมฆ้างวัด เป็นพโรคพวกแกมาก่อนตั้งแต่สมัย
ที่แกยังเป็นชาวส ญาเน้าตาลมาบ้าให้แกฉัน ตอนแรก
คงเข้าใจว่าไม่ได้บ่อ กะและคงทำด้วย
ความรักความหวังดีต่อแก เพราจะรู้ว่าแกเป็นคนชอบ
น้ำหวานมาก่อน น้ำกระแซ น้ำตาลมา พอมารดีมีเข้า
ชีวิญญาณเก่าก็ทำให้บังคับตัวเองไม่ได้ ก็เลยขอบ
ขอเงินเรื่อยมา แล้วหน้าเข้าฯ กินมากเข้าฯ จนเข้าจับ
ได้ ไอakan นำชาตั้งรับแยกนั่นแหละ (หัวเราะ) แกรินฉัน
เรื่อยไป คงมีรู้นึกว่ากินน้ำชา บางทีมันเป็นน้ำตาลมา
เป็นกระแท๊ จนเข้ารู้เข้ากับกุชชินไปจัน ก็ต้องยอมสึก
ดี เพราเวมันมีหลักฐานพยานขนาดนั้น ก็ต้องยอมสึก

ตอนจบอยู่กับผบมไม่เมื่อเวลาจะไร้ภัยกว่าจะเป็น

อย่างนี้ แก่ช่วยเหลือผู้ผลิตอย่าง แนะนำให้รู้จักซื้อสัตว์ และต้นไม้หลาภูชนิด นอกจากพานเที่ยวแล้วยังคงช่วยร่วงไฟไหม้หลาภูค้าในถูกแล้ง เวลาคนเดินผ่านแล้วทิ้งเศษไฟเข้ามาในเขตวัดหรือในคงหลาภูค้าใกล้ ๆ วัด

เมื่อสักแล้วมาอยู่ทางบ้านวัดนับ (ตำบลเลมด) เมื่อ ผู้ผลิตยาามาอยู่สวนโนกขึ้นแล้ว แก้ก็ยังมาหา ตอนหลัง ๆ ก็ลำบาก ผู้ผลิตช่วยเหลือแก่ให้ของ ให้หยุด ให้ยา ให้ไม่ขึ้นไฟ อะไรที่พอให้ได้ก็ให้แก่ไป แก่ตายไปหลายปีแล้ว ผู้ผลิตไม่ได้ไปเผาแก่

อาจารย์ครับ เคยได้ยินว่าอาจารย์ยังเสียงอึกผู้หนึ่งด้วย

◎ มืออยู่หวานหนึ่ง สนุก แต่สุดท้ายทนไม่ไหว (มันไม่เชื่องหรือครับ) มันเชื่องอย่างชนิดอึก้า ที่เข้าพูดกันว่า เชื่องอย่างแมลงวันนั้นแหละ แมลงวันนั่นเชื่องแต่บ้มันไม่ได้ เชื่องนกกระจอก เชื่องแมลงวัน เชื่องอึก้า

อาจารย์ครับ เลี้ยงมันอย่างไรครับ มันถึงมารอยู่ด้วยได้

◎ อ้าว เราก็ให้กินอาหารที่เหลือ โอนอะไรให้มันกินมาก ๆ เช่น จนที่หลัง มันมากินถึงในบานตร ขณะที่เรานั่นอยู่ ตอนหลังจะไรง่ายส์ย มันค้าบไปหมด เที่ยวนี้มันค้าบไปทั้งซอง ไปซัก ๆ กัดกินที่ปลายนยอดยาง แล้วหล่นลงมาเกลื่อนไปหมด ตอนสุดท้ายที่ทันไม่ได้คือมีชีรดถังน้ำ มาเก็บปากถังน้ำแล้วก็ซัก ๆ ลงไป (ถังน้ำอย่างไรครับ) ถังน้ำแบบบ่อ หล่อตัวยพิมพ์แบบบ่อ เป็นถังไว้รองน้ำจากหลังคาใบส์ มันกว้าง เป็นทรงกระบอก หาฝาปิดก็ไม่สะดวก ก็เลยไม่ได้ปิด อึกามาชีรด น้ำกินไม่ได้ แห้งสีอ่อนน้ำหายก็เหมือนกัน ค้าบไปฉีกเล่นบนยอดยาง และในที่สุดก็ไม่ให้กินเด็ดขาด และก็ขวางเอาเลย หลายวันเข้าก็ค่อยหายไป ๆ ๆ

แบบนี้สมัยนั้นคงยังมีอึกายอยู่

◎ ผู้ผลิตนับได้ ๔๙ ตัว อึกาที่มากินอาหาร วันหนึ่งนับได้ ๔๙ ตัว มาจากนั้นขัน โยนให้ ที่นี่พอมันคุ้นมาก บางที่ก็มาแรงมากจากในบานตร นอกจากนั้นมันยังชีรดโดยใหม่ก็เหมือนกัน มันมากอยตักษิรที่ประดู่ พอเข้าประดู่มา มันก็บินคุ้มกันมาข้างบนเลย จนมาถึงที่อยู่

บางที่มันชีรดเลย เลอะเทอะหมด นี่มันสู้ไม่ไหวอย่างนี้ มันสู้ไม่ไหวจริง ๆ ชาวบ้านเข้าใจไม่คบ

แต่มันตั้งใจหรือเปล่าครับที่จะแกล้ง

◎ ไม่ต้องตั้งใจหรอก เพราะมันมากด้วยกัน มันบินมา รับ แล้วมันบินตามเพื่อจะไปที่อันบินไปคล้ายกับหลังคา บุญ ๒๐-๓๐ ตัว พอมันเข้า บางที่มันก็ถูกเรา ที่รวม ๆ กันหมดนี้แล้วก็สู้ไม่ไหว ก็เลยเลิก เดียวันนี้ก็หายไปหมด ไม่รู้ไปไหน

ครับ หายหมด สมัยมอดีก ๆ ที่กรุงเทพฯ ยังมีมาก ผู้ผลิตอยู่บ้าน ตอนนี้ไม่เห็นเอาระ ที่พูดเรียงตอนนี้นาน ๆ จะได้ยินเสียงกาสักที่สองที่

◎ เมื่อแรกมาอยู่ที่นี่ก็ยังมีบ้าง ๔-๕ ตัว เด็กเข้าดักคลัง เอาสายเชือกทำปวงผงไว้ให้หรา แล้วก็ปะยข้าว แแกบ่วง แล้วขอบดูอยู่ พอก็เข้าไปในปวงนั้นก็กระซากติด จับได้ ที่โรงจันกานั้นแหละ ดูเหมือนจะอินนันท์ เด็กซึ่อนันท์ ถอนขนหางออก ถอนขนปีกที่ยาว ๆ ออกหมด เหลือคล้ายกับนกคุ่ม ไม่มีครัวรู้จักว่าอึก้า สามไม่ไว้ให้คนคุ้ก ดีก ๆ มาดูไม่รู้ว่าก่อนจะอะไร จำไม่ได้ แล้วขันไม่ทันออกไม่ทันได้ปล่อยกลับ ตัวจะไม่มา กัดเสีย กลางคืน จะเป็นอีเห็นหรืออะไรก็ไม่รู้ อึกานี่เดี้ยงดูเล่นได้ แต่อย่าไปทำจริง กับมันจะลำบาก เวลาลำบากเอง

อาจารย์ครับ ที่อาจารย์เขียนไว้ว่ามีหมูป่าอึกมา เป็นฝูงกลางคืน มันอาศัยอยู่ในวัดนั้นหรือครับ

◎ มันอาศัยอยู่ในป่าແวนนั้นแหละ เพราะແวนนั้นมัน เป็นป่าเล็ก ๆ ราก ๆ เวื่อยขึ้นไปจนถึงเห็นน้ำ จนถึงลำไย ก็มี ทั้งที่ชาวบ้านคุยໄลยิงอยู่เสมอ มันก็ไม่หมด คืนนั้น มันมากินลูกแตงโมที่เราปลูกไว้ จนแล้วก็มีชาวบ้านเพาะเม็ดเป็นหลุม ๆ พอก็เป็นที่เป็นทางหน่อย พอมันออกลูก จนจะสูก หมูป่ามันก็อกมากิน เดือนหมาย ผ่อนอน มองดูจากหน้าต่าง ปลูกไว้ระหว่างตระเล็กกับบิลส์ ตรงนั้นนิดเดียว มันแจ้งโลง ก็ไม่ก่อ ไม่ก่อ ไม่หลุม ต่อมา มันก็ถูกยิงหมด พากล่าหมูนั้นเมืองไทย คนคุ้ยยิงก็คุ้ย ๆ หมดไป

วินัย

เรื่องใหญ่ที่ต้องคิด

ร่องที่จะให้ผมพูด กำหนดว่า “วินัย เรื่องใหญ่ที่ต้องคิด” ผมไม่ทราบจะถูกใจท่านผู้อ่านหรือเปล่า เพราะบอกว่าเรื่องใหญ่ที่จะต้องคิด คนส่วนใหญ่ลืมไปบ่อยครั้ง ตัวพ่อที่เราใช้ว่า พระพุทธศาสนาเวลานี้ เดิมที่ได้ใช้คำว่า พระธรรม วินัย เพราะจะนั่น เวลาเราพูดถึงวินัย เรื่องใหญ่ที่ต้องคิด ก็ต้องกลับมาที่ความหมายของคำว่า พระธรรมวินัย ให้ชัดแจ้งเสีย ก่อน คนส่วนใหญ่ที่อ้างว่าเกือบพุทธนั้น บางที่ก็ตีประเด็นนี้ไม่แตก พากเราที่นับถือพุทธโดยเนื้อหาสาระควรจะต้องถือເຂົາພະພູຫ ພຣະອຣມ ພຣະສິ່ງປັບສຽນແລ້ວ แต่สมัยนี้บางที่เรา อาจจะนับถือเงินมากกว่า นับถือความสำเร็จมากกว่า เพราะ ฉบับนี้ถือเป็นมาตรฐานที่พึงอันสูงสุด แต่สมัยนี้บางที่เรา เราก็จะเข้าใจพุทธ เข้าใจสังฆะ เช่นเดียวกันเมื่อเข้าใจธรรมะ ก็ต้องเข้าใจวินัย

แสดง ณ ห้องประชุมชั้น ๒ อาคารวิจัยเพื่อการศึกษาต่อเนื่อง
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๘
จัดโดย โรงเรียนอนุบาลศรีวิภาวดี

ธรรมะนี้พูดอย่างคร่าว ๆ ตรงไปตรงมา ธรรมะก็คือกฎ ธรรมชาตินั้นเอง ท่านอาจารย์ที่เชิญมาท่านเคยสอนวิทยาศาสตร์ ยอมทราบดีว่านักวิทยาศาสตร์ตะวันตกจะค้นพบกฎธรรมชาติบางส่วนบางสิ่งตลอดเวลา นิตตันคันพบบางอย่าง ใจโนลส์ໄตน์คันพบบางอย่าง แต่คนเหล่านี้ไม่สามารถพบธรรมชาติโดยองค์รวมตลอดทั้งหมด ทราบได้ที่คุณยังมีความเห็นแก่ ตัวอยู่จะไม่สามารถเห็นธรรมะทั้งหมด เจ้าชายสิทธัตถะเป็นคนแรกที่ทั้งความเป็นตัวตนออกหมด แล้วแสวงหารธรรมะอยู่ ๖ ปีจึงค้นพบ เห็นธรรมะหรือเห็นกฎธรรมชาติอย่างกระจาด โดยไม่มีความเห็นแก่ตัวเหลืออยู่ พระองค์จึงเปลี่ยนสภาพจาก มมนุษย์สามัญเป็นพุทธะ แปลว่าผู้ดื่น ผู้แผลเห็นธรรมะ หรือแลเห็นกฎธรรมชาติทั้งหมด วิทยาศาสตร์ตะวันตกที่เราเรียน ๆ กันทั้งหมด ๆ ให้หันคุณและโทษ เพราะผู้ที่ค้นพบกฎวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ เข้าใจธรรมะเป็นบางส่วนบางสิ่งที่เป็นอันที่หนึ่ง

ผู้ที่ค้นธรรมะได้ จะต้องมองความเห็นแก่ตัว พระพุทธเจ้า ถึงครั้นว่า ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราต์ภาคต ผู้ใดเห็นเราต์ภาคต ผู้นั้นเห็นธรรม ระหว่างที่ทรงพระชนม์อยู่ ผู้คนจำนวนมากเห็นพระภิกษุพราหมณเจ้า แต่ครั้นว่า ร่างกายของพระองค์เป็นเม้มื่อน ของเรามา เน่าเหม็นเปื่อยๆ ต้องตายเหมือนกันทุกคน แต่ถ้าเห็นธรรมะ ก็จะเห็นพระพุทธะ ที่เรามาถือพุทธ ก็ เพราะต้องการจะเห็นธรรมะ แล้วที่ทรงตั้งคงจะคงฟู ซึ่งประกอบด้วยภิกษุสงฆ์

และกิจธุนีสังฆ์ ทั้งผู้ปฏิบัติธรรม ก็เพริ่งคณะสงฆ์คือกลุ่มบุคคล ที่มีโอกาสเดินทางสายตรงเพื่อเห็นธรรมะ พุทธเจ้าซึ่งเป็น พระวาราหันน์ เดินทางสายอ้อม โอกาสเห็นธรรมะนั้นมาได้บ้าง แต่ เห็นได้น้อยกว่าผู้ที่เดินทางสายตรง แต่การที่เป็นเช่นนี้ได้แสดง ว่าเห็นธรรมะ การไปปะชานั้นเป็นโอกาสสำคัญที่สุดคือ ไม่ต้อง ทำมาหากลายชีพ เป็น “ภิกขุ” หรือ “ภิกษุ尼” หรือเป็น “ผู้ขอ” ไม่มีความรับเกียจในการเป็นผู้ขอ ขอเพียงประทวิตรูปได้วันๆ เท่านั้นเอง ถ้าเข้าให้ก็ได้กิน ถ้าเข้าไม่ให้ก็ต้องอดตาย ส่วนผ้า ผุ่งห่ม ไม่มีใครให้ ก็ไปเก็บจากชาวนาที่เรียกว่าบังสุกุลจีวร เศรษฐาวย้อมเตามาชาก ที่อยู่อาศัยก็อยู่ตามโคนไม้ ยกหัวใจมา ราภัยไม่สมกับเงาบี๊ฟสวยงาม อันนี้เป็นพื้นฐานของการทำกรีฑา ของคณะสงฆ์ เพื่อชี้ให้เห็นว่า คนที่มีชีวิตอย่างเรียบง่ายที่สุดนั้น มีอยู่ และคนที่มีชีวิตอย่างเรียบง่ายเท่าไร ก็จะบรรลุสตดลัง กับธรรมชาติได้มากเท่านั้น เป็นพระภิกขุ(ภิกษุ尼)สังฆมีโอกาส เป็นส่วนหนึ่งของพระธรรม เรื่องเป็นส่วนหนึ่งพระธรรมก็จะแล เห็นพระพุทธ จึงจะได้รับสุข และที่เราอุดหนุนพระสงฆ์เพริ่ง เหตุว่าเราต้องการถึงแม้เราจะต้องรู้สึกไม่ดีของกิรย์ได้รู้ว่าในสังคม ของเรายังมีผู้ที่ดำเนินชีวิตเพื่อการตัวสุขคือรู้พะธรรม ทำให้มี โอกาสที่จะได้รับผลหรือคุณประโยชน์จากธรรมะอันประเสริฐ ด้วย

ภูรธรรมชาตินี้ เศรษฐาวย้อมมาประยุกต์ใช้ได้กับชีวิตของเราเป็น กรณีฯ ไป ส่วนวินัยนั้น เป็นกฎของมนุษย์ ซึ่งจำเป็นจะต้อง บรรลุสตดลังกับภูรธรรมชาติ เช่น วินัยของพากเพดีจากการ ผิดภูรธรรมชาติ เป็นโทษมากกว่าเป็นคุณ นี้สำคัญมาก หรือยกตัวอย่าง พากเพา ที่เป็นธรรมาภิสัพท์ เป็นผู้ครองเรือน เรากำราณจะเอกสารธรรมมา ประยุกต์ใช้เพื่อชีวิตของเราได้ คือธรรมาภิสัพท์ ๔ ประการ พระพุทธองค์เบริ่งการนำมาราชาสธรรมมาให้กับพรา瓦ส ว่า เมื่ອនกการปลูกตนไม่ได้ รับสังฆ์ว่า เมื่อจะปลูกตนไม่นั้น

๑. เมล็ดพันธุ์ต้องดี คือไม่เสีย ถ้าเมล็ดพันธุ์ไม่ดี เน่าเสีย ต้นไม่เกิดขึ้น จันได ผู้ครองเรือนจะต้องมีสักจะ ต้องมีความ จริงใจ สามิต้องจริงใจต่อภราญาภรณ์ต้องจริงใจต่อสามี เพื่อน มนุษย์ต้องจริงใจต่อภันและกัน (สักจะ) นี้เป็นพื้นฐานหัวเรื่อง ถ้าปราศจาก สักจะแล้ว สังคมมนุษย์อยู่ไม่ได้ ปัญหาเวลานี้ สังคมมนุษย์ปราศจากสักจะเป็นส่วนใหญ่ ถึงเกิดความรุนแรง มากมาก

๒. ต้นไม้ที่เมล็ดพันธุ์ที่ดี เมื่อเอาไปปลูก ในกระถางก็ตี ในเดินกีดี ทรวยกีดี เมล็ดพันธุ์นั้นต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ที่เขาไปปลูก จันไดก็จันนั้น เรายังเป็นธรรมาภิสัพท์ คือผู้ชายต้อง ปรับตัวให้เข้ากับผู้หญิงให้ได้ ผู้หญิงต้องปรับตัวให้เข้ากับผู้ชาย ให้ได้ ท่านเรียกว่า ปรับตัว(หมาย) ต้นไม้ต้องปรับตัวเข้ากับ ดิน น้ำ ทรัพย์ สามิต้องปรับตัวเข้ากับภราญาภรณ์ต้องปรับตัวเข้า

กับสามี อาจารย์ไหญ์ต้องปรับตัวเข้ากับอาจารย์น้อย อาจารย์ น้อยต้องปรับตัวเข้ากับอาจารย์ไหญ์ ลูกศิษย์ต้องปรับตัวเข้ากับ ครู ครูต้องปรับตัวเข้ากับลูกศิษย์ ในหลายต่อหลายกรณีผู้ไหญ์ ไม่ยอมปรับตัวเข้ากับผู้น้อย ไม่ยอมฟังผู้น้อย ผู้น้อยก็ไม่สนับถือ ผู้ไหญ์ ต่างฝ่ายต่างดือดือตัวรู้ฝ่ายเดียว ความหมายนี้จึงเกิดขึ้น

๓. ต้นไม้จะขึ้นได้ ต้องมีความอดทน ให้จะ ฝน ให้จะแดด บางครั้งพาหุ่งอะไรต่าง ๆ ต้นไม้ที่ไม่อดทนจะ อยู่ไม่ได้ แต่ต้นไม้ที่สามารถอดทนต่อต้านพื้นที่อากาศได้ก็จะอยู่ รอด นั้นจันไดมนุษย์ก็จันนั้น คนที่แต่งงานอยู่ด้วยกัน วันแต่งงาน ทุกคนอยู่พร้อมหน้า แต่ถ้าไม่อดทน (ขันตี) ก็อยู่ด้วยกันไม่ได้ เพริ่งสาวีภาระเหมือนลิ้นกับพื้น คนที่ทำงานอยู่ด้วยกัน เมื่อคนลิ้นกับพื้นต้องอดทนเข้าหากัน

ข้อสุดท้าย เมื่อต้นไม้แน่นองงาม ทนแดด ทนฝน ได้ ก็จะแห้งกิ่งก้านสาขาเป็นประกายน์ต่อนอกกา สดวันหลาย มนุษย์ก็อาศัยร่มเงาได้ จันได มนุษย์ก็จันนั้น จะอยู่ด้วยกันได้ ด้วยมีความจริงใจ ปรับตัวเข้าหากันได้ อดทนได้ ก็จะมีโอกาส ในการให้ (ภาค) ให้คุณขอฯ ๑ ตัว ให้คุณที่ใกลอกอไป ให้คุณที่ เดือดร้อนมากกว่าเจ้า นี่คือภาค เหมือนกับต้นไม้ที่แห้งกิ่ง ก้าน สาขา

ภูรธรรมไม่ใช่เรื่องวินัย แต่เป็นข้อแนะนำที่พระองค์ ตรัส ถ้าอย่างเราไปใช้ ก็ใช้ ไม่อย่างเราไปใช้ ก็แล้วไป ไม่มีข้อ บังคับว่าต้องทำอย่างนี้อย่างนี้

ส่วนวินัยนั้น เป็นอุทิษของพระองค์ทวงบัญญติ ถ้าหากจะอยู่ ในอาณติของพระองค์ต้องเดินตามนั้น เช่นพระเมื่อมาบวช วัน แรกเลย อุปัชฌาย์อาจารย์จะบอกว่า มวินัย ๔ ข้อนี้ ถ้าเชื่อทำ ล่วงแล้วหมดความเป็นพระทันทีเลย เรียกว่าให้อุณาสาส์ วี เนื้อหาข้อห้าม ๔ ที่เรียกว่าอุราณีกิจ คือ

๑. เมื่อมาบวชอยู่ในคณะสงฆ์ ภิกขุสังฆ์กีดี ภิกษุนีสังฆ์กีดี ประกอบเมตุธรรมไม่ได้ มีชีวิตคู่ไม่ได้ เสริมกามไม่ได้ ถ้าทำ เช่นนั้นก็ขาดจากความเป็นพระ

๒. ลักษณะเงินแม่เพียงบาทเดียว ก็ไม่ได้

๓. ฝ่าคนแม่เพียงคนเดียว หรือให้ผู้อื่นมากกว่าไม่ได้

๔. คาดอุติริมุสธรรมซึ่งไม่มีอยู่ในตน เช่น คาดคุณวิเศษ ว่าได้เป็นพระอรหันต์แล้ว ตัวสั้นแล้วเมื่อวันนั้นวันนี้ พากนี้หมด ความเป็นพระ

อีก ๔ ข้อนั้น เป็นหลักธรรมะ จะทำหรือไม่ทำก็ได้ แต่ถ้า ทำแล้วจะประเสริฐที่สุดคือ ๑. บินนาตามเดียงชีพ ไม่หาภินโดย มืออาชีพอย่างอื่นเลย ถ้าไม่เป็นพากษา มีคนเข้ามาถามวายที่ วัดก็ได้ ไม่ผิด ๒. ผ้าบังสุกุลจีวร ใช้เพียง ๓ ผืน เกินกว่า ๓ ผืนไม่ได้ ถ้ามีเกินจะต้องปันเจ้าของร่วม ถ้าทำไม่ได้ ก็ไปเอกสารซึ่งรัว ที่เข้าทึ้งแล้วมาห่ ถ้ามีคนเอกสารมาถามวายก็ได้ เป็นต้น

ธรรมะเป็นข้อแนะนำ ให้ทำให้ประพฤติ สวนวินัยเป็นข้อ กำหนดข้อบัญญติ ถ้าจะถือตามพระพุทธเจ้า ไม่ทำไม่ได้ เมื่อ

พระพุทธเจ้าดับขันธ์ปรินิพพาน ล่วงแล้ว ๓ เดือน พระอรหันต์—
สาวก ๕๐๐ รูปทำสังคายนา กันครั้งแรกที่กรุงราชคฤห์ พระเจ้า
อชาตศัสดรุปเป็นองค์ราชาปัลลังกาก ทำสังคายนา ๓ เดือน ตกลง
กันประมวลพระพุทธวัจนะทั้งหมด แบ่งเป็นธรรมะส่วนหนึ่ง
ที่เรียกว่า พระสูตรตันตีปีก สูตรตันตระเปลวลาได้ยินมา ส่วนมาก
ได้ยินมาจากพระอานันท์ พระอานันท์เป็นผู้กล่าวว่าทำนั้นได้ยิน
มาอย่างนั้น ๆ แล้วที่ประชุมทั้ง ๕๐๐ ก็ยอมรับ ก้ามขัดข้องก็ได้ถียง
กัน หากยอม รับแล้ว พระทั้งหมดก็สาดครับรองว่านี้เป็นคำสอน
ของพระพุทธเจ้า

ส่วนวินิจฉัยนั้น พระอุบาลีเป็นประธานฝ่ายพระวินัย ในเรื่องนี้ ๆ พระพุทธเจ้าบัญญติอย่างนี้ ๆ เช่นพระสูตรที่บันมาบัวฯ เรื่องแล้ว กลับไปเยี่ยมบ้าน พ่อแม่บอกว่า บัวกับบัวจะเดือด แต่ว่าทางอินเดียเขาถือว่าจะต้องมีลูก อย่างน้อยด้วยน้ำเมียเท่ากึ่งอยู่ ไปอนันกับเมียเท่าชั่ว ให้แม่ได้มีหลานลูกคนแรกะ พระสูตรที่บันมาบัวฯ แม่สองสาวเมีย ก็ไปนอนกับเมียเท่า เทื่อชาจะให้ได้ลูก มีคนไปกราบถูลพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสว่าไม่ได้ เสพเมณกุนหมัดคามา เป็นพระ ก็ทรงบัญญติปฐมปราชาชิก พระวินัยเกิดขึ้นอย่างนี้ แต่พระสูตรที่บันมาบัวฯ ถือว่าเป็นผู้ทำครั้งแรก ก็ไม่ปรับจากบัวฯ ถ้าใครทำเช่นกัน ปรับจากบัวฯ ปราชาชิก หมายความว่าเป็นผู้แพ้ อยู่ในพระไม่ได้

พระพุทธศาสนาเมื่อพุทธประนิพathanแล้วนั้น แบ่งเป็นเรื่อง
ธรรมะกับวินัย ๒ เรื่องเท่านั้นเอง ต่อเมื่อสังคายนาครั้งที่ ๓
ในสมัยพระเจ้าอโศก ถึงได้เกิดพระอภิธรรมขึ้น เป็นพระสูตร
พระวินัย พระอภิธรรม เพาะะฉะนั้นในขันดัน คำสั่งสอนของ
พระพุทธเจ้าจึงประมวลเรียกว่าพระธรรมวินัย

พระวินัยปีก้า สำนักเรียนก้าวพระปีก้ามิกซ์ ซึ่งจะต้องสาดทุกคนเดือน มี เดือน ข้อ บาราชิก ๔ ถ้าล่วงข้อใดข้อหนึ่งจะต้องไปอยู่กรรมนอกคุณสมชร จนยอมรับว่าจะไม่ประพฤติเช่นนั้นอีก สมมุติเห็นแล้วว่าทำนั้นไม่มีความละอายจริง ๆ ที่จะไม่ประพฤติ เช่นนั้นอีก สมมุติถูกนัย ๒๐ รูป จึงสวดอภกพาณ รับกลับมา เป็นพระใหม่ เช่นกับพระภิกษุก็ตี ภิกษุนี้ก็ตี มีความกำหนด ทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน อันนี้เป็นสังฆา thi เสส ถ้าเสพเมญุนี้เป็น ปาราชิก ดังนี้เป็นต้น ที่เบลาลงมาก็เรียกว่า นิสสัคคิปีก้าจิตตี้ พระรับเงินรับทอง ไปขอให้ บอกฉันรับเงินมาแล้ว ปลงอาบติ ไม่ตอก ต้องเอาเงินทองนั้นไปป้อนทิ้งน้ำ พระพุทธศาสนาเห็นว่า เงินทองไม่มีความสำคัญอะไรเลยสำหรับชีวิตตนเอง ดังนี้พระที่หาเงินมาสร้างโรงเรียนก็ตี มาสร้าง โรงพยาบาลก็ตี เป็นนิสสัคคิปีก้าจิตตี้ ปลงอาบติไม่ตอก แต่เวลาเข้าไม่เข้าใจเรื่องนี้กัน เพราะเวลาเข้าเงินกล้าเป็นเงื่อนไขใหญ่ สร้างโรงเรียน สร้างโรงพยาบาลไม่ใช่หน้าที่ของพระ พระมีหน้าที่เดียว คือเป็นสมณะ ผู้ส่งประจัน มีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องภัยในร่างกายและจิตใจ สอดคล้องกับเพื่อนสรร摩รีกด้วยกัน กับสังคมมนุษย์ รอบ ๆ วัด และกับธรรมชาติทั้งหมดที่อยู่รอบ ๆ วัด นี่สำคัญ

ໝາກ

ที่พูดมาห้างหนึ้นเป็นเรื่องของวินัยพระ ในพระปฏิไมกร์ ๒๔๙๖ ข้อ พระจะต้องฟังทุกปักย์ ถ้ารู้ว่าข้อไหนต้องขอมาลา ให้เรียกว่าบลงอาบด แล้วยังมีอกพระปฏิไมกร์อีก กิจชุนัย์ ฉันได กิจชุนัย์นั้นก็ันนั้น ที่กิจชุนัย์มีวินัยมากกว่ากิจชุ เพรา ผู้หญิงมีเรื่องจากจิตมากกว่าผู้ชาย อาย่างເລມีປະຈຳເດືອນ ອະໄວ ຕ່າງໆ ເທົ່ານີ້ ມີກຳທັນໄວ້ຮັດໃນພະວັນຍ້ ເພຣະຜູ້ຫຼຸງຕ້ອງມີ ຮະເບຍນັກປົບຕິເທົ່ານີ້ ບາງເຮື່ອງຕ້ອງຫຼຸດພະພູກອເຈົາໃຫ້ຮຽ ບັນຍຸດີ ມີທັນໃນพระปฏิไมกร์ແລະອກพระปฏิไมกร์

สำหรับคนที่ไม่ใช่พระ ก็มีคิดเห็นยัง ข้อประพฤติปฏิบูญดีสำหรับ
ชาวราษฎร อย่าลืมนั่งครัว คำว่ามาราواتสรรมที่ผมเอ่ยถึง
เมื่อสักครู่นี้ พวกรากวงศ์นำไปประยุกต์ใช้ แต่ข้อบัญญัตินั้น
มีขัดเจนสำหรับชาวราษฎร เป็นที่น่าเสียใจว่า ชาวราษฎรในปัจจุบัน
นี้ก็ไม่เข้าใจแล้วว่า มีอะไรบ้าง

มีคำหนึ่งที่น่าสนใจ ผู้บอ靠แล้วว่าพระธรรมวินัยนี้คือ
พระศาสนา ยังมีอีกคำหนึ่งคืออริยสัจ พะรธรรมวินัยนี้เพื่ออะไร
ก็เพื่อให้เกิดความสัจจะอันประเสริฐ $\frac{๔}{๕}$ ข้อ ที่เรียกว่าอริยสัจ กล่าวคือ
ถ้าเจาเลี่ยงความทุกข์ ก็เทากับไม่ได้ถือพุทธศรับ ผู้จึงบอกว่า
เวลานี้เราบันถือลัทธิบริโภคนิยม ลัทธิอนิยมมากกว่า เพราะ
ลัทธิอนิยมพยายามให้บันถือหัวพย ลัทธิบริโภคนิยมให้บันถือ
ความสะดูงสนใจ ให้กินอาหารเด็กด่วน ดื่มน้ำตาลคล้ำ เป็นป-
ซี่ โคลา อันนี้เป็นข้าศึกต่อศาสนาพุทธที่ร้ายแรงที่สุด ซึ่งคนไทย
ส่วนใหญ่เมืองหนาแน่น พระธรรมสัจ $\frac{๔}{๕}$ ต้องเห็นสภาพความทุกข์
และไม่ใช่เห็นแต่กาย หรือหัวสมอง แต่เห็นทั้งทางหัวสมองและ
ทั้งทางหัวใจด้วย ยกตัวอย่าง ที่ท่านนั่งอยู่ตรงนี้ มีความสุขมาก
ก็ เพราะมีเครื่องปรับอากาศศรับ แต่ในกรุงเทพฯ คน $\approx ๐\%$ ต้อง^๒
อยู่ในลัมบ คุณครึ่งหนึ่งในโลกไม่มีอาหารมื้อเย็น ครึ่งหนึ่งไม่มี
อยู่อาศัย ยากเข้าใจ เครื่องผ้าผุ่งห่ม ถ้าเราไม่เข้าไประเต็น
เหล่านี้ ผู้ใดจะรู้ว่าเราถือพุทธไม่ได้ เพราะว่าเราไม่ยอมรับความทุกข์
ที่เป็นจริง ชาวพุทธจะต้องรู้ว่าความทุกข์มีอยู่ เราเองก็มีความ
ทุกข์ แล้วก็พยายามจะหนีความทุกข์ ใจกลัวแก่ กลัวเจ็บ กลัว
ตาย เพราะสมัยนี้เข้าสามารถถูกอกレイว่าสามารถทำให้คลอนนิ่ง^๓
ได้ เข้าสามารถทำไม่ให้ตายได้ อันนี้ขัดกับศาสนาพุทธทั้งสิ้น
ท่านสอนให้เห็นความทุกข์ ต้องรู้เหตุแห่งทุกข์ว่ามาอย่างไร เนตุ
แห่งทุกข์คือ ความโลภ โกรธ หลง

ลัทธิบิโภคินิยม ทุนนิยมเป็นตัวแทนความโลภ อำนาจ ต่าง ๆ เป็นตัวแทนความก่อการ การศึกษาในปัจจุบันเป็นตัวแทนความหลง สอนให้คนอยากร่ำลาด อยากเก่ง แต่ไม่สามารถสอนให้คนเป็นคนดีได้ ผ่านว่าเรื่องนี้ควรแก้การวิจัย เมื่อครุ่นคิดเห็นทุกข์ แล้ว ดับทุกข์อย่างไร พระองค์ก็สอนอยริมรวมมือค ๔ ดีของการดับทุกข์ รู้เท่าทันทุกข์ เอาจรدنความทุกข์โดยสันติวิธี ที่เรียกว่าไตรสิกขา นี้เป็นประเด็นหลัก

อริยสัจ ๔ เป็นหัวใจของพระศาสนา เช่นเดียวกัน ก็มี

อาวิຍธรรม ซึ่งคนไทยไม่ค่อยได้ยิน อาวิຍธรรมคือตัวເຂາອົງຮວມະກົງຮຽນສາຕິມາໃຫ້ເພື່ອເຫັນລົງອວຍສົຈ ແລ້ວມີຊື່ ເຊິ່ງແນ່ມືອນກັນ

ศิล ศิล ๕ ที่เจริญ ๆ กันอยู่ ตอนนี้เป็นของเล่น รับจากพระแล้วก็คืนพระไป โดยเฉพาะศิลห้อ ๕ โดยเนื้อหาสาระแล้ว ศิลแปลว่าปกติ อีกนัยหนึ่ง ศิลเป็นข้อกำหนดให้เห็นว่าความรุนแรงเป็นความชั่วร้าย ในขณะที่สังคมปัจจุบัน เน้นให้เห็นว่าความรุนแรงเป็นของดี ให้ทัศน์ทุกช่อง ข่าวทุกช่องเน้นที่ความรุนแรง ที่ผู้มามุดกับคุณแม่มีคิมพัง ๒๐๐ กว่าคน ไม่เป็นทั่วถึง ถ้าอย่างให้เป็นข่าว ยังนิดเดียว ผลกระทบโดยตรงไปปล้ำใจสักคน เป็นข่าวเลyle หรือผลดีหัวใจสักคนเป็นข่าวเลยครับ เพราะเป็นความรุนแรง เกินในเมือง เพราะสังคมปัจจุบันเน้นความรุนแรง เน้นความโกรธ เน้นความหลง แต่ศิลของพระพุทธเจ้าเน้น สังคมจะดำเนรงความเป็นปกติอยู่ได้ ต้องไม่มีความรุนแรง

ศึกษาที่ ๑ รุนแรงทางชีวิต ไม่ใช่คนอื่นเดือดร้อนเท่านั้น
เราเองก็เดือดร้อน เพราะเวลาจะฝ่าคน โกรธขึ้นมา เรายาใจ
ไม่ปกติ เรายังไม่ปกติ เช่นเดียวกับศึกษาที่ ๒ ไม่ใช่คนที่ถูกยุ่งเมย
เท่านั้นที่เดือดร้อน เราเองก็เดือดร้อน เพราะความโลภทำให้เรา
ผิดปกติ โฆษณาโน้ตหัวศัพท์ซึ่ง มีจุดประสงค์ให้เราอย่างได้
ให้เราเพิ่มความโลภ และเพื่อให้ได้ความโลภนั้น เค้าผู้ถูกลงบุญ
น้อยหรือมีอยามากเที่ยวห้องด้วย เพื่อทำให้เราคิดกันโดยไปด้วยกัน
เราต้องลดลงทั้งร่างกาย ลดลงในภาระ ศึกษาที่ ๓ คือ ลดการไม่พอดีสักจะ
ซึ่งเป็นความรุนแรงในการใช้คำพูด ศึกษาที่ ๔ หลายเครื่องรุนแรง
ก่อภาระให้เข้าใจ เพราะเราสามารถพูดให้คนไปฟังกันได้ ยิ่ง^{ก่อภาระให้เข้าใจ} เมื่อ ๖ ดุลยา เรายังไม่แล้วใจใหม่ วิทยุยานเกราะ
ถูกหันไปฟังเด็กในครอบครัว ว่าพวกนี้เป็นภัย นอยป่วย
อึ้งภากรณ์ ถูกทั้งลูกเสือชาวบ้านเยี่ย กระถังแดงเยีย ตามไปตบ
กระทบบ จนต้องหนีไปอังกฤษ เพราะคำพูดทั้งนั้น ส่วนศึกษาที่
๕ เป็นความมีน้ำเสียง เล่นๆ เครื่องดองของมาในวิทยาเท่าไหร่
หรือ กดถ้าเรามีน้ำเสียง เรายาผิดศึกษา ๑, ๒, ๓, ๔ ได่ง่ายๆ
 เพราะขาดสติ ฉะนั้นเรื่องอารยธรรมนี้เริ่มจากศึกษา ทำอย่างไร
ถึงจะให้เราเป็นปกติ และความเป็นปกติจะมีได้ ถ้าด้วยสิ่ง
ข้อที่ ๒ คือ จิตสิ่ง ในตระสิ่ง อย่าลืมนarcicrop ศึกษาเป็น
ส่วนของวินัยด้วย เวลาเราไปพังพระท่านให้ศีล ท่านจะบอกว่า
ปกติปปติปปติ ธรรมนี้สิ่ง บะหง สมอาทิยมี คือท่านแนะนำให้
ศึกษาแล้วลองของประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่เราสั่งผิดหรือเลวร้ายนั้น
ต้องพิจารณาดูว่าผิดหรือไม่ผิด แล้วการพิจารณาว่าผิดไม่ผิด
มันยังคงถูกนั้นที่ ๒ แห่งอารยธรรม คือ ศึกษาไปกับสามาชิก ถ้าคุณ
ทำจิตใจให้เน้นงงบแล้วคุณจะรู้สึก ว่าเวลาคุณคิดรุนแรงมันผิด
ปกติ รุนแรงในการช้ำข้อที่ ๑ รุนแรงในการอยากร่างของเขามาเป็น
ข้อที่ ๒ รุนแรงในการประพฤติผิดในทางเพศเป็นข้อที่ ๓ คนที่ไม่
มีความสงบ ไม่ปกติ ไม่มีทางรู้ คุณเลวนี้ ไม่เห็นโทษของศึกษา
 เพราะไม่ได้ประพฤติปฏิบัติจิตสิ่ง เป็นเรื่องน่าเสียดาย พระ
สันในญี่ปุ่นประพฤติปฏิบัติจิตสิ่ง มุขยุ่งด้วยความสงบ

แล้วการลงบดีตใจสำคัญที่สุด เพราะจะทำให้เรารู้ว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตเราคืออะไร

ประดิ่นเหล่านี้ เรากลืนก็อพุทธสมัยนี้ได้คุ้มเคย เพราะเรา
ไม่สนใจเรื่องลภมายาจี ถ้าฝึกลมหายใจได้ฯ เมื่อความโกรธเกิด^{ขึ้น}เรากลีกความโกรธได้ ความเกลียดเกิดขึ้นเรากลีกความ
เกลียดได้ ทันนั้น ยังนี่ที่เป็นพระบูน บอกว่า คงไม่จำจะ
ต้องบานเมื่อแสงอาทิตย์ส่องมาขันได เราเองถ้ารู้จักหายใจอย่าง
รู้สึกหัวพังอ้ม ความโกรธความเกลียดเก็บหมัดไป และความโกรธ
ความเกลียด หลายครั้งเราเลี้ยงมันเอาไว้เราเกลียดชี้หน้าไ้อ้มอ
นี่ วันก่อนมันค่าเจ้า ถ้าเราหายใจอย่างคาดมันจะหมัดไปแล้ว
ถ้าคุณฝึกลมหายใจถึงขนาดได้แผน คุณจะรู้ว่าลมหายใจมัน
เป็นวัตถุอย่างหนึ่งเหมือนกับดิน น้ำ และไฟ และถ้าคุณฝึกลม
หายใจจนละอียดอ่อนที่สุด ลมจะเปลี่ยนจากสาร เป็นลายนาง
รูปเป็นนาม เป็นรหัสยันที่ทำให้มนุษย์เข้าใจความลึกซึ้ง
มหัศจรรย์ของอารยธรรม

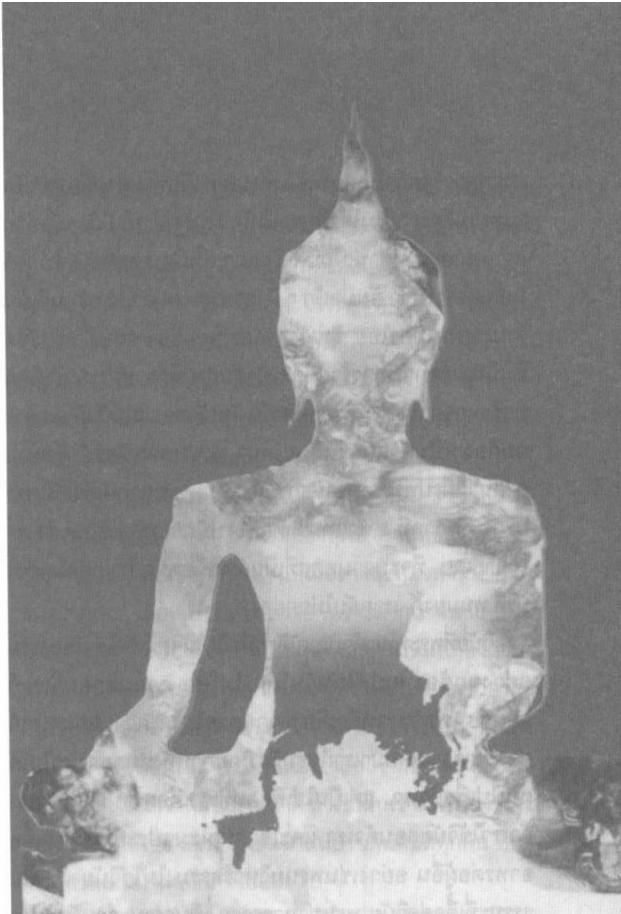
เจ้าจะสังเกตได้ว่า ลมเราหายใจครั้งแรกเมื่อเราปฏิสนธิในครรภ์มารดา เราย้ายใจครั้งสุดท้ายเมื่อเราละชีวิตนี้ไป นักวิทยาศาสตร์ไม่สามารถบอกได้ว่า ก่อนมาเกิดมีอะไร หลังจากตายแล้วมีอะไร ศาสตราจารย์พุทธสอนได้ว่า ก่อนมาเกิดเป็นอย่างไร ตายแล้วเป็นอย่างไร โลกนี้โลกหน้าเป็นอย่างไร มีเทวภูมิ พราหมณ์ภูมิ อธรรมภูมิ มีเย lokale เปะปุ่งมด ซึ่งเวลาคนรุ่นใหม่ไม่เชื่อ เรื่องพวgnั้นกันแล้ว เพราะวิทยาศาสตร์บอกว่าไม่มี แต่นักวิทยาศาสตร์ให้อ่านอย่างไร

เป็นที่น่าดีใจว่า นักวิทยาศาสตร์ชั้นนำหลายคนได้สนใจ
กับองค์ความรู้ทางภาษาและปรัมมาศาสตร์พุทธแท้จริงเช่นเดียวกัน
หนึ่งสื่อใหม่ ๆ ของ magma พูดเรื่องการเรียนรู้ภาษาและปรัมมาศาสตร์ในรูปแบบใหม่
เรื่องก่อนเกิดและหลังความตาย เพื่อนผู้คนหนึ่งเพียงตายไปเมื่อ
นี้ ซึ่งพวนชิสโก เออร์เรรา เป็นนักพิสิศศึกษาสำคัญที่สุด
ของสเปน ที่พึงจะหันมาดือพุทธเมื่อ ๕ ปีมานี้เอง หนังสือของ
เขายกตัวเรื่องนี้ว่าจิตสึกษาเป็นหัวใจของพุทธศาสนา โดยยิ่งไปกว่า
ศีลสึกษา ให้เราเห็นความปฏิคิโนสังคม ในรัฐศีลไม่ได้แปลว่า

ขันเป็นคนดี แต่ศีลแปลงว่าปกติในตัวเราด้วย ปกติในสังคมด้วย สังคมที่มีความยุติธรรม คือสังคมที่มีศีล ถ้ามีศีลอยู่จะปล่อยให้ คนครึ่งหนึ่งขาดอาหารไม่ได้ จะปล่อยให้คนในสังคมถูกรังแกไม่ได้ จะปล่อยให้คนส่วนน้อย คนพม่า คนไทยใหญ่ ถูกรังแกไม่ได้ ผู้คนเกรงว่าชาวพุทธไทยไม่คำนึงถึงเรื่องนี้เลย ซึ่งแปลงว่าศีลของ เราบกพร่อง เมื่อศีลบกพร่อง ไตรสิกขา กับบกพร่อง เรายาใจ ขันได้ พากมณุ พากพม่า เช่นเดียวกับสัตว์ก็หายใจขันนั้น เรา กินไฟเชิง ไม่รู้สึกอะไรเลย ว่าไก่เหล่านั้นถูกทรมานโดยบริษัท เจริญโภคภัณฑ์ บริษัทนี้ต้องการความรวดเร็วของเดียว ไก่ เหล่านั้นควรจะใช้เวลา ๓ เดือนเพื่อเติบโต แต่กลับใช้เวลาเพียง ๖ สปดาห์เติบโต ถูกขังไว้ตลอดเวลา ถูกไฟส่องตลอดเวลา เพื่อ จะได้โตเร็ว แล้วเอาอาหารเมล็ดเข้าไป เพื่อจะขายได้เร็วขึ้น สัตว์ เหล่านั้นไม่มีความสุขครับ แม้แต่จะเสพอาหารก็ยังไม่มีเลย แต่คน ถือพุทธก็กินไฟเชิง แล้วไม่ได้รู้สึกอะไรเลย นั่นเป็นอย่างไร เพราะเรา ไม่เข้าใจเรื่องศีลที่ถูกต้อง เพราะเราไม่ได้เจริญสมາธิ ถ้าเรา เจริญสมາธิ เราจะรู้เท่าทันศีล แล้วปัญญาถึงจะเกิด

ปัญญา คือรู้แจ้ง ให้เห็นว่าตัวเราคือใคร สังคมเป็นอะไร เค้ารู้จักภัยพาที่แท้จริงที่ขอนอยู่ในตัวเรา ซึ่งระบบการศึกษา ปัจจุบันไม่สอน เพราะการศึกษาปัจจุบันเขางสอนว่า มหา- วิทยาลัยมีหลักสูตรอย่างนี้ ต้องมาเรียนตามหลักสูตร บางที่เรา เก่งอกหักสูตร มหาวิทยาลัยสอนเราไม่ได้ เพราะมนุษย์จะ มีความเก่งแต่ด่างกัน นอกจากนี้ พระพุทธเจ้าตรัสว่าพากเรา ทุกคนมีความเป็นพุทธเหมือนกันหมด หมายความว่าพากเรา สามารถรู้สึกได้เหมือนกันหมด มีความเท่าเทียมกันทั้งหมด แต่ ในสังคมไทยไม่เป็นอย่างนั้น เพราะสอนว่า หลักหนึ่งดีกว่าหลักอื่น ทั้งหมด เพราะเราลงในเรื่องชาติ เรื่องยศ เรื่องศักดินา โดยไม่ เข้าใจเนื้อหาสาระว่าทุกคนเท่าเทียมกันหมด อย่าลืมว่าศาสนา พุทธในเมืองไทยถูกรบด้วยการครอบงำ ถูกรบกวนบุญนิยม ครอบงำ ถ้าคุณจะเข้าใจเรื่องนี้ ต้องกลับมาหารายธรรม ศีล สมາธิ ปัญญา และปัญญาอันนี้มันจะสูงระดับที่ ๕ เป็นตัวมุตติ วิมุตติ หลุดพ้นจากความครอบงำทางสังคมทั้งหมด หลุดพ้นจาก ความที่เข้ายัดเยียดให้เราทั้งหมด ที่เข้าอกกว่าคนรายเดียว คุณจะ คุณจะจะดีกว่าคุณโน่น ซึ่งเป็นเรื่องเหลวไหลทั้งนั้น

เมื่อเข้าใจรายธรรมแล้ว ไม่ใช่เข้าใจแต่สมองอย่างเดียว ต้องทั้งหัวใจและทั้งสมองประสาทกัน ถึงจะเห็นตัวอิริยสัจ ๔ อาการธรรม ๔ และอริยวินัย นี้เป็นเรื่องใหญ่กว่าความคิด ผุดจด สมมนา หรืออริยวินัยระดับนานาชาติ มา ๓ ปีเข้าไปแล้ว เราต้อง การเข้าอริยวินัยกลับมาให้ได้ เพราะอริยวินัยคือสิ่งซึ่งสามารถ สร้างกฎเกณฑ์เพื่อเขามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ไม่มีการเอา ประโยชน์กัน ถ้าเคยอ่านพระไตรปิฎกจะทราบว่า ลิงคามานพ แก่ปืนให้หวัดทั้ง ๖ พระพุทธเจ้าเสด็จมาพบเข้า ถ้ามาร่วมทำ ทำอย่างนี้ แกตอบว่าพ่อของนาย ว่าถ้าพ่อตายแล้วให้ไหว ทั้ง ๖ ตอนต่อเนื่องมา คือคนอินเดียผู้ผ้าเปลี่ยนมาอีกว่า

เคารพสูงสุด แล้วก็ให้หักศีลตะวันออก ทิศตะวันตก ให้วิศเหนือ ทิศใต้ ให้วิชั่งบน ข้างล่าง พระพุทธเจ้าตรัสว่าอย่างนี้ไม่ใช่ อริยวินัย สิงคคากะกัตาม จึงตรัสรัตน์ในเรื่องทิศ ๖ ทางอริยวินัย คือ ต้องเคารพิตามารดา คือหิศข้างหน้า หิศข้างหลัง บุตรริดา หิศข้างขวา หิศขวา หิศข้างซ้ายภรรยา หิศข้างล่างป่าวิพร หิศข้างบนสมณะคุรุญาจาารย์ เราก็จะมีบทบาทอย่างไรในทิศ ๖ เนื่องใหม่ ว่า พระองค์ตรัสรัตน์เดือนสิงห์ที่สังคมเชื่อและทำอยู่ว่า ผิด อริยวินัยคือ สิ่งที่ถูกต้องดีงาม เช่นเดียวกับเขากำกันว่า อะไรคือมงคล คนนั้นบอกดื่นเข้ามาล้างหน้า นั่นเป็นมงคล คนนั้นบอกจะต้องอาชญากรรมมาเจมิที่ศีรษะ ซึ่งคนอินเดียบัง ทำอยู่ ว่าเป็นมงคล เพราะเขาถือว่าอาชญากรรมเป็นสิ่งประเสริฐ สุด เพราะวัฒนค่าเท่ากับแม่ให้น้ำมาเลี้ยงเรา คนอินเดีย จะไม่กินเนื้อวัวเด็ดขาด วัวจะไม่ถูกรังแก พระพุทธเจ้าบอกว่า อย่างนั้นไม่ใช่อริยวินัย แล้วก็ตรัสรัตน์เทศนาเรื่องมงคลสูตรเลย มงคลที่ ๑ คือ ไม่คบคนพาล มงคลที่ ๒ คือคบบัณฑิต มงคลที่ ๓ คือยกย่องบุรุษ ให้เกียรติผู้ที่ควรรู้ รวม ๓๓ ประการ ที่พระ ท่านแสดงกันเสมอๆ แต่ผู้คนเกรงว่าคนไทยสมัยนี้ก็ไม่ได้สนใจเรื่อง นี้แล้ว

ผมไปปูดที่รัฐสภา เมื่อปีก่อนนี้ ในวันเกิดอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการก่อตั้งรัฐสภาของไทย แต่

ปรากฏว่ารัฐสภาไม่เอียงซึ่งกันและกัน เมื่อท่านนายที่กรุงปารีส ประธานรัฐสภาไม่ได้เรียกชุมนุมให้คนในรัฐสภาอ่านไว้อาลัยท่าน แม้ ๑ นาที ทั้งที่ท่านเป็นบิดารัฐสภา เห็นในหม เพราเวไม่นุชชา บุคคลที่ควรบูชา ยังเมื่อเร็ว ๆ นี้ เข้าประการจะยกย่องคนที่เป็น วีรบุรุษของเมืองไทย จังหวัดขอนแก่นยกย่อง สุนทรี ธรรมรัชต์ ซึ่งเป็นเด็กจาริที่แล้วรายที่สุด บ้าผู้หูดง ทำลายประชาติไปโดย ทุกสิ่งทุกอย่าง แต่เราจะยกย่องกัน จังหวัดขอนแก่นนั้นมี ๓ อย่าง ผสมกันว่าเป็นตัวแทนชาติ ศาสนา พะรัมทางชัตติร์ ตัวแทน ศาสนาพื้นเมืองประธาตุขามแก่น ตัวแทนพระมหาชัตติร์ก็มีพระ บรมมูรปัชกาลที่ ๕ ตัวแทนชาติ ก็คืออยู่ปั้นจอมพลสุนทรี คือเรา ไม่เคยเลย ที่จะบูชาบุคคลที่เป็นตัวแทนนี้โดยจัญโถ แต่คนอย่าง บปรีดี พนมยงค์ เรากลับไม่ยกย่อง

วินัยที่พระพุทธเจ้าบัญญัติก็เพื่อฝึกให้จิตมีท่าที่ดีต่อโลกธรรม อย่างถูกต้อง จะได้ไม่ห่วงใย ไม่โถก ความดาย慢เรา กี ยอมรับ เพาะเรานอกเลี้ยงความดายไม่ได้ ความแก่慢เรา กี ยอมรับ ความเจ็บ慢เรา กียอมรับ ศักยภาพทั้งหมดของเรามิได้ เป็นไปเพื่อตัวเรา แต่เป็นไปเพื่อคนที่เข้าเดือดร้อนมากกว่าเรา ถ้าเราให้วินัยสอนตัวเรา และเอกสารจะมีประยุกต์ เพื่อเอื้อ อาทรอต่อผู้อื่น อย่างเช่นพรหมวิหารธรรม ไม่ใช้วินัย แต่เป็น ธรรมที่เข้าสู่ตัววินัย พรหมวิหารธรรม เป็นธรรมะสำหรับผู้เป็น ใหญ่ คุณจะเป็นนายก ก็ได้ เป็นเจ้าของโรงเรียนก็ได้ เป็นเจ้า ของบริษัทก็ได้ ถ้าคุณไม่มีความสามารถนั้นแล้ว ไม่มีความหมาย เลยคับ ก็เหมือนกับหลอกตัวเอง และเลือก ธรรมะของผู้เป็นใหญ่ คือ ข้อแรกต้องมีเมตตา คุณต้องรักตัวเองด้วย และรักผู้อื่นด้วย ผสมจะเล่านิทานให้ฟัง พระนามมลลิกา เป็นสาวิกาสุ่นแรกของ พระพุทธเจ้า เป็นเมเหลี่ยวพระเจ้าปีกิศ คืนหนึ่ง พระจันทร์ เต็มดวง พระเจ้าปีกิศโปรดทับที่เฉลียงพระราชัง ก็ทรง ถามพระมหาเสี้ยว เธอ ๆ ขันถາมเชือ เครือจิตรที่สุด ก็คงอยาก ให้พระนางทราบบุญว่ารักพระองค์ที่สุดนั้นแหละ แต่พระนาง มลลิกาท่านเป็นพุทธสาวิกา ท่านก็พูดความจริง บอกหมื่นตน รักตัวเองมากที่สุด พระเจ้าปีกิศตกใจ แล้วทรงคิดคำนี้ว่า แปลกนะขันกี้เหมือนกันเชือ ฉันก็รักตัวขันเองมากที่สุด ที่นี้ ก็เกิดความไม่แน่ใจกวนกันไปไประพุทธเจ้าต้อนรุ่งเข้า พระพุทธเจ้าตัวรัสว่า มบุญทุกคน สัตว์ทุกชนิด รักตัวเองมากที่สุด เมื่อเข้าใจความข้อนี้แล้ว ให้รู้ว่าคนอื่นเขาเรียกตัวเข้าเองมากที่ สุด อย่าเมียดเมียนรังแกเข้า ถ้าเรามีความสามารถรับใช้เข้า โดย เคพะพระองค์เป็นพระมหาชัตติร์ อย่าถือว่าทรงสูงส่งกว่า คนอื่น มบุญคิดว่าสูงส่งกว่าคนอื่น เป็นความมิคิดที่ร้าย แรง ต้องเมียดตัวเอง ธรรมะข้อนี้นำมาเป็นวินัยได้เลย ถ้านายร้อย ไม่ถือว่าสูงกว่านายสิบ นายสิบไม่ถือว่าสูงกว่าพลตำรวจ อาจ จะสามารถเปลี่ยนแปลงระบบได้ ทำไม่ผลคำว่าดึง ต้องมาดับ คนซึ่งสามล้อ แท้ก็ซึ่งเป็นคนจนจากอาชีวานด้วยกัน เพราเว ภูกัดตลอดเวลา คนยศสูงต้องไม่ถือว่าสูงส่งกว่าคนอื่นจาก

นี้ พระพุทธเจ้าตรัสต่อไปว่า คนข้างล่างก็ต้องฝึกว่าตัวไม่ต่ำ ต้อยกว่าคนอื่น นี้คือเนื้อหาสาระของศาสนาพุทธ รักตัวเอง รักคนอื่น อย่าถือว่าสูงกว่าคนอื่น ต่ำกว่าคนอื่น

ข้อสุดท้ายตรัสอย่างเป็นเนื้อหาสาระของศาสนาพุทธซึ่งคน ส่วนใหญ่ยังเข้าถึงไม่ได้ คือต้องอย่าถือว่าเราเท่าเทียมคนอื่น เพราะศาสนาพุทธสอนให้ไปพ้นในเรื่องทวิภาค Dualism ทวิภาคนี้ มีขันต้องมีเชือ มีกุต้องมีเมือง ศาสนาพุทธสอนเรื่อง อิทปัปจญาติ คุณกับผมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ถ้าไม่มีคุณ ผมจะพูดได้อย่างไร ควรจะพัง ต้นไม้กับผมก็เป็นอันหนึ่งอันเดียว กัน ถ้าไม่มีต้นไม้มบุญจะอยู่ได้อย่างไร นี้เป็นธรรมขั้นสูง

พระระบัณฑิต พรมวิหารเริ่มจากเมตตา ให้รักตัวเองก่อน แต่อย่างหลังตัว และรักคนอื่น รักเพื่อนมบุญยิ่งง่าย แต่รักเพื่อน ร่วมงานนี้ยากกว่าสุด เพราเวมันน่าถึ่งเหลือเกิน เดียวินิชาตราบัง เดียวค้อตนเร้าบัง ถ้าไม่มีเมตตาต้องฝึกว่า ที่เข้าเป็นอย่างนี้มา ลงสาร เข้าอาจถูกรังแกมา เขามีปัญหารักอยแ配 เมื่อคืนเข้า อาจจะนอนไม่หลับ ถ้าเราฝึกอย่างนี้ เพื่อร่วมงานที่ทำให้เรา เดือดร้อนมากที่สุดจะเป็นบทเรียนที่ดีที่สุดสำหรับเรา เราจะได้ เจริญติบโต ถ้าทุกคนมารักใคร่เรามาด ชีวิตก็จะนานเป็น เราก็ จะอยู่ในใจเรียนอนุบาลตลอดไป

ข้อที่ ๒ กรุณา ฝึกที่จะรักคนที่เข้าเดือดร้อนมากกว่าเรา ไม่ได้แปลว่าເຄ้าີ້ມ່ໄປໃຫ ดังที่คุณหูดงคุณนายเข้าทำกัน อย่างนี้ไม่ใช่กรุณา เพราคนที่ให้ยังรัฐสีกตลดอดเวลาว่าฉันสูงกว่า แก แกก栏ามมาบ้าจัน กรุณา คือต้องฝึกให้เราเท่าเข้า เข้า ถูกรังแกอย่างไร เรากลูรังแกกันเข้าด้วย คนที่เมืองกาญจน์เข้า ต่อต้านท้อแกกันมานาน เข้าສິນໄຫວເຄາມມາສູດด้วย ผมไม่สູ ผสมถูกจับอยู่คุณเดียว พากนั้นไม่ถูกจับ ซึ่งถูกต้อง ตอนนี้ผมເຄ คดีไปศาลรัฐธรรมนูญแล้ว และผมต่อค่าศาลรัฐธรรมนูญด้วย ว่าทำไม่คดีทักษิณตัดสินเริ่ง คดีผมตัดสินช้า เพราเว่ผมไม่ ดึงหมื่นทักษิณให้ใหม่ นี้สำคัญ กรุณา คือเราต้องไปเท่ากับ เขาย้าย ถ้าคุณที่ปากมูลเดือดร้อน คุณไม่เข้าใจเลย คุณยังคิดว่า พากนี้ແຍ້ ມันຫັ້ງເກີຍ້ นີ້ນີ້ໃຫ້คุณคิดแบบพุทธทั้งสิ้น คนที่เข้า เดือดร้อน เราต้องเข้าไปสมัพสเซา เป็นฝ่ายเข้า แล้วต่อสู้ขึ้นมา อย่างสันติวิธี

ข้อต่อมา มุทิตา คือคนที่เข้ากดขี่เรา เรายังเกลียดเข้า เพื่อนฝูงที่นินทาลับหลังก็ไม่เกลียดเข้า ก็เข้าช่วยเรามหาศาล ช่วยให้เราฝึกความอดทน นี้คือมุทิตา

แล้ว อุเบกษา ไม่ได้แปลว่า ไม่ເຂົາໃຫ ແຕແປລວ່າເຮົາທຳ ຖຸກอย่างแล้วมันแก້ໄຂອະໄນໄດ້ ก็ต้องปล่อยຈາກ ท่านเบรียบ อุเบกษาเหมือนเลือที่นอนนิ่ง เมื่อถึงเวลาแล้วเลือจะกระโดดใช้ เมตตา กรุณา มุทิตา ซึ่งสำคัญ นี้เป็นธรรมะซึ่งโยงมาถึงวินัย คนที่ไม่มีวินัย ไม่สามารถจะใช้พระมหาวิหารธรรมได้ แล้วคนที่ ไม่มีพระมหาวิหารธรรม ไม่สามารถเป็นผู้ใหญ่ได้

ที่พูดมาทั้งหมดเป็นเรื่องของวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน

และบัญญัติ และผนพยาภานเรียนรู้ความประยุกต์ใช้ อาจจะไม่ ดวงเป้าซึ่งต้องที่ศีรษะมามา ผู้ที่เชิญชมมากจากบากว่าโรงเรียน ควรจะมีวินัยอย่างไรหรือไม่ ว่าสมัยนี้ควรจะมีวินัยหรือไม่ สำหรับผม ถ้าเข้าใจและจำสิ่งที่ผมพูดได้ ว่าธรรมะเป็นกุขของ ธรรมชาติ วินัยเป็นกุขของมนุษย์ที่เดินตามธรรมชาติ ต้องมี แต่ ถ้ากำหนดดินน้ำขึ้นเพื่อประโยชน์ของชนชั้นปักษ์ขวา ไม่มี ประโยชน์อะไรแล้ว ก็ต้องมีวินัย สามารถสะกดให้คน เย่อร้ายหันหน้ากลับไป จอมพล ป. สามารถสะกดให้ทุกคน แต่งตัวเหมือนฝรั่งได้ อย่างนี้ไม่ใช่วินัยตามที่พระพุทธเจ้า บัญญัติ เป็นวินัยของพากเด็จการบัญญัติ ซึ่งยังมีอยู่ประเทศ เดียวที่ ๘ ในเมือง ๒ ในเมือง ต้องยืนเคารพรองชาติ เป็นวินัยของ เด็จการ แล้วเพลงชาตินั้น เป็นเพลงที่โภกตอแหล ประเทศ ไทยรวมเดือดเนื้อชาติเชือกไทย อย่างผนม้มีชาติเชือกเจ้าด้วย บางคนมีชาติเชือกอยู่ด้วย ทุกคนมีชาติเชือกไทยได้อย่างไรรับ เพาะะสมัยนั้นเป็นสมัยอิตเลอร์ เยอรมันเกลียดชีวิตรักชาติเชือก ไทยเกลียดเจ้า ผนมั่นเกลียดเจ้า ยกเว้นเตียบ กั่งผนม หนึ่งใหม่ลิ่ง ซึ่งอ้างว่าเป็นชาตินิยมแล้วเอวันยามาใช้เป็นสิ่งที่อันตรายมาก

ด้วยความเคารพ โรงเรียนหลายแห่งดังระเบียบวินัยขึ้นมา เพื่อจะกดซึ่งโดยไม่รู้ตัว ทำไม่ถึงต้องบังคับให้นักเรียนแต่งชุด ใหม่กันหมด ตอนนี้ก็เหลือแต่เมื่อไทยกับญี่ปุ่นเท่านั้น ที่อังกฤษและเยอรมันเข้าถึงกันหมดแล้ว ทำไม่ต้องทำงาน ณ เมือง ๒ เลิก ๕ ในเมือง หงหงดเลย ต้องถูกกฎหมายของมนุษย์สมัพันธ์ กับกฎหมายของธรรมชาติหรือไม่ และเวลาหนึ่งที่เมริกา คนที่ทำงาน ประจำเข้าคิดกระหั้นเวลาออกจากร้าน ไม่ใช่เวลาภารกิจที่ทำงาน เพราะบางคนเดินทาง ๕ นาทีถึงที่ทำงาน บางคนเดินทาง ๓ ชั่วโมงถึงที่ทำงาน เพื่อความยุติธรรมดังคิดดังแต่เวลา เข้าออกจากร้าน โดยเฉพาะคนยากจนต้องโหนรถเมล์ รถราง อะไรต่างๆ เหล่านี้ คิดตรงนี้กันหรือเปล่า อย่าลืมว่า ระเบียบวินัยหลายครั้งเป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าของกิจการ เพื่อประโยชน์ของชาติ อย่างนี้ ไม่สัมพันธ์กับธรรมชาติ กฎหมายของมนุษย์ต้องสัมพันธ์กับกฎหมายของธรรมชาติ และกฎหมายของมนุษย์ที่เขามาให้อย่างได้ผลที่สุด ต้องเข้าธรรมะมาใช้ ถ้าคุณ มีพรหมวิหารธรรมเป็นเจ้าเรื่องแล้ว วินัยที่คุณตั้งไว้จะเป็นวินัย ที่น่ารักที่สุด

ผมจะยกตัวอย่าง โรงเรียนหมู่บ้านเด็กที่จังหวัดกาญจนบุรี เป็นโรงเรียนซึ่งเปิดรับเด็กจากจน หรือเด็กที่มีปัญหาทางบ้าน ตั้งมาครบ ๒๐ ปี หรือ ๒๕ ปี แล้ว เมื่อแรกตั้ง เป็นสมัยที่ คุณมีวินิสต์ยังเต็มไปหมดในเมืองไทย เด็กบางคนเห็น อ. ส. ยัง พ้อเข้าตาอย่างต่อหน้าเลย เพราะพ่อเข้าเป็นคุณมีวินิสต์ เขามี ความเกลียดเต็มที่เลย เด็กบางคนมาจากสัล้ม พ่อแม่ติดคุก ยาเสื่ยง เอกซันตีหัวเป็นของเล่นเลย บางคนป้าเอากิ่วลามเด็ก ให้ เมื่อมาอยู่ที่โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนมี ความรักเป็นพื้นฐานเด็ก ๗๐ กว่าคน เข้าถือทุกคนเป็นลูกหมอด

และโรงเรียนไม่มีกฎเกณฑ์อะไรเลย ที่บอกว่ามาถึงแล้วต้องพูด ให้สุภาษี กบฏนัยในหมู่บ้านเด็ก เข้าตัวร่วมกัน มีสภาพประชุมกัน ทุกเดือน เด็กตั้งแต่อายุ ๖ ขวบ มีสิทธิออกเสียงเท่ากันหมด ไป ตกลงร่วมกัน แล้วการลงโทเทจะไม่ใช้ความรุนแรง ไม่มีการตี ไม่มีการตบทุบ การลงโทษนั้นที่ประชุมทั้งหมดจะต้องเห็นด้วย เช่น ถึงเวลาไปเที่ยววันได้ไป ถึงเวลาอาบน้ำแจกกันไม่ได้รับแจก คือลงโทษเพื่อให้เข้าปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่ลงโทษ เพราะว่า เขายังเป็นตัวหลวง อันนี้แสดงว่า่าอัคจรรย์

เด็กทุกคนมีส่วนสร้างวินัยในการอยู่ร่วมกันทั้งหมด แต่ว่า อาจารย์ใหญ่มีสิทธิในการวิจารณ์ เสียงดุดห้ายอยู่ที่อาจารย์ใหญ่ เพราะพวงนัยังเด็กอยู่ อย่างเช่นที่เมืองกาญจน์เวลาหน้าฝนจะ อันตรายมาก เด็กเจ็บไข้ได้ป่วยง่าย เพราะตากน้ำฝน แต่เด็ก ๆ เข้าขอบเล่นน้ำฝน เมื่อเข้าที่ประชุมกันเด็กทั้งหมดต้องการจะ เล่นน้ำฝน ครูทั้งหมดไม่ให้เล่น แต่แพ้คั่ว เพราะเด็กมากกกว่าครู ครูก็ขอให้อาจารย์ใหญ่ตัดสินว่าไม่ให้เล่น อาจารย์ใหญ่บอกว่า ไม่ได้ หรือวินัยหรือกฎระเบียบนี้ต้องเดินตามธรรมชาติ ถ้าเข้า ตัดสินใจจะเล่น เขา ก็ผ่านธรรมชาติ ถ้าเข้าฝืนเขาต้องรู้สึก เรายัง ก็ไม่ให้เด็กเล่นน้ำฝนอีกต่อไปเลย

ที่นี่ปัญหาที่ขับขันอีกกว่านี้ ก็คือห่วยแห่งเขามาได้เข้า ธรรมะมาใช้ แต่เขารอรวมมาใช้ แล้วเราจะแก้ปัญหาได้อย่างไร ก่อนจะมีปัญหาถึงเด็ก เรื่องโรงเรียน เวลาหนึ่งรู้สูงศรีว่าการ กระทรงมหาดไทยบอกว่า ที่ปีคลับปีคอบรื่องต่าง ๆ นี่ผิด ระเบียบ ผิดพระราชบัญญัติ เพราะนั้นต้องปราบปรามแก้ไข เราก็ฟังอย่างนี้ ถ้าเราเป็นคนถือพุทธเราจะต้องมองให้ชัดว่า ประเด็นเป็นอย่างไร ถ้ามองไม่ชัดแล้วจะเดาเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่าย หนึ่งบอกมาใช้โดยอิี้ว้า รู้สูงศรีว่ามหาดไทยเข้าธรรมะมาให้ปรับ ระเบียบสังคม ถือฝ่ายหนึ่งรับก็ว่าไม่ได้ ปัญหาในหลายต่อ ห่วยเรื่องไม่ใช่เรื่องเป็นดำเนินขาว เพราะความขับขันของ มนุษย์ ห่วยอย่างจะต้องพิจารณา ให้รอบคอบ เรายังไม่รู้ มนุษย์นั้นบางอย่างสูงส่งกว่าเดิร์จชาน แต่บางอย่างเรา เลวร้ายกว่าเดิร์จชาน เราต้องยอมรับความจริงข้อนี้เสียก่อน เพราะ เดิร์จชานนั้นกัดกัน หวิ้กกัน มันให้เล็บให้เขี้ยว แต่เราใช้อุธ ระเบิดนิวเคลียร์ ซึ่งเลวร้ายกว่ามาก เรายังอยอมรับความจริง แล้วความเป็นมนุษย์นั้นขับขัน เพราะฉันนี้เวลาพูดถึงธรรมาก็ต้องยิ้ม เรากลับต้องรู้ปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย ว่ามันมีตัวอธิรัม อะไรมาประกอบ มีจิตมั่นแล้วเราจะตีประเด็นไม่ใช่ด้วย

พระพุทธเจ้านั้นเป็นที่ยกย่องว่าพระองค์คัลลสันโถดยวิชา- วิชา คือแยกแยะประเด็นต่าง ๆ ให้เห็นชัด เมื่อสังคายนาครั้ง ที่ ๓ สมัยพระเจ้าอโศก พระที่ถูกสักไปนั้น คือพระที่ตีประเด็น ไม่แตก และผนึนหันว่าคนดีอยู่ที่มนุษย์เวลานี้ตีประเด็นวิวัฒนาของ พระพุทธเจ้า ไม่ชัด คือมีประเด็นอะไรบ้างที่สัมพันธ์กัน สด คล่องกัน ขัดแย้งกัน ทุกเรื่องอย่าๆ เมื่อคุ้นให้ชัด เมื่อคุ้นให้

ชื่อภาพ ศูนย์ Nothingness โดยสร้างจาก ตันเน็คเก็ต Mixed media, 70 x 140 cm., 2001
แนวความคิด : หลักศาสนาพุทธที่เชื่อว่าไปสู่ความไม่มีมีด้วยตนนั้น เป็นความสุขแท้

ชัดแล้วถึงจะกล้าตัดสินใจ ยกตัวอย่างที่คุณประชัยจัดให้นั่นิ่ง คุณประชัยบอกว่าในที่คลับต่าง ๆ เหล่านี้เปิดตี ๓ ตี ๔ เป็นเหตุให้ช่องซุมเรื่องยาเสีย ยาบ้า แสดงว่าข้อที่ ๑ ทำนรัฐมนตรี มหาดไทยไม่รู้เรื่องยาเสีย ยาบ้า และรัฐมนตรีส่วนใหญ่จะพูดในเรื่องที่ตัวไม่มีความรู้ นักการเมืองเป็นเช่นนั้นเสมอ นักการศึกษา อย่าเออย่างนั้นคับ เพราะบางครั้งนักการศึกษาก็พูดในสิ่งที่ตัวไม่รู้ ยาเสีย ยาบ้าจะกินในโรงเหล้า โรงเบียร์ เป็นไปไม่ได้ เพราะถึงเด็ดดี ๒ อย่างนี้มันขัดกัน ยาเสีย ยาเสีย สวยงามเข้า จะไปเช่าโรงแรม เพราะหนึ่งมันเย็บสนั่น สองโรงแรมเป็นที่ปิดเผย ใครไปไหนคนจะไม่สังสัย และสาม ตำรวจน้ำกินอยู่ด้วย เมื่อท่านรัฐมนตรีต้องการแก้ปัญหาเหล่านี้จะต้องปรึกษา ไม่เพียงตำรวจ จะต้องปรึกษาพวกรากแก้สเตอร์ บางพวกด้วย เขายังฝ่ายตรงข้ามมาเป็นพวกให้ได้ถึงจะแก้ปัญหาได้ แต่รู้สึกว่าท่านเป็นคนไม่ฟังคนอื่น เพราะท่านต้องคิดว่าเป็นอธิการบดีมาก่อน

หมายความว่า วินัยที่ว่าในศูนย์สร้างกฎของมาเอง นักการเมืองออกกฎหมายและกฏระเบียบของรัฐบาลย่างนี้จะมีผู้ประพฤติปฏิบัติตามหรือไม่คุณไม่ได้ถูก แล้วสังคมป่วยไปอย่างนี้คุณก็ต้องการไปเที่ยวสถานเริงรมย์อย่างนี้การแก้ไขต้องมาแก้ที่อิชสัจ ๕ ทุกอย่างที่เห็น สมุทัยเหตุแห่งทุกอย่างที่เห็น ต้องจับเหตุให้ได้ และวิจัยจะเกิดนิรธรรมตามต้นทุกอย่างได้ แล้วการตับทุกชิ้นท่านบอกต้องให้ริมราช คือตัวลึกษา ถ้าคุณลังๆ ๆ ไม่มีทางสำเร็จ แน่นอนคุณไปจับบางครั้งคุณไม่บอกห้องที่ คุณจะได้ก็ย้ายไป เพราะระบบราชการของไทยเป็นระบบที่เอกชนออกไม่ได้ อย่างเก่งก็ย้ายท่านนั้นเอง ถ้าต้องการแก้ต้องแก้ทั้งระบบ แต่ผมไม่เชื่อว่ามีการเมือง คนไหนจะมีผลตับปัญญาที่จะแก้ เพราะนักการเมืองเขาจะคิดเพียงว่าเขาก่ออย่างมาก็ ๕ ปี เข้าไม่คิดอะไร

มากไปกว่านั้น ผมถึงอยากรู้แจ้งให้เห็นว่าปัญหามันขับข้อนี้ หรืออย่างตำราจีก็เกิดขึ้นในเมืองไทยสมัยรัชกาลที่ ๕ นี่เอง อธิบดีตำราฯรุ่นแรกเป็นคนเดนมาร์กบ้าง คนอังกฤษบ้าง ไม่มีคนไทย แม้กระทั่งพลตำราฯสั่งมาจากอินเดีย ลิ้งชีงเรียกว่า รัฐไทย ก็เกิดขึ้นมาในรัชกาลที่ ๕ นี่เอง ประเทศสยามเกิดขึ้น เมื่อรัชกาลที่ ๕ เมื่อทำสัญญาบางรัฐ ในปี ๒๕๗๘ ใช้คำว่า กรุงสยาม ตราบนถึงรัชกาลที่ ๓ ใช้คำว่า กรุงศรีอยุธยา มาตลอด พวกรากแก้สกุลเจ้าก็ใช้คำว่า ณ อยุธยา อญี่ เพราจะนั้น เมื่อเป็นกรุงสยาม ซึ่งเป็นของใหม่ ท่านจึงต้องสร้างพระสยาม เทวาธิราชขึ้นมาเป็นเทพฯประจำกรุงสยามเมื่อรัชกาลที่ ๕ นี่เอง ถ้าจะถามว่าพระสยามเทวาธิราชเป็นวินัยที่รัชกาลที่ ๕ สร้างขึ้นวินัยนี้สัมพันธ์กับธรรมะหรือไม่ ถ้าไม่สัมพันธ์กับธรรมะ ก็ต้องใช้วิธีมอมemaให้คนเชื่อว่าสัมพันธ์ ถ้าเป็นของจริงก็ไม่ต้องมอมema ผมบอกแล้วอย่างไรว่าวินัยข้อหนึ่งในเรื่อง มงคลสูตร คือไม่หน่วงไหวในคำสรรเสริญนินทา เวลาเราพูดถึง วินัยต้องถามต่อตัวเวลาว่า วินัยนี้สัมพันธ์กับธรรมะหรือไม่ เป็นไปตามกฎระเบียบธรรมชาติหรือไม่

ดังนั้น เวลาเราดูกฎจราจรต่าง ๆ นี้ ถ้าเราดูไม่ติดลบเรา จะเห็นไม่ชัด พอดีเห็นไม่ชัดแล้วเราเกิดภูกระดับที่รับจากตะวันตก ครอบงำ คุณชวน หลีกภัย พุดตลอดเวลาเลย ว่าถ้าเขานะเป็นนายฯต่อไปเช่าจะทำถนน ๕ เลน มากขึ้น แล้วถนน ๕ เลนมีคุณหรือไม่ใช่อย่างไร ผมเชื่อเลยว่าคนไทยส่วนใหญ่คงไม่เห็น เพราะเราไม่ใช้วิธีวัดขนาดแบบพระพุทธเจ้า เราต้องถามว่า ถนน ๕ เลน เหล่านี้ โครงสร้าง ใช้เงินเท่าไร แล้วคนที่เสียภาษีคือ ราษฎร์ส่วนใหญ่เป็นใคร คนยากคนจนมีสิทธิ์ใช้ถนนเหล่านี้ไหม ไม่มีครับ คนยากคนจนมีสิทธิ์อย่างเดียว คือข้ามถนน แล้วก็

ภูกรดายน์ทับ cavity ถนนแรกที่เราสร้างอย่างสมบูรณ์ใหม่คือถนนจากกรุงเทพฯ ไปโคราช ซึ่งถนนมีตัวริมทาง อะเมริกันให้เงินกู้ เป็นครั้งแรก คุณป่วยเป็นคนทำตัวขี้ข้าวไป ตอนนั้นผมเรียนหนังสืออยู่ เมืองอังกฤษ เมื่อตัดถนนไป สองข้างทางของถนนเป็นของโครงการ เป็นของกองทุนดี ระหว่างรัชต์ ถนน กิตติชาติ ประภาส จารุเสถียร พจน์ สารสิน ราชภรรษ์ที่เป็นเจ้าของที่เหล่านั้นมาขายที่ตัดถนน ไว้ละ ๔๐ บาท ก็มาอยู่ในผลลัมคคลองเตย ไม่อย่างนั้นก็ไปทำงานที่ชาวดินอเมริกัน เห็นไหม ความเจริญ เห็นไหมว่า ๔ เลน ที่สร้าง โครงการได้ประโภชน์บิรชั้นก็มีตัวบิรชั้นได้ประโภชน์ บิรชั้นน้ำมันได้ประโภชน์ บิรชั้นที่เป็นเยี่ยนชายหาดได้ประโภชน์ ราชภรรษ์ไทย โครงการได้ประโภชน์บัว แล้วถนนนี้ไปถึงไหนปะน้ำสูกทำลายถึงนั้น ราชภรรษ์ก็ร่วงแตกกึ่งนั้น ในบรรดาผู้หลักผู้ใหญ่ที่ผ่านมา มีอาจารย์หมอมแสม พรัชพวงแก้ว คุณเดียวเท่านั้นที่ฟูดกับผมว่า ถนนไปถึงไหนความหมายจะไปถึงนั้น ผู้พูดเรื่องนี้มา ๒๐ ปี ที่นั้นถ้าเพื่อว่าคนเป็นเช่นนี้ การจราจรเป็นเช่นนี้ เมื่อไม่ตั้งอยู่บนความจริงมันก็แก้ยาก เพราะถนนเอื้ออาทรต่อคนรายจำนวนน้อย ต่อรวมๆ ก็หัก หักก็รับไม่ไหว แต่เฉพาะคนรายจำนวนน้อย เพราถ้าไม่รับไม่ไหวก็ลูกเรือบอกมา เพราะจะชนะเวลาเราลูกภูระเบียงต่าง ๆ ต้องเข้าใจว่ามันเป็นไปเพื่อใคร ถนนเป็นไปเพื่อคนรายแม่โรงเรียนส่วนใหญ่ก็เป็นไปเพื่อคนราย มหาวิทยาลัยเอกชนก็เพื่อลูกคนราย ไม่ใช่เพื่อลูกนักศึกษาต้องถามอันนี้ พากษาส่วนใหญ่ที่นั่งอยู่ในส่วนใหญ่ก็ไม่ใช่คนราย เป็นคนชั้นกลาง แล้วทำอย่างไรถ้ามีจะฝึกลูกของเรามาให้มีภัย ที่นี่ปัญหาวิวนัยของลูกเรารักออกจะ ถ้าจะฝึกลูกเรามาให้ใช้ชนนี้ ผิดว่าเราจะกำลังทำสิ่งที่บัด社群แล้ว เด็กต้องชนเพราเด็กไม่ใช่ท่อนไม้ นี่สำคัญข้อที่หนึ่งเลย สองพกว่าเราที่เป็นชนชั้นกลางเรามีเวลาให้ลูกหลานเราขนาดไหน ถ้าไม่ระวังความข้ออันนี้ ลูกหลานคนจะถูกกำหนดโดยโทรศัพท์โดยวิธีใด โดยเครื่องยนต์กลไกสมัยใหม่ การคุ้นเคยในสิ่งที่ซึ่งมีอิทธิพลมาก กล่าวคือลูกหลานเราก็จะถูกฝึกให้เป็นนักทุนนิยม ใครเก่ง คนนั้นชนะ

การฝึกวินัย หนึ่งเรื่องที่ต้องฝึกตัวเราเองก่อน การมีวินัยไม่ได้แปลว่าต้องเครียด แต่หมายความว่า ทำอย่างไรเราถึงจะเกิดความสบายนั้น หัวสมองถึงจะประสานกับหัวใจ ร่างกายถึงจะประสาน กับจิตใจ ทำอย่างไรเราถึงจะมีความรักเป็นพื้นฐาน และลูกหลานเราไม่จำเป็นจะต้องมีวินัยเหมือนเรา แต่เรามีความรัก เรายังคงหล่อหลานเรา แม้กระทั่งบ่ำไพรของเรายังคงให้ชีวิต เราก็ได้ให้มีความรักคุณเหล่านี้ไม่น้อยไปกว่าลูกหลานเรา ต้องฝึกให้สามารถรักคนในสิ่งที่ไม่เคยอยู่กับเรา ลูกหลานเรา หมายความว่า วินัยอย่างนี้คือรักจะเป็นความรักที่แท้จริง

ถ้าฝึกนั่นได้แล้ว เราจะต้องเข้าใจว่าลูกหลานเราเข้ากับ
จำเป็นต้องคิดเหมือนเรา ถ้าเราเปิดโอกาสให้เข้าถึงทัศน์
มากเท่าไร ถ้าเราไม่ดู เขาก็คิดต่างจากเราหากท่านนั้น ถ้าเรา
ดูทัศน์ด้วยกันเหมือนกับลูกหลาน เราก็จะถูกมอง渺茫เหมือน

กับกลุ่มคน เก็บแต่ราชบุรีกวินัย เอกลักษณ์ของชาติ ด้วย กัน แล้วสามารถท้าทายโทรศัพท์นี้ได้ว่าอันนี้คือวิธีมอมมา ผสมยังไงเห็นใจเรียนให้หนูทำลาย ตอนนี้ในต่างประเทศมีภาษาขึ้นแล้ว ในการท้าทายระบบโทรศัพท์นี้ และตอนนี้พระท่านทำแล้วที่ กุศลชุม ท่านร่วมกับชาวบ้านทำเงินตราท้องถิ่นออกใช้ ซึ่งที่ อังกฤษธนาคารชาติอังกฤษก็ยอมให้ทำแล้ว ที่เมืองกรุงทำแล้ว เพราะการเมืองตราท้องถิ่นเท่ากับกลับไปที่ระบบเดิมซึ่งเคยใช้ ทำการແດกเปลี่ยนกัน แล้วว่าคุณใช้เงินตราท้องถิ่นมากเท่าไร คุณไม่ใช้อันนั้นต่ำกว่าเท่าไร เจ้าก็ไม่ต้องไปขึ้นบัญคอสัตระห์มาก เท่านั้น เพราะเงินตราท้องถิ่นซึ่งของกุศลชุมไม่ได้ด้วยซ้ำไป คุณก็ต้องซื้อของในห้องถิ่นคุณมากขึ้น เมื่อการใช้ของในห้องถิ่น มีมากขึ้นเกิดทำให้ช้าบ้านมีภาระงานทำมากขึ้น เพราะโดยเนื้อหา สาธารณะนุษฐ์จะต้องการเพียงใช้ของในห้องถิ่น แต่โทรศัพท์นั้นหลอก เรา ว่าเราต้องใช้เช่นพุกจากต่างประเทศ ว่าจากห้องถิ่นมีเป็นของ ไม่ใช่ อันนี้เป็นเรื่องของคงกับวินัยเลย แต่เวลาเราไม่เก็บวินัย เรายัง เป็นนักเรื่องกฎหมายเด็ก ๆ น้อย ๆ แต่วินัยนี้เป็นกระบวนการภาครัฐ ทั้งหมด ว่าภูเก็ตฯ ที่เราสร้างในสังคมนั้นควรจะสัมพันธ์กับ ธรรมชาติอย่างไรบ้าง สมมติว่าเราอยากรู้ให้ลูกหลานของเรา มีวินัย แล้วเราต้องแก้ เศรษฐกิจ ก็จะปรึกษาแก้ ดูสิ่ง哪จะเห็น ดีเห็นงามด้วยกันเราว่าใหม่ ทำด้วยกันได้ไหม อันนี้อาจจะ แปลกด้านหรือสังคมไทย แต่ผมว่าท่านทั้งหลายทำอนุบาลก็ต้อง ทำอะไรต่าง ๆ ก็ต้องต้องทำให้แปลกดูแล้วแนว มีฉันนั้นใจเรียน ของท่านก็หน้าที่อย่างเดียวกันนั้น เตรียมให้เกิดไปเข้าใจเรียน ให้ ไปเข้ามหาวิทยาลัยเท่านั้น อนุบาลบางแห่งเข้าบอกว่า ถ้าเรียนที่เท่าแล้วสอบเข้ามหาวิทยาลัย ได้เลย ถ้าการศึกษาเป็น เพียงมรดกไปสู่ผล นี่ไม่มีประโยชน์เลย แล้วการศึกษา ในเมือง ไทยเป็นเพียงมรดกไปสู่ผล อนุบาลเพื่อประดับ ประดูเพื่อมั่นใจ แม้ยังเพื่ออุดม อุดมเพื่อไปเรียนเมืองนอก เรียนเมืองนอกด้วยตัวเอง มาแล้วจะได้ว่างงาน ถ้าเพื่อการศึกษาไม่ใช่เพื่อมรดกไปสู่ผล ตลอด การศึกษาที่เรียนอยู่เด็กจะมีความสุข อันนี้ประเด็นที่หนึ่ง ซึ่ง สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ให้ พ่อแม่ไม่ให้ แล้วพ่อแม่ไม่ให้ได้ เพราะเชื่อว่าเด็กจะมีความสุขโดยการให้หัวตุกับลูกหลาน สิ่งที่ ควรให้คือความรัก สิ่งที่ให้คือเวลา และเมื่อโอกาสได้ปรึกษาหารือ ร่วมกัน ตกลงร่วมกัน ผู้ใดที่เป็นพื้นฐาน ผู้ใดที่อย่างบึงกุ่ม หรือร่วมกัน พระพุทธเจ้าทรงบัญญัตินัยขึ้น เมื่อคราวเรียนแล้ว ตึงไป ก็ทรงขออนุญาตบัญญัติขึ้นเพื่อปลดให้หย่อนลง แต่ทุกอย่าง พระองค์จะปรึกษาลงที่ พระองค์ตัวเองว่าสิ่งที่เป็นใหญ่กว่า พระองค์

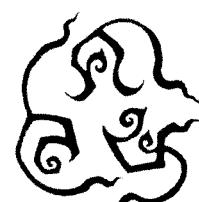
เพราจะนั่นเจ้าเงี้ยได้นับถือพระพุทธ พระอรูป พระสงฆ์
เพราพระองค์เป็นผู้ดึงพระศาสนา เป็นผู้ดันสถาบันพระธรรมและ
พระสงฆ์ สมมติศักดิ์สิทธิ์นี้ง่างเข้าไม่มีอิงพระธรรมด้วยห้าไป แต่
พระองค์ให้ความสำคัญกับสงฆ์ เพราเป็นครูใหญ่ก็ต้องให้ครู
น้อยมีส่วนร่วม แล้วถ้าจะให้ครูต้องให้นักการการโรงเรียนมา

มีส่วนร่วมด้วย นักการเมืองนี้เกือบจะไม่อยู่ในสายตาเราเลย
เห็นว่าเป็นคนด้อย การศึกษาต่ำ

เมื่อผู้ผลิตเข้าร่วมในกระบวนการนี้ จึงทำให้เกิดความต้องการที่จะได้รับผลประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่แค่การซื้อขายสินค้า แต่เป็นการสร้างความเชื่อมโยงและสัมภาระทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาประเทศในระยะยาว

ให้เป็นอย่างนั้นอย่างต่อเนื่องทึบมีคั่งให้คนไทยทุกๆ คนอยากรวย
ให้ทุกคนอย่างมีหน้า ให้ทุกคนอย่างมีศักดิ์บรรดาศักดิ์
ถ้าศักดิ์เรื่องนี้ให้ขาดๆ ตีเรื่องนี้ให้แตกไม่มีความหมายเลยครับ
ยกศักดิ์ไม่มีความหมายอะไรเลย ความรวย ความจน
ไม่มีความหมายอย่างไรเลย ความหมายอยู่ที่ความเป็นมนุษย์ ซึ่ง
เกือกุลซึ่งกันและกัน วินัยทำเพื่อเกือกุลไม่ใช่เพื่อลงโทษกัน และ
กฎระเบียบนี้เป็นไปตามธรรมะหรือกฎหมายชาตินั้นประเด็นหลัก
เลย แต่เมืองไทยเวลานี้ ผู้คนกว่าเวลาเจ้าพูดถึงวินัย รวมกัน
จะพุดถึงกฎระเบียบเล็กๆ น้อยๆ

สิ่งซึ่งสังคมไทยเป็นไปในเวลานี้ รวมทั้งระบบการศึกษาไทย ในเวลานี้ เป็นการเอกสารต่าง ๆ ซึ่งเอօร่าอย่างฝรั่งมา คุณต้องถาม อันนี้ ที่นับปัญหาคือคุณจะก้าวมาทางหรือไม่ ถ้าก้าวล้ำก้าวต่อ ตามว่ากฎระเบียบต่าง ๆ นี้ เป็นไปตามธรรมะใหม่ การเอกสาร กฎระเบียบเหล่านี้ magma วิชาภาษาหรือกัน เห็นพ้องด้วยกันใหม่ จะทำ เช่นนี้ได้ พระพุทธเจ้าตรัสสอนว่าเราต้องฝึกตัวเองก่อน หนึ่ง ผู้บริหารทั้งหมดต้องฝึกตัวเอง ว่าเราชนะให้หลักอัตตาธิปไตยใช่ ใหม่ เราถือว่าเราสำคัญใช่ใหม่ เพราะเราเมื่อกำนาด ในบ้านเรา เกราสำคัญ ที่สุดใช่ไหม ในโรงเรียนเราสำคัญที่สุดใช่ไหม ถ้าใช่ ต้องเปลี่ยน ให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่สำคัญกว่าเรา อันนี้ต้องฝึก ศาสสนพุทธทั้งหมดเป็นเรื่องการฝึก คนที่ไม่ต้องฝึกมีประภาก เดียวเท่านั้นคือพระอรหันต์ ท่านเรียกว่าเป็นอสุรบุคคล นอกนั้น จะต้องฝึก แม้กระทั้งพระสดับบันหี้ต้องฝึก เปลี่ยนความคิดคิดจิต ให้ว่าเราเป็นใหญ่ ให้ก็คนส่วนใหญ่เป็นใหญ่ แต่ขั้นต่อไปต้อง ฝึกเข้าและฝึกตัวเราไปพร้อมกัน ให้ก็ธรรมอัปไตย สิ่งที่ถูกต้อง เป็นใหญ่ สิ่งที่ถูกต้องเป็นไปตามกระแสธรรมะ เป็นไปตามกฎ ธรรมชาติ ถ้าเราไม่ฝึกอันนี้แล้วเราจะแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง ๆ ซึ่งไม่ใช่ทางแก้ปัญหาที่ถูก เราต้องการให้มามาตรฐานต่อเวลา คุณบางคนเข้าเดือดร้อนมาก เพาะะเข้าใช้เวลาเดินทาง ๓-๔ ชั่วโมง ต้องถามต่อไปอีก ความต้องต่อเวลาจำเป็นใหม่ เราจะ ยึดหยุ่นได้อย่างไร การเข้าແราจำเป็นใหม่ คือสิ่งต่าง ๆ ทั้งหลาย ทั้งปวงต้องถูกเรื่อง ถ้าถูกเรื่อง ออกความเห็น และเห็น พ้องด้วยกันทุกเรื่อง จะแก้ปัญหาได้หมด แต่ถ้าเรากำหนดคุณ เดียว มันแก้ไม่ได้หรอก.

จดหมายจากอินโดนีเซีย

ก ามาอยู่อินโดนีเซียได้ ๒ อาทิตย์แล้ว สวนใหญ่อยู่ที่ “วัดไทย” ชื่อวัดพุทธเมตตา ที่จริงจะเรียกว่าวัดไทย คงไม่ค่อยถูก เพราะเป็นวัดที่สร้างโดยคนไทย โบราณตั้งแต่แรกสร้าง ๕๐๐ ปีมาแล้ว แต่สถาปัตยกรรมแบบไทยแท้ๆ ก็หายไปหมดแล้ว คงเหลือแต่ชื่อ “วัดไทย” ที่คงอยู่มา

คุณวินจากวัดบวรนิเวศ) เป็นเพียงเจ้าอาวาส แต่ก็ไม่ได้มีอำนาจมากเหมือนในเมืองไทย ตรงนี้น่าสนใจ เพราะสมัยก่อนวัดก็เป็นของชาวบ้าน ไม่ได้เป็นของเจ้าอาวาสอย่างปัจจุบัน (ที่จริงวัดในชนบทกวนันนี้อย่างภูหลัง ชาวบ้านยังรู้สึกเป็นเจ้าของวัดอยู่มาก โดยถือว่าพระที่อยู่วัดเป็นเหมือนacula คันตุกะ เวลาออกพรรษาที่ภูหลัง ชาวบ้านยัง

ເຄົາດອກໄມ້ຂູປເທິຍນມາວາຮນາໃຫ້ພະ
ອຸ່ງວັດຕ່ອ

ພຣະໄທຢ່າຍຮູບຄຸ້ນກັບຮບບ
ເຈົ້າວາສອຍ່າງວັດໄທຢູ່ໃນປ່າຈຸບັນ ແລ້ຍ
ອາຈຸ້ສຶກຂີ້ດົກທີ່ຈະໄມ້ມີຄາມຈາກນັກ
ໃນເຮືອກາກ່ອສ່ວັງຫີ້ກາບບວຫາວັດ
ມື້ນໍາທີ່ເພີ່ງແຕ່ກາຣເທັນ ສອນ ແລ້ຍ
ປະກອບພື້ນກວ່າມ ພມເອງຄີດວ່າດີ ເພວະ
ຊ່າຍລົດກວະຂອງສມກາໄປໄດ້ເຍຍະ ໄນ
ຕ້ອງຢູ່ງກັບເຮືອງເງິນທອງ ຂະນະເດີຍກັນກີ້
ເປີດໂຄກສໃໝ່ມາວາສເຫັນມີສ່ວນຮ່ວມ
ໃນກີຈາກຂອງວັດມາກັ້ນ ໄນໃຫ້ນີ້ດູດຍ
ຄີດວ່າຄູຮະໄມ້ໃໝ່ (ຫັກເຂົ້າກີ້ລະເລຍແມ້
ກະຮ່າງກາພະສາສານ) ທີ່ນີ້ເຂົ້າບ່ຽນຫີ້
ຮາຍຮັບຮາຍຈ່າຍພຣະໄມ້ຕ້ອງຢູ່ລະເລຍ ມູລ-
ນີ້ຈັດກາຮອງ ພມຄີດວ່າເປັນກາຮ່ວຍ
ພຣະມາກ ວັດພຸຖນແບບເຖາວາທີ່ໃນໜ່າຍ
ປະເທັກກີ້ຮັບບົດລ້າຍໆ ກັນນີ້ ເຫັນໃນ
ອມເກີກາ ວັດຖຸກບວຫາໂດຍຄະນະກວມ-
ກາຮົກທີ່ມີລັກຜະນະຄລ້າຍບວຫັ້ກ ແຕ່ໄມ້ໄດ້
ແສງໜາພຳກໍາໄຮ ປະເດີນອຸ່ດຕົງທີ່ວ່າ
ກາບບວຫາວັດຈະຕ້ອງມີຄວາມໂປ່ງໃສ
ແລະສັງເສົມຄວາມສາມັກຕີໃນໜູ່ໜ່າ
ວາສ ໄນເຫັນວັນກີ້ອາຈເປີດໂຄກສໃໝ່ມີ
ອິທີພລມາແສງໜາປະປະໂຍ້ນຈາກວັດ
ດີ້ວ່າຍອາຈເລັ່ນງານພຣະຫີ້ສມກາວທີ່ຂັດ
ຂວາງພລປະປະໂຍ້ນ (ເຫັນ ໄນຂອດວິຫຼາ
ໃ້ ຫີ້ລອມມີຫັນອອກຈາກວັດ) ທີ່ອິນໂດ-
ນີ້ເຫັນ ເຮືອກາກຕ່ອງວິ່າພຣະ ກີ້ເປັນໜໍາທີ່
ຂອງມູລນີ້ ເຫັນກັນ ກຣມການມູລນີ້ຈຶ່ງ
ດູເໝີ້ອນມີຄາມຈາກນັກ ແຕ່ດ້າງໝາດໃຍມ
ທ້ວ່າໄປໄສໃຈໃນເຮືອງຂອງວັດແລະພຣະ ກີ້
ທໍາໃກ່ກຣມການມູລນີ້ຈຶ່ງແລ້ງພຣະໄດ້
ລໍາບາກ (ລັກຜະນະ ຕ ເສຳນີ້ ດ້ວຍຍາຍໃຫ້
ກວັງອອກໄປ ກີ້ໄມ້ຕ່າງຈາກ ຕ ເສຳຮະດັບ

ປະເທັກ ດືອງ ຮູ່ພຣະສ່ວນ ແລະປະໜານ)

ທີ່ນໍາສັນໃຈເຂົ້າຍ່າງກີ້ດີ່ວ ວັດທີ່ພມ
ອຸ່ງແມ້ຈະເປັນວັດກລາງກຽງ ແຕ່ກີ້ມີໝາດີ
ໃຍມເຂົ້າວັດອ່າງສຳເສົມອ ໄນໃໝ່ແຕ່
ເຂພະຄນແກ່ອ່າງວັດໃນກຽງເທິພາ
ໜຸ່ມສາວ ດັກທຳການກີ້ເຂົ້າວັດ ບ້າງກົມາ
ດຕຍາຫາພຣະ ບ້າງກົມາທຳວັດເຍັນ
ບ້າງກົມາສັນທາກັບພຣະ ຍິ່ງເປັນວັນ
ອາທິດຍໍດ້ວຍແລ້ວ ຈະມາກັນເປັນວັນຍໍ
ຈຳເນີມສາລາແລະລັນອອກມາຂ້າງນອກ
ສົວນໃໝ່ເປັນຄົນວັຍ ๕๐ ລົມມາ ເຫັນມາ
ທຳວັດເຫັນກັນ ແລະພັ້ງປະເທັກ ພອດື່ງ
ເພີ້ດ ກີ້ແຍກຍ້າຍກັນກັບ ມີບ້າງທີ່ອູ່ດ້ອ
ພຸດຍຸກັບພຣະ ສ່ວນວັນພຣະກົມ້ເທັນ
ຕອນຄໍາໜັງທຳວັດຮ ຮວມທັງສອນສມາຮີ
ກີ້ມີຄົນມາກັນມາກ (ບາງວັດ ຈະມີກາຮແປ່ງ
ຮອບ ເຊັ່ນ ວັນຍັງກວດວັດເຕັກ ວັນພຖ້ສ
ຮອບຄນແກ່ ວັນເສົາຮວບຄົນທຳການ ເປັນ
ຕົນ) ແລະອ່າງທີ່ບ່ອກ ດັກທີ່ມາແທບ
ທັ້ງໝາດເປັນຄົນອິນໂດນີ້ເຫັນ ສ່ວນໃໝ່
ເຫຼື້ອສາຍເຈັນ ເຫັນໄດ້ວາສາສນທີ່ນີ້ໄໝໃໝ່
ເຮືອງຂອງຄນແກ່ ພຣະຈຳກັດແກ່ພື້ນກວ່າມ
ທີ່ແຕກຕ່າງຈາກເນື່ອງໄທຢູ່ອົກເຮືອງກີ້ດີ່
ໝາວຸຫຼທີ່ມາວັດນັ້ນສາມັນຕົກນັ້ນເກັ່ງ
ສາມາດສັດພຣະບວຫາຫີ້ເຈັດຕໍ່ານານ
ໄດ້ພ້ອມໆ ກັບພຣະ ພຣະສວດ ເນັກສວດ
ຕາມ ໄນໃໝ່ປ່ລອຍໃຫ້ພຣະສວດໄປແຕ່ໄໝ
ເດືອນ

ພຣະທີ່ນີ້ບອກວ່າໝາວຸຫຼທີ່ນີ້ມີ
ຄວາມຮູ້ເກີຍກັບພຸຖນສາສນາດີ ຮູ່ໄປເກີ່ງ
ຫັນອກື້ອງຮົມ (ມີກາຮສອນທຸກບ່າຍວັນ
ຈັນທົງ) ສາເຫດສຳຄັນນຳຈະເປັນພຣະ
ເຂມ້ມີກາຮສອນວິຊາພຸຖນສາສນາໃນ
ໂຮງເຮັດຕັ້ງແຕ່ຫັນ ປ.ລ ດຶງມັຮຍມປລາຍ
ແມ້ເຂົ້າມາວິທຍາລັຍແລ້ວ ກີ້ຕ້ອງເຮັດນ

เป็นวิชาบังคับอีก๑หน่วยที่ว่าນี้สำคัญ
นักเรียนและนักศึกษาที่ถืออพุทธ ถ้าเป็น
มุสลิมหรือคริสต์ ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง
เห็นอย่างนี้ ชาวอพุทธไทยเลยอยาก
เคลื่อนไหวให้มีการบรรจุวิชาพุทธ-
ศาสนาเป็นวิชาบังคับในโรงเรียนด้วย
แต่เข้าใจวิชานี้ ก็ไม่ว่าจะได้ผลแคร์ไหน

ปัญหาของที่นี่คือพระน้อย พุทธศาสนาที่นี่เพิ่งพื้นฟูหลังประกาศเอกราชเมื่อ ๕๐ กว่าปีก่อน พระเดชาวาทที่เป็นคนอินโดนีเซียก็เพิ่งมีเมื่อ ๓๐ ปีที่แล้ว จนถึงบัดนี้ คณะสงฆ์ธรรมราษฎร์อินโดนีเซียมีเพียง ๕๐ รูปเท่านั้น เมื่อพระมีน้อย แล้วการประกอบพิธีกรรมต่างๆ จะทำอย่างไร? ที่นี่ขาดหาทางออกด้วยการตั้งมาราวาสขึ้นมาเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม เรียกว่า "โนโม" หรือ "บันฑิตา" เวลาหาพระไม่ได้ ก็ให้โนมานี่แหละเป็นคนสวดมนต์ม่วง งานศพงานทำบุญบ้าน ฯลฯ คือทำหน้าที่แทนพระในเรื่องพิธีกรรม รวมทั้งมีการเทศน์ด้วย ผลคิดว่าแบบนี้ก็ต้องมีอนาคต เพราะระยะหลัง เรายังคงบทบาทพระกับมาราวาสชัดเจนกินไป ที่สำคัญคือแบ่งชาพุทธออกเป็นแคร์สองประเพณี คือบรรพชิตกับคฤหัสด์ บรรพชิตหรือนักบวชนั่นหมายเฉพาะแค่พระ (เนน) นอกนั้นก็จัดเป็นคฤหัสด์หรือมาราวาส หมวด การแบ่งแบบนี้ค่อนข้าง "หยาบ" เกินไปสำหรับสังคมปัจจุบัน ในความเห็นของผม น่าจะมีนักบวชหลายประเพณี (ซึ่งควรรวมแม้ซึ่งได้รับ แทนที่จะจัดเป็นคุบASIC) และมาราวาสก็ควรมีหลายประเพณีเช่นกัน เช่น นอกจากมาราวาสที่มีศีล ๕ แล้ว ยังมีมาราวาส มีศีล ๗ ที่ทำงานแทนพระในเรื่องครอบครัว

และพิธีกรรม (จะเรียกว่าอะไรก็แล้วแต่) บางประเทศที่มีเดร瓦ทแพร์เข้าไป เช่น สหราชอาณาจักร ก็เริ่มนิยมการคิดค้น ประเพณีรวมราواสแบบใหม่ ๆ ขึ้นมา รวมทั้งผู้ราواสที่ทำหน้าที่แบบพระ ทั้งนี้ เพื่อแก้ปัญหาการมีพระน้อย แต่ที่เมืองไทย ถึงแม้จะมีพระไม่น้อย แต่การริเริ่มให้มีผู้ราواสแบบใหม่ ๆ ก็จำเป็น จะได้ช่วยทำหน้าที่แทนพระในเรื่องที่ไม่ถูกต้อง สำหรับโรมันที่นี่ มีหลายคนที่ได้รับแต่งตั้งจากพระให้เป็น “บัณฑิตา” ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมแทนพระ อย่างที่ว่ามา

๑๓ วันที่ผ่านมา ผมได้ไป
ยังอกยาการ์ตา (อดีตเมือง
หลวงของชาวะ) ไปพักที่วิหารแห่งหนึ่ง
ของคริสต์ แต่จะเรียกว่าเป็นวัดก็คง
ไม่ได้ที่เดียว เพราะไม่มีพระอยู่ปะจำ
คนที่ดูแลวิหารและจัดกิจกรรมต่าง ๆ
ที่นั่นก็คือนักศึกษาชุมชนพุทธ เขามี
กิจกรรมทุกวันอาทิตย์ มีสวัสดิ์ และ
ฟังธรรม กับมีการสอนภาษาอิหรรร์ ๒
อาทิตย์ครั้ง นักเรียนกัน เป็นสิ่งแสดงให้
เห็นถึงบุปนาทสำคัญของชาวอาสา โดย
เฉพาะในยามที่ภิกษุบริษัทยังไม่เข้ม^{แข็ง}
ระหว่างสมีความสำคัญมาก และ
น่าจะมีความสำคัญแบบนี้ไปเรื่อย ๆ แม้
ต่อไปภิกษุ (ภิกษุณี) บริษัทจะเข้มแข็ง^{มากขึ้นแล้วก็ตาม}

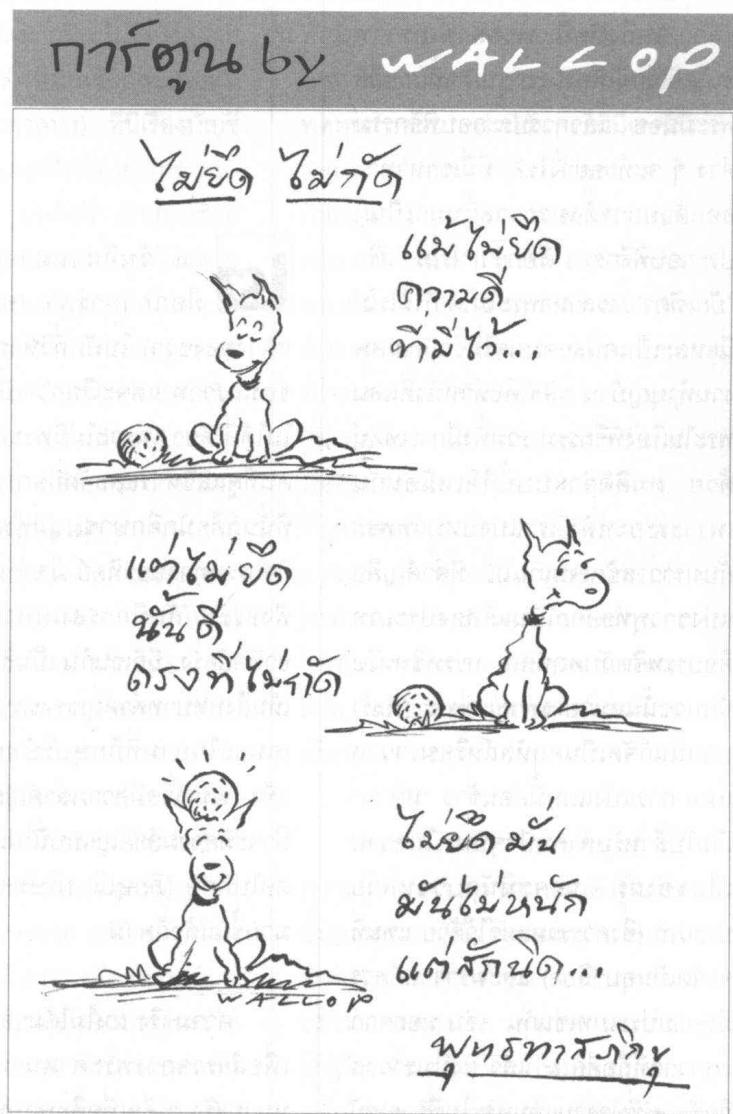
ความจริง ผมไม่ได้มานอนในนี้เชย
เพื่อสำรวจการพระศาสนาที่นี่ เป้า-
หมายจริง ๆ คือเพื่อศึกษาบทบาทของ

อิสลามในยุคโลกาภิวัตน์ คือดูว่า เขาแข็งกับประเด็นปัญหาใหม่ ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์อย่างไร (เช่น ปัญหาความยากจน บริโภคนิยม การแพร่ขยายของตลาด “เสรี”) รวมทั้งดูว่าโลกาภิวัตน์ส่งผลต่อ ศาสนาอย่างไร (เช่น ความขัดแย้ง ระหว่างศาสนา การเกิดขบวนการ เครื่องคัมภีร์ต่อต้านสมัยใหม่ ที่เรียกว่า fundamentalist)

ผมได้ไปสอนภาษาญี่ปุ่นสู่ลิน หลายคน ที่นำเสนออย่างหนึ่งก็คือ พวกรเครื่องคัมภีร์ที่ต่อต้านสมัยใหม่ (ซึ่งหลายคนค่อนข้างรุนแรง สนับสนุนทาลิบันและบินลาเดน) ส่วนใหญ่เป็นพวกรที่ได้รับการศึกษาแบบสมัยใหม่ เรียนมหาวิทยาลัยทางโลก ตรงข้ามกับ พวกรที่เรียนในมหาวิทยาลัยอิสลามหรือโรงเรียนสอนศาสนา กับไม่มีลักษณะสุดต้องแบบนั้น หาก ใจกว้างกว่ามาก แสดงว่าต้องมี อะไรเกี่ยวข้องกันมากระหว่าง การศึกษาสมัยใหม่กับการต่อต้าน สมัยใหม่ (เข้าลักษณะ มี action ก็ต้องมี reaction) มีคืนบอกว่า ขบวนการณรงค์ให้ใช้ผ้าคลุมหัว ในหมู่ผู้หญิง ก็เริ่มจากมหาวิทยาลัยทางโลกเป็นแห่งแรกเมื่อ ๒๐ ปีก่อน ที่จริงโรงเรียนสอนศาสนา ก็ มีการคลุมหัวมานานแล้ว แต่เขากลุ่มเฉพาะเวลาเรียน พอกลับบ้านก็เลิกคลุม แต่ขบวนการคลุมหัวในมหาวิทยาลัย เครื่องกว่านั้น คือคลุมตลอดเวลาที่อยู่นอกบ้าน ไปเที่ยว หรือขึ้นบัสปั้งก็คลุม กระทั้ง

กลุ่มหัวไปคุหนังด้วย อย่างไรก็ตาม เดียวนี้การคลุมหัวเป็นแฟชั่น ไปแล้ว ร้านขายเสื้อผ้าญี่ปุ่นแบบ หรู ๆ ก็มีขายผ้าคลุมหัวแพง ๆ (บางที่ก็ออกแบบโดยดีไซน์เนอร์ ขั้นนำที่ดูแบบแฟชั่นนิวยอร์กและ ปารีส) ผ้าคลุมหัวแพง ๆ สวย ๆ กล้ายเป็นเครื่องปั่งบอกสถานภาพ และสร้างภาพลักษณ์ และ กล้ายเป็นสินค้าที่ใคร ๆ ก็ฝันอย่าง ได้นั่นหมายความว่า บริโภคนิยม

ได้ทำให้สัญลักษณ์ทางศาสนา กลายเป็นสินค้าตัวใหม่ไปอีกด้วย หนึ่งแล้ว นิทานเรื่องนี้สอนว่าในยุคนี้ ยกที่จะหนีพ้นเงื่อมมือของบริโภค นิยมไปได้.

หนังสือชี้จุดพิมพ์โดย.. กลุ่มเสียงธรรม

เสียงธรรม

ถนนหนังสือ □ ฉบับที่ ๔๙ - ๕๐ ปีที่ ๙ - ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ - มิถุนายน ๒๕๕๓

พุทธศาสนาและสังคมไทย

เสียงธรรม ฉบับรวมเล่ม

ตั้งแต่ฉบับที่ ๔๙-๕๐ ปีที่ ๙-๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒-มิถุนายน ๒๕๕๓

ราคา ๗๕๐ บาท

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือสั่งซื้อได้ที่

สำนักงานที่ปรึกษาและบริการ

๒๘๗/๑๙ ช.รามคำแหง ๒๖ (นวศรี) ถ.รามคำแหง

แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๓๑๔-๙๗๙๕-๖ e-mail : seki@buddhadasa.org

หรือ สำนักพิมพ์ธรรมชาติ

โทร. ๐-๒๔๑๕-๒๖๒๑, ๐-๒๔๑๕-๖๕๐๗ โทรสาร ๐-๒๔๑๖-๗๗๕๕

โครงการชาวพุทธไทยร่วมสมัย

ว.๑๘๕๐๗

โครงการชาวพุทธไทยร่วมสมัย?

ป้าฐานก้าวเดินสอนคุณพุทธทาส

ณ วัดปทุมคงคา โดย ส.ศิริรักษ์

๑๖ หน้ายก กระดาษบอนด์

๑๔๔ หน้า ๗๕๐ บาท

พุทธศาสนาสายนะ
ทุกกฎจะเป็นโจガส?

๗๕๐ บาท

พระธรรมลักษณ์ (สุวัฒนา ภู่รักษา) * พระมหา演 กุล * พระอาจารย์ วนิช
มานะสิน * พระอรุณ * พระอรุณ * พระ ไสววราภรณ์
สุวัฒนา ภู่รักษา * พระ ไสววราภรณ์

พุทธศาสนาสายนะ

ทุกกฎจะเป็นโจガส?

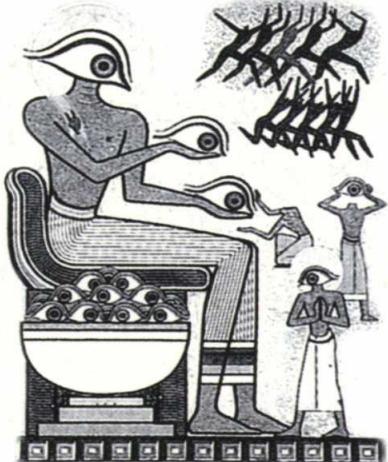
รวมบทสัมภาษณ์

พระศรีปริยัติมณฑิ พระมหาเจม ศุภใจ
พระไฟศาลา วิสาโถ แมวีตันสนธิ เสี้ยวเรือง
รัตน์ โคติกิริยะกุล เสี้ยวพงษ์ วรรณปงก
และ.. นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์

๑๖ หน้ายก กระดาษกรัฟฟิล์ม

๑๔๔ หน้า ๗๕๐ บาท

ภิกขุนิ

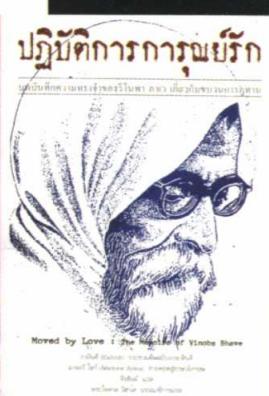
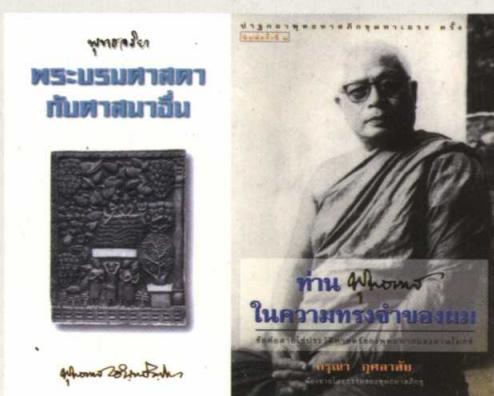

◎ วินัยและข้อปฏิบัติจากพระไตรปิฎกที่พึงทราบ ◎

ของ..ภิกขุนิธรรมวิวัฒนา

กลุ่มพุทธทาสศึกษา : รวมรวมและเรียบเรียง

ผลงานบางส่วนของ..กลุ่มพุทธทาสศึกษา
ที่พิมพ์และจัดจำหน่ายโดย สำนักพิมพ์สุขภาพใจ

อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมหรือขอรับต้นฉบับเพื่อพิมพ์เผยแพร่(โดยไม่คิดมูลค่า)ได้ที่

www.buddhadasa.org

บริษัท เอพีน่า อุตสาหกรรม จำกัด อ.แกลง จ.ระยอง ร่วมสนับสนุนจดหมายข่าวเชิญชวน

apina
APNA INDUSTRIAL CO., LTD.

ISSN 0125-880X
Barcode
0 10000 258804
ราคา ๘๐ บาท